

BUDAPEST VII. KERÜLET INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

Megalapozó vizsgálat – Helyzetértékelés

Készült a
KMOP-6.2.1/K-13-2014-0002
„Közép-Magyarországi Operatív Program –
Fenntartható településfejlesztés a kis- és középvárosokban –
Integrált Településfejlesztési Stratégiák kidolgozása”
című projekt keretében.

2015.07.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Városkutatás Kft.

Cím: 1093 Budapest, Lónyay utca 34.

Tel: +36-1-217-9041

Fax: +36-1-216-3001

Honlap: www.mri.hu

Budapest Főváros Városépítési Tervező Kft.

Cím: 1061 Budapest, Andrássy út 10.

Tel: +36-1-317-5318

Fax: +36-1-317-3296

E-mail: bfvt@bfvt.hu

Honlap: www.bfvt.hu

Somogyi Eszter

Varga András

Petrovácz Rita

Hegedüs József

Albrecht Ute TT/1É 01-0517

Tatai Zsombor K 01-5263

András István TT/1É 01-0525

Ökrös László TT 01-6090

Kovács Gábor Tamás

Pető Zoltán Tkö 01-2321

Lelkes Mihály Tkö 01-2320

Pogány Aurél TK 01-5060

Orosz István TE, TH 05-1585

Horváth Adrienn

Román Péter

Városkutatás Kft. – antiszegregáció

Városkutatás Kft. – antiszegregáció

Városkutatás Kft. – gazdaságfejlesztés

Városkutatás Kft. – gazdaságfejlesztés

BFVT Kft. – ügyvezető

BFVT Kft. – felelős tervező, táj és zöldfelület, környezetvédelem

BFVT Kft. – műemlékvédelmi szakértő

BFVT Kft. – településtervezés

BFVT Kft. – településtervezés

BFVT Kft. – közlekedéstervezés

BFVT Kft. – közlekedéstervezés

BFVT Kft. – táj és zöldfelület, környezetvédelem

BFVT Kft. – energiaközmű és elektronikus hírközlés

BFVT Kft. – víziközmű tervezés

Víziközmű tervezés

Tartalomjegyzék

1.	HELYZETFELTÁRÓ, HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZEK	8
1.1.	Településhálózati összefüggések, a VII. kerület helye a fővárosban, térségi kapcsolatok	8
1.2.	Fejlesztési és rendezési környezet, illeszkedés.....	11
1.3.	A Kerület társadalma	32
1.4.	Humánszolgáltatások.....	44
1.5.	A település gazdasága.....	64
1.6.	Az önkormányzat gazdálkodása és fejlesztéspolitikája	78
1.7.	A táji és természeti adottságok vizsgálata.....	94
1.8.	Az épített környezet vizsgálata	98
1.9.	Közlekedés	124
1.10.	Közművesítés	130
1.11.	Környezetvédelem	134
1.12.	Katasztrófavédelem (területfelhasználást, beépítést, befolyásoló vagy korlátozó tényezők)	137
1.13.	Városi klíma	138
2.	HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ	139
2.1.	A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis.....	139
2.2.	Problématérkép	143
2.3.	Értéktérkép	144
2.4.	VII. kerület összefoglaló SWOT analízise	145
2.5.	Fejlesztési kihívások Erzsébetváros épített környezetének tekintetében.....	147
2.6.	Helyzetértékelés az Európai Unió tematikus céljaihoz kapcsolódóan.....	150
2.7.	Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek.....	152
2.8.	Antiszegregációs helyzetelemzés	155
3.	FELHASZNÁLT IRODALOM.....	157
4.	MELLÉKLETEK	158

Ábrajegyzék

1. ábra A sikeres város stratégiájának alapelemei.....	12
2. ábra - BTFK célrendszere Forrás: BTFK	14
3. ábra Budapest 2030 célrendszere	17
4. ábra Budapest ITS 2020 célrendszere.....	19
5. ábra - Akcióterületek	20
6. ábra: OTrT Szerkezeti Tervlap kivonata	23
7. ábra: BATrT Szerkezeti Tervének kivonata	23
8. ábra: TSZT 2015 kivonat.....	25
9. ábra: Erzsébetváros Budapest zónarendszerében.....	27
10. ábra: A területfelhasználási egységek Erzsébetváros	28
11. ábra: Erzsébetvárosban a beépítésre szánt területek beépítési sűrűségének bsá értékei.....	29
12. ábra: VII. kerület lakó- és állandónépessége (2007-2013).....	33
13. ábra: Természetes népességszaporulat a lakónépességhez viszonyítva a VII. kerületben, ezer főre vetítve (2007-2013).....	33
14. ábra: VII. kerület vándorlási egyenleg a lakónépességhez viszonyítva, ezrelék (2007-2013).....	33
15. ábra Öregségi index a VII. kerületben, fővárosban és országosan 2000-2012 között	35
16. ábra Egy főre jutó havi összevont jövedelem Budapest kerületeiben, 2014. Forrás: NAV.....	37
17. ábra Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem	38
18. ábra A kerület lakónépességének megoszlása a három városrész között.....	41
19. ábra A városrészek lakónépességének korcsoport szerinti megoszlása	42
20. ábra Lakónépesség iskolai végzettség szerinti megoszlása a releváns korcsoportokban.....	42
21. ábra A lakónépesség kedvezőtlen foglalkoztatottsági státuszát jellemző adatok, 2011.....	42
22. ábra A városrészek lakásállományainak jellemzői, 2011.	43
23. ábra Segélyezettek száma segélytípusonként (fő).....	46
24. ábra Önkormányzat által segélyezésre fordított összeg (ezer Ft).....	46
25. ábra Köznevelési intézmények száma fenntartók szerint, 2012.	56
26. ábra: Az egy főre jutó helyi iparüzési adó Budapesten, Erzsébetvárosban és a szomszédos kerületekben.....	65
27. ábra: Működő vállalkozások megoszlása az egyéni és a társas vállalkozások között Erzsébetvárosban.....	66
28. ábra: Működő vállalkozások száma létszám-kategóriák szerint Erzsébetvárosban.....	67
29. ábra: Működő gazdasági vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlása a kerületben és Budapesten (%), 2012	68
30. ábra: Működő gazdasági vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági áganként Erzsébetvárosban.....	69
31. ábra: Ezer lakosra jutó kiskereskedelmi hálózati egységek száma (gyógyszertár nélkül) és a kiskereskedelmi üzletek száma Erzsébetvárosban	70
32. ábra: Élelmiszer jellegű üzletek és áruházak, valamint ruházati szaküzletek száma Erzsébetvárosban.....	70
33. ábra: Vendéglátóhelyek számának alakulása Erzsébetvárosban.....	71
34. ábra: Különböző típusú szálláshelyek férőhelyszámai Erzsébetvárosban	72
35. ábra: Vendégéjszakák száma a kereskedelmi és egyéb szálláshelyeken Erzsébetvárosban.....	72
36. ábra: A lakások és lakott üdülők építési év szerint	74
37. ábra Forrás: www.otthonterkep.hu	75
38. ábra Forrás: www.otthonterkep.hu	75
39. ábra Erzsébetváros Önkormányzata költségvetésének éves összes kiadása és bevétele.	79
40. ábra Helyi adóbevételek alakulása, adófajtánként	80
41. ábra Álláskeresők száma Erzsébetvárosban, ...	82

42. ábra A közfoglalkoztatottak száma az ERVA NZrt-nél és önkormányzati intézményeknél.....	82
43. ábra 100%-os és többségi önkormányzati tulajdonú lakóépületek elhelyezkedése a kerületben.	83
44. ábra Övezeti besorolás az önkormányzati tulajdonú helyiségek bérleti díjára vonatkozóan.....	87
45. ábra Nem pincehelyiségek száma városrészek szerint	87
46. ábra Pincehelyiségek száma városrészek szerint.....	87
47. ábra - Zöldterületek lakóterületektől való távolsága.....	96
48. ábra - Zöldfelületi intenzitás érték, 2010.....	97
49. ábra - Első katonai felmérés (1763-1787).....	98
50. ábra - Második katonai felmérés (1806-1869).....	98
51. ábra - Harmadik katonai felmérés (1869-1887).....	98
52. ábra – Orczy- és Pekáry-ház.....	99
53. ábra - Erzsébetváros régészeti területei	100
54. ábra - A kerület Világörökségi helyszín védőövezetének határa	100
55. ábra - Erzsébetváros műemlékei	101
56. ábra - Erzsébetváros műemléki jelentőségű területei és műemléki környezetek.....	101
57. ábra - Erzsébetváros fővárosi és kerületi helyi védettségű építmények és épületegyüttesek.....	102
58. ábra - VII. kerület kerületrészei	104
59. ábra - Jellemző telekméret területi megoszlása (m ²)	105
60. ábra - Jellemző telekméret számossága szerinti megoszlása a kerület egészén (közterületek nélkül)	105
61. ábra - Jellemző beépítési mérték területi megoszlása (%)	109
62. ábra - Jellemző beépítési mérték (%) megoszlása a telkek darabszáma alapján, a kerület egészén (beépítésre szánt területeken)	109
63. ábra - Jellemző szintszámok területi megoszlása	110
64. ábra - Jellemző szintszámok megoszlása a kerületben (%).....	110
65. ábra - A beépítési sűrűség tényleges bsá értékei a VII. kerületben	111
66. ábra - A területfelhasználási egységek fejlesztési potenciálja a VII. kerületben.....	112
67. ábra - Kerület teljes területe.....	113
68. ábra - Erzsébetváros karaktértérképe	114
69. ábra: A krízis- és veszélyeztetett tömbjei – 2011	120
70. ábra: Barnamezős területek Erzsébetvárosban	121
71. ábra - Közúti közlekedés	125
72. ábra - Közösségi közlekedési hálózat	126
73. ábra - Ivóvíz főnyomó vezetékek	130
74. ábra - Csatorna főgyűjtő hálózat	130
75. ábra – Villamosenergia-ellátás.....	131
76. ábra - Gázellátás	131
77. ábra - Távhőellátás.....	132
78. ábra - Zajterhelési konfliktus	135
79. ábra: Építésalkalmassági térkép	137
80. ábra Budapest felszínhőmérsékleti anomáliájának átlagos júniusi szerkezete délutáni időszakban 2013-ban (műholdfelvételek alapján).....	138
81. ábra - Az EU országai.....	150
82. ábra Kerület áttekintő térképe a szegregációs mutató 20%-os határértéke mellett. Forrás: KSH, adatszolgáltatás	155
83. ábra Kerület áttekintő térképe a szegregációs mutató 20%-os határértéke mellett. Forrás: KSH, adatszolgáltatás	155

Táblázatok jegyzéke

1. táblázat: Népszámláláskori lakónépesség alakulása Budapesten és a VII: kerületben (1980, 1990, 2001, 2011) forrás: KSH, Népszámlálások.....	32
2. táblázat: Háztartások és egyes háztartásfajták számának és arányának alakulása (2001, 2011).....	34
3. táblázat: Lakónépesség kor megoszlása 2001 és 2011-ben	35
4. táblázat: 7 éves és idősebb népesség megoszlása a legmagasabb iskolai végzettség szerint (%), 2001; 2011.....	35
5. táblázat: Lakónépesség gazdasági aktivitás szerinti megoszlása (%), 2001 és 2011-ben.	36
6. táblázat: Gazdasági aktivitás kategóriái kor megoszlás szerint (%), 2001 és 2011-ben.	37
7. táblázat: Lakott és nem lakott lakásállomány a kerületben és a fővárosban, 2001 és 2011-ben.	39
8. táblázat: Lakott lakások megoszlása használati jogcím szerint (%), 2001 és 2011-ben.....	39
9. táblázat: Lakott lakások megoszlása komfortfokozat szerint (%), 2001 és 2011-ben.	40
10. táblázat: Lakónépesség megoszlása nemzetiségi és vallási felekezethez tartozás szerint, 2011.	40
11. táblázat Segélyezési adatok 2008-2014 között.....	45
12. táblázat A Szolgálat család gondozási eseteinek száma és gyermek száma a kezelt probléma típusa szerint 2014-ben.	50
13. táblázat Házi segítségnyújtást igénybevevők száma.....	53
14. táblázat Férőhelyek száma, az ellátás formája, szervezése.	54
15. táblázat Önkormányzati bölcsődék létszáma.	55
16. táblázat Az óvodáskorú gyerekek száma és intézményi kapacitás a kerületben.	56
17. táblázat Önkormányzati fenntartású óvodák kapacitás kihasználtsága, 2014 09. hó.	57
18. táblázat Házi orvosi és házi gyermekorvosi ellátás adatai.	60
19. táblázat: Székhellyel bíró vállalkozások néhány fontosabb adatai Budapest kerületeiben (2012)	65
20. táblázat A magántulajdonú lakások bérleti díja, Ft/nm, 2012. és 2014. években.	76
21. táblázat Épített lakások szobaszám szerinti megoszlása (%).	76
22. táblázat 2008-2014 között épült lakások száma Erzsébetvárosban (db).....	77
23. táblázat Az önkormányzati lakásállomány összetételének változása 2008-2013 között.....	83
24. táblázat Az önkormányzati lakások lakbére (ÁFA nélkül), 2015. május 1-től	84
25. táblázat A társasházak felújítására megítélt kamatmentes kölcsön és vissza nem térítendő támogatás.	85
26. táblázat Önkormányzati fejlesztések nem uniós forrásból 2009-2014 között.....	91
27. táblázat Uniós támogatással megvalósuló projektek 2007-2014 között.	92

Rövidítések jegyzéke

BATrT	Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terv
BKISZ	Budapesti Komplex Integrált Szennyvízelvezetési és Szennyvíztisztítási Program
BTFK	Budapest Területfejlesztési Konceptiója
CBC	Cross-Border Cooperation (Határon átnyúló együttműködés)
DAOP	Dél-Alföldi Operatív Program
ERFA	Európai Regionális Fejlesztési Alap
ESZA	Európai Szociális Alap
Étv.	1997. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről (Építési törvény)
FŐTEP	Fővárosi Területfejlesztési Program
FRSZ	Fővárosi rendezési szabályzat
Főv. Kgy.	Fővárosi Közgyűlés
IVS	Integrált Városfejlesztési Stratégia
KÉSZ	Kerületi építési szabályzat
KMOP	Közép-Magyarországi Operatív Program
KVSZ	Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzat
OFTK	Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió
OTrT	Országos Területrendezési Terv
PMTFK	Pest Megyei Területfejlesztési Konceptió
PPVSZ	Pestszentlőrinc–Pestszentimre Városrendezési és Építési Szabályzata
SZT	Szabályozási terv
Tftv	A területfejlesztésről és területrendezésről szóló – módosított – 1996. évi XXI. Törvény
TSZT 2015	Budapest Főváros Településszerkezeti Terve

1. HELYZETFELTÁRÓ, HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZEK

1.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A VII. KERÜLET HELYE A FŐVÁROSBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

1.1.1. Budapest nemzetközi és országos szerepe

Budapest az európai városhálózat tagjaként 1,7 millió fős lakosságával a jelentősebb európai városok közé tartozik. Nemzetközi, s ezen belül is makroregionális szerepköre jelentős, de a Főváros és várostérsége együttes fejlesztésével, fejlődésével ezt a pozíciót tovább kell erősíteni az ország egészének versenyképessége érdekében. A KSH adatai alapján Magyarországon belül Budapesten termelődött meg a GDP 38 %-a 2011-ben (míg lakossági súlya csak 17,6 %), a beruházások 38 %-a szintén itt valósult meg (2013), az egyetemi és kutatási központok kiemelkedő koncentrációja hozzájárult ahhoz, hogy a versenyképesség egyik legfontosabb jellemzője, az országban kutatás-fejlesztésre fordított éves ráfordítás közel 60 %-a itt realizálódjon. Budapest a szolgáltatási szektor dominanciája mellett olyan ágazatok kiemelkedő központja, mint a kreatív ipar, ITK szektor, gyógyszeripar. Budapest az ország első számú turisztikai fogadóterülete, kulturális kínálata és épített öröksége nemzetközi viszonylatban is jelentős. Budapest központú az ország légi forgalma, a közlekedési hálózatok történeti kialakulása nyomán a legfontosabb közúti és vasúti csomópont. A logisztikai pozíciót tovább erősítik a transzeurópai közlekedési hálózatok, melynek egyik eleme maga a Duna vízi útja. A főváros „vonzereje”, népszerűsége erősödik, mely mind a lakosságszámban, mind a turisztikai adatokban jól tükröződik. Az elmúlt 10 évben Budapest népessége növekedni tudott, a Budapestről történő elvándorlás 2007-től megfordult, így a főváros migrációs egyenlege pozitív tendenciát mutat.

A főváros és vele együtt élő környezete (közel 3 millió fő, az ország lakosságának mintegy 30%-a) együtt alkotja a budapesti funkcionális várostérséget, a budapesti gazdasági tér még ennél is nagyobb kiterjedésű és jelentőségű. Budapest és várostérsége a népesség, a jövedelem és a tőkekoncentráció tekintetében kiemelkedő az ország más térségeihez viszonyítva és ezzel arányosak a közlekedés terén jelentkező terhelések, igények. A térségen belüli intézményesített együttműködés alacsony hatékonyságú, az együttműködés szintje jelenleg nem megfelelő, a térségi pozíció megerősítése érdekében szorosabb kapcsolat szükséges.

A Budapesti várostérség nemzetközi, országos és regionális szerepkörének alakításában Erzsébetváros is szerepet játszik sajátos adottságaival, megvalósított fejlesztéseivel, ugyanakkor ezen szerepkörök önálló értelmezése a kerület szintjén csak korlátozottan tehető meg. A kerületek mindegyike hozzájárult ennek a kivételes pozíciónak a kialakításához, és jövőben a komparatív előnyökre építve és egymással együttműködve érhető el előrelépés szinte minden fontos területen.

1.1.2. A kerület szerepe a településhálózatban

Erzsébetváros Budapest integráns részét képezi. A színvonalas európai nagyvárossá váló Budapest terjeszkedő belvárosi funkciói magukba foglalják Erzsébetváros jelentős részét. Budapest más kerületei határolják délnyugatról (V.), északnyugatról (VI.), délkeletről (VIII.) és északkeletről egyaránt (XIV.), a Károly körút, a Király utca – Városligeti Fásor, a Rákóczi út – Thököly út – Verseny u. és a Dózsa György út által kijelölhető útvonalak mentén. A várostestet határoló fővárosi utak egyben a horizontális területi növekedés valós fizikai határaiként is megjelennek, ugyanakkor a vertikális növekedés is korlátozott a beépítési magasság és a – fővárosi átlagot tízszeresen meghaladó – óriási népsűrűség által.

Fentiekből adódóan elméletileg egy központi elhelyezkedésű, kiváló külső elérhetőséggel rendelkező városrészről van szó. Ugyanakkor árnyalja a valós képet, hogy megközelítése Budapest gyakorlati elérhetőségi problémái, a fővárosi belső utak zsúfoltsága, valamint a dunai hidak jelentette szűk keresztmetszetek miatt

– egyes napszakaszokban – nehézkes. A belső mozgásokat a csomópontok egysíkú összeköttetései hátráltatják. A közlekedésből származó környezeti terhelés igen magas fokú.

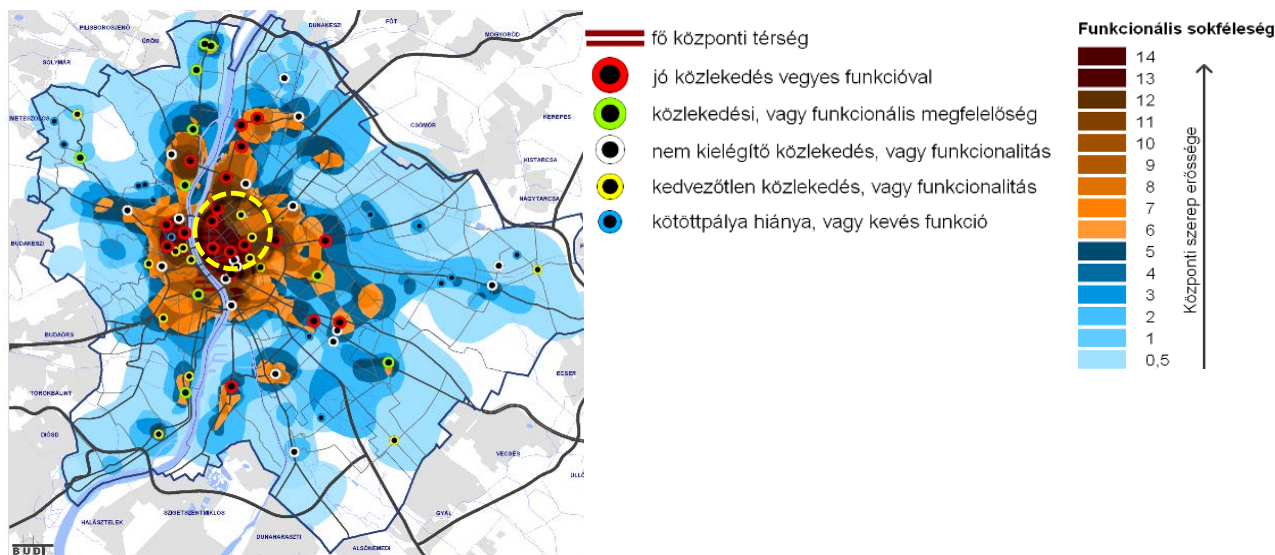
Budapest VII. kerületének településhálózaton belüli szerepe kettős. Egyrészt önálló szerepköröket nem tölt be e szemszögből, ugyanis funkciói megegyeznek Budapest országos településhálózaton belüli helyzetével (nemzetközi, országos fővárosi, regionális, megyei, kistérségi és agglomerációs központ), amelyet alapvetően a fővárosi integrált városfejlesztési stratégia, valamint Budapest városfejlesztési koncepciója mutat be. Másrészt szerepei Budapesten belüli pozícióként is értelmezhetők. Eszerint Erzsébetváros olyan belső fővárosi kerület, amely Budapest egyik központi területének és legértékesebb városrészének számít.

Erzsébetváros – mint minden fővárosi kerület – funkcióhiányos, ugyanakkor kiemelt lakó- és szolgáltatási, magas szintű kereskedelmi, idegenforgalmi, vendéglátási és kulturális szerepekkel rendelkezik Budapesten belül. Utóbbi területen nemzetközi vonzerővel bír a zsidó kulturális negyed világörökséghez kapcsolódó műemléki környezete révén.

Erzsébetváros jelenlegi helyzetét ugyanakkor örökségként egy hosszú és összetett történeti társadalmi-gazdasági fejlődési folyamat eredménye határozza meg. Ebben a folytonos forráshiány miatt kialakult kényszerhelyzetekben hozott fejlesztési döntések jelentős szerepet kapnak, melynek eredményeként a kerület jelenlegi társadalmi-gazdasági állapota elmarad a lehetőségektől. Főbb meghatározói a kis alapterület melletti túlzott mértékű beépítés, illetve ebből fakadó magas laksűrűség és kevés zöldfelület. Ezek hatásai – a többi budapesti kerülethez viszonyítva – ma is igen hátrányosan érintik az itt élőket.

A város hálózati rendszere és területeinek jellemzői mellett meghatározóak azok a közösségi helyszínek, lokális kisközpontok, kerületközpontok, melyek a város működésében alapvető sűrűsödéseket jelentenek. Fontosak, mert a legtöbb esetben egyben közlekedési csomópontokhoz, jellemzően közösségi közlekedés átszállóhelyeihez kapcsolódva jöttek és jönnek létre.

A központ- és a közlekedési rendszer funkcionális összetettségét mutatja az alábbi ábra:

1.1.3. A kerület funkcionális és területi kapcsolatai

A VII. kerületnek a belső zóna részeként nincs közvetlen kapcsolata a Budapesten kívüli szomszédos településekkel. Közigazgatási szempontból szomszédos az V., VI., VIII. és XIV. kerületekkel.

Erzsébetváros kerületszerkezetét és kapcsolatrendszerét elsősorban a város kör- és sugárirányú közúti elemei (Károly krt., Erzsébet krt., Király u., Rákóczi út, Thököly út) határozzák meg. A kerület karaktere, terület-

használata és városszerkezeti hálózati és társadalmi kapcsolatrendszere, pozíciója révén erős szálakkal kötődik a belvároshoz. A kerületben a lakóterületi és városközponti vegyes funkciók maradtak a dominánsak, nem alakultak ki összefüggő gazdasági területek.

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<p>A történeti Belső-Erzsébetváros városszövege és jelentősége, mint a Főváros történeti részének szerves része;</p> <p>Történetileg kialakult központi szerepkörök – ezen belül Erzsébetváros városközponti és kiemelt körúti helyszíneinek szerepe;</p> <p>Világörökséghez kapcsolódó területekhez (világörökségi ütköző zóna);</p> <p>A főváros erős nemzetközi szintű kulturális és oktatási intézményei, ezen belül Terézváros kiemelt kulturális szerepköre;</p> <p>Kiváló fizikai infrastruktúrális ellátottság;</p> <p>Hálózati szempontból kedvező közlekedési kapcsolatok;</p> <p>Kulturális hagyományai vonzó épített öröksége erős identitást teremt.</p>	<p>A kétszintű önkormányzati rendszerből adódó koordinációs és együttműködési problémák;</p> <p>Gazdasági funkciók szinte teljes egészében hiányoznak a kerületből;</p> <p>Zöldterületek száma és nagysága, kiemelten hiányos a belső-erzsébetvárosi zóna;</p> <p>Rákóczi út, Thököly út, Dózsa György út mentén magas forgalomterhelés, illetve közlekedésből származó környezet terhelés;</p>
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<p>Gazdaságfejlesztési feladatok fővárosi és kerületi összehangolása;</p> <p>A kulturális, oktatási „brandek” erősítése és kihasználása;</p> <p>Közvetlen kapcsolat a Városligettel, turisztikai potenciál fejlesztése Külső-Erzsébetváros területén;</p> <p>Az országos közlekedési hálózatok Budapest központúságot oldó fejlesztése, belső területek terhelésmentesítése;</p> <p>A kerület erős identitására épülő attraktív fejlődés kibontakozása;</p>	<p>Az épített környezet értékalapú megújításához nem áll elegendő forrás rendelkezésre.</p> <p>A káros környezeti hatások javításának elmaradása a kerület fejlődését gátolja.</p> <p>A szegregáció erősödése a leszakadó társadalmi rétegek erősödése miatt;</p> <p>A szükséges rehabilitáció megindulásának ellehetetlenülése;</p>

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- Budapest várostérség pozitív nemzetközi megítélésének erősítése (városmarketing, Budapest márka);
- Budapest túlterhelt főközpontjának (városközpontjának) tehermentesítése.
- A Fővárossal és a szomszédos kerületekkel történő intenzívebb együttműködés.

1.2. FEJLESZTÉSI ÉS RENDEZÉSI KÖRNYEZET, ILLESZKEDÉS

A fejlesztési és rendezési dokumentumok a léptéköktől függően meghatározzák a főváros és Erzsébetváros fejlesztési irányait, lehetőségeit.

1.2.1. Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló – módosított – 1996. évi XXI. Törvény (Tftv.) szerint a **területfejlesztés**: „az országra, valamint térségeire kiterjedő társadalmi, gazdasági és környezeti területi folyamatok figyelése, értékelése, a szükséges tervszerű beavatkozási irányok meghatározása, rövid, közép- és hosszú távú átfogó fejlesztési célok, koncepciók és intézkedések meghatározása, összehangolása és megvalósítása a fejlesztési programok keretében, érvényesítése az egyéb ágazati döntésekben.” A területfejlesztést megalapozó egyik fejlesztési dokumentum a **területfejlesztési koncepció**, amely „az ország, illetve egy térség átfogó távlati fejlesztését megalapozó és befolyásoló tervdokumentum, ami meghatározza a térség hosszú távú, átfogó fejlesztési céljait, továbbá a fejlesztési programok kidolgozásához szükséges irányelveket, információkat biztosít az ágazati és a kapcsolódó területi tervezés és a területfejlesztés szereplői számára”.

Az országos, illetve térségi tervek a fővárost értelemszerűen érintik, javaslatot tesznek a fejlesztési irányokra. Az országos és a térségre vonatkozó valamennyi hatályos dokumentum egybehangzóan rögzíti a térség kiemelkedő jelentőségét, a közép-európai és a magyarországi térszerkezetben betöltött meghatározó szerepét.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény számos változást hozott a fővárosi önkormányzat számára az ellátandó feladatok terén, megjelent a megyei önkormányzatok feladatát képező területfejlesztés és rendezés is. Budapest nehezen illeszthető a megyék tervrendszerébe, mert a településfejlesztési és területfejlesztési koncepció is ugyanazon közigazgatási területre vonatkozóan készült. A fővárost és Erzsébetváros a következő területfejlesztési dokumentumok érintik:

- Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (továbbiakban: OFTK), ami a 1/2014. (I.3.) OGY határozat mellékleteként került elfogadásra,
- a Fővárosi Közgyűlés 1213/2014.(VI.30.) határozatával elfogadott Budapest Területfejlesztési Koncepciója (továbbiakban: BTFK), valamint
- a Fővárosi Közgyűlés 215/2015.(02.25.) határozatával elfogadott Fővárosi Területfejlesztési Program (továbbiakban: FŐTEP).

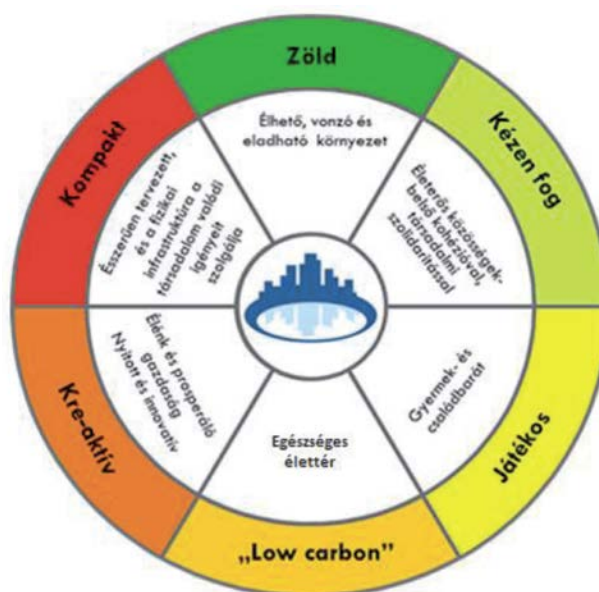
A szomszédos Pest megye területfejlesztési dokumentum, a Pest Megyei Területfejlesztési koncepció (továbbiakban: PMTFK) megállapításai is érintik közvetetten a fővárost, a kerületeket.

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)

Az Országgyűlés a nemzeti jövőkép elérése érdekében négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt jelölt ki. A négy cél a társadalom és gazdaság egészének szól, beleértve a társadalom és a gazdasági környezethez való viszonyulást és a környezeti szempontokat is. Az átfogó célok a gazdasági és társadalmi fordulatot célozzák meg, az alábbiak szerint:

- értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés,
- népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom,
- természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme,
- térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet.

1. ábra A sikeres város stratégiájának alapelemei

Forrás: OFTK

Az átfogó célok megvalósulása érdekében az Országgyűlés megerősítette az OFTK tizenhárom specifikus célkitűzését, köztük hét szakpolitikai jellegű célt és hat területi célt. A célok a társadalom és a gazdaság egészének, valamint minden ágazatnak, térségi és helyi szereplőknek szólnak, továbbá kirajzolják azokat a fejlesztési súlypontokat is, amelyekre a középtávú – fókuszált – fejlesztési feladatok épülhetnek:

Szakpolitikában érvényesítendő specifikus célok

versenyképes, innovatív gazdaság

gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság

életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás, az élelmiszer-feldolgozóipar fejlesztése

kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I

értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom

jó állam, szolgáltató állam és biztonság

stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme

Területi specifikus célok

Az ország makro-regionális szerepének erősítése

A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat

Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése / az egyes nagytérségek megújulását biztosító fejlesztések

Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése

Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése

Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása

Az OFTK **Budapest területfejlesztési igényei és feladatai** című fejezetében a főváros pozicionálása mellett a következő fejlesztési irányok kerültek kijelölésre:

- A térségi pozíció erősítése a földrajzi, geopolitikai adottságok kihasználásával.
- Az összmagyarság identitásának erősítése a Kárpát-medence kulturális központjaként.

- Összehangolt fejlesztések a várostérségben – feladatmegosztás megszervezése.
- Egységes Budapest – hatékony közigazgatási rendszerrel.
- A népesség megtartása vonzó, egészséges életkörülmények biztosításával, az esélyegyenlőség megerősítésével és a rugalmas lakásstruktúra kialakításával.
- Kezdeményező város- és térségfejlesztés, tudás- és készségalapú gazdaságfejlesztés, zöld gazdasági kultúra meggyökereztetése, valamint a turizmusban rejlő gazdasági lehetőségek kihasználása.
- A gazdasági fejlődést lehetővé tevő differenciált területi kínálat biztosítása.
- A város és a Duna együttélésének megteremtése.
- Kiegyensúlyozott városi térszerkezet kialakítása differenciált központrendszerrel, a kompakt város elvének megvalósítása.
- A területhasználat és a közlekedés integrált fejlesztése, a városi közösségi közlekedés súlyának növelése.

Pest Megyei Területfejlesztési Konceptió (PMTFK)

Pest megye és Budapest egy fejlesztési térség, a fejlesztési és rendezési irányok összehangolása fontos feladat. Pest megye jövőképeinek alapja a diverzitás megtartása és erősítése a gazdaság, a kultúra, a média, a köz- és a szakoktatás, a felsőoktatás és a tudomány területein egyaránt. Ez jelenti egy olyan növekedés alapját, amely munkahelyeket teremt, nagyobb jövedelmet, kezelhető kockázatokat és a környezet, az erőforrások megkímélését, azaz fenntartható növekedést eredményez.

A megye területfejlesztési koncepciója és a BTFK szoros együttműködésben készült, így az összhang biztosított. A két terv számos azonos elemet tartalmaz a térségre vonatkozóan.

Pest megye specifikus céljai

Az együttműködések intézményesítése a térségi szereplőkkel, a megye belső intézményfejlesztése, menedzsment szervezetének felállítása.

A fejlődésben lemaradó Szobi, Aszód, Nagykáta, Cegléd, Ráckevei térségek gazdasági-társadalmi felzárkóztatása.

Társadalmi megújulás: Testben és lélekben egészséges, együttműködő egyén és közösségek.

Makroregionális logisztikai funkciók és a rászervezhető értékteremtő képesség erősítése kiemelten az MO mentén a Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér térségében.

Pest megye térségének nemzetközi és országos multimodális közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése a transzfer szerep ellátása és hálózatos térszerkezet kialakulása érdekében.

A térség kohéziójának javítása érdekében a megye belső közlekedési kapcsolatrendszerének fejlesztése, kiemelten kezelve a térségközpontok és vonzáskörzetük közlekedését és az elővárosi közlekedést.

Adottságokra épülő munkamegosztásban együttműködő policentrikus települési struktúra kialakítása.

A gazdaság teljesítményének, hatékonyságának és stabilitásának erősítése; több lábon álló gazdaság; a technológia és tudásintenzív, valamint a foglalkoztatást erősítő ágazatok kiegyensúlyozott fejlesztése.

Gazdasági húzóterseink innovációs teljesítményének, versenyképességének, exportjának növelése

Kreatív, tudásalapú társadalom, korszerű gyakorlati tudás biztosítása, az oktatás intézményrendszerének infrastrukturális és tartalmi megújítása, a kultúra, kulturális értékek megőrzése és fejlesztése, a térségi- és helyi identitás erősítése.

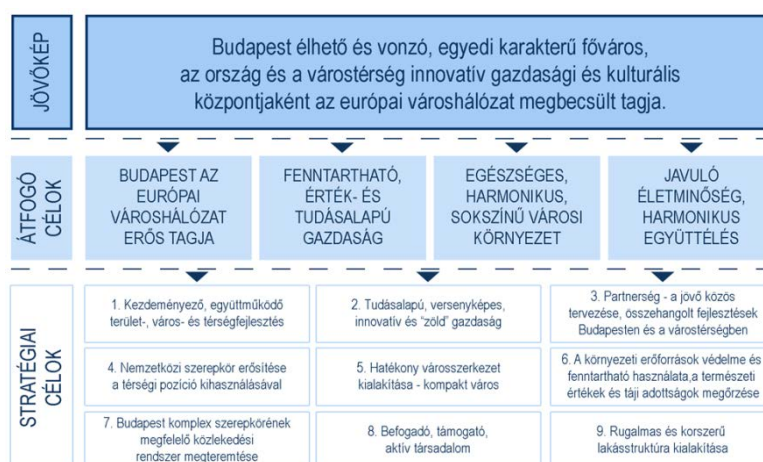
Egészséges társadalom, a megye lakossága egészségi állapotának javítása, kiemelt hangsúlyt fektetve az egészséges életmódra és a prevencióra

A közösségek megújítása, a családi értékek előtérbe helyezése, „családbarát” megye, a társadalmi bizalom erősítése

Tervezett, koordinált térségfejlesztés, takarékos területhasználat, épített és környezeti értékek megóvása és fejlesztése

Budapest Területfejlesztési Konceptiója (BTFK)

A területfejlesztési koncepció megfogalmazza a térség 2030-ra elérni kívánt jövőképét, térstruktúráját, valamint a 2020-ra szóló átfogó és stratégiai célokban előírányzott célállapotot. A koncepció célrendszerében a fejlesztési alapelvek – egyben, mint horizontális célok – olyan szemléleti alapvetések, amelyeket a célrendszer minden egyes elemére vonatkozóan következetesen alkalmazni kell: az élıhetőséget, a fenntarthatóságot, az esélyegyenlıséget.

2. ábra - BTFK célrendszere Forrás: BTFK

Az átfogó célok Budapest meglévő értékeire és sokszínűségére alapoznak, meghatározva azokat az irányokat, melyek az integrált fejlesztési elvek érvényesülése mellett Budapest jövőjének fejlesztési alapjait képezik. Az átfogó célok elérését kilenc stratégiai (specifikus) cél segíti.

Fővárosi Területfejlesztési Program (FŐTEP)

A 2014-2020-as tervezés tekintetében a megyék¹ elsődlegesen a területi operatív programokhoz készíthetik el fejlesztési javaslatukat. A Közép-magyarországi régióban a Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program (VEKOP) biztosíthatja részben a finanszírozás alapját. A Tftv. 5.§ n) pontja szerint a területfejlesztési program „a területfejlesztési koncepció alapján kidolgozott középtávú cselekvési terv”. A területfejlesztési program stratégiai, valamint operatív programrészből áll.

BTFK stratégiai céljai közül, várhatóan 6 célhoz rendelhető uniós társfinanszírozás

Tudásalapú, versenyképes, innovatív és "zöld" gazdaság

Hatékony városszerkezet kialakítása - kompakt város

A környezeti erőforrások védelme és fenntartható használata, a természeti értékek és táji adottságok megőrzése

Budapest komplex szerepkörének megfelelő közlekedési rendszer megteremtése

Befogadó, támogató, aktív társadalom

Rugalmas és korszerű lakásstruktúra kialakítása

A stratégiai célok nem minden elemükben támogatathatók, viszont egyes támogatási területeik összekapcsolhatóak, ezért a tartalmukat a FŐTEP 5 prioritás-tengely alá rendezi.

¹ Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 15/A. § (1) bekezdése alapján a főváros területén – a kerületi önkormányzatok hatáskörébe tartozó fejlesztési feladatok kivételével – a megyei önkormányzat feladatait Budapest Főváros Önkormányzata látja el.

Prioritástengely	Intézkedések
I. Gazdaságfejlesztés a versenyképes, innovatív és „zöld” Budapestért	1.1 Technológiai innováció és tudástranszfer hatékonyságának javítása 1.2. Felhasználóbarát városkormányzás kialakítása 1.3. Turizmus, mint gazdasági húzóágazat 1.4. Városterzési együttműködés
II. Településfejlesztési beavatkozások a hatékony városszerkezetért	2.1. Vegyes területhasználat kialakítása - a Dunával együtt élő város 2.2. Barnamezős területek funkcióváltása 2.3. Differenciált központrendszer létrehozása 2.4. Értékvédelem – értékteremtés 2.5. A lakásállomány optimalizálása
III. Környezeti fejlesztések Budapest fenntartható fejlődéséért	3.1 Zöld- és egyéb biológiailag aktív felületek megőrzése, növelése, természetvédelem 3.2 Zaj- és légszennyezés csökkentése 3.3 Korszerű hulladékgazdálkodás és talajvédelem 3.4 Korszerű vízgazdálkodás 3.5 Energiahatékonyság és klímavédelem
IV. Közlekedésfejlesztés Budapest komplex szerekörének szolgálatában	4.1. Nemzetközi és országos közlekedési kapcsolatok fejlesztése 4.2. Térségi közlekedés fejlesztése) 4.3. A fővárosi közösségi közlekedés fejlesztése 4.4. A fővárosi egyéni közlekedés fejlesztése
V. Társadalmi beavatkozások a befogadó, támogató és aktív Budapestért	5.1. Befogadó és támogató társadalom 5.2. A társadalmi, gazdasági környezet változásaihoz való alkalmazkodás segítése 5.3. A humán szolgáltatások optimalizálása 5.4. A kulturális kínálat bővítése

1.2.2. Fővárosi településfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (továbbiakban: Étv.) szerint a „településfejlesztés feladata a településen élők számára a települési élet- és környezetminőség javítása, a környezetbiztonság erősítése, a települési erőforrásokra építő, az erőforrások fenntarthatóságát biztosító, hosszú és rövid távú fejlesztési irányok, célok és az azok elérését biztosító programok és eszközök meghatározása.”

„A **településfejlesztési koncepció** hosszú távra rendszerbe foglalja az önkormányzat településfejlesztési szándékait, ennek keretében a területi adottságok és összefüggések figyelembevételével meghatározza a település jövőképét, javaslatot tesz a helyi környezet, társadalom, gazdaság és az infrastruktúra átfogó fejlesztésére, a műszaki, az intézményi, valamint a táji, természeti és ökológiai adottságok fenntartható hasznosítására. A településfejlesztési koncepcióban foglaltakat a települési önkormányzat döntéseiben érvényesíti.

Az **integrált településfejlesztési stratégia** a rendelkezésre álló és bevonható források ismeretében meghatározza a településfejlesztési koncepcióban meghatározott célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló beavatkozásokat, programokat, továbbá a megvalósítás eszközeit és nyomon követését.”

Erzsébetváros területét a többszintű önkormányzati rendszer, valamint a fejlesztési tervek egymásra épülése (tervhierarchia és az időtávok különbözősége) miatt több fővárosi és kerületi településfejlesztési dokumentum is érinti. A hatályos fővárosi településfejlesztési dokumentumok a következők:

- Budapest 2030 Hosszú távú fejlesztési koncepció (továbbiakban: Budapest 2030),
- ITS Budapest stratégia 2020 (továbbiakban: BP ITS 2020).

A kerületi településfejlesztési döntéseket a 2.3. fejezet tárgyalja.

A főváros hatályos hosszú távú településfejlesztési koncepciója Budapest teljes közigazgatási területére tartalmazza a településfejlesztés irányát. A Budapest 2030 767/2013.(IV.24.) Főv. Kgy. határozattal került jóváhagyásra, előíranyozza a 2030-ig elérendő hosszú távú célokat. Ezt követően a törvénynek megfelelően új középtávú program vált szükségessé. Ennek megfelelően került kidolgozásra a fővárosi új stratégiája, az BP ITS 2020, ami mára elfogadásra került a 923/2014. (VI.30.) Főv. Kgy. határozattal.

Budapest 2030

A városfejlesztési koncepció az Étv. szerint a Fővárosi Közgyűlés által elfogadott olyan várospolitikai dokumentum, amely Budapest jövőbeni kialakítására vonatkozik.

A koncepció a meglévő értékekre építve a következő jövőképet fogalmazza meg:

Budapest élhető és vonzó, egyedi karakterű főváros, az ország és a várostérség innovatív gazdasági és kulturális központjaként az európai városhálózat megbecsült tagja.

A koncepció 4 átfogó célt határoz meg, amely Budapest meglévő értékeire és sokszínűségére alapoz, meghatározva azokat az irányokat, melyek az integrált fejlesztési elvek érvényesülése mellett Budapest jövőjének fejlesztési alapjait képezik:

- Budapest az európai városhálózat erős tagja,
- Érték és tudásalapú, fenntartható gazdaság
- Harmonikus, sokszínű városi környezet
- Javuló életminőség, harmonikus együttélés.

A célok meghatározása a szemléleti alapvetések (élhetőség, fenntarthatóság, esélyegyenlőség) és az átfogó célok alapján történt. A kitűzött 17 cél és az átfogó célok viszonyát az alábbi táblázat mutatja be, egy-egy cél, ugyan eltérő mértékben, de egyszerre több átfogó célt is szolgál.

C É L O K		ÉLHETŐSÉG, FENNTARTHATÓSÁG, ESÉLYEGYENLŐSÉG ERŐSÍTÉSE A NÉPESSÉGMEGTARTÁS ÉRDEKÉBEN			
		BUDAPEST AZ EURÓPAI VÁROS- HÁLÓZAT ERŐS TAGJA	ÉRTÉK- ÉS TUDÁSALAPÚ, FENN- TARTHATÓ GAZDASÁG	HARMONIKUS, SOKSZÍNŰ VÁROSI KÖRNYEZET	JAVULÓ ÉLETMINŐSÉG, HARMONIKUS EGYÜTTÉLÉS
1.	Kezdeményező városfejlesztés	■	■	■	■
2.	Partnerség – a jövő közös tervezése a térségben és országosan	■	■	■	■
3.	Egységes Budapest	■	■	■	■
4.	Budapest nemzetközi és európai szerepkörének erősítése	■	■	■	■
5.	Egészséges környezeti feltételek megteremtése	■	■	■	■
6.	Klímavédelem és hatékony energiafelhasználás	■	■	■	■
7.	Egyedi városkarakter értékalapú megőrzése és fejlesztése	■	■	■	■
8.	A Dunával együtt élő város	■	■	■	■
9.	Hatékony és kiegyensúlyozott városszerkezet - kompakt város	■	■	■	■
10.	A barnamezős területek a városfejlesztési célterületei	■	■	■	■
11.	Intelligens mobilitás	■	■	■	■
12.	Tudás-, készség- és zöldalapú gazdaságfejlesztés	■	■	■	■
13.	Önfenntartó városszervezési rendszer	■	■	■	■
14.	A kulturális sokszínűség megőrzése és fejlesztése	■	■	■	■
15.	Humán szolgáltatások optimalizálása	■	■	■	■
16.	Igényekhez igazodó, rugalmas lakásstruktúra megteremtése	■	■	■	■
17.	Befogadó, támogató és aktív társadalom	■	■	■	■

3. ábra Budapest 2030 célrendszere

Forrás: Budapest 2030

BP ITS 2020

Az ITS szerepe, hogy bemutassa azokat a konkrétabb ágazati és területi fejlesztési irányokat, projekteket, melyet Budapest Főváros Önkormányzata középtávon kíván megvalósítani a Budapest 2030 hosszú távú céljainak elérése érdekében.

Miközben a FŐTEP elsősorban a gazdaságfejlesztést helyezi fókuszba, a főváros integrált településfejlesztési stratégiája a Fővárosi Önkormányzat által előkészítendő, koordinálandó, megvalósítandó fejlesztéseket, projekteket helyezi a középpontba – természetesen összehangolva és illeszkedve a Főváros egész területére elfogadott, illetve párhuzamosan készülő területfejlesztési dokumentummal. A stratégia időtávja illeszkedik az EU programozási ciklusához, tehát az a 2014 és 2023 (2020-at követően a projektek megvalósítására további 3 év áll rendelkezésre) között megvalósítani tervezett fejlesztéseket és fejlesztési irányokat foglalja magában.

A Budapest 2030-ban meghatározott átfogó célok elérését középtávon két specifikus cél szolgálja:

- Gazdasági teljesítmény növelése (gazdasági teljesítményét nemzetközi szinten erősítő budapesti várostérség);
- Életminőség feltételeinek javítása (minőségi nagyvárosi életfeltételek).

- A specifikus célok elérését középtávon öt tematikus és egy kiemelt területi cél mentén kívánja Budapest Főváros Önkormányzata megvalósítani.

Tematikus célok

1. Kezdeményező, együttműködő városfejlesztés

A városfejlesztés kezdeményező, együttműködő jellegét erősítő intézmény- és eszközrendszer, valamint koordinációs mechanizmusok kialakítása.

2. Vállalkozás- és beruházásbarát gazdasági környezet

A foglalkoztatást bővítő és a hozzáadott értéket előállító gazdasági szereplők működésének, együttműködésének, piacszerzésének támogatása.

3. Intelligens városműködés

A városi, várostérségi közszolgáltatások hatékonyságának javítása a kooperáció, valamint a környezettudatos és innovatív megoldások alkalmazásával.

4. Sokszínű, értékőrző, zöld nagyvárosi környezet

Élhetőbb, a társadalmi igényeknek megfelelő városi környezet feltételeinek kialakítása, a gazdasági prosperitást, társadalmi kohéziót és régió-túlmutató szerepkört egyaránt szolgáló infrastruktúrák fejlesztésével.

5. Nyitott, szolidáris és aktív budapestiek (tematikus cél)

Az egyéni és közösségi öngondoskodás, felelősségvállalás, az esélyegyenlőség, valamint Budapest befogadó jellegének erősítése.

Területi cél

6. Dunával együtt élő város

A Duna, a Duna-partok és a dunai szigetek közösségi és gazdasági adottságainak integrált fejlesztése.

Az ITS-ben meghatározott célokkal kapcsolatosan olyan eszközök és konkrét projektszintű beavatkozások kerültek megfogalmazásra, amelyek Erzsébetváros fejlesztési szándékait közvetett vagy közvetlen módon pozitívan támogatják.

➤ 3. cél Intelligens városműködés:

3.1.8.1 Főnyomó és gerincvezeték hálózat rekonstrukciója (I. ütem – Belvárosi szakasz)

3.2.1. Fővárosi személyforgalmi behajtási díj rendszer bevezetése és a hozzá kapcsolódó beruházások

3.2.7. Astoria-Thököly út-Újpalota villamosvonal, a Rákóczi út humanizálása

➤ 4. cél Vonzó nagyvárosi életminőség

4.1.1. Közösségi terek és integrált közterületi megújítások (Tér-Köz plusz)

Hosszú távú cél

A FŐVÁROS NÉPESSÉGMEGTARTÓ EREJÉNEK JAVÍTÁSA, NEMZETKÖZI SZEREPÉNEK ERŐSÍTÉSE

Specifikus célok

Gazdasági teljesítmény növelése**Életminőség feltételeinek javítása**

Stratégiai célok

1. Kezdeményező, együttműködő városfejlesztés**2. Vállalkozás- és beruházásbarát gazdasági környezet****3. Intelligens város-működés****4. Sokszínű, értékőrző, zöld nagyvárosi környezet****5. Nyitott, szolidáris és aktív budapestiek**

Alcélok / programok

1.a Finanszírozási eszközök kialakítása

1.b Szervezetfejlesztés

1.c Együttműködések erősítése

2.a Barnamezős és alulhasznosított területek programja

2.b Stratégiai gazdasági terek integrált fejlesztése

2.c KKV fejlesztési program

3.a Klíma- és környezetvédelmi program

3.b Intelligens, kooperatív közlekedés programja

3.c Közigazgatási infrastruktúra és működés megújítása

4.a Városmegújítási Program

4.b Fürdőváros Program

4.c Zöld Program

4.d Kulturális intézményfejlesztés

5.a Szociális célú infrastruktúrák megújítása, bővítése

5.b Esélyegyenlőségi program

5.c Befogadás, népességmegtartás és társadalmi aktivitás támogatása

Kiemelt területi cél

6. Dunával együtt élő város

4. ábra Budapest ITS 2020 célrendszere

Forrás: BP ITS 2020

Tematikus Fejlesztési Programok (TFP)

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény hatályos rendelkezései alapján a Fővárosi Önkormányzat feladata a Budapest területére eső fejlesztési elképzelések összehangolása; a fejlesztési tervezés koordinációja. E feladatkörből adódóan, egyben egy új tervműfajt létrehozva, zajlott le a Tematikus Fejlesztési Programok (TFP) tervezési folyamata a budapesti területi szereplők (elsősorban a kerületi önkormányzatok és a Fővárosi Önkormányzat) részvételével. Intenzív közös munka során, 2014 tavaszán kerültek lefektetésre a 2014-2020-as időszakra vonatkozó fejlesztési elképzelések három, majd 2015 tavasza egy, összvárosi koordinációt igénylő témakörben, a kapcsolódó gazdasági, civil és szakmai szervezetek bevonásával:

- Duna menti területek összehangolt fejlesztése;
- Barnamezős területek fejlesztése;
- Szociális városrehabilitációs programok;
- Gazdaságélénkítés és munkahelyteremtés tematikus fejlesztési program.

A 2014 tavaszán kidolgozott három tématerület (Duna-menti, barnamezős területe fejlesztése, és szociális városrehabilitációs programok) kitűzött céljai:

- a hosszú távú fejlesztési együttműködés kialakítása a fővárosban;
- a fejlesztések közötti szinergiák lehetőségének megteremtése;
- a főváros területére érkező uniós fejlesztési források felhasználásának koordinálása;
- e témák vonatkozásában Integrált Területi Beruházás megvalósításának előkészítése.

1.2.3. Hatályos területfejlesztési döntések bemutatása

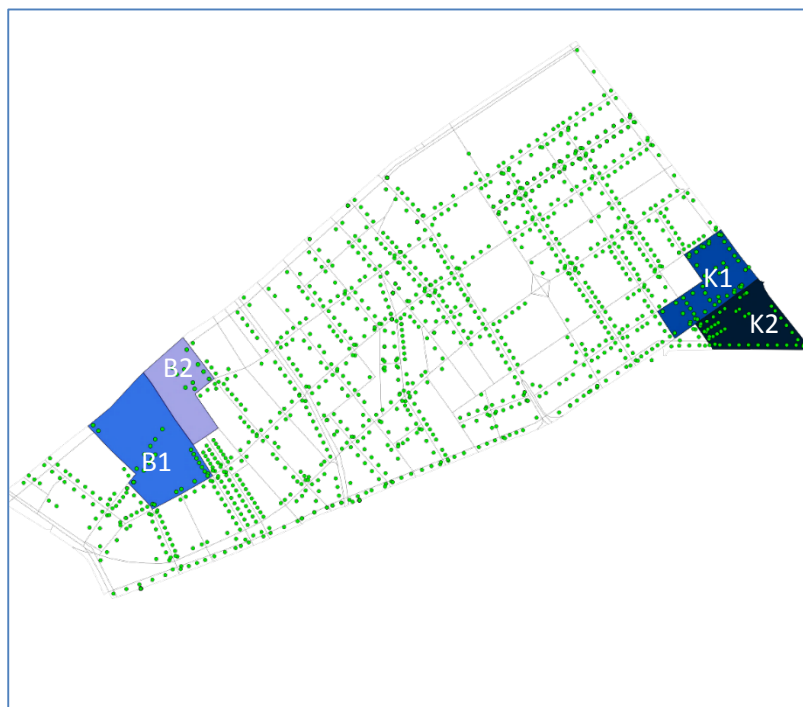
Erzsébetváros Integrált Városfejlesztési Stratégiája (2008)

A széleskörű lakossági meghallgatásokat követően Erzsébetváros Integrált Városfejlesztési Stratégiája 2008-ban került végleges formájában megvalósításra. A területben ugyan az IVS elfogadásától napjainkig számos változás ment végbe, több projekt és célkitűzés megvalósult, azonban az elfogadott IVS azóta is helytállónak és irányadónak tekintett a jövő szempontjából.

Az IVS stratégiai fejezetében került rögzítésre Erzsébetváros hosszú távú jövőképe, melynek főbb stratégiai célkitűzései, valamint azok közvetlen céljai:

- **GAZDASÁGI SZOLGÁLTATÁSOK FEJLESZTÉSE**
  - Innovatív szolgáltatói környezet kialakítása,
  - Versenyképesség növelése
- **LAKÓKÖRNYEZET MEGÚJÍTÁSA**
  - Város- és lakóhelyi rehabilitáció
  - Lakókörnyezeti infrastruktúra fejlesztése
- **ÉLETMINŐSÉG JAVÍTÁSA**
  - Társadalmi megújítás és az élhetőség javítása
  - Közszolgáltatások fejlesztése

A stratégia középtávon 4 fejleszteni kívánt akcióterületet jelöl ki a területben, amelyek fejlesztési megvalósításai időben is ütemezettek.

Belső-Erzsébetváros I. üteme (B1)

„Régi pesti zsidónegyed” felélesztéséhez kapcsolódó fejlesztések területe;

Belső-Erzsébetváros II. üteme (B2)

Klauzál tér átépítése, felújítása;

Külső-Erzsébetváros I. üteme (K1)

Garay térhez kapcsolódó 6 tömb nagyságú állapotjavítás, közterület megújítás, revitalizáció;

Külső-Erzsébetváros II. üteme (K2)

A terület legelhanyagoltabb részeinek 3 tömb nagyságú rehabilitációja, Önkormányzati Sportcentrum építése, önkormányzati bérlakások bontása és átadása vállalkozói lakásépítés céljára;

5. ábra - Akcióterületek
forrás: Erzsébetváros IVS 2008

1. Belső-Erzsébetváros (B1) akcióterület fejlesztésének célja, rész céljai:

Az önkormányzati akció határozott célja, hogy az elsősorban piaci igényeket kielégítő magánberuházásokat (lakásépítés, irodaépítés) összekapcsolja a terület kulturális felértékelésével, összhangban a „rég pesti zsidó-negyed” felélesztésének koncepciójával.

Ennek egyik megvalósult eleme a Kazinczy utca egy részén kialakult „Kultúra utcája”.

2. Belső-Erzsébetváros (B2) akcióterület fejlesztésének célja, rész céljai:

A fejlesztés középpontjában a Klauzál tér tervezett átépítése állt. Ezen belül különböző tervezési célok kerültek megállapításra:

- Térszint alatti garázs építése
- Szabadtéri piac kialakítása (kapcsolódva a vásárcsarnokhoz)
- Átmenő gépkocsiforgalom megszüntése

3. Külső-Erzsébetváros (K1) akcióterület fejlesztésének célja, rész céljai:

Az akcióterületen tervezett fejlesztés két folyamat pozitív hatásait kívánja kihasználni

- Az akcióterület súlypontjában a Garay téri Bevásárlóközpont és Apartmanház áll, amely az épített környezet új minőségét valósította meg a területen;
- A Thököly út tervezett felújítása is a környező tömbök felértékelődésének irányába hat.

4. Külső-Erzsébetváros (K1) akcióterület fejlesztésének célja, rész céljai:

Az akcióterületen sportcentrum kiépítése tervezett, a terület felértékelődésére „külső” tényezők is hatással vannak:

- Puskás Ferenc stadion környékén folyó építkezések
- Thököly út Főváros által tervezett felújítása

Az IVS anti-szegregációs terv című fejezete szerint a 2001-es KSH adatok alapján a kerületben nem található olyan terület, mely megfelelné a tényleges szegregátum feltételeinek. A fejezet foglalkozik a lakosság demográfiai összetételének változásaival, az életminőséget befolyásoló feltételek változásaival, vizsgálja a népesség kor szerinti megoszlását, valamint a társadalombiztosítási ellátások folyósítását a kerületben. Bemutatja a gyermekétkeztetés megoldásainak módjait, az egyéb szociális szolgáltatásokat és a szociális szolgáltatások iránti igények alakulását, Erzsébetváros lakáshelyzetét és a hajléktalanok lakhatásának rendezését.

Az IVS utolsó fejezetében kerültek meghatározásra a stratégia megvalósíthatóságának eszközei, vagyis az ingatlan-nyilvántartási rendszer korszerűsítése, a fejlesztések megvalósítása érdekében a pénzügyi források bővítése, magántőke bevonása, önkormányzati saját tőke bővítési lehetőségeinek vizsgálata, önkormányzati dolgozók képzése, humánerőforrás fejlesztés.

Erzsébet Terv Fejlesztési Program

2011-ben az önkormányzat kidolgozta az Erzsébet Terv Fejlesztési Programot, mely rendszerbe foglalja a tervezett fejlesztéseket nem csak az akcióterületi szemléletű városfejlesztés terén, hanem az egyes ágazatok vonatkozásában is.

Az Erzsébet Terv fő fókuszai:

- az önkormányzati intézményrendszer felújítása, különös tekintettel az energetikai beavatkozásokra, melyek hosszabb távon is fenntarthatóvá teszik a szolgáltatásokat;
- közterületek (parkok, utak, terek) felújítása, szem előtt tartva a zöldfelületi rendszer minél nagyobb mértékű fejlesztését, illetve a gyalogosbarát közterületek kialakítását, sétáló és vegyesforgalmú utcákkal;

- az önkormányzati lakás- és épületállomány fejlesztése, korszerűsítése,
- társasházak felújításának támogatása, annak érdekében, hogy a kerület eklektikus épületállományának megújulását segítse..

Az Erzsébet Terv négyéves időszakokra tervez, a fejlesztéseket éves ütemezéssel valósítja meg, alkalmazkodva az aktuális feltételekhez, az azokban bekövetkezett változásokhoz. (A megvalósított fejlesztésekről lásd az 1.6 Az önkormányzat gazdálkodása és fejlesztéspolitikája c. fejezetet.) Budapest VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzat Szociális Szolgáltatástervezési Konceptió felülvizsgálata (2013)

A kerület 2005 őszén készítette el a Szociális Szolgáltatástervezési Konceptióját, amely teljes körű áttekintést adott az ellátórendszerekről és a jogszabályi elvárásoknak megfelelően a hosszú távú fejlesztési elképzeléseket rögzítette. A koncepció utolsó, ötödik felülvizsgálata 2013-ban történt, melynek célja az volt, hogy bemutassa és elemezze a szociális szolgáltatások aktuális helyzetét, illetve meghatározza a fejlesztés irányait egy korszerű, rugalmas és a változásokra gyorsan reagálni képes ellátórendszer kialakítása érdekében.

A koncepció kialakításakor a fő alapelvek közé tartozott „integráció, a lakókörnyezetben történő ellátás elsődlegessége, az ellátások lépcsőzetessége, a szolgáltatásokban dolgozók munkakörülményeinek javítása és a partnerség elvének fokozott érvényre juttatása.”²

Budapest VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzat Helyi Esélyegyenlőségi Program (2013)

A kerület a Helyi Esélyegyenlőségi Programját 2013.-ban készítette el, amely rögzíti az esélyegyenlőség érdekében ellátandó szükséges feladatokat. A program célja az egyenlő bánásmód és az esélyegyenlőség követelményeinek, a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvének, a diszkriminációmentesség és a szegregációmentesség megteremtése, valamint a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén feltárt problémák kezelése.

1.2.4. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló – módosított – 1996. évi XXI. törvény szerint a területrendezés feladata különösen „a környezeti adottságok feltárása és értékelése; a környezet terhelését, terhelhetőségét és a fejlesztési célokat figyelembe vevő területfelhasználásnak, az infrastrukturális hálózatok területi szerkezetének, illetve elhelyezésének – az ágazati koncepciókkal összhangban történő – megállapítása, az országos és térségi, továbbá a területrendezéssel kapcsolatos településrendezési célok összehangolása.”

Budapestet – ennek megfelelően Erzsébetváros területét is – érintő területrendezési tervek:

- az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (OTrT),
- a Budapesti agglomerációra vonatkozó kiemelt térség területrendezési tervéről szóló 2005. évi LXIV. törvény (BATrT).

² Budapest Főváros VII. kerület Szolgáltatástervezési Konceptió felülvizsgálata, 2013, 4. oldal

Országos Területrendezési Terv – OTrT

6. ábra: OTTrT Szerkezeti Tervlap kivonata

Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_otrt_tr_2013/

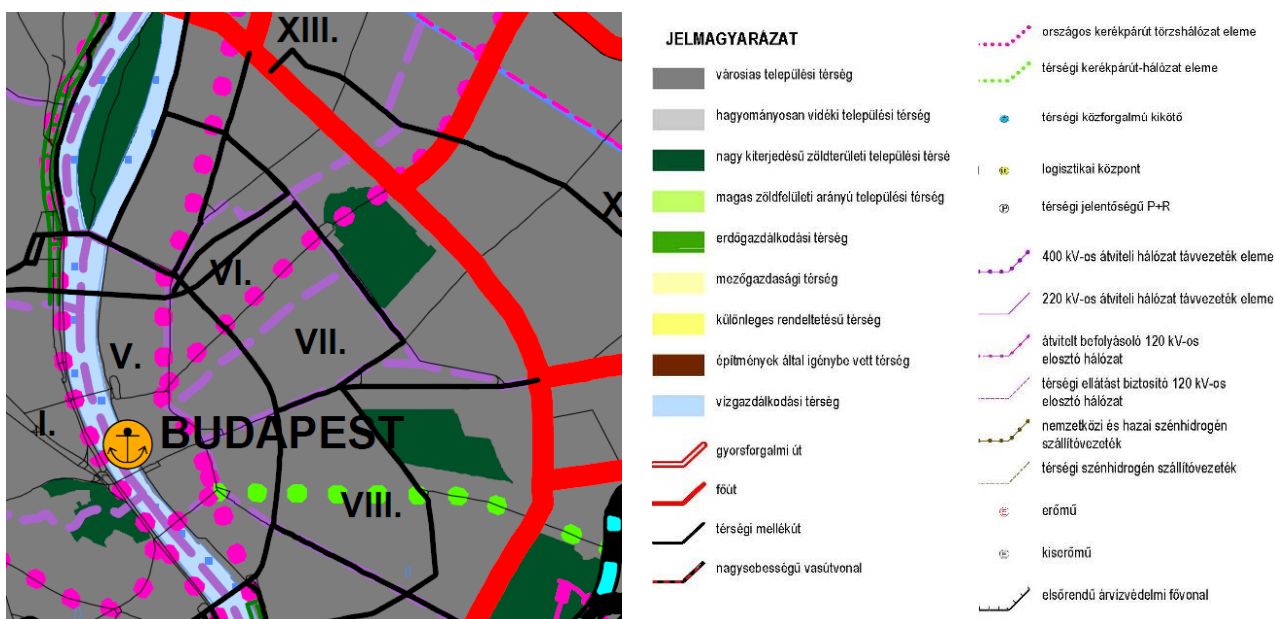
Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 2. sz. mellékletét képező „Ország Szerkezeti Terve” c. tervlapja alapján a VII. kerület szinte teljes egésze 1000 hektár feletti települési térség területfelhasználási kategóriába sorolt.

A törvény további, Erzsébetvárost érintő mellékletei:

3/6. sz. melléklet - Világörökségi és világörökségi várományos terület övezete: a kerület egésze

3/7. sz. melléklet - Országos vízminőség-védelmi terület övezete: a kerület egésze

Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terv – (BATrT)

7. ábra: BATrT Szerkezeti Tervének kivonata

Forrás: http://gis.teir.hu/rendezes_bp_agglo/

Térségi Szerkezeti Terv területfelhasználási kategóriái Erzsébetvárost érintően:

- Városias települési térség

BATrT. Szerkezeti Terve által megjelölt, Erzsébetvárost érintő további elemek:

- országos kerékpárút törzshálózat eleme
- vasúti mellékvonal

Kiemelt beruházásokra vonatkozó kormányhatározatok és rendeletek***TERVEZETT/FOLYAMATBAN LÉVŐ KIEMELT BERUHÁZÁSOK***

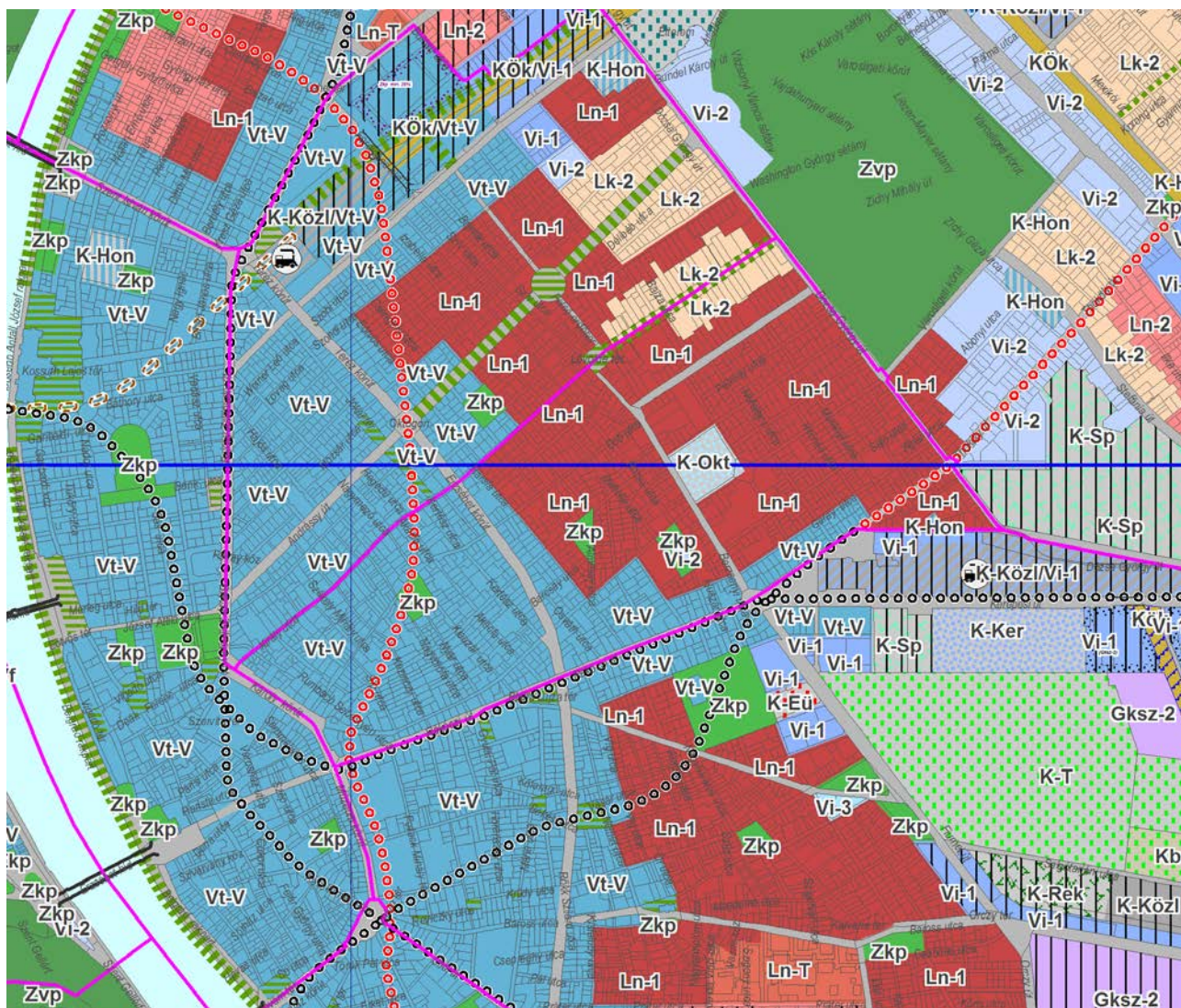
rendelet/határozat	projekt megnevezése	érintett terület
334/2012. (XII. 4.) Korm. rendelet	az Országos Bírósági Hivatal vagyongyűjtésében lévő, a Budapest Környéki Törvényszék elhelyezéséül szolgáló ingatlan átalakítása és felújítása	Városligeti fasor 9–13. (33505 hrsz.)
345/2012. (XII. 6.) Korm. rendelet	egyes közlekedésfejlesztési projektek	3.20. Budapest, Kossuth Lajos utca – Rákóczi út tengely rekonstrukciója.

1.2.5. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – Erzsébetváros fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai

Erzsébetvárosnak a belső zóna részeként nincs Budapesten kívüli szomszédos települése. Közigazgatási szempontból szomszédos az V., VI., VIII. és XIV. kerületekkel, amelyekre vonatkozóan a Fővárosi Közgyűlés 50/2015.(I.28.) Főv. Kgy. határozatával elfogadott Budapest főváros településszerkezeti terve (továbbiakban: TSZT 2015) hatályos.

„Budapest főváros kétszintű önkormányzata (a főváros önkormányzati rendszere) a fővárosi és a kerületi szintű önkormányzatokból áll.” (Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény) Minden fővárosi kerületben települési önkormányzat működik, melynek feladata a helyi településrendezési szabályok megalkotása a **fővárosi településrendezési terv** alapján.

8. ábra: TSZT 2015 kivonat

A VII. kerületet és egy vagy több szomszédos kerületét is érintő közlekedési elemeket az 1.2.6. A kerület településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata fejezet ismerteti.

V. kerület – Belváros-Lipótváros

Erzsébetvárossal a Károly körút mentén határos, itt a közterületi hálózatok szervesen kapcsolódnak. Szerkezeti szintű fejlesztések közül egyedül az alsórakparttal kapcsolatos közúti kapacitás-visszafejlesztése (forgalomcsillapítás) lehet némi hatással a szomszédos belső kerületekre.

VI. kerület – Terézváros

Erzsébetvárossal a Király utca–Városliget fasor mentén határos, a kerülethatár az egységes beépítés következtében szinte elmosódik. A közterületi hálózatok szervesen kapcsolódnak. Az VI. kerület területére vonatkozóan a TSZT 2015-nek nincs Erzsébetváros fejlesztését befolyásoló közlekedési eleme.

A Városliget fasor vonalában a VI. és VII. kerület határán húzódva szerkezeti jelentőségű zöldfelületi kapcsolatot határoz meg a TSZT 2015.

VIII. kerület - Józsefváros

Erzsébetvárossal döntő részben a Rákóczi út mentén határos, a közterületi hálózatok itt szervesen kapcsolódnak. A VIII. kerület területére vonatkozóan a TSZT 2015-nek nincs Erzsébetváros fejlesztését befolyásoló eleme.

XIV. kerület – Zugló

Erzsébetvárossal a Dózsa György út mentén határos. A Városligetben, a park használat javításával összefüggésben lezárásra kerül a Kós Károly sétány. Ezzel összefüggésben az M3 autópálya bevezető szakasza és az Andrássy út közötti forgalom nagyobb része kerülő útra kényszerül, átkerül a Vágány utcára és az Ajtói Dürer sorra.

1.2.6. A kerületre vonatkozó településrendezési tervi előzmények vizsgálata

A közelmúltban lezajlott jogszabályi változások a településrendezésben is változásokat okoztak. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) 14/A. § (2) bekezdés határozza meg a **fővárosi településrendezési új eszközöket**. Erzsébetvárost érinti

- a fővárosi településszerkezeti terv – Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015),
- a fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ), valamint
- a fővárosi kerületi önkormányzat által a fővárosi településszerkezeti tervvel, a fővárosi rendezési szabályzattal összhangban a kerület területére megállapított kerületi építési szabályzat.

Az Étv. 2. § alapján a településszerkezeti terv „a településfejlesztési koncepcióban foglalt célok megvalósítását biztosító, a település szerkezetét, a területfelhasználást és a műszaki infrastruktúra-hálózatok elrendezését meghatározó terv”.

A fővárosi rendezési szabályzat pedig „a fővárosban a településrendezés és az építés összehangolt rendjének biztosítása érdekében az országos településrendezési és építési követelményeknek, valamint a fővárosi településszerkezeti tervének megfelelően a területfelhasználási egységek beépítési sűrűségét, meghatározott területek beépítési magasságát, a fővárosi infrastruktúra területbiztosítását megállapító fővárosi önkormányzati rendelet, amely telekalakítási és építésjogi szabályozási elemeket nem tartalmaz”.

A kerületi építési szabályzat (KÉSZ) a „*fővárosi kerületben az építés rendjét a helyi sajátosságoknak megfelelően megállapító és biztosító önkormányzati rendelet*” és a fővárosi településszerkezeti terv és a fővárosi rendezési szabályzat alapján készül.

Budapest VII. Kerület Erzsébetváros Önkormányzat Képviselő Testülete által a **4/2004. (II.23.) sz. ök. rendeletével** elfogadott, többszörösen módosított kerületi városrendezési és építési szabályzat (KVSZ) és az egyéb

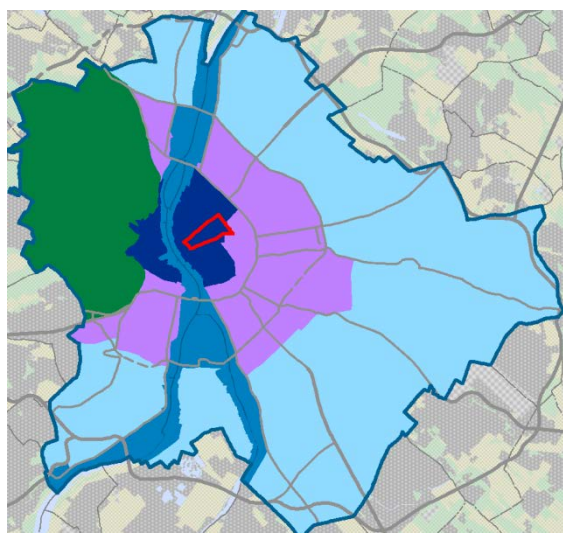
hatályban lévő szabályozási tervek (SZT-k) még a korábbi fővárosi tervi környezetben, korábbi jogszabályi háttér alapján készültek.

Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015) és Fővárosi rendezési szabályzat (FRSZ)

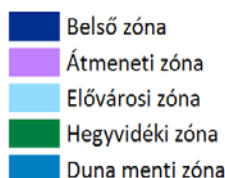
Budapest új településszerkezeti terve (a rendezési szabályzattal együtt) a főváros teljes közigazgatási területére készült, 2015. január 28-án fogadta el a Fővárosi Közgyűlés (50/2015.(I.28.) Főv. Kgy. határozat és 5/2015.(II.16.) Főv. Kgy. rendelet). A településszerkezeti terv hosszú távra szóló terv, 10 évet meghaladó időtávlatra készült.

Budapest településszerkezeti tervének biztosítani kell a települést alkotó kerületek közös értékeinek megőrzését, a kerületi önkormányzatok érdekeinek összehangolását, a város egységes szemléletű, de területileg differenciált fejlesztését annak érdekében, hogy Budapest ne 23 kerület halmaza, hanem egy város legyen.

A TSZT által megfogalmazottakat általános, jellemzően szerkezeti típusú, és a területfelhasználással összefüggő témakörökben a TSZT leírása, az Étv. szerint meghatározandó paramétereket a Fővárosi rendezési szabályzat közvetíti a kerületi szabályozás felé a kerületi szintű előírások kidolgozásához.

A VII. kerület egésze a Belső zónában helyezkedik el. Az átmeneti zóna a kerület délkeleti határán húzódva csatlakozik hozzá.

9. ábra: Erzsébetváros Budapest zónarendszerében

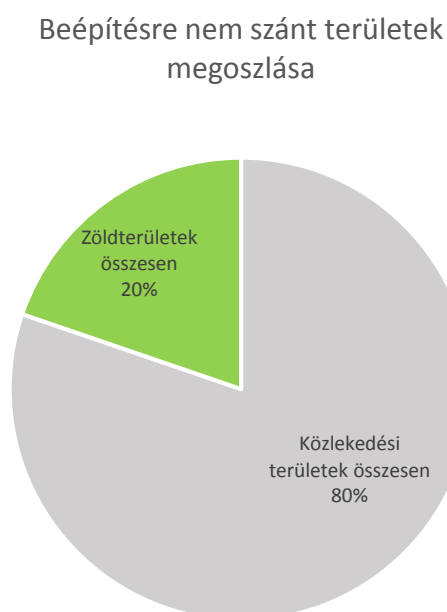
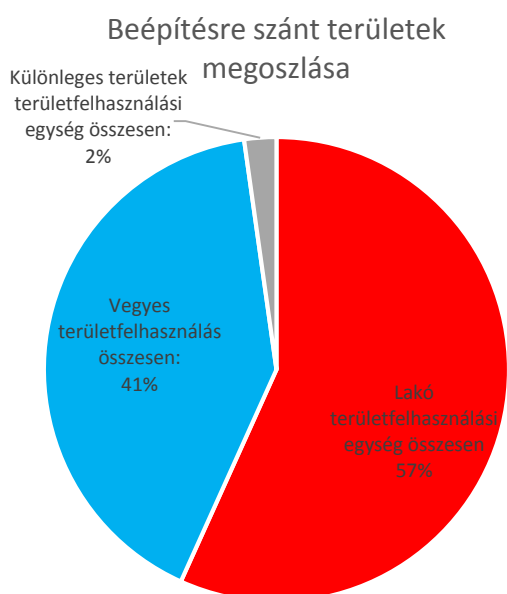
Forrás: TSZT 2015

A TSZT 2015 Erzsébetváros területén meghatározta a (tervezett) területfelhasználási egységeket a beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt területeken egyaránt.

A kerület Budapest legkisebb kerülete a maga 208,7 ha területével, amely Budapest összterületének (~52 500 ha) mindössze 0,39%-a. A kerület legnagyobb része, 91,1%-a (190,14 ha) beépítésre szánt területfelhasználási egységbe sorolt, amelynek több, mint fele lakóterület és több, mint harmada városközponti terület. A kerületben beépítésre nem szánt területe több, mint három negyedét közlekedési területek alkotják (~80%). Területfelhasználási egységek megoszlása Erzsébetvárosban

ha			ha		
Lakó területfelhasználási egység			Közlekedési területek		
Nagyvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Ln-1	102,33	Közúti közlekedési terület	KÖu	14,87
Kisvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű lakóterület	Lk-2	5,57	Közlekedési területek összesen		14,87
Lakó területfelhasználási egység összesen		107,90	Zöldterület		
Vegyes területfelhasználási egység			Közkert, közpark	Zkp	3,66
Városközpont területe	Vt-V	77,69	Zöldterületek összesen		3,66

Intézményi, jellemzően szabadonálló jellegű terület	Vi-2	0,31	
Vegyes területfelhasználás összesen:		78,00	
Különleges területek területfelhasználási egység			
Oktatási központok területe	K-Okt	4,06	
Honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célra szolgáló terület	K-Hon	0,18	
Különleges területek területfelhasználási egység összesen:		4,24	
Beépítésre szánt területek összesen	190,14	Beépítésre nem szánt területek összesen	18,53

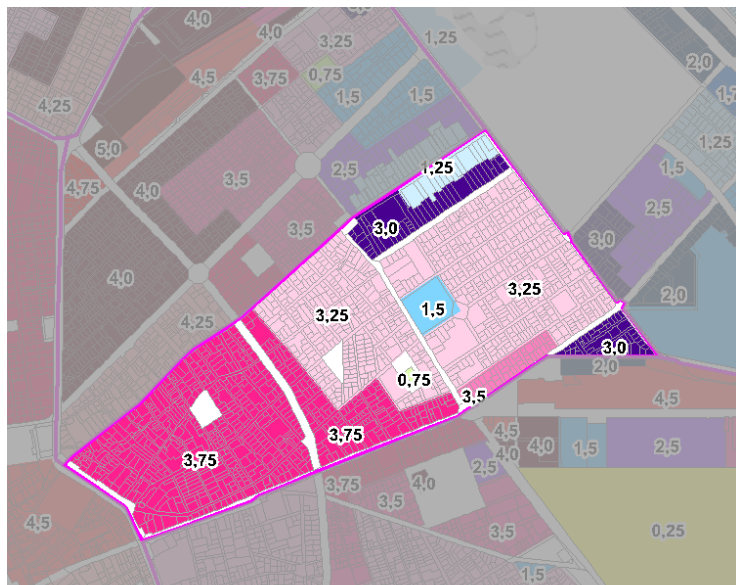

10. ábra: A területfelhasználási egységek Erzsébetváros

Az Étv. szerint az FRSZ egyik kiemelt feladata a területfelhasználási egységek beépítési sűrűségének meghatározása. Az FRSZ szerint a beépítési sűrűség kétféle értékre tagolódik, hogy a területhasználat kiszolgálásához szükséges parkolási infrastruktúra épületen belüli biztosítása támogatott legyen. A bsá jelű általános sűrűségi érték az általánosan elhelyezhető funkciók számára, a bsp jelű parkolási sűrűségi érték viszont kizárólag az épületen belüli parkolás céljára vehető igénybe.

Erzsébetváros területén a terv által meghatározott beépítési sűrűség bsá értéke a kerület jelentős részén 3,0 feletti. Jelentősebb eltérés három területen mutatkozik. Az első a Városliget fasor kerülethatár menti beépítés, ahol az érték 1,25-re csökken. Ezen felül a Rózsák terén 0,75, míg a Bethlen Gábor téren elhelyezkedő Szent István Egyetem Állatorvos Tudományi Karának terv által meghatározott beépítési sűrűsége 1,5.

11. ábra: Erzsébetvárosban a beépítésre szánt területek beépítési sűrűségének bsá értékei

Forrás: FRSZ 2. melléklet – részlet

Jelentős változással érintett területként a TSZT területfelhasználási tervlapján megjelennek azok a területek, melyek nagyobb egybefüggő – legalább egy-két tömb méretben alulhasznosítottak és változást igényelnek. A változás nem feltétlenül jelent területfelhasználás tekintetében is változást, vagy funkcióváltást, hanem a terület jelen állapotához képest szükséges átalakulást jelzi. Erzsébetváros területén a terv nem jelölt ki átmeneti területfelhasználási egységet.

A TSZT 2015 Erzsébetváros területén új közúthálózati elemet nem jelöl. Az M4 metróvonal forgalomba helyezésével viszont szükségessé vált a Rákóczi út átépítése, ezzel összefüggésben a TSZT 2015 tartalmazza itt a villamos közlekedés újbóli bevezetését.

Erzsébetvárost érinti a HÉV vonalak pesti belváros alatti összekötésével kialakuló Észak-déli regionális gyorsvasút tervezett nyomvonala, jelenleg a Klauzál térnél és az Astoriánál tervezettek megállók.

Kerületi Városrendezési és Építési Szabályzat (KVSZ) és a szabályozási tervek (SZT)

Budapest VII. Kerület Erzsébetváros Önkormányzat Képviselő Testülete által a **4/2004. (II.23.) sz. ök. rendelet**ével elfogadott, többszörösen módosított kerületi városrendezési és építési szabályzat (KVSZ) és az egyéb hatályban lévő szabályozási tervek (SZT-k) még a korábbi fővárosi tervi környezetben, korábbi jogszabályi háttér alapján készültek. Jelenleg két, a kerület egyes területeire vonatkozó szabályozás van hatályban:

- Városliget fasor-Dózsa György út-Damjanich u.-Bajza u. által határolt terület (2007)
- Rottenbiller u.-Damjanich u.-Bethlen Gábor u.-Dembinszky u. által határolt terület (2008)

A 2004 után készült szabályozási tervek a KÉSZ alaprendeletét módosították.

SWOT

ERŐSSÉGEK

Területfejlesztési és településfejlesztési dokumentumok megfelelő hierarchiája, és összhangja;
Kerület határán lévő fontos közlekedési csomóponti funkciók, valamint jó közlekedési kapcsolat;
Felelős kerületi stratégiai tervezés (Erzsébet Terv)

GYENGESÉGEK

Gazdaságfejlesztési lehetőségek korlátozottak
Ideiglenes területhasználat nem megfelelő szabályozása

LEHETŐSÉGEK

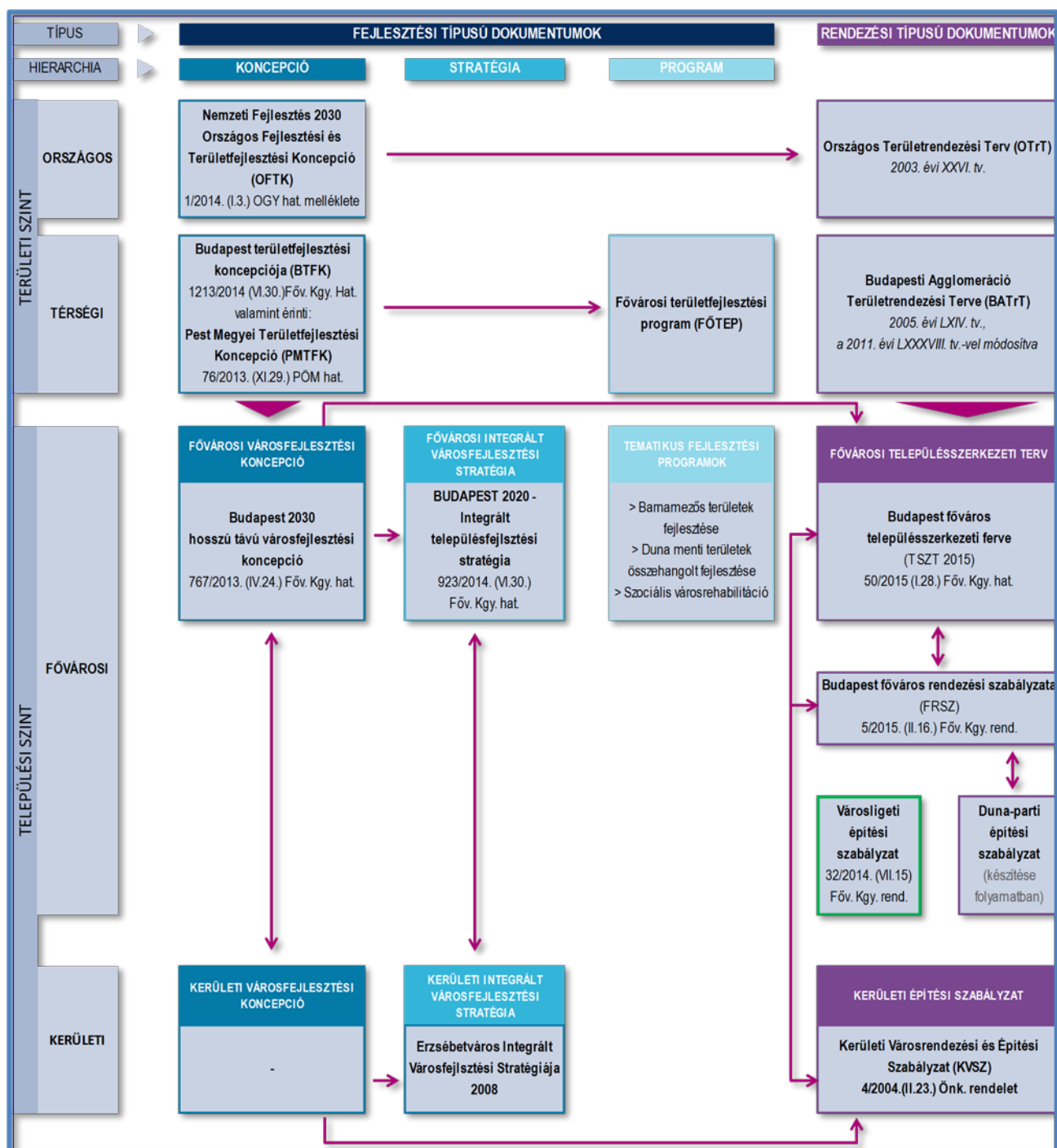
Új területfelhasználási rendszer;
Akcióterületek felülvizsgálata;
Beépítési sűrűség fellazítása (elsősorban Belső- és Középső-Erzsébetvárosban) lehetséges a KVSZ keretein belül

VESZÉLYEK

Az FRSZ által meghatározott beépítési sűrűség tartalékai a jelenleg is magas beépítést tovább növelhetik, illetve felgyorsíthatják az annál alacsonyabb beépítési sűrűséggel rendelkező eklektikus épületállomány bontását, lecserélését;
A szükséges rehabilitáció megindulásának ellehetetlenülése a külső források hiánya, nem megfelelő elosztása miatt; (EU, Széchenyi Program)

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- Akcióterületek meghatározása, felülvizsgálata.
- Új szerkezeti terv kerületi szintre valló leképezése

1.3. A KERÜLET TÁRSADALMA

1.3.1. A kerület demográfiai és társadalmi összetétele

Népességváltozás

Erzsébetváros **lakónépessége** már az 1980-as években erőteljesen elkezdett csökkenni, a legjelentősebb mértékű népességvesztést az 1990-es évek során szenvedte el a kerület, de a 2000-es évek első évtizedében sem sikerült megállítani a népességfogyást. A jelzett évtizedekben a lakosságának 10, 22, majd 12 %-át veszítette el a kerület a Népszámlálások adatai szerint. Ennek eredményeként a kerület lakossága harminc év alatt 92 350 főről 56 093 főre csökkent 2011-re, ami összességében 39%-os csökkenést jelent. Fővárosi viszonylatban elmondható, hogy a kerület lakosságvesztése Budapest egészénél lényegesen nagyobb mértékű volt, hiszen a főváros lakossága a vizsgált időszakban „csupán” 16%-kal csökkent.

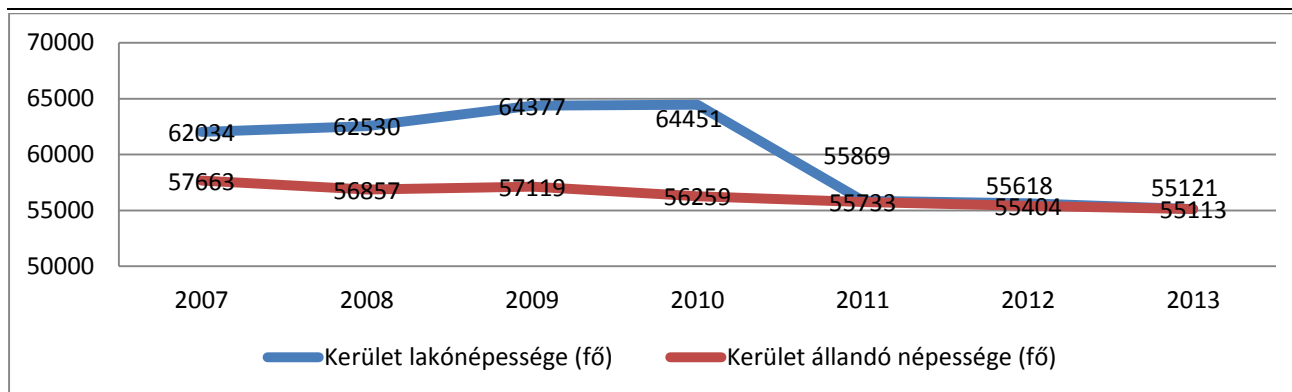
	1980	1990	2001	2011
Kerület lakónépessége (fő)	92 350	82 864	64 137	56 093
Százalékos változás az előző időponthoz képest [%]	-	89,7%	77,4%	87,5%
Budapest lakónépessége (fő)	2 059 226	2 016 681	1 777 921	1 729 040
Budapest lakónépességének százalékos változása az előző időponthoz képest	-	97,9%	88,2%	97,3%
Lakónépesség aránya Budapest lakosságához viszonyítva (%)	4,5%	4,1%	3,6%	3,2%

1. táblázat: Népszámláláskori lakónépesség alakulása Budapesten és a VII: kerületben (1980, 1990, 2001, 2011)
forrás: KSH, Népszámlálások

A népesség csökkenése az elmúlt években, 2007-2013 között is folytatódott. A lakónépesség 2007 és 2010 között emelkedett 62 034 főről 64 451 főre. A 2011-ben bekövetkezett meredek, 8 500 fős csökkenés, a Népszámláláskori adatkorrigálás következménye. A lakónépesség azonban ezt követően is enyhe ütemben, de csökkent, 2013-ban 55 121 fő lakónépességet tartottak nyilván.

A kerület állandó népessége ezzel szemben a teljes időszak alatt, ha enyhe mértékben is, de csökkent 57 663 főről 55 113 főre.

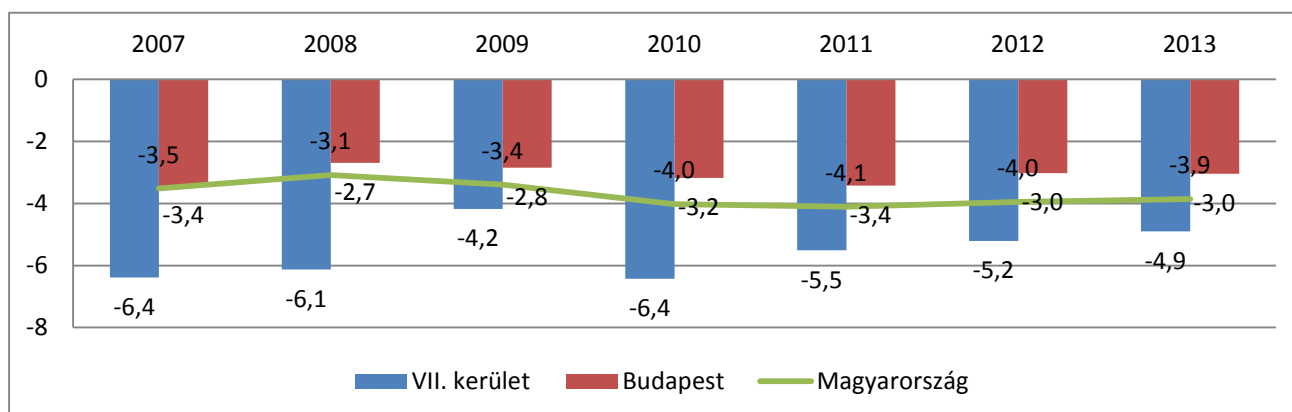
A helyi tapasztalatok szerint azonban az adatok nem tükrözik teljes mértékben a kerület népességi folyamatait, az itt élő lakónépesség száma valójában számottevően magasabb, a jelentős, de a hivatalos népességnylvántartásban nem megjelenő, magántulajdonú lakásokban élő bérlői háztartások miatt. Erre utalhat a nem lakott és a magánbérleti lakások magas aránya is (lásd Életminőség: lakásállomány alfejezet). Azonban a bejelentett lakcímmel nem rendelkezők számáról nincsenek megalapozott becslések. Az mindenestre sejthető, hogy a kerület népességében állandóan jelen van, egy viszonylag rövidebb időre, ideiglenesen itt lakó, főként fiatalabb népesség (külföldiek, diákok stb.), mely népességben magas a fluktuáció.

12. ábra: VII. kerület lakó- és állandónépessége (2007-2013)

Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis

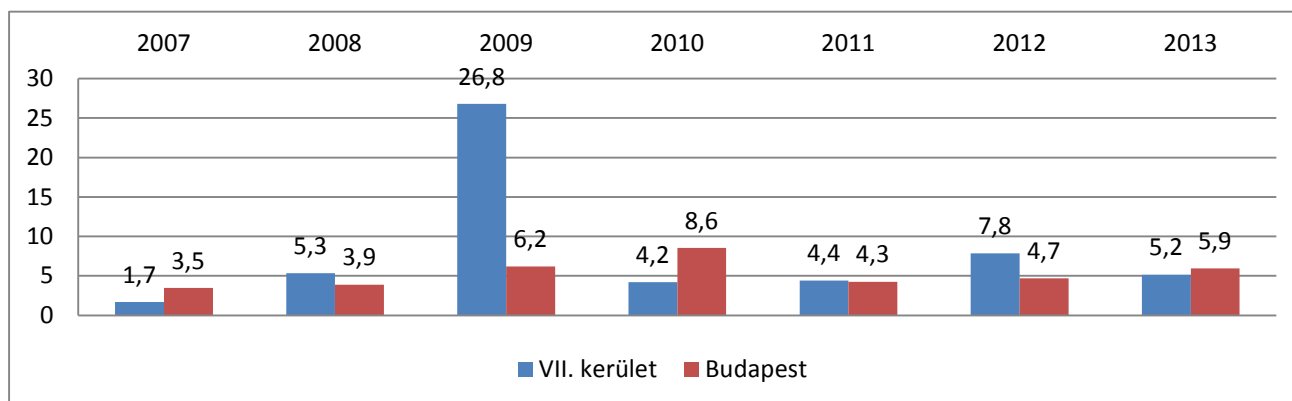
Az adatokból mindenesetre látszik, hogy a kerületben a **természetes népességfogyás** jelentősen nagyobb mértékű volt a budapesti átlaghoz képest. A vizsgált időszakban tehát a halálozások rendre felülmúlták a születések számát, ezer főre vetítve a természetes népességfogyás 4,2-6 fő volt, mely másfél- kétszerese a fővárosi átlagnak. Ez azt jelentette, hogy évente 465-530 gyermek született, míg 735-915 volt a halálozások száma a kerületben.

13. ábra: Természetes népességszaporulat a lakónépességhez viszonyítva a VII. kerületben, ezer főre vetítve (2007-2013)

Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis

A **vándorlási (állandó és ideiglenes vándorlás) egyenleg** pozitív volt 2007-2013 között, bár igen hullámzó mértékben. Ez a vándorlási többlet azonban nem volt képes ellensúlyozni a természetes népességfogyásból származó népességvesztést. A kerületben évente 2230 és 3680 fő között mozgott a beköltözők száma és 1960 és 3050 fő között a kiköltözőké. A 2009-ben kiugróan magas pozitív vándorlási egyenleg mellett, a teljes időszakban átlagosan 8,8 fő vándorlási pozitívum jutott 1000 fő lakónépességre.

14. ábra: VII. kerület vándorlási egyenleg a lakónépességhez viszonyítva, ezrelék (2007-2013)

Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis

A VII. kerületben a **háztartások száma csökkent** a 2000-es évek során, mely koránt sem olyan egyértelmű fejlemény, hiszen a főváros egészében a népességszökkenés ellenére is növekedett a háztartások száma. A **háztartások szerkezeti összetételében** is jelentős változás következett be, ami a fővárosi összehasonlításból is kitűnik. Az **egyszemélyes háztartások aránya** az addig is magas színről tovább növekedett, és 2011-ben már a háztartások több mint felében egy személy élt, ami majd 10%-kal magasabb a fővárosi átlagnál. A családháztartások száma és aránya tovább csökkent, 43,1%-ra, ez 12%-kal alacsonyabb a fővárosi átlagnál. A **gyermekes családok aránya** az összes háztartáson belül különösen alacsony, mindössze a háztartások egy-negyedében él gyermek, szemben a főváros egészével, ahol a háztartások több mint egyharmadában van gyermek.

Az egyszemélyes háztartások ilyen mértékű túlsúlya a helyi társadalom elöregedéséből is fakad, de csak részben, hiszen mint a korösszetétel mutatja, az idősök aránya, ha kismértékben, de csökkent. A másik ok, hogy a beköltözők valószínűsíthetően nagyrészt az egyedülállók közül kerülnek ki, ezt már csak a lakásállomány összetétele is determinálja (sok a kis lakás).

	VII. kerület		Budapest	
	2001	2011	2001	2011
Háztartások száma (db)	32 428	30 894	770 083	819 708
Egyszemélyes háztartások száma (db)	15 249	15 682	266 374	339 115
Egyszemélyes háztartások aránya az összes háztartáson belül(%)	47,0%	50,8%	34,6%	41,4%
Családháztartás száma* (db)	15 739	13 310	486 858	448 212
Családháztartások aránya az összes háztartáson belül(%)	48,5%	43,1%	63,2%	54,7%
Gyermekes családok száma (db)**	10 128	7 543	313 020	284 131
Gyermekes családok aránya az összes háztartáson belül (%)**	31,2%	24,4%	40,6%	34,7%

*A családháztartások tartalmazzák a több családból álló háztartásokat is, melyek aránya az összes családháztartáson elenyésző, a VII. kerületben és Budapesten is 1 % 2011-ben.

** Minimális mértékben tartalmaz olyan családokat is, melyek egy háztartást alkotnak (több családos háztartások), ez azonban alatta marad az 1%-nak 2011-ben.

2. táblázat: Háztartások és egyes háztartásfajták számának és arányának alakulása (2001,2011)

Forrás: KSH, Népszámlálások

Korösszetétel

A természetes népességfogyás és a háztartásszerkezet adatai is sejtetik, hogy a kerület korszerkezete kedvezőtlenül alakult, elsősorban a **gyermekkorúak** vonatkozásában. A 0-14 évesek aránya a kerület lakónépességében 12%-ról 8,4% -ra csökkent a két Népszámlálás között. Ez egyben azt is jelenti, hogy a kerület és főváros között növekvő különbség van, miközben a fővárosban csak 0,6%-kal csökkent a gyermekkorúak aránya, a kerületben ez 3,5%-os mértékű.

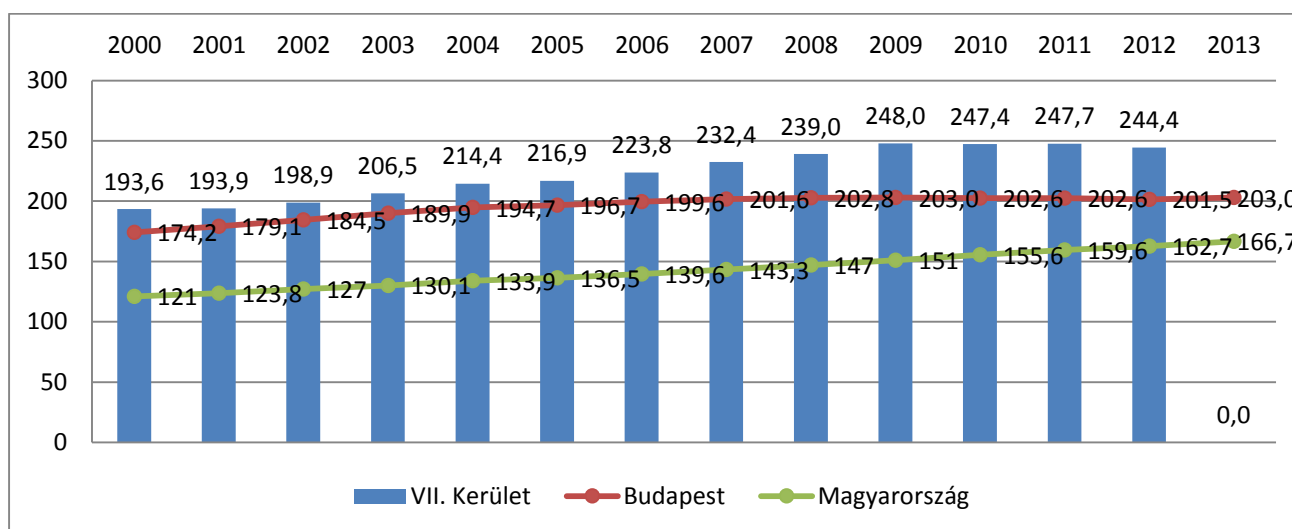
Pozitív fordulat viszont, hogy az **idősek arányának** növekedése megállt, sőt arányuk a lakónépességben 1%-kal csökkent is, 24,6%-ról 23,5%-ra. Ez ellentétes folyamatot jelöl mint ami fővárosban zajlik, ahol is az idősek aránya továbbra is növekedett.

Mindezekből következően az **aktívkorúak aránya** emelkedett mintegy 5%-kal, 2011-re a népességnek több mint kétharmada (68,1%-a) 15-59 éves.

	VII. kerület		Budapest	
	2001	2011	2001	2011
0-14	12,0%	8,4%	12,8%	12,2%
15-59	63,4%	68,1%	64,2%	62,5%
60-x	24,6%	23,5%	23,0%	25,4%

3. táblázat: Lakónépesség kor megoszlása 2001 és 2011-ben

A kerület **öregedési indexe** (100 gyermekkorúra eső idősek száma) a 2000-2011 közötti időszakban növekedett, annak ellenére, hogy az idősek aránya csökkent. Ennek oka, hogy a gyermekkorúak száma aránya gyorsabban csökkent, mint az időseké. Az alábbi ábrából az is látható, hogy egyre növekvő különbség van a kerület és Budapest egésze között egészen 2011-ig, tehát a kerület gyorsabban öregedett el, mint a fővárosi népesség. 2012 volt az első év, amikor is az öregedési indexben enyhe csökkenés történt.

15. ábra Öregedési index a VII. kerületben, fővárosban és országosan 2000-2012 között

Forrás: Lechner Nonprofit Kft., TeiR

Képzettség

A kerület **iskolázottsági összetételében** alapvetően javulás következett be, ami egyben azt is jelentette, hogy a kerület fővárosi pozíciója enyhén javult ebben a tekintetben. Míg 2001-ben a fővárosi átlagnál valamivel rosszabb mutatókkal bírt a kerület mind az alacsonyabb, mind a felsőfokú végzettségűek esetében, addig 2011-re e mutatók a fővárosi átlag körül vagy annál enyhén kedvezőbben alakultak. A kerületben az érettségivel rendelkezők aránya 8%-kal, a felsőfok végzettségűek aránya pedig 13%-kal emelkedett tíz év alatt.

	VII. kerület		Budapest	
	2001	2011	2001	2011
Általános iskola 8. osztályát el nem végzettek	18,9%	6,7%	17,1%	7,7%
Általános iskola 8. osztályát elvégzettek	22,9%	17,5%	20,3%	17,0%
Középfokú iskola érettségi nélkül, szakmai oklevéllel rendelkezők	14,4%	11,3%	14,7%	11,6%
Érettségivel rendelkezők	26,8%	34,6%	28,8%	34,8%
Főiskolai, egyetemi végzettséggel rendelkezők	17,0%	29,9%	19,1%	28,9%
összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

4. táblázat: 7 éves és idősebb népesség megoszlása a legmagasabb iskolai végzettség szerint (%), 2001;2011

Forrás: KSH, Népszámlálás

Foglalkoztatottság

A kerület **gazdaságilag aktív népessége** úgy számában, mint a lakónépességen belüli arányában is növekedett, míg 2001-ben csupán a lakosság 43,2%-a volt aktív a munkaerőpiacon, addig 2011-re ez az arány 54,7%-ra növekedett, ami több mint 10%-os emelkedést jelent. Ez az arány 4,5%-kal magasabb, mint a főváros egészére jellemző gazdasági aktivitási szint, tehát a kerület nemcsak behozta a lemaradását, hanem jelentősebb mértékben felül is múlta a fővárosi átlagos gazdasági aktivitási szintet 2011-re. Ez részben a kerület korstruktúrájának az aktívkorúak felé való eltolódásnak is köszönhető.

A gazdaságilag aktív népességen belül mind a **foglalkoztatottak**, mind a **munkanélküliek** száma és aránya is nőtt (48,7 és 6,8%-ra). A lakónépességen belül vizsgálva ezeket az arányokat, a foglalkoztatottaké 8%-kal, a munkanélkülieké pedig 3,1%-kal nőtt. Mindkét arány magasabb, mint a fővárosban a megfelelő arányok. A foglalkoztatottak és a munkanélküliek száma is 1500 fővel emelkedett. Kedvezőtlen tehát, hogy a magasabb munkanélküliségi szintet a kerület megőrizte. A munkanélküliségi ráta (munkanélküliek aránya a gazdaságilag aktív népességen belül) alakulása is ezt támasztja alá, mely a 2001-es 8,6%-ról, 2011-re 12,5%-ra emelkedett.

Ennek következtében a **gazdaságilag inaktívak száma és aránya** számottevően csökkent, ami az inaktív keresők és az eltartottak lakónépességen belüli arányát egyaránt érinti. 2011-re az inaktív keresők aránya több mint 8%-kal, az eltartottak aránya pedig 3%-kal lett alacsonyabb 2001-hez képest.

		VII. kerület		Budapest	
		2001	2011	2001	2011
Gazdaságilag aktív népesség	Foglalkoztatott	39,4%	47,8	42,0%	45,0%
	Munkanélküli	3,7%	6,8%	2,8%	5,2%
Gazdaságilag inaktív népesség	Inaktív kereső	33,7%	25,1%	31,3%	27,4%
	Eltartott	23,1%	20,2%	23,9%	22,4%

5. táblázat: Lakónépesség gazdasági aktivitás szerinti megoszlása (%), 2001 és 2011-ben.

Forrás: KSH, Népszámlálás

Az **egyes korcsoportok aktivitás szerinti megoszlását** tekintve látszik, hogy a 15-29 éves korosztálynak mintegy fele aktív kereső, valamivel több, mint harmada pedig nappali tagozatos tanuló, munkanélküli pedig 8%-uk. A 30-59 évesek korcsoportjának háromnegyede aktív kereső, 10%-uk munkanélküli, 4%-uk rokkant nyugdíjas, és szintén 4%-uk egyéb eltartott. Tehát összesen mintegy 18%-uk van valamilyen mértékben hátrányos, kedvezőtlen helyzetben. A 60 évesek és annál idősebbek csoportjának 13%-a aktív még a munkaerőpiacon, 79%-uk kap öregségi nyugdíjat és 5,5%-uk rokkantsági nyugdíjat, ez utóbbi szintén a hátrányos helyzetet jelzi.

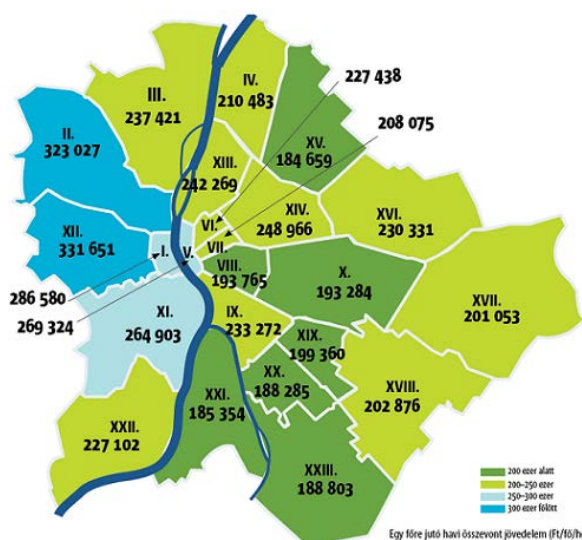
			0-14		15-29		30-59		60-x	
			fő	(%)	fő	(%)	fő	(%)	fő	(%)
Gazdaságilag aktív népesség	Foglalkoztatott	aktív kereső	-	-	6 984	12,5%	17 906	31,9%	576	1,0%
		gyermekgondozási ellátás mellett dolgozó	-	-	19	0,0%	54	0,1%	-	-
		nyugdíj, járadék mellett dolgozó	-	-	9	0,0%	275	0,5%	1 006	1,8%
	Munka-nélküli		-	-	1 105	2,0%	2 602	4,6%	122	0,2%
Gazdaságilag nem aktív népesség	Inaktív kereső	gyermekgondozási ellátásban részesülő	-	-	261	0,5%	632	1,1%	-	-
		saját jogú öregségi nyugdíjas, járadékos	-	-	-	-	480	0,9%	10 414	18,6%
		rokkantsági nyugdíjas, baleseti járadékos	-	-	4	0,0%	940	1,7%	729	1,3%
		hozzátartozói jogú nyugdíjas, járadékos	-	-	-	-	14	0,0%	170	0,3%
		egyéb inaktív kereső	-	-	65	0,1%	318	0,6%	60	0,1%
	Eltartott	nappali tagozatos tanuló	2 356	4,2%	4 878	8,7%	95	0,2%	-	-
		egyéb eltartott	2 361	4,2%	636	1,1%	936	1,7%	86	0,2%
	Összesen		4 717	8,4%	13 961	24,9%	24 252	43,2%	13 163	23,5%

6. táblázat: Gazdasági aktivitás kategóriái megoszlás szerint (%), 2001 és 2011-ben.

Forrás: KSH, Népszámlálás

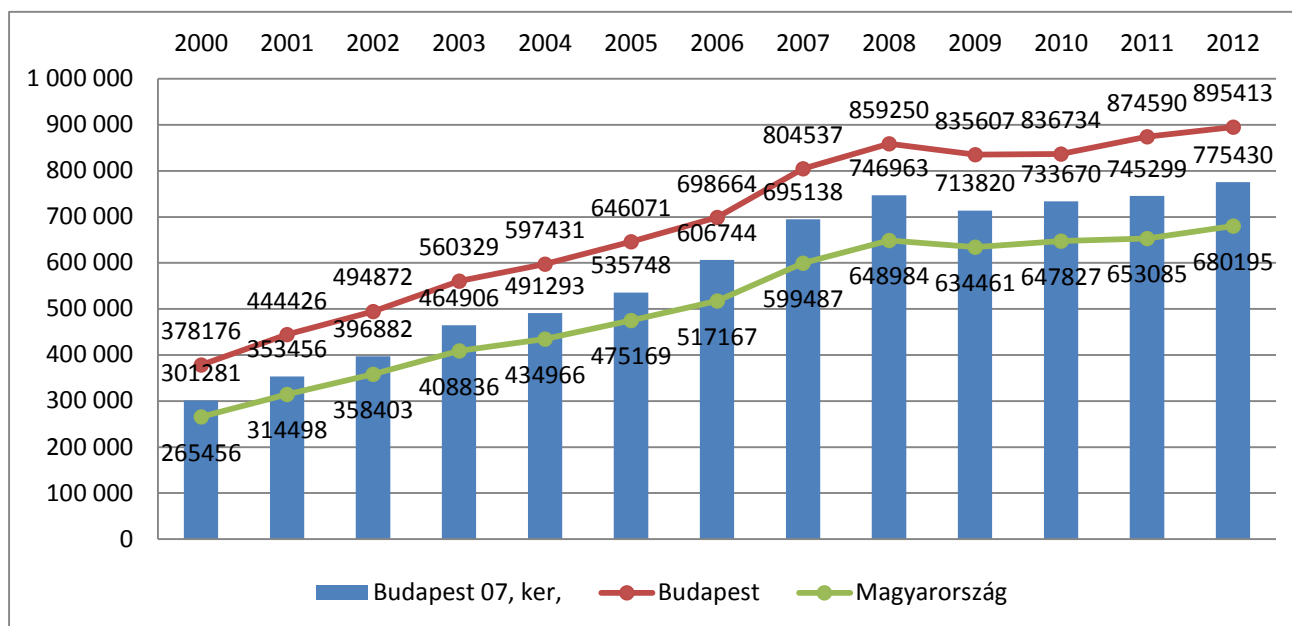
Jövedelmi viszonyok

Budapesten 2013-ban az **alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete** 228 941 Ft volt, ezzel szemben a VII. kerületben 208 075 Ft-ot bruttó keresetet vihetek haza az ott élők. A kerület jövedelmi viszonyai tehát – legalábbis az alkalmazásban állók körében - valamivel a fővárosi átlag alatt van, bár nem jelentősen. A VII. kerület átlag keresete a legjobb helyzetű XII. kerület átlagos keresetével (331 651 Ft) szemben mintegy 123 000 Ft-tal marad el, a legrosszabb helyzetű XV. kerületnél (184 659 Ft) viszont 23 000 Ft-tal többet keresnek a kerületben élő munkajövedelemmel rendelkezők. A VII. kerület így a 10. legrosszabb helyen áll a kerületek rangsorában.

16. ábra Egy főre jutó havi összevont jövedelem Budapest kerületeiben, 2014. Forrás: NAV³

³ Az adat megjelent: <http://www.metropol.hu/cikk/1233404-igy-nez-ki-hazank-jovedelemterkepe>

Az **egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem** alakulását vizsgálva, azt látjuk, hogy a kerület lemaradása a fővárosi átlaghoz képest stabilnak látszik 2000 óta, a különbség a kerület javára nem csökken. 2012-ben a kerület egy lakosra jutó nettó jövedelme 775 430 Ft volt, ami a fővárosi átlag 87%-a. Ennek ellenére a kerületi nettó jövedelem is követte a fővárosi trendet, a 2000-2008 között erőteljes növekedés következett be a nettó jövedelmekben, melyek a válság hatására némileg visszaestek, de 2011-től kezdve újra növekedésnek indultak, és 2012-ben meghaladták a válság előtti szintet, mely utóbbiban a személyi jövedelemadó csökkentésének is szerepe volt.

17. ábra Egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem

Forrás: Lechner Nonprofit Kft., TeiR

Életminőség: lakásállomány és a lakosság egészségi állapota

A **kerület lakásállománya** 2001 és 2011 között 5,2%-kal bővült, az állomány 34 889 db lakásról 36 708 db lakásra növekedett. Ez a bővülés a fővárosi lakásállomány 10,3 %-os növekedésének csupán fele, vagyis a kerületben a lakásállomány lényegesen lassabb ütemben bővült, mint Budapest egészében. Ebben több tényező is szerepet játszik, elsősorban a kerület belvárosi fekvéséből és már eleve sűrű beépítéséből adódóan kevesebb lehetőség nyílik **újlakások építésére**, melyek főként foghíjtelkeken, illetve a meglévő épületek bontásával valósulhatnak meg. További korlátozó tényező a kerületben a **műemlék védettségű épületek magas száma**, illetve Belső-Erzsébetváros jelentős részének védettsége, az Andrássy úti világörökségi zóna ütköző területének számít. Ezen tényezők miatt a kerület lakosságvonzó erejének és lakásállomány megújulásának eszköze nem feltétlenül új lakások építése, hanem a meglévő lakóépületek és a lakásállomány megújítása, modernizálása. Az állomány megújítása azonban jelentős forrásokat igénylő feladat, hiszen a helyi lakásállomány 89%-a 1946 előtt épült, és hosszú évtizedek óta nem volt felújítva.

A kerület lakásállományának egyik jellemző tendenciája a **nem lakott lakások növekvő aránya**. A nem lakott lakások aránya (11,8%) már 2001-ben is magasabb volt, mint a budapesti átlag (8,9%), 2011-re azonban ez a különbség tovább nőtt, a kerület lakásainak majd egyötöde (19,5%) került nem lakott lakásként regisztrálásra, szemben a fővárosi 13%-kal. A nem lakott lakások nagymértékű aránya több tényezővel magyarázható. Egyrészt a lakások egy része valóban nem lakásként funkcionál, hanem irodaként, illetve turisztikai szálláshelyként. Másrészt azonban valószínűsíthetően magánbérlakásként is használják ezen lakások egy részét, melyek

a Népszámlálás során nem kerültek bevallásra, mivel a magánbérleti szektornak egy jelentős része még mindig illegálisan működik. Harmadrészt, ezen lakások között szerepelhettek valóban üres lakások, hiszen a válság elhúzódó ingatlanpiaci hatására a lakások értékesítése, bérbe adása korlátozott volt (pl. megörökölt lakások).

	VII. kerület				Budapest			
	2001		2011		2001		2011	
	db	%	db	%	db	%	db	%
Lakott	30 764	88,2%	29 544	80,5%	747 186	91,1%	787 057	87,0%
Nem lakott	4 125	11,8%	7 164	19,5%	73 380	8,9%	118 071	13,0%
Összesen	34 889	100%	36 708	100%	820 566	100%	905 128	100%

7. táblázat: Lakott és nem lakott lakásállomány a kerületben és a fővárosban, 2001 és 2011-ben.

Forrás: KSH, Népszámlálás

A lakott lakásállomány használati jogcím szerinti megoszlásában nagymértékű változás következett be a két Népszámlálás közötti időszakban. Az **önkormányzati állomány** aránya majd harmadára csökkent, 23%-ról 8,3%-ra (7000 db lakásról 2500 db lakásra). Ezzel párhuzamosan a **sajáttulajdonú lakások** aránya mintegy 8%-kal nőtt, míg a **magánbérleti lakások** aránya megduplázódott 5,5%-ról 10,7%-ra. Az önkormányzati bér-lakások számottevő csökkenése mögött meghúzódó egyik ok az volt, hogy a lakáspiaci fellendüléssel az akkori önkormányzati vezetés a 2000-es évek során a magánvállalkozók számára jelentős számú önkormányzati lakóépületet értékesített. Ezek a lakóépületek legtöbbje a Belső-Erzsébetvárosban volt, egy részük a Madách sétány projekt fejlesztési területén helyezkedett el. A csökkenés másik oka a bennlakó bérlők számára történő privatizáció folytatása volt.

Fővárosi összehasonlításban a sajáttulajdonú lakások aránya alacsonyabb, ezzel szemben a bérleti lakásoké – mind az önkormányzati, mind magán- és egyéb bérletek – aránya magasabb, mint a fővárosi átlag. Összes-ségében a lakott lakásállomány 20%-át teszi ki a bérleti szektor, míg a fővárosban 12%-át.

	VII. kerület				Budapest			
	2001		2011		2001		2011	
Önkormányzati bér-lakás	7 080	23,0%	2 446	8,3%	63 074	8,6%	39 251	5,0%
Sajáttulajdonú	21 295	69,2%	22 732	76,9%	628 711	85,3%	674 874	85,7%
Magánbérlet	1680	5,5%	3 148	10,7%	30 008	4,1%	47 173	6,0%
Egyéb bérleti	223	0,7%	411	1,4%	8 708	1,2%	9 552	1,2%
Egyéb	486	1,6%	807	2,7%	6 287	0,9%	16 484	2,1%
Összesen	30 764		29 544		736 788		787 334	

8. táblázat: Lakott lakások megoszlása használati jogcím szerint (%), 2001 és 2011-ben.

Forrás: KSH, Népszámlálás

A lakásállomány **minőségi összetétele** kedvező irányba változott, az összkomfortos lakások aránya a duplá-jára nőtt, az állomány egyharmada összkomfortos. A többi komfort kategóriába tartozó lakások aránya ennek hatására csökkent. Az **alacsony komfortfokozatú lakások aránya** a felére esett vissza, 15%-ról 7%-ra. A komfortfokozat szerinti megoszlás tükrözi az állomány korát, miszerint a kerület lakásainak 90%-a 1945 előtt épült, szemben a főváros egészére jellemző 32%-os aránnyal. A lakásállományban bekövetkezett minőségi változás jelzi, hogy fokozatosan történik az állomány megújítása, de azt is, hogy még mindig jelentős felújítási szükséglet van a kerületben.

A lakásállomány összetételének egyik fontos mutatója a **lakások szobaszám szerinti megoszlása**. Ennek kap-csán az állapítható meg, hogy a kerületben továbbra is **magas az egyszobás lakások aránya (36%)**, ami a

fővárosi átlagnak több mint a kétszerese (17%). A nagyobb, 3-4 szobás lakások aránya (24%) pedig jóval alacsonyabb, mint a fővárosban (44%). Az állomány összetétele részben hatással van a háztartásszerkezetre is, amennyiben inkább, a fiatalabb, még családnélküli háztartások beköltözését valószínűsíti.

	VII. kerület		Budapest	
	2001	2011	2001	2011
Összkomfortos lakások száma	17,5%	35,0%	61,9%	71,8%
Komfortos lakások száma	67,2%	58,1%	29,1%	24,9%
Félkomfortos lakások száma	6,1%	3,3%	3,5%	1,6%
Komfort nélküli lakások száma	5,7%	2,5%	2,5%	1,1%
Szükség- és egyéb lakások száma	3,5%	1,2%	3,0%	0,7%
Összesen (db)	30 764	29544	736 788	787 337

9. táblázat: Lakott lakások megoszlása komfortfokozat szerint (%), 2001 és 2011-ben.

Forrás: KSH, Népszámlálás

Nemzetiségi összetétel, felekezeti hovatartozás

A kerület lakóinak **nemzetiségi összetételében** jelentős változás nem mérhető 2001 és 2011 között. A nem válaszolók aránya jelentősen megnőtt 2011-ben, a korábbi 7,6% helyett majd 20% nem kívánta megjelölni nemzetiségi hovatartozását. A népesség túlnyomó többsége, 70%, vallotta magát magyarnak, 1,85%-a pedig romának, 1,5%-a pedig németnek. Ezenkívül számos nemzetiség szerepelt a bevallásban, de mind 1% alatti arányban.

A **felekezeti hovatartozást** nézve, a nem válaszolók aránya még magasabb, 36%. A legnagyobb arányban római katolikusnak vallották magukat a kerület lakói, 25,6%-os arányban. Ezt követte a felekezethez nem tartozók és ateisták, az ő együttes arányuk 22%. Jelentős még a reformátusok (8%) és az evangélikusok (1,5%) aránya, izraelitának pedig 1,2% vallotta magát.

Nemzetiségi hovatartozás

	2001	2011
magyar	87,65%	70,55%
bolgár	0,08%	0,15%
cigány (roma)	1,73%	1,85%
görög	0,19%	0,16%
horvát	0,14%	0,17%
lengyel	0,12%	0,15%
német	0,81%	1,50%
örmény	0,04%	0,12%
román	0,17%	0,70%
ruszin	0,04%	0,06%
szerb	0,31%	0,44%
szlovák	0,15%	0,22%
szlovén	0,05%	0,02%
ukrán	0,14%	0,16%
afrikai	0,02%	-
arab	0,09%	0,24%
kínai	0,13%	0,18%
orosz	-	0,37%
vietnami	-	0,04%
modern héber, zsidó	0,17%	-
egyéb	0,42%	3,73%
nem kívánt válaszolni, nincs válasz	7,55%	19,20%

Felekezeti hovatartozás

Római Katolikus	14 348	25,6%
Református	4 511	8,0%
Evangélikus	868	1,5%
Egyéb keresztény	2 089	3,7%
Izraelita	675	1,2%
Buddhista	281	0,5%
Iszlám	131	0,2%
Más vallási közösség	324	0,6%
Vallási közösséghez nem tartozók	10 538	18,8%
Ateista	1 860	3,3%
Nem válaszolt	20 454	36,5%

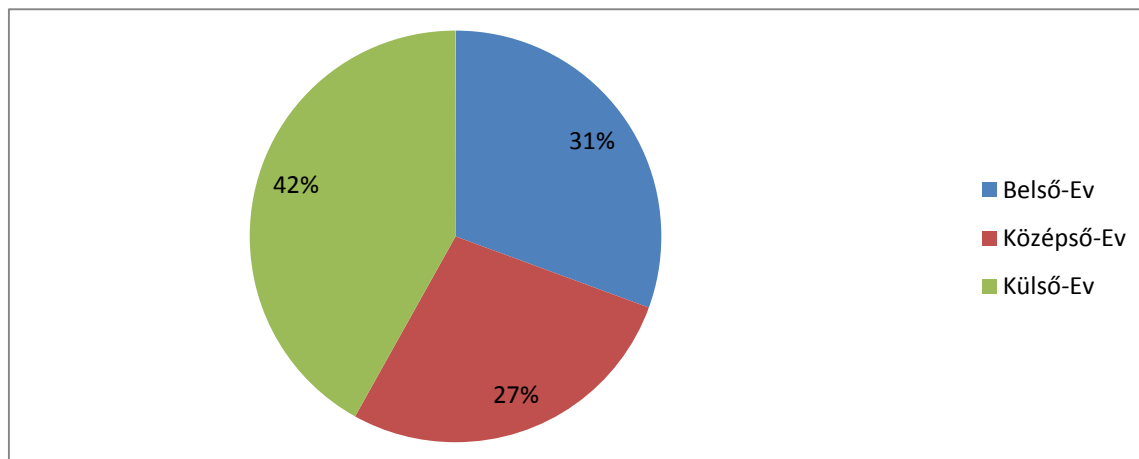
10. táblázat: Lakónépesség megoszlása nemzetiségi és vallási felekezethez tartozás szerint, 2011.

Forrás: KSH, Népszámlálás

1.3.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Erzsébetvárosban, a korábbiakhoz hasonlóan, három városrész került kialakításra az ITS készítése során. A felosztás a keresztirányú utak mentén történt, a Nagykörút és Rottenbiller utca választja el egymástól a három városrészt: Belső-, Középső- és Külső- Erzsébetvárost.

A kerület lakónépessége nem egyenlően oszlik meg a három városrész között, a Külső Erzsébetvárosban laknak a legtöbben, itt él a lakónépesség 42%-a, míg a Belső-Erzsébetvárosban 31%, a Középsőben pedig 27%-a.

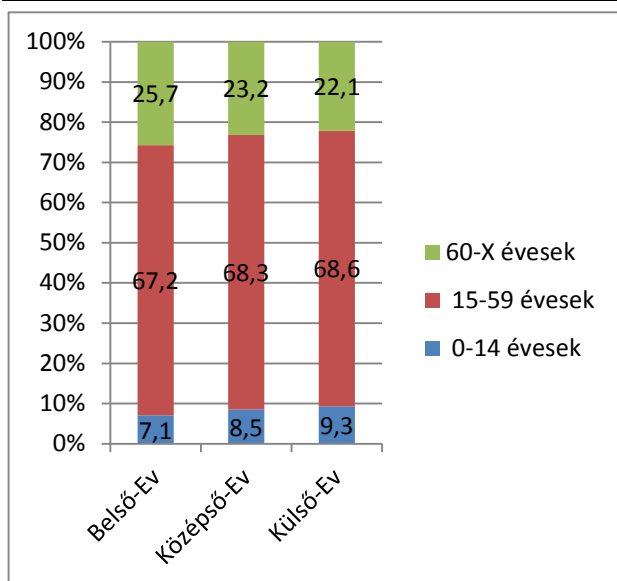

18. ábra A kerület lakónépességének megoszlása a három városrészt között

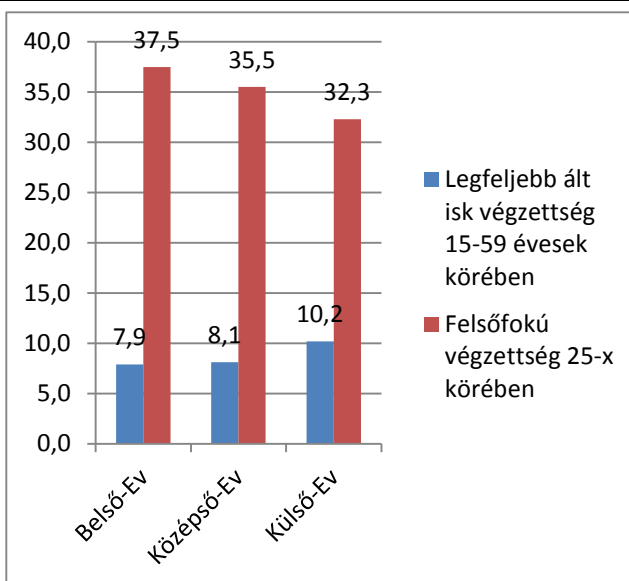
Erzsébetváros a főváros legsűrűbben beépített területe, mely beépítési sűrűség alapvetően nem változott az elmúlt évtizedben sem. A sűrű beépítés a kerület mindhárom városrészére jellemző, a lakosságcsökkenésnek köszönhetően azonban a laksűrűség csökkent az elmúlt évtizedekben. A 2011-es adatok szerint a kerületben átlagosan 153 fő jut 100 lakásra, legsűrűbben lakott a Belső-Erzsébetváros, itt 100 lakásra 165 fő jut, a Középső-Erzsébetvárosban 149 fő, a Külső-Erzsébetvárosban pedig 147 fő.

A három városrész között a kerület lakásállománya nem egyenlő arányban oszlik el. A lakott lakásállomány 28-28 százaléka található a két belső városrészben, míg 43%-a Külső-Erzsébetvárosban, tehát az állomány jelentős része a külső városrészben található.

A lakosság **kormegoszlásában** is mutatkoznak különbségek. A gyermekkorúak száma és aránya Külső-Erzsébetvárosban a legmagasabb (9,3%), majd a Középső-Erzsébetvárosban (8,5%), míg Belső-Erzsébetvárosban a legalacsonyabb 7,1%. Az idősek arányában pont fordított sorrend figyelhető meg a városrészek között, arányuk 25,7 és 22,1 % között alakul, a legöregebb városrész a Belső-Erzsébetváros. A **társadalmi státuszt** jól leíró képzettségi mutatók tekintetében is eltér egymástól a három városrész; legalacsonyabb státusza a Külső-Erzsébetvárosnak van, itt a legmagasabb az alacsony végzettségűek, és legalacsonyabb a felsőfokú végzettségűek aránya. A legmagasabb státusszal a Belső-Erzsébetváros rendelkezik.

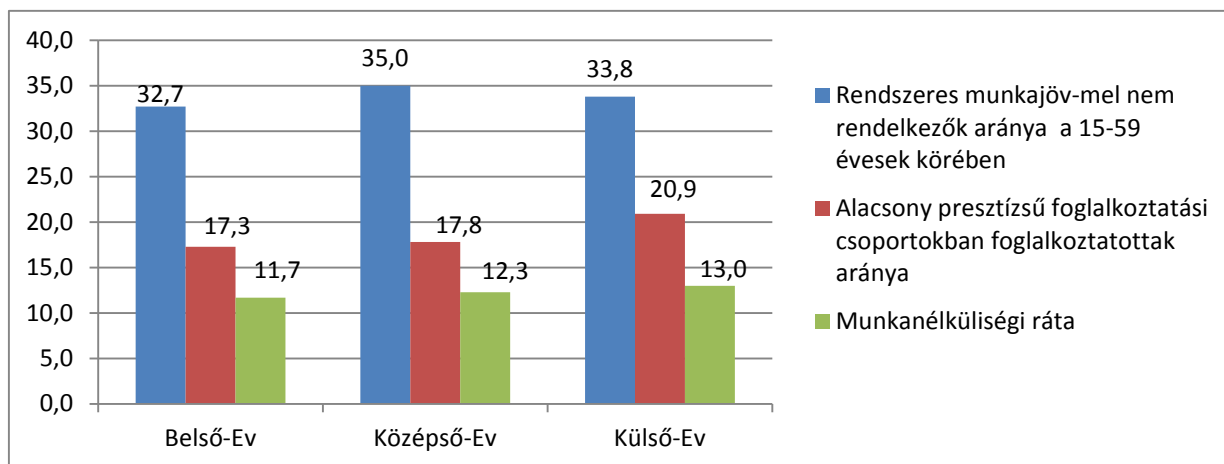
19. ábra A városrészek lakónépességének korcsoport szerinti megoszlása

20. ábra Lakónépesség iskolai végzettség szerinti megoszlása a releváns korcsoportokban

Forrás: KSH, Népszámlálás

A **munkanélküliségi ráta** és az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportba tartozók aránya is ezt a mintázatot követi, a legmagasabb hátrányos helyzetű lakossággal mindkét mutató szerint Külső-Erzsébetváros rendelkezik. A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők és a foglalkoztatottak arányában találunk némi sorrend változást, itt a Középső-Erzsébetváros enyhén rosszabb helyzetet tükröz, mint a külső városrész.

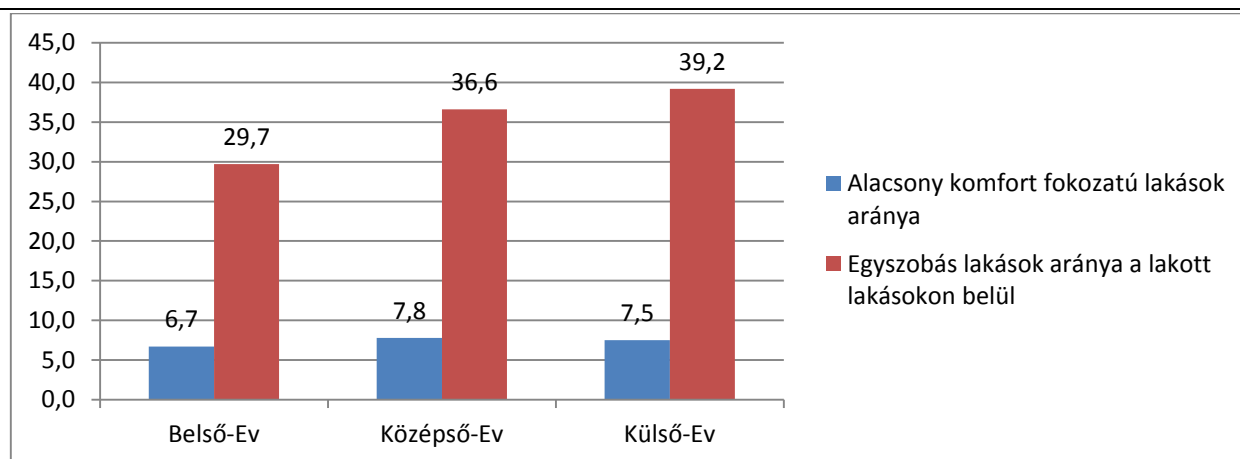

21. ábra A lakónépesség kedvezőtlen foglalkoztatottsági státuszát jellemző adatok, 2011.

Forrás: KSH, Népszámlálás.

A **lakásállomány** tekintetében nagyobb különbségek jelentkeznek a városrészek között. Belső-Erzsébetváros rendelkezik a legjobb lakásállománnyal, mivel itt a legalacsonyabb az alacsony komfortfokozatú és az egyszobás lakások aránya, míg a másik két városrészben az alacsonyabb komfortú lakások aránya közel azonos. Az egyszobás lakások aránya viszont már jelentősebb eltérést mutat a városrészek között. A Külső-Erzsébetvárosban a lakások 39,2%-a egyszobás, mely majd 10%-kal magasabb érték mint ami a Belső-Erzsébetvárosra jellemző (29,7%). A Középső-Erzsébetváros e tekintetben is a két városrész között helyezkedik el.

22. ábra A városrészek lakásállományainak jellemzői, 2011.

Forrás: KSH, Népszámlálás.

Funkcionális ellátottság terén a közszolgáltatásokban nem jelentkeznek jelentős különbségek a városrészek között. Az oktatási, egészségügyi szolgáltatások a kerület mindhárom városrészében jelen vannak. A járóbeteg szakrendelés, a kórházi ellátás a kerület középső részén, jól elérhető helyen van. A lakosság ellátását szolgáló kereskedelmi ellátottság alapvetően mindhárom kerületrészben kielégítő, kisboltok és vásárcsarnokok, illetve azokból átalakított szupermarketek révén: Belső-Erzsébetvárosban helyezkedik el a Klauzál téri csarnok, középső városrészben a Dembinszky utca piaccsarnokból átalakított szupermarket, illetve Külső-Erzsébetvárosban van a Garai téri piac.

Funkcionális szempontból nagy különbség a vendéglátás, kulturális és a turisztikai szolgáltatások terén jelentkezik, melyek értelemszerűen a jelentős kulturális hagyományokkal és műemlékekkel rendelkező Belső-Erzsébetvárosban koncentrálnak. Itt van a kulturális intézmények többsége is (pl. színházak), de az önkormányzati fenntartású kulturális, közösségi intézmények is itt találhatók (ERŐMŰVHÁZ, Király 11 közösségi tér). A külsőbb városrészekben található a Bethlen Téri Színház és a Róth Miksa Emlékház, ennek ellenére a két külső városrésze a közösségi helyek, terek hiánya jellemző.

SWOT- Társadalom

ERŐSSÉGEK

- Idős népesség aránya csökken, kerület öregedési index hosszan tartó növekedés után stagnál
- Aktívkorúak aránya növekszik, valószínűsíthetően fiatalok beköltözése
- Lakossűrűség csökken
- Kerület képzettségi szintje jelentősen javult, fővárosi átlaghoz felzárkózott
- Gazdaságilag aktív népesség és a foglalkoztatottsági szint jelentős növekedése
- Bérházak magas aránya, rugalmas lakásszektor, fiatalok beköltözését segíti (főként nem családostól)
- Javuló minőségű lakásállomány
- Hajléktalan ellátást (nappali, utcai ellátás) partnerségben végzi az önkormányzat, civil szervezetek bevonásával

GYENGESÉGEK

- Hosszú távú népességcsökkenés, illetve tényleges népességszám nem ismert
- Valószínűsíthetően magas a nem bejelentett itt tartózkodó lakosság száma, magas arányú ki és bevándorlás
- Egy fős háztartások aránya növekszik, gyermekes családok aránya alacsony
- Erősen csökkenő gyerekszám, arány
- munkanélküliség viszonylag magas, alacsonyan képzetteknél jelent hosszú távon problémát
- Jövedelem szint alacsonyabb a fővárosi átlagnál
- Lakásállomány minősége elmarad fővárosi átlagtól
- Önkormányzati bérházak leromlottak, hátrányos helyzetű bérzők aránya magas
- Magánbérleti szektorban sokan nincsenek bejelentkezve
- Hajléktalan népesség viszonylag intenzív jelenléte a közterületeken
- Városrész szinten társadalmi különbségek megjelennek (Külső-Erzsébetvárosban legmagasabb hátrányos helyzetűek aránya)

LEHETŐSÉGEK

VESZÉLYEK

- Fiatalok, magasabb képzettségűek vonzása a kerületbe, magánbérleti szektor magas aránya révén
- Fiatalok „megtartása” a vonzó lakókörnyezet és jó minőségű szolgáltatások révén (itt vegyenek lakást)
- Kerület társadalmi státuszának emelkedése a beköltözések és az itt élők felzárkózása révén
- Külső források felhasználásával hátrányos helyzetű lakosság felzárkózásának segítése
- Sokszínű kultúrával rendelkező kerület, az ebből fakadó előnyök kihasználása a társadalmi befogadás, integráció és a fiatalok vonzása érdekében
- Gyermekes családok, gyermekek arányának túlzott mértékű csökkenése
- Nem bejelentett népesség aránya továbbra is magas marad
- Hátrányos helyzetű népesség felzárkózása elmarad,
- Kerületszintű (belső és külső) közötti társadalmi különbség növekedése
- Lakóépület állomány felújítása elmarad

Fejlesztési kihívások a társadalmi átalakulás terén

- Fiatalok vonzása a kerületbe hosszabb távú letelepedés, családalapítás céljával.
- Hátrányos helyzetűek, különösen alacsonyan képzettek, munkanélküliek, illetve a hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok problémáinak innovatív kezelése, visszavezetés a munkaerőpiacra, illetve a komplex, halmozottan megjelenő problémák kezelése.
- Lakhatás megfizethetőségével és minőségével kapcsolatos problémák kezelésére beavatkozások, programok kidolgozása.
- Idősek társadalmi izolációjának megelőzése, oldása, egyéni szükségletekhez alkalmazkodó szolgáltatások kialakítása
  - Hajléktalan népesség integrációját célzó beavatkozások a partner szolgáltatókkal.

1.4. HUMÁNSZOLGÁLTATÁSOK

1.4.1. Humán közszolgáltatások

Szociális ágazat

Szociális segélyezési rendszer

Erzsébetváros jelenlegi helyzetét egy hosszú és összetett társadalmi-gazdasági fejlődési folyamat alakította ki. A kerület főbb jellemzői közé sorolható a különböző történelmi okok miatt létrejött kedvezőtlen városszerkezet, a túlzott mértékű beépítettség és az ebből adódó magas laksűrűség és a kevés zöldterület. Ugyanakkor a kerület kiemelt lakó- és szolgáltatási, magas szintű kereskedelmi, idegenforgalmi, vendéglátási és kulturális szerepekkel rendelkezik. A kerület egyik legsúlyosabb problémája a nagyon magas arányú ki- és beáramlás, nagyon sokan nincsenek bejelentve a kerületben, holott ott élnek, jellemzően albérletekben. Ugyancsak kiemelt probléma az idősek nagyon magas aránya és a hátrányos helyzetű lakosság magas arányú jelenléte. Ez utóbbiak esetében a munkanélküliség, illetve ezzel összefüggésben az alacsony képzettség, a lakhatás fenntartás, a rossz egészségügyi állapot jelenti a legfőbb problémát.

A szociális problémákra kíván érdemi választ adni a segélyezési rendszer és a szociális szolgáltatások rendszere. A szociális segélyezési rendszer állami szabályozása, illetve finanszírozási rendszere 2007 óta többször is jelentős változáson ment át, ami hatással volt a helyi segélyezési rendszerekre is. 2011-ben a lakásfenntartási támogatás jogosultsági kritériumait jelentősen kitérítették, majd 2012-ben bevezetésre került az az önkormányzati segély, mely felváltotta az addig helyben adható támogatás típusokat, így például a helyi laká

fenntartási támogatást. 2015 márciusától a segélyezési rendszer alapjaiban változott meg, az ún. jövedelemkompenzáló támogatások⁴ átkerültek a járási hivatalokhoz és teljes mértékben állami finanszírozásúvá váltak, míg a kiadáskompenzáló támogatások⁵ az önkormányzatok hatáskörébe kerültek, települési támogatás néven. A települési támogatás típusait, jogosultsági kritériumait, összegét és gyakoriságát teljes mértékben az önkormányzat határozza meg, illetve a támogatásokat az önkormányzat is finanszírozza.

Segély típus megnevezése	Segélyezettek száma segélytípusonként (fő)						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Normatív lakásfenntartási támogatás	1 028	876	822	1 054	1 493	1 526	1 377
Helyi, és helyi kiegészítő lakásfenntartási támogatás	2 083	1 916	1 809	1 650	699	0	0
Adósságkezelési támogatás	335	425	526	492	334	210	140
Rendszeres szociális segély	834	174	199	254	245	149	151
Foglalkoztatást helyettesítő támogatás	-	599	668	788	1 052	957	709
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	567	1 167	1 315	1 368	1 277	1 179	1 025
Átmeneti - önkormányzati segély	1 252	1 382	1 532	1 426	1 148	672	296
Közfogyellátás (Alanyi és Normatív jogon)	2 400	2 016	2 083	1 897	3 218	0	0
Méltányos közfogyellátás	2 152	1 580	1 758	1 311	1 425	1 966	1 285
Önkormányzat által segélyezésre fordított összeg (ezer Ft)	377 561	407 742	463 905	517 815	443 219	254 447	222 211
Visszatérített támogatás (Magyar Államkincstár által)	214 389	212 797	241 360	292 241	281 594	136 732	124 312
Önkormányzati rész (Különbözet, ezer Ft)	163 172	194 945	222 545	225 574	161 625	117 715	97 899

11. táblázat Segélyezési adatok 2008-2014 között.

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

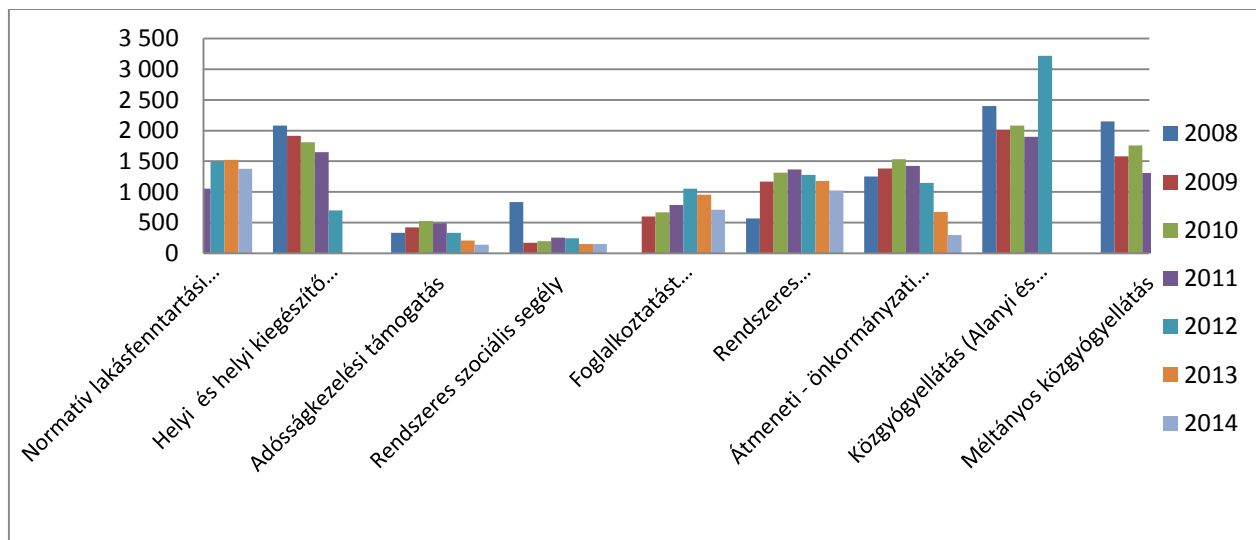
Az elmúlt hét év (2008-2014) segélyezési adatai tükrében megállapítható, hogy mind a segélyek összegében, mind a segélyezettek számában 2008-hoz képest csökkenés következett be. A trendeket tekintve, 2008-hoz képest a normatív lakásfenntartási támogatás és a foglalkoztatást helyettesítő támogatás nőtt 2014-re, de úgy, hogy a 2014-es érték viszont alacsonyabb a 2012/2013-hoz képest. Az adatok mutatják, hogy a helyi lakásfenntartási támogatás 2012-ben történt megszűnéséig jelentős számú háztartást segített. A többi segély esetében viszont jelentős csökkenés történt, így az adósságkezelési támogatás, a rendszeres szociális segély, és a méltányos közfogyellátás támogatás számai is visszaestek. A csökkenésnek többféle oka van, a központi jogosultsági szabályok változása (pl. adósságkezelési támogatás, rendszeres szociális segély), helyi szabályozás változás.

A normatív alapon nyújtott támogatásfajták közül a lakásfenntartási támogatás, a rendszeres gyermekvédelmi támogatás és a közfogyellátás jutott el a legtöbb háztartáshoz (háztartások 2%-a). 2008-ról 2014-re a rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesülő háztartások száma megduplázódott, ami jól mutatja a

⁴ Jövedelemkompenzáló támogatások közé tartozik a foglalkoztatást helyettesítő támogatás, az eddigi rendszeres szociális segély, új nevén egészségkárosodási- és gyermekfelügyeleti támogatás, az időskorúak járadéka, az ápolási díj, és a közfogyellátás.

⁵ Kiadáskompenzáló támogatások az eddigi normatív lakásfenntartási támogatást, központi adósságcsökkentési támogatást, a méltányossági közfogyellátást és ápolási díjat, illetve egyéb helyi segélyeket váltják fel.

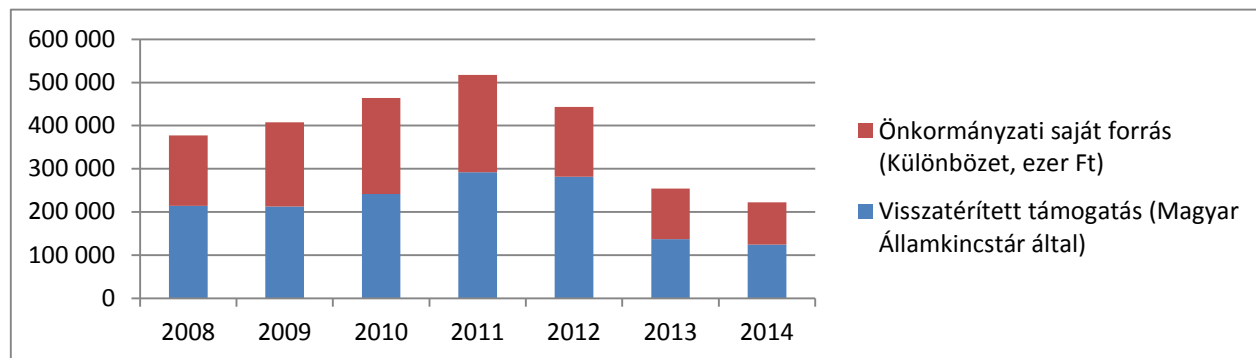
rászoruló, alacsony jövedelmű családok számának növekedését. A legnagyobb csökkenés a rendszeres szociális segélyezettek és az átmeneti önkormányzati segélyezettek számában következett be.

23. ábra Segélyezettek száma segélytípusonként (fő).

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

A szociális segélyezésre fordított összeg 2011-ben érte el a maximum értéket utána, a központi szabályozások és az önkormányzati finanszírozási rendszer változásának hatásaira, jelentősen visszaesett. Míg 2011-ben 518 millió Ft-ot fordítottak segélyezésre, addig 2014-re már kevesebb, mint a felét 222 millió Ft-ot. Ezzel párhuzamosan az önkormányzati finanszírozási rész is csökkent, 222 millió Ft-ról 98 millió Ft-ra.

24. ábra Önkormányzat által segélyezésre fordított összeg (ezer Ft).

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Az önkormányzatnak 2015. márciusától kell működtetnie a helyi települési támogatási rendszert. Az önkormányzat 2015-re 157 millió Ft-ot tervezett be a költségvetésbe a segélyek finanszírozására, mely a 2014. évi sajátforrásból finanszírozott segélyezési összeghez képest, 60%-os növekedést jelent. A települési támogatások körében az 6/2015. (II.25.) önkormányzati rendelet a szociális ellátások és szociális szolgáltatások igénybevétele helyi szabályozásáról az alábbi segélytípusokat határozta meg:

- Átmeneti vagy tartós létfenntartási gondhoz nyújtott települési támogatás
- Elhunyt hozzátartozó eltemettetésének költségeihez nyújtott települési támogatás
- Gyermekevédelmi települési támogatás
- Beiskolázási települési támogatás
- Lakhatáshoz kapcsolódó települési támogatás

- Gyógyszerkiadásokhoz nyújtott települési támogatás
- Lakhatási hátralékot felhalmozó személyek részére nyújtott települési támogatás
- Adósságcsökkentési támogatás
- Kiegészítő szállítási támogatás
- Köztemetés
- Fűtési támogatás

A személyes gondoskodást nyújtó ellátások közül:

- szociális alapszolgáltatás:
  - étkeztetés,
  - házi segítségnyújtás,
  - családsegítés,
  - jelzőrendszeres házi segítségnyújtás,
  - nappali ellátás, (idősek klubja, pszichiátriai betegek nappali ellátása)
- ellátási szerződés keretében biztosított:
  - utcai szociális munka
  - nappali ellátáson belül fogyatékos személyek ellátása
  - nappali melegedő
  - éjjeli menedékhely
  - hajléktalan személyek átmeneti szállása
- szociális szakosított ellátás:
  - átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény: Időskorúak Gondozóháza,
  - ápolást, gondozást nyújtó intézmény: Idősek Otthona (Szt. 67-68/B.§)

Az Önkormányzat az alábbi gyermekjóléti ellátásokat biztosítja:

- Pénzbeli és természetbeni ellátások keretében:
  - rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény
  - önkormányzati segély;
  - táborozási támogatás;
  - gyermekétkeztetési támogatás;
  - ösztöndíj-támogatás
- Személyes gondoskodást nyújtó ellátások keretében:
  - gyermekjóléti szolgáltatás;
  - bölcsődei ellátás;
  - óvodai és iskolai napközis ellátás;

Az Önkormányzat gyermekek átmeneti gondozása keretében feladat-ellátási szerződés útján biztosítja:

- helyettes szülői ellátás;
- gyermekek átmeneti otthona;
- családok átmeneti otthona.

A személyes gondoskodást nyújtó ellátásokat a Humán Szolgáltató bölcsődéi, a Humán Szolgáltató Hetedhét Gyermekjóléti Központja és az Önkormányzattal feladat-ellátási szerződésben álló szervezetek biztosítják.

A szociális és gyermekjóléti alapszolgáltatásokat és szociális szakosított szolgáltatásokat az Önkormányzat az általa fenntartott intézményeken keresztül, illetve civil vagy más Önkormányzattal kötött ellátási szerződés útján biztosítja. 2012-től a VII. kerület lakosságának szociális, gyermekjóléti és egészségügyi alapellátását és a vállalt egészségügyi szakellátást a *Bischitz Johanna Integrált Humán Szolgáltató Központ* biztosítja.

A 2014-es év legnagyobb volumenű fejlesztésének tekinthető a szociális ágazatban az Erzsébetváros Önkormányzatának Képviselő-testülete által elfogadott Területi Ellátási Modell (TEM) alapján történő szervezeti működés, munkaszervezési struktúra kialakítása és ezáltal a humánszolgáltatási rendszer átszervezése, mely kapcsán számos egyéb stratégiai cél is megvalósult. A mintaértékű szolgáltatási modell, vagyis a TEM Modell lényege, hogy a szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférés területi ellátás alapján kerül biztosításra, akárcsak a háziorvosi ellátás.

A Humán Szolgáltató integráltan működő szervezeti egységei különböző szolgáltatásokkal megfelelő igénybevételi lehetőséget nyújtanak az arra rászorulóknak. Az intézményben megtalálhatók az idősok, a családok és a gyermekek számára biztosított szociális és gyermekjóléti szolgáltatások egymásra épülő változatai, egymást kiegészítő formái. A Szolgáltató a kliensei részére komplex ellátást biztosít. Az integrációban működő ellátási formáknak elsődleges szakmai hozadéka, hogy az ellátást igénylő személy szükségleteihez igazodóan tud az intézmény szolgáltatásokat biztosítani és rugalmasan képes a változó élethelyzetekhez igazodni. Az integráció pénzügyi-gazdasági előnye pedig az azonos tartalmú működési, irányítási feladatok egy szervezetben történő ellátása, a költségek összehangolása.

A családsegítő és gyermekjóléti szolgálat kliensi körébe az erzsébetvárosi háztartások 4%-a kerül be. Az utóbbi két évben a családsegítő szolgálat 520-620 körüli családdal került kapcsolatba, míg a gyermekjóléti szolgálat közel 900 gyermekkel kapcsolatos problémát kezelte.

Családsegítő és gyermekjóléti szolgálat ellátottaink száma

Tevékenység/Évek	2013. év		2014. év	
	gyermek	család	gyermek	család
Családgondozások száma (alapellátás):	885	620	863	523
Védelemben vett gyermekek száma:	71	51	70	47
Ideiglenes hatállyal elhelyezettek száma:	15	11	21	13
Átmeneti neveltek száma:	177	123	141	93
Tartós neveltek száma:	6	4	4	4
Utógondozottak száma:	6	6	4	4
Pártfogó felügyelet alatt állók:	0	0	3	3
Utcai szociális munka:	130	---	46	---

Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

A Humán Szolgáltató Központ *Hetedhét Gyermekjóléti Központ* alapfeladata a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése, megszüntetése, a gyermekek családjukban történő nevelkedésének elősegítése érdekében a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetése, a gyermekek testi, lelki egészségének elősegítése, a családban való nevelkedés támogatása, a családban jelentkező problémák, zavarok enyhítése és megszüntetése, továbbá a gyermekotthonban, nevelőszülőknél nevelkedő gyermekek családjukba történő visszagondozása. Kötelezően ellátandó feladatai körében a következő szolgáltatásokat nyújtja: komplex családgondozás, jogi

tanácsadás, pszichológiai konzultáció biztosítása, fejlesztő pedagógiai szolgáltatás, a jelzőrendszer működtetése és szakmaközi találkozók szervezése, prevenciós tevékenység. A gyermekjóléti szolgálat központként működik, ebből eredően további kötelezően ellátandó feladatkörei: a kórházi szociális munka, a kapcsolatügyelet, az utcai szociális munka és krízisügyelet, mely telefonos krízisszolgálat működtetésével valósul meg. Az intézmény a fenti célok elérése érdekében a következő, önként vállalt szolgáltatásokat biztosítja: tanulássegítés és önkéntesek foglalkoztatása, családkonzultáció, iskolai szociális munka, adománygyűjtés, Hetedhét Éjszakai Sportklub működtetése.

Az utcai szociális munka keretén belül a 2012. és 2013. években megvalósult a hagyományos Klauzál téri nyári programsorozat, mint a Kábítószer-ellenes Nap, Családi nap, Sportnap, stb.. Tekintettel arra, hogy a programon részt vevők száma az utóbbi 2 évben csökkenő tendenciát mutat, így a 2014. évben a „Klauzál téri gyermek-urbitálist” felváltotta a prevenciós programok népszerűsítését célzó, megkereső utcai szociális munka, és az erőforrások függvényében hangsúlyosabb szerepet kap a prevenciós szintén kiemelt érdeklődésre számot tartó táboroztatás.

A gyermekek átmeneti gondozását 1997 óta a *MOMO Gyermekvédő Alapítvány* végezte, melynek során a gyermekjóléti alapellátás keretében a 3-18 év közötti gyerekeket látták el. Az Önkormányzattal kötött ellátási szerződés alapján 6 fő lekötött férőhely állt a VII. kerületiek rendelkezésére. A gyermekek az alábbi problémák miatt kerültek az otthonba: családon belüli konfliktusos helyzetek miatt, lakhatási probléma miatt, tanulási probléma miatt, a szülő munkanélkülisége miatt, az édesanya szülői felügyeleti jogának szüneteltetése miatt. Sok esetben azonban nem csupán egy – fent nevezett – probléma miatt kerültek be az otthonba a gyermekek, hanem többszörös, egymással összefüggő élethelyzetbeli krízis és az abból fakadó kapcsolati problémák, iskolai teljesítés romlása miatt. Mivel az alapítvány finanszírozási-gazdasági problémái miatt működésképtelenné vált. az ellátási szerződés felmondásra került. Ma az Önkormányzat Budapest Főváros IX. kerület Önkormányzatával kötött feladat-ellátási szerződés útján, a IX. kerületi gyermekek átmeneti otthonában biztosítja az ellátást, ahol 2 fő kap elhelyezést.

A Humán Szolgáltató Esély Családsegítő és Foglalkoztatási Tanácsadó Szolgálat *családsegítő* szolgáltatásának igénybevevői között sokkal magasabb a nők aránya. Általában ők azok, akiket a család „delegál” a segítségkéréshez, az ügyek intézéséhez. Az életkori megoszlás alapján látható, hogy az aktívkorú ügyfelek közül az előző évhez képest nőtt a 35-49 éves igénybevevők száma, ami azt jelzi, hogy a munkavállalás szempontjából legaktívabb életkorban levők is egyre több nehézséggel küzdenek a munkanélküliség miatt. Az ügyfelek több mint harmada munkanélküli személy, náluk jellemző a problémák halmozódása, az anyagi és mentálhigiénés nehézségek egymásra épülése. A családi összetétel szempontjából a korábbi évekhez hasonlóan magas az egyedül élők aránya, a természetes támaszok hiánya miatt ők intenzívebb intézményes segítséget igényelnek. Növekedést mutat a gyermeket nevelő kétszülős családok, valamint a gyermeküket egyedül nevelő szülők száma, ami azt mutatja, hogy a gyermekes családok is egyre nehezebb helyzetbe kerülnek.

Általánosságban elmondható, hogy az erzsébetvárosi családok komplex nehézségekkel küzdenek. 2012-ben a családok a következő problémák miatt keresték fel a Családsegítő Szolgálatot, illetve a következők miatt kaptak jelzést: szociális problémákon belül a lakhatási problémák⁶, anyagi nehézségek, munkanélküliség, várandós anya szociális válsághelyzete. Az ügyfelek romló anyagi feltételeikhez köthetően érzékelhető a fizikai

⁶ A lakhatási problémák egyik típusa: a családok vidékről munka- és jobb életminőség reményében Budapestre, albertletbe költöznek, melyet az anyagi lehetőségeik kimerülése, a munkavállalási nehézségeik miatt hosszú távon nem tudnak fenntartani. A lakhatási

és érzelmi elhanyagolás: a gyermekek ruházata nem megfelelő állapotú, piszkos, a gyermekek megjelenése ápolatlan. A romló anyagi helyzet, a lakhatási problémák fokozódása magával hozza a családon belüli kapcsolati problémákat is. Gyakran találkoznak a Szolgálat munkatársai a háztartáson belüli erőszak megjelenési formáival, melyek gyermekekre, édesanyákra egyaránt vetülnek. Drogfogyasztást mind a gyermekek, mind a szülők esetében érzékelték a munkatársak, míg alkoholproblémát a felnőtt ügyfelekkel kapcsolatban érzékelték. Nagy számban fordultak elő lelki problémák (pszichológiai, pszichiátriai vonatkozásúak egyaránt) mind a gyermekek, mind a szüleik körében. A beilleszkedési problémák, magatartási és teljesítményzavarok hátterében többnyire az alulszocializáltság, a megfelelő családi minta hiánya áll.

Probléma	Kezelt problémák száma (halmozott adat)	Gondozott gyermekek száma
Anyagi (lakhatás, megélhetés)	359	242
Gyermekevelési	216	147
Intézménybe való beilleszkedési nehézség	139	92
Magatartás/teljesítményzavar	145	99
Családi konfliktus	177	117
Szülő, család életvitele	338	126
Szülői elhanyagolás	262	237
Családon belüli bántalmazás	157	86
Fogyatékoság, retardáció	13	7
Szenvedélybetegség	114	21
Összesen	1920	1174

12. táblázat A Szolgálat családgondozási eseteinek száma és gyermekszáma a kezelt probléma típusa szerint 2014-ben.

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

A családsegítő forgalma 2010-ben 13 826 fő volt, és ez a szám 2014-re folyamatos csökkenéssel 8 307-re esett vissza, ami azt jelenti, hogy átlagosan napi 40 főről 23-ra csökkent az évek alatt az ellátottak száma. Éves szinten ellátott személyek száma szintén csökkent ugyanezen időszakban, 1853 főről 1125 főre. A csökkenés mögött több ok is meghúzódik, egyrészt a válság hatásának enyhülése egyes csoportoknál érezhető, másrészt az intenzívebb családgondozás/tanácsadás keretében hamarabb lezárható egy eset, kevesebb az áthúzódó esetek száma, harmadrészt a megkeresések között gyakoribbá váltak a hosszú gondozási folyamatot nem igénylő esetek.

A Humán Szolgáltató *Esély Családsegítő és Foglalkoztatási Tanácsadó Szolgálat*a 2014. február 1. napjától egy telephelyen működik, két profillal. Az egyik része foglalkoztatási tanácsadó szolgálatként működik, a

problémák másik típusa: a kerületi lakosok között szintén megjelenik az albérletről-albérletre történő vándorlás, emellett megfigyelhető a rokonságon belüli költözés is. Vannak családok, akik hosszú évek alatt az elérhető összes rokon ingatlanában megfordultak szíveségi lakáshasználóként, jelenleg pedig a családok átmeneti otthonában történő elhelyezésre várnak. Ezen esetekben gyakori, hogy a kis alapterületű lakásokban több generáció, nagyobb létszámban él együtt, mely a családon belüli feszültségek, konfliktusok gyakoribb előfordulását okozza. A lakhatási problémával küszködők harmadik típusát alkotják a vándorló családok, akik kerületről-kerületre költözködnek, jellemzően az albérleti díj kifizetési nehézségeik miatt. Az ő esetükben igen nehéz hatékony családgondozást végezni, mivel a költözéseik bizonyos esetekben követhetetlenek, valamint az elindult családgondozási folyamat megszakad, így a közvetített szolgáltatások nem érnek célba.

másikhoz pedig lakhatási, adósságkezelési, illetve családi kapcsolati nehézségek miatt fordulhatnak a kerület lakói.⁷

Adósságkezelési támogatásban részesültek száma jelentősen csökkent, ami elsősorban a törvényi szabályozás módosításai okoztak. 2012. évben 245 fő részesült adósságkezelési támogatásban, 2014-ben 151 fő.

Adósságkezelési tanácsadás céljából 2012-ben 907 háztartás kereste fel a Szolgálatot. Az adósságkezelés tárgyában történt tanácsadási alkalmak száma 3 840 volt a forgalmi napló bejegyzései szerint 2012-ben, ami az ügyfélforgalom 2/3-ad részét tette ki. A törvény szerinti adósságcsökkentési támogatás feltételeinek sem felel meg mindegyik ügyfél. Ők vagy saját erőből, részletfizetési kedvezményt kérve rendezik adósságukat, vagy a Családsegítőn keresztül a Hálózat Alapítványhoz nyújthatnak be kérelmet. 2014-ben 100 család kapott így az alapítványtól 8.897.143,- Ft összegű támogatást.

A 2012. év folyamán a beadott adósságcsökkentési támogatási kérelmek száma (217) az előző évekéhez képest (2011: 292 db; 2010: 391 db.) jelentősen lecsökkent.

A kérelmek számának csökkenése és a magasnak mondható elutasítási arány hátterében az igénybevétel feltételeinek szigorodása a meghatározó. A törvény a korábbi 6 hónap helyett két évre emelte a támogatás ismételt igénybevételének lehetőségét a sikeres lezárást követően, és a helyi támogatási rendelet is szigorította a hozzáférés szabályait. 2012-ben a kérelem beadásáig eljutó együttműködést kezdeményező ügyfelek összes adósságállománya 67.239.340,- Ft volt, ebből 58.452.692,- Ft-ot lehetett kezelésbe vonni.

Az adósságok mértékéről elmondható, egy háztartás átlagos hátraléka 309.860,-Ft volt. Magasabb összegű adósságok esetén a jellemzően alacsony jövedelmek miatt az önrészfizetési képesség értelemszerűen rossz-

---

⁷ A családsegítő szolgálat az alábbi szolgáltatásokat és tevékenységeket látja el:

- Családgondozás keretében a családban jelentkező működés zavarok, konfliktusok megoldásának elősegítése.
- Szociális, életvezetési és mentálhigiénés tanácsadás: egyénileg és önismereti jellegű csoport keretében zajlik, művészetterápiás eszközökkel dolgoznak, szülői csoport működik gyermekneveléssel kapcsolatos témában, álláskereséshez tartanak tréningeket, video-próba tréning segítségével dolgoznak.
- Adósságkezelési szolgáltatás keretében: adósságkezelési tanácsadást, adósságcsökkentési támogatást, valamint lakás-fenntartási támogatást végeznek.
- Egyéni esetkezelés.
- Csoportokkal folytatott munka: szülői csoport, álláskereső csoport.
- Közösségfejlesztő, valamint egyéni és csoportos terápiás programok szervezése.
- A rendszeres szociális segélyben részesülők tekintetében az együttműködésre kijelölt szerv a családsegítő, ezért működtetnek beilleszkedést segítő programot egyéni esetkezelés során. Ennek formái:
  - munkavállalásra irányuló programforma;
  - képzettség és munkavállalói készségek fejlesztésére, megerősítésére irányuló programforma;
  - szociális-, mentális-, egészségügyi állapot javítására irányuló programforma;
  - más típusú ellátás igénylését előkészítő programforma.
  - Menekült és oltalmazott személyek reintegrációja
  - MASNI (Munkaerő-piaci Aktivizálást Segítő Nőbarát Iroda) - célja, a kerületben élő nem foglalkoztatott nők felkészítése az önálló álláskeresésre, a legrövidebb időn belüli sikeres elhelyezkedésre.
  - Egyéb a foglalkoztatás elősegítésével kapcsolatos programok a foglalkoztatási tanácsadó keretén belül valósul meg.
  - Segítséget nyújtanak ügyintézéshez, a pénzbeli, természetbeni ellátások hozzájutáshoz például kérelmek kitöltésével.
  - Pszichológiai tanácsadás: heti kétszer 3 óra.
  - Jogi tanácsadás: heti egyszer 4 óra.
  - Szabadidős programokat, klubokat a nem szervezett kliensek számára.
  - A Gyermekjóléti Központtal együtt szerveznek nyári tábor, üdültetést a kliensek gyermekei számára.
  - Működtetnek mediációs szolgáltatást, amelyhez a kollégák megfelelő végzettséggel rendelkeznek.

szabb. Ezekben az esetekben, ha többféle tartozásról van szó, mindenképp a lakhatás biztonságának megőrzése az elsődleges cél, ezért elsősorban a lakbér, vagy közös költség hátralékot vonják be az adósságkezelésbe, és rendszerint hosszabb együttműködést igénylő, alacsonyabb havi önrészfizetéssel járó konstrukciókat alakítanak ki a sikeres adósságkezelés érdekében.

Az Erzsébetvárosi Családok Átmeneti Otthona a Budapest VII. kerület Önkormányzata és a Sorsunk és Jövőnk Szeretetszolgálat között létrejött ellátási szerződés alapján fogad családokat. A szolgáltatás igénybe vétele önkéntes, az otthontalanná vált családok kérelmére történik. Míg 2010-ben összesen 67 főt helyeztek el, addig 2012-ben összesen 61 főt: 16 családot, amelyből 30 fő felnőtt, 31 fő gyermek volt. A családokat minden esetben a Hetedhét Gyermekjóléti Központ javaslata alapján vették fel. A bekerülés legfőbb okai: a családi konfliktusok, a nehéz anyagi helyzet, az elszegényedés, a lakhatási problémák, illetve a körülmények romlása (közüzemi tartozások, munkanélküliség miatti anyagi problémák, lakhatás hiánya). Az otthonban – a törvényi előírás szerint – 12 + 6 hónapig lakhatnak a családok, amely időszak elegendő ahhoz, hogy bizonyos folyamatok elinduljanak a családok életében, egy-egy új készség, gondolkodásmód belsővé, és ezáltal tartóssá váljon. Az intézmény szakemberei segítséget nyújtanak a szülők munkakeresésében (internet, telefonálási lehetőség biztosítása, jogi tanácsadás, felkészítés a munkaerő-piaci kihívásokra), a gyermekek iskolai és óvodai elhelyezésében, a családok mindennapi életének és traumáinak a megoldásában stb.

Az Étel az Életért Közhasznú Alapítvány hátrányos helyzetű rászoruló személyek, családok ingyenes ételosztás útján történő segítségével foglalkozik.

A Magyar Vöröskereszt Budapest Fővárosi Szervezetével szintén évek óta van ellátási szerződése az Önkormányzatnak, ők 2010-ben 20 családot, 28 főt láttak el, 2012-ben pedig 11 főnek (3 család – 6 gyermek, 5 szülő) biztosítottak átmeneti otthont.

Magyar Máltai Szeretetszolgálat Erzsébetvárosi Nappali Melegedője 1994-ben kezdte meg működését. Céljuk, hogy segítséget és mentálhigiénés támogatást nyújtsanak azon nappali melegedőbe járó ügyfeleknek, akik hajléktalanok, vagy akiket a hajléktalanná válás fenyeget. Az Egyesület 2011. november 15-től női krízis férőhelyet működtet 12 férőhellyel. 2012. évben 25 fő töltötte az éjszakáit a krízisférőhelyen. A napi átlagforgalom 6 fő volt egy éjszaka.

2012-es évben az intézmény forgalma összesen 18 465 fő (2011-ben 17 593 fő) volt, ez naponta több mint 74 főt (2011-ben 70 fő) jelent, átlagéletkoruk 47 év. Az intézménybe járók kb. 80%-a állandó visszatérő, heti rendszerességgel látogatja a nappali melegedőt, és veszi igénybe a szolgáltatásokat. A forgalmi adatok mögött összesen 1 129 személy volt (2011-ben 1 692 fő), ebből 680 fő (2011-ben 696 fő volt) régi ügyfél, 466 fő (2011-ben 996 fő volt) új ügyfél. Ez az adatcsökkenés az új adminisztrációs (TEVADMIN) rendszer hatásának köszönhető, amelynek eredményeként kisebb lett az átmenő forgalom az intézményben. A nappali melegedőt látogatókat két csoportra oszthatjuk: nagyobb részük 88%-uk (2011-ben 92%) hajléktalan ember, kisebb részük 12 %-uk (2011-ben 8 %) lakcímmel rendelkező VII. kerületi lakos. Az adat mutatja, hogy nőtt a helyi lakosok által történő szolgáltatás használat, ami a súlyosbodó szociális problémákat jelez (pl. nem tud otthon fűteni, mosni, étkezni).

A Menhely Alapítvány által működtetett utcai szociális munka segítségével a nehezen mozdítható, közterületen, nem lakáscélú helyiségekben éjszakázó, fedél nélkül élő emberek számára próbálják elérhetővé tenni a szociális ellátásokat. Az utcai szolgálat célja az ellátási területen életvitelszerűen tartózkodó hajléktalan emberek felkutatása és gondozása, a felmerülő krízishelyzetek megoldása, a rászorulóknak intézményes ellátáshoz jutásának segítése, továbbá szálláskeresés valamint információnyújtás az igénybe vehető szolgáltatásokról, a közvetlen életveszély elhárítása. Az ellátási terület és a jogszabályi változások miatt 2012-ben tovább

nőtt az utcai szolgálattal kapcsolatban levő emberek száma, de ezzel párhuzamosan nőtt a közterületekről elmozdított, elhelyezett emberek száma is.

Az *Erzsébetvárosi Utcai Gondozó Szolgálat* a kerületben lévő ismert helyszíneket, ahol hajléktalanok előfordulnak, legalább heti rendszerességgel látogatja. Így rendszeres, intenzív kapcsolattartás működik az utcán élő emberekkel, amely elengedhetetlen feltétele a gondozási folyamatnak és az ehhez szükséges bizalomnak is. 2012-ben 345 utcán élő emberrel (ez a szám 2010-ben 129 volt), 2476 (2010-ben 441 alkalom volt) alkalommal kerültek kapcsolatba (ez átlagosan 10 fő napi forgalmat jelent). Az elmúlt évben 86 embert helyezett el a szolgálat hajléktalan ellátó intézményekben: éjjeli menedékhelyekre, egészségügyi centrumokba, lába-
dozókba. Kritikus egészségi állapotú emberekhez 3 alkalommal hívtak mentőt.

A *Golgota Keresztény Gyülekezet Egyesület* nappali ellátásban naponta 127,5 fő számára tudja biztosítani a nappali központ igénybevételét. A létszámból 88 fő számára hideg étkeztetést 40 fő számára meleg ételt tudnak biztosítani. A *Myrai Szent Miklós Keresztény Egyház* átmeneti szállását 40 főnek, éjjeli menedékhelyet 20 fő főnek tudnak biztosítani.

A *házi segítségnyújtást* 2012-ben összesen 220 fő vette igénybe. Az igénybevevők több mint 70%-a a 80 éven felüli korosztályból került ki, a 90 év felettiek aránya pedig meghaladta a 25%-ot. A magas kort megélt gondozottak többsége az elmúlt évben is nő volt, míg a férfiak aránya alig érte el a 20%-ot. A kerület időseinek gondozását két telephelyről - az Akácfa utcai, illetve a Peterdy utcai intézményből – biztosították.

2013-ban a lakosság szükségleteire reagálva bevezették a hétvégi és ünnepnap ellátást is, melyre azóta is nagy igény mutatkozik.

Év	Peterdy u. 16.		Akácfa u. 61.	
	Ellátottak száma összesen (fő)	Gondozási órák száma összesen	Ellátottak száma összesen (fő)	Gondozási órák száma összesen
2013	92	12 359	95	14513
2014	76	9 820	88	11266

13. táblázat Házi segítségnyújtást igénybevevők száma

Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

Sajnálatos tapasztalat, hogy a kerületben élő idősek, illetve hozzátartozóik gyakran már csak akkor keresik a szolgáltatásokat, amikor az idős ember fekvőbeteggé válik. Ilyen esetekben a szolgálat legtöbbször csak rövid ideig képes segíteni az otthonában élő idősnek.

A jelzőrendszeres házi segítségnyújtást 2012-ben, 50 kihelyezett készülékkel biztosították a kerület idősei, illetve rászorulóinak számára. 2012-ben összesen 337 volt (a 2011. évi koncepció felülvizsgálatnál ez a szám 402 volt) a segélyhívások száma. Gyakran tapasztalták egyszerűen a gondozás hiányát azon ellátottak esetében, akik nem igényeltek a jelzőrendszeres ellátás mellett a házi segítségnyújtást. A két szolgáltatás nagyon jól kiegészíti egymást, a jelzőrendszeres ellátás mellett 2012-ben 32 fő házi segítségnyújtásban is részesült. 2013-ban és 2014-ben 63 és 65 főt láttak el összességében.

A kerületben öt telephelyen működnek idősek klubjai (Akácfa u 61. (90 fő), Dohány u 22-24. (60 fő), Dózsa Gy. út 46. (90 fő – idősek, 25 fő – pszichiátriai betegek), Király u 97. (90 fő), Peterdy u 16. (90 fő)), amelyek a nyugdíjas emberek részére biztosítanak teret a tartalmas, hasznos időtöltésre, a társas kapcsolatok kialakítására. A nappali ellátást nyújtó intézmények munkatársai részt vesznek: szabadidős programok szervezésében,

szükség szerint az egészségügyi alapellátás megszervezésében, a szakellátásokhoz való hozzájutás segítésében, hivatalos ügyek intézésében, munkavégzés lehetőségének megszervezésében, életvezetés segítésében, speciális önszerveződő csoportok támogatásában. Az öt kerületi klub közül három elkülönült telephelyeken működik, míg két klub a két idősek bentlakásos otthonának épületében kap helyet, így a klubtagok és a lakók számos közös programon is részt vehetnek.

A szociális ágazat szolgáltatásainak infrastrukturális háttere is jelentősen javult: Hetedhét Gyermekejóléti Központ új, a korábbinál jobb feltételeket biztosító telephelyre költözött (Kertész utca 20.), a Családsegítő és Foglalkoztatási Tanácsadó Szolgálat két telephelyének összevonása, és új telephelyre való költöztetése (Huttya Ferenc u. 11-15.), a Dohány utcai idősek klubjának új, korszerű telephely biztosítása, továbbá megkezdődött az Időskorúak Átmeneti Gondozóházának és az Idősek Otthonának felújítása.

Bölcsődei ellátás

A Humán Szolgáltató három bölcsődét működtet: Dob Bölcsőde (1074 Budapest, Dob utca 23.), Lövölde Bölcsőde (1071 Budapest, Lövölde tér 1.) és Városligeti Bölcsőde (1071 Budapest, Városligeti fasor 39-41.). A három bölcsőde összesen 280 gyermek számára biztosított bölcsődei ellátást, 20 hetes kortól 36 hónapos korig, majd 2014-től a Városligeti Bölcsőde uniós forrásból történő felújításával és bővítésével 305 fős kapacitással rendelkeznek a kerület bölcsődéi. A Lövölde Bölcsőde alapellátáson túli szolgáltatásként időszakos gyermekfelügyeletet és játszócsoport lehetőséget biztosít az otthon lévő édesanyák és gyermekeik számára. Az ellátást, illetve a szolgáltatás igénybe vehetik azok a gyermekek, akik a VII. kerületben lakcímkártyával igazolt, bejelentett állandó lakcímmel vagy tartózkodási hellyel rendelkeznek.

Intézmény	DOB BÖLCSŐDE	LÖVÖLDE BÖLCSŐDE	VÁROSLIGET BÖLCSŐDE
Férőhelyek száma	120 fő	40 fő 20 fő	125
Ellátás formája	bölcsődei ellátás	bölcsődei ellátás Gyermekefelügyelet	bölcsődei ellátás
Ellátottak köre (korosztály)	6 hónapos kortól 36 hónapos korig	16 hónapos kortól 36 hónapos korig	6 hónapos kortól 36 hónapos korig

14. táblázat Férőhelyek száma, az ellátás formája, szervezése.

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Mindhárom bölcsődében a gyermekfelvétel egész évben folyamatos. 2012-ben összesen 235 kisgyermekes család adta be a jelentkezését, ez tartalmazza azokat az igényeket is, amelyek nem a 2012-es évre vonatkoznak. 2011-ben összesen 290 jelentkezést regisztráltak. Az adatok azt mutatják, hogy elegendő kapacitással rendelkeznek a kerületi bölcsődék igénynövekedés esetén is.

A felvett, nyilvántartásban szereplő gyermekek száma (fő)

Év	Dob utcai	Lövölde téri	Városliget Fasori	Összesen
2012	95	34	85	214
2013	95	29	65	189
2014	101	40	55 ⁸	196

15. táblázat Önkormányzati bölcsődék létszáma.

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

A Lövölde Bölcsőde alapellátáson túli szolgáltatásként időszakos gyermekfelügyeletet és játszócsoport lehetőséget biztosít az otthon lévő édesanyák és gyermekeik számára a bölcsődei élet megismerésére, a helyes közösségi szokások kialakítására, elsajátítására. A szolgáltatást 2012-ben összesen 72 gyermek vette igénybe, ebből 18 fő étkezést is igényelt. A 2011-es adatokhoz képest csökkenés látható, az előző évben 97 gyermek vette igénybe a szolgáltatást és ebből 25 fő igényelt étkezést is.

A bölcsődék a gyermekvédelmi jelzőrendszer egyik első „jelző” intézményei. A hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekek kiszűrésének feladata mind a kisgyermeknevelőket, mind pedig a szakmai vezetőket érinti. A jelzőrendszer tagjaként a bölcsődék szoros és rendszeres kapcsolatban állnak Humán Szolgáltató Családsegítő Szolgálatával, illetve a Gyermekjóléti Központtal és a Védőnői Szolgálattal. A Központ által szervezett, kerületi „Hegyező” elnevezésű gyermekvédelmi jelzőrendszer esetszervező csoportjai a bölcsődék havi rendszerességgel képviseltetik magukat.

A bölcsődei ellátás infrastrukturális háttere szinte teljes mértékben megújult: a már említett Városligeti Bölcsőde teljeskörű felújítása és bővítése mellett a Dob Bölcsőde épületének teljes külső rekonstrukciója megtörtént beltéri fejlesztések kíséretében, és a Lövölde Bölcsődében is jelentős korszerűsítési beavatkozások történtek.

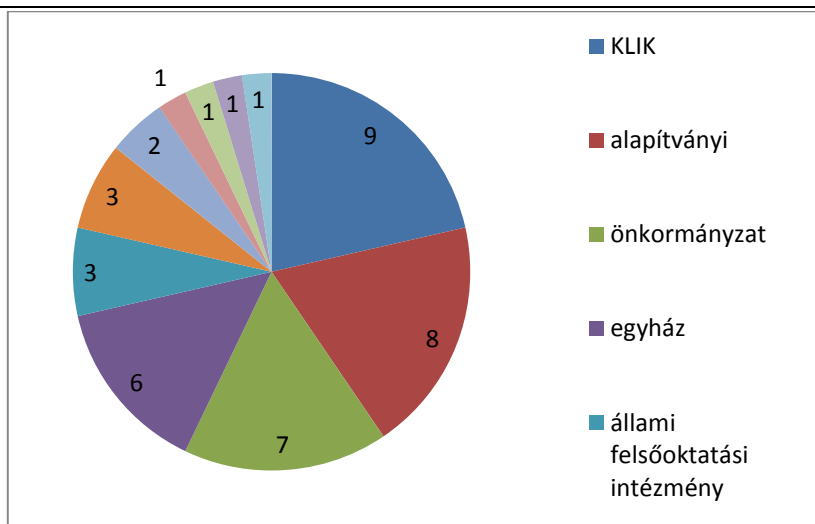
Oktatás⁹

A kerületben 42 köznevelési intézményt tartottak nyilván, ill. működtettek 2014-ben. Ebből 12-ben folyik óvodai nevelés, 9-ben általános iskolai oktatás, 8-ban gimnáziumi oktatás, 16-ban szakközépiskolai oktatás, 9-ben szakiskolai oktatás, 3-ban alapfokú művészeti oktatás, 3-ban kollégiumi nevelés, 3-ban pedagógiai szakoktatás és 2-ben pedagógiai szakmai szolgáltatás.

Fenntartói paletta nagyon széles a kerületben, összesen 11 típusú fenntartóhoz tartoznak az intézmények, ebből a legnagyobb százalékban a KLIK-hez, az önkormányzathoz, illetve alapítványhoz tartozó intézmények vannak. Az oktatás területén önkormányzati feladat az óvodai nevelés maradt, az általános iskolai oktatás feladatellátásának biztosítása 2013. január 1-jével állami hatáskörbe került, az önkormányzatnak ezen a téren a működtetés feltételeit kell biztosítania.

⁸ A bölcsőde felújítása után 2014 decemberében már 86 beíratott gyerek volt a bölcsődében.

⁹ Az óvodai nevelés és az általános iskolai oktatás helyzetelemzése részben a Budapestre készült, az Oktatási Hivatal által kidolgozott „Feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési terv, 2013-2018” dokumentum megállapításait és adatait tartalmazza.

25. ábra Köznevelési intézmények száma fenntartók szerint, 2012.

Forrás: Oktatási Hivatal kiadványa.

Óvodai ellátás

Az Oktatási Hivatal 2012-es adatok szerint végzett felmérése a 3–6 éves populáció kerületi létszámát vizsgálta a rákövetkező évekre és megállapította, hogy a település óvodai kapacitása a 2012-2017 közötti időszakban— átlag 8%-ban elmarad az ellátásra jogosultak számától, mivel az igényjogosultak számának folyamatos emelkedése várható. A helyzetelemzés adatai ugyanakkor azt mutatták, hogy tankerületi szinten az óvodák kihasználtsága 86,09%-os, az egyházi fenntartású intézményekben 81,82%-os, tehát nem használták ki a teljes férőhely kapacitást.

Az önkormányzat ugyanakkor előzetes kapacitás felmérést végzett a 2015-16. óvodai nevelési évre az intézményektől bekért adatok alapján. Az elemzés eredménye, hogy az önkormányzati intézményekben elegendő férőhely van a 3 éves kortól kötelező óvodáztatás teljesítéséhez, különösen, hogy évről évre csökken a gyerekszám.

	2012/2013	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017
3 évesek	387	415	404	463	417
4 évesek	397	387	415	404	463
5 évesek	300	397	387	415	404
6 évesek	322	300	397	387	415
Összesen	1406	1499	1603	1669	1699
Férőhelyek száma			1459		
Kapacitás eltérés	53	40	144	210	240

16. táblázat Az óvodáskorú gyerekek száma és intézményi kapacitás a kerületben.

Forrás: Helyi Vizuál Regiszter, KIR-STAT 2012

A kerületben 12 óvoda működik, ebből 7 önkormányzati, 3 egyházi, egy ELTE fenntartású és egyet a szerb országos önkormányzat tart fent. Az egyházi intézmények közül az Amerikai Alapítványi Óvoda (Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség) 25 fővel közoktatási megállapodással vesz részt az óvodai feladatellátásban.

Intézmény neve, telephely címe	Önkormányzati fenntartású Óvodák	
	férőhely	gyermekek száma
Bóbita Óvoda 1072 Budapest, Akácfa u. 32.	114	111
Brunszvik Teréz Óvoda 1076 Budapest, Rózsák tere 6-7.	88	96
Csicsergő Óvoda 1073 Budapest, Dob. u. 102.	200	182
Dob Óvoda 1074 Budapest, Dob u. 95.	101	98
Kópévár Óvoda 1078 Budapest, István u. 37.	193	171
Magonc Óvoda 1071 Budapest, Városligeti fasor 39-41.	179	166
Nefelejcs Óvoda 1071 Budapest, Nefelejcs u. 62.	127	126

17. táblázat Önkormányzati fenntartású óvodák kapacitás kihasználtsága, 2014 09. hó.
Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás.

A „Feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési terv, 2013-2018” dokumentum (Oktatási Hivatal) megállapításai szerint a demográfiai mutatók és a rendelkezésre álló kapacitás ismeretében középtávon több óvodai csoport indítása szükséges. Az egyház fenntartásában működő óvodák 250 férőhelyére nincs egyoldalú nyilatkozat vagy közoktatási megállapodás. A kötelező feladatellátás biztosításához az önkormányzat nem rendelkezik megfelelő kapacitással.

Az önkormányzat felújítási tevékenységei mindegyik óvodát érintették, de nagyobb léptékű fejlesztések a Kópévár, a Magonc és a Dob óvodákban történtek.

Általános iskolai oktatás

Erzsébetvárosban 9 általános iskolai oktatást nyújtó intézmény működött 2014/2015-ben, ebből 3 állami fenntartású (4 telephellyel), 3 egyházi fenntartású, egyet az ELTE, egyet a Szerb Országos Önkormányzat és egyet egy alapítvány tart fenn.

Budapest VII. kerület tankerületében a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ 4 feladatellátási helyen 3 általános iskola tartozik. Két általános iskola egyben középiskola is. A KLIK által fenntartott általános és középiskoláknak az alábbi tábla szerint alakult a létszámuk. Az adatok azt mutatják, hogy az iskolákban kapacitás felesleg van, de két iskolának is a létszáma növekedett 2013-ról 2014-re. Az Erzsébetvárosi Kéttannyelvű Általános Iskola, Szakközépiskola és Szakiskola az, amelyiknek a létszáma csökken, részben mert az egyik telephelye megszüntetésre került.

A hátrányos, illetve halmozottan hátrányos helyzetű (HH és HHH) gyermekek adataiból az látszik, hogy egy iskolában magas a koncentrációjuk és ez a Hernád utcai Baross Gábor Általános Iskola. A HH tanulók száma még az Erzsébetvárosi Kéttannyelvű Iskolának a Kertész utcai telephelyén magas jelentősen.

	2013.						2014.					
Oktatási intézmények feladatellátási helyenként	Iskolai létszám	Osztályok száma	HH (fő)	HHH (fő)	SNI (fő)	Fhely (fő)	Iskolai létszám	Osztályok száma	HH (fő)	HHH (fő)	SNI (fő)	Fhely (fő)
Alsóerdősi Bárdos Lajos Általános Iskola és Gimnázium <i>Alsóerdősor u. 14-16.</i>	606	25	0	0	10	820	617	25	1	0	13	820
Baross Gábor Általános Iskola <i>Hernád u. 42-46.</i>	384	22	148	7	25	560	386	21	178	27	25	560
Erzsébetvárosi Kéttannyelvű Általános Iskola, Szak-középiskola és Szakiskola <i>1073 Bp. Kertész u. 30</i>	510	22	135	8	14	650	442	21	89	1	16	650
Erzsébetvárosi Kéttannyelvű Általános Iskola, Szak-középiskola és Szakiskola <i>Dob u. 85.</i>	322	15	74	0	4	350	158	8	39	0	2	350
Erzsébetvárosi Kéttannyelvű Általános Iskola, Szak-középiskola és Szakiskola <i>Hernád u. 42-46.</i>	100	4	3	0	0	150	0	0	0	0	0	0
Madách Gimnázium <i>Barcsay u. 5.</i>	631	19	11	0	1	914	624	19	16	1	0	914

A nem KLIK fenntartású iskolákról 2012-es adatok állnak rendelkezésre. A kerületben három egyházi fenntartású iskola található, melyben 2012-ben összesen 331 gyermek tanult 24 osztályban. Az egyházi fenntartású intézmények egyoldalú nyilatkozat alapján vesznek részt az általános iskolai feladat ellátásban.

Az állami felsőoktatási intézmény a kerületben egy iskolát működtet: ELTE Bárczi Gusztáv Gyakorló Általános Iskola és Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, aminek az általános iskolájában 199 gyermek tanult 15 osztályban 2012-ben.

A Nikola Tesla Szerb Tanítási Nyelvű Óvoda, Általános Iskola, Gimnázium és Diákotthon speciális képzése nemzetiségi szerb anyanyelvi oktatás valamennyi tanulónak az 1-8 évfolyamon. Az iskolában 2012-ben 97 fő tanult, nyolc osztályban.

A kerület általános iskoláiban integráltan oktatott gyermekek létszáma 78 fő, az összlétszám 3,79%-a volt 2012-ben. Ugyanebben az évben a hátrányos helyzetű tanulói létszám 576 fő, 28,02%, halmozottan hátrányos helyzetű tanuló 45 fő 2,19%. Legtöbb hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű tanuló a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ általános iskoláiban található, ugyanakkor nincs integráltan oktatott tanuló a kerület három iskolájában: Erzsébetvárosi Gán Menáchen Zsidó Általános Iskola (egyházi fenntartású), ELTE Bárczi Gusztáv Gyakorló Általános Iskola (állami felsőoktatási intézmény által fenntartott), Nikola Tesla Szerb Tanítási Nyelvű Általános Iskola (egyházi fenntartású iskola). Az állami felsőoktatási intézmény által fenntartott általános iskolában csak hátrányos helyzetű tanuló van 58 fő, az iskola létszámának

29,15%-a, halmozottan hátrányos helyzetű tanuló nincsen. Az egyházi fenntartású általános iskolák közül hátrányos helyzetű tanuló nincs két iskolában: Erzsébetvárosi Gán Menáchen Zsidó Általános Iskola, Amerikai Alapítványi Általános Iskola. A legtöbb hátrányos helyzetű tanulót, 39 gyermeket (15,73%) a Budapest-Fasori Református Kollégium Julianna Általános Iskolája fogadja.

A VII. kerület oktatási intézményeinek átlagos kihasználtsága 74,50%. A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ által fenntartott általános iskolák tanulói létszáma 1526 fő, az épületek maximális befogadó száma 1980 fő, így az épületek kihasználtsága 77,10%.

A 9 feladatellátási helyen 8 tornaterem és 4 tornaszoba található. Nem minden általános iskola rendelkezik tornateremmel. Egy általános iskolának nincs tornaterme, és nincs tornaszobája sem (Nikola Tesla Szerb Tanítási Nyelvű Általános Iskola). Egy iskolában nincs tornaterem, de van tornaszoba (Erzsébetvárosi Kéttannyelvű Általános Iskola székhelyén a Kertész utcában). Három általános iskolának van tornaterme és tornaszobája is (Alsóerdősori Általános Iskola, Erzsébetvárosi Kéttannyelvű Általános Iskola Dob utcai telephelyen, és a Baross Gábor Általános Iskolában két tornaterem és egy tornaszoba is található). Az egyházi iskolákban van tornaterem, nincs tornaszoba. Az állami felsőoktatási intézmény által fenntartott iskolában egy tornaterem van.

Pedagógiai szakszolgálatot a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat VII. Tankerületi Tagintézménye, a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Beszédjavító, Gyógypedagógiai Tanácsadó, Korai Fejlesztő, Oktató és Gondozó Tagintézménye és a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat 2. Számú Szakértői Bizottsági Tagintézménye látja el.

Az önkormányzat tulajdonában és működtetésében lévő oktatási intézmények felújításában is jelentős előre lépések történtek: az Erzsébetvárosi Kéttannyelvű Iskola Kertész utcai épületét és sportudvarát szinte teljes körűen felújították, úgy szintén a Baross Gábor Általános Iskolát is, a Bárdos Lajos Általános Iskolában pedig elsősorban fűtéskorszerűsítési és energetikai beruházások történtek, a tornaterem felújítása mellett.

Egészségügy

A 2012-től VII. kerület lakosságának szociális, gyermekjóléti és egészségügyi alapellátását és a vállalt egészségügyi szakellátását a Bischitz Johanna Integrált Humán Szolgáltató Központ biztosítja.

Az alapellátás része:

- Védőnői szolgálat
- Ifjúság- egészségügyi ellátás
- Gyermek és felnőtt háziorvosi szolgálat
- Gyermek és felnőtt fogászati ellátás
- Foglalkozás egészségügyi szolgálat

A házi orvosok és házi gyermekorvosok száma a 2008 utáni években csökkent. A házi orvosok száma 41 főről, 35 főre csökkent az időszak alatt. Az orvosok által ellátott esetek azonban drasztikusan nem változtak egészen 2013-ig, mikor az orvosszám további csökkenése az egy orvosra jutó esetszámot is jelentősen megemelte, az előző évi 5720-ról 6035 eset/orvos szintre.

A házi gyermekorvosoknál az éves eset/orvos szám jelentősen ingadozott, viszonylag függetlenül az orvos számtól, és érdekes módon 2013-ban drasztikus növekedés következett be, pont amikor az gyermekorvosok száma 2 fővel növekedett.

Fontos megjegyezni, hogy mindkét házi orvos típusnál az egy orvosra jutó esetszámok jelentősen alacsonyabbak, mint a budapesti átlag, mely 2013-ban 8091 (házi orvosoknál), illetve 5249 (házi gyermekorvosoknál) eset/orvos volt évente.

Év	Működő házi orvosok száma	Működő házi gyermek orvosok száma	Egy házi orvosra jutó ellátott eset évente	Egy házi gyermekorvosra jutó ellátott eset évente
2008	41	13	5707	3978
2009	41	12	5972	3952
2010	40	12	5740	3992
2011	39	12	5691	4025
2012	37	12	5720	3690
2013	35	14	6035	4309

18. táblázat Házi orvosi és házi gyermekorvosi ellátás adatai.

Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis

A szakellátás része:

- Szájsebészet
- Fogászati röntgen

A 2012-es évben megkezdődött a kerületi egészségügyi intézményeinek ütemezés szerinti felújítása. A Rottenbiller u. 27. alatti Védőnői Szolgálat, a Klauzál tér 23. alatti és a Dózsa Gy. u. 60. szám alatti, valamint a Hevesi S. tér 1. szám alatti orvosi rendelő már átadásra került. 2013. év végéig felújításra került a Madách I. utcai védőnői szolgálat, a Dembinszky u. 7., illetőleg a Péterfy S. u. 47. szám alatt található háziorvosi rendelő is. A Wesselényi u. 11. szám alatti rendelő felújítása 2014-ben történt meg, illetve ebben az évben a Varázsfog fogászati rendelő is felújításra került.

Az intézményekben és szolgáltatóknál alkalmazásban lévő dolgozók közalkalmazotti jogviszonnyal rendelkeznek, kivéve az egészségügyi alapellátásban, ahol a szolgáltatók egy része egészségügyi ellátási szerződés alapján, vállalkozással látja el a feladatot.

Hét telephelyen 33 felnőtt háziorvos működik, míg házi gyermekorvosi szolgálat 3 rendelőjében 11 gyermekorvos rendel. Védőnői tanácsadás két helyen működik.

Az alábbi egészségügyi programokat szervezi a kerület:

- Egészséges Száj Világnapja
- „Prevenció A-tól Z-ig” - ingyenes szűrővizsgálatok, személyre szabott tanácsadások
- Szűrővizsgálatok
- Betegségmegelőző programok a primer prevenció eszközeivel a háziorvosok által
- Egészséges életre nevelés, egészséges életmóddal kapcsolatos tudatformálás
- Egészségfejlesztési programok
- Járványügyi biztonság növelése
- Életvezetési segítségnyújtás

A Péterfy Sándor utcai kórházban működő háziorvosi rendelőket az önkormányzat új telephelyre fogja áthelyezni, melyek egyben minőségi infrastrukturális háttérrel is biztosítanak majd az ellátásnak.

Probléma továbbá a háziorvosok idős kora, egyelőre nem töltik be a megüresedő helyeket, hanem felosztják a többi orvosok között.

A kerület jelenleg egy olyan fejlesztést készít elő, ami az informatika szintjén segítené az orvosokat, hogy helyettesítéskor elérjék a másik orvos ellátottjainak adatállományát, illetve az önkormányzat pályázatot is írt ki eszközök beszerzésére, prevencióra és betegdukációra

Kultúra, sport, helyi közösségek támogatása

Kultúra és helyi közösségek

A kerület egyik nagy hiányossága, hogy kevés a szabadidő eltöltésére alkalmas zöldterület. Két nagyobb tere van, az Almássy és a Klauzál tér.

Közművelődésre alkalmas intézményei az ERŐMŰVHÁZ Nkft. (1077 Budapest, Wesselényi utca 17.) és tagintézménye a K11 Művészeti és Kulturális Központ (1075 Budapest, Király utca 11.). Az első több teremből áll, sok civil szervezet is dolgozik benne, de más szervezetek programjait is befogadja az intézmény. Az utóbbi intézmény rendezvényközpontként létesült, nemrégiben, egy meglévő épület átalakításával, s a profilja még nem teljes mértékben meghatározott. A helyi igények szempontjából szükség lenne nagy légterű teremre, de ez jelenleg nem adott. A kulturális események főleg a belső kerületrészebe szorulnak be, mert a kerület külsőbb részén alig van közösségi tér. A művelődési ház kapcsolatot tart minden iskolával, több közös program is megvalósul. Épp ezért a fejlesztés egyik iránya az lehetne, hogy legyen sok kis kulturális hely szétszórva a kerületben, illetve olyan hely is, ahol sok embert befogadó tér van. Pályázati pénzből fog megvalósulni a Zsidó Történeti Tár kialakítása a Csányi utca 5-ben, mely elsősorban kiállítóhelyként fog funkcionálni, de közösségi tér is kialakításra kerül benne.

A kerület több szabadidős és kulturális eseményt is támogat, ilyenek a „Mozdulj program – családi nap”, amit a házban dolgozó civil szervezetekkel együtt dolgoztak ki, vagy az „Esélyegyenlőségi nap”, ami sérült emberekéről szól, ezt is civilek szervezték és az iskolákban is megvalósították.

A teljesség igénye nélkül megrendezésre kerül a kerületben „Kultúra utcája”, amit az ELTE PPK-val együttműködve valósít meg az ERŐMŰVHÁZ Nkft. A kerület támogat civil szervezeteket, egyházakat, roma szervezeteket, ezeket pályázati formában bírálja el. A Fészek klubbal a kerületnek közművelődési megállapodása van – jegyeket biztosítanak iskoláknak, időseknek. Az is cél, hogy minden gyerek jusson el színházba, ehhez a kerületi színházakkal van megállapodása az önkormányzatnak. Az önkormányzat kulturális területen évi 13.000.000 Ft értékben ír ki civil pályázatokat, az egyházak támogatási kerete pedig évi 35.000.000 Ft.

A cigány kultúrához való kapcsolódás jegyében a 100 tagú Cigányzenekar számára biztosítanak próbahelyiséget, viszonzásként, a közszolgáltatási szerződés értelmében, a zenekar önkormányzati rendezvényeken 15-20 fős formációval lép fel. A kerületi Roma Nemzetiségi Önkormányzat (RNÖ) vetélkedőt szervez az iskoláknak. De szerveznek roma főző versenyt is. Ezen kívül roma foglalkoztatási programban is együttműködik az önkormányzat az RNÖ-vel, ennek eredményeképpen 40 embert tájékoztattak és 4 ember valós munkaviszonyt tudott létesíteni.

A kerület támogatja a minden évben megrendezésre kerülő Zsidó Nyári Fesztivált, valamint az Örkény Színházzal együttműködve a szintén évente - a Madách téren, Örkény Kert néven - megrendezésre kerülő egész napos rendezvényt..

Sport

A Városligeti Sporttelepen van két focipálya, ezt a kerületi iskolások is használhatják. Kihasználatában az iskolai sport keretében 650 óra, a szabadidősport keretében 1 450 óra az éves forgalma.

A kerületben professzionális és amatőr sportlehetőségek is vannak, s az önkormányzat pályázatokat ír ki kisebb vagy közepes klubok számára. A kerületi óvodások és kisiskolások számára is biztosítják az úszás lehetőségét, részben a KLIK-kel való szerződés keretében. Ugyancsak lehetőség van a kerületben idősek számára is szabadidős tornára.

Mindezek tükrében látható, hogy a kerületben többféle lehetőség van sportolásra, ugyanakkor fejlesztésre szorulnak a sportudvarok, szükség van tornaterem fejlesztésre és eszközfejlesztésre egyaránt. A hiányok csökkentése érdekében két tornaszoba kialakítására kerül sor a Lövölde térnél, a Szövetség utcában és a Rotenbiller utcában az iskolák számára sportpályát létesítettek. Az önkormányzat a parkok fejlesztésénél is gondot fordít a lakosság sportolási lehetőségeinek növelésére, az Almássy tér felújításakor szabadtéri kondigépek, pingpong asztalok kerültek kihelyezésre.

1.4.2. Esélyegyenlőség biztosítása

A Helyi Esélyegyenlőségi Program 2013-ban került jóváhagyásra és az alábbi intézkedéseket határozta meg.

Mélyszegénységben élők és romák esélyegyenlősége terén: közfoglalkoztatás bővítése és fejlesztése, jó példák bemutatása a helyi médiában és érzékenyítő kampány; egészségügyi szűrőprogramok népszerűsítése az Országos Roma Önkormányzat kerületi szerveinek bevonásával; adatgyűjtés, meglévő adatbázisok frissítése; az ösztöndíj támogatásban részesülők számának bővítése, a pedagógusok és az érintett családok figyelmének felhívása.

Gyermekek esélyegyenlősége érdekében: gyermekvédelmi jelzőrendszer működésének megerősítése; adatgyűjtés, adatbázisok frissítése; tájékoztatás a Hetedhét Éjszakai Sportklub munkájáról, az általa nyújtott szabadidős programokról, a Klub fiatalokkal való megismertetése; az önkormányzat által nyújtott pénzügyi és természetbeni támogatásokról való tájékoztatás; prevenciós programok szervezése, korai jelzőrendszer erősítése; gyümölcs program folytatása, tájékoztatás az önkormányzat által nyújtott gyermekétkeztetési támogatásokról.

Nők esélyegyenlősége terén: bölcsődei férőhelyek számának bővítése, munkába állást támogató szolgáltatások, „Családbarát Munkahely Díj” alapításának megfontolása; információs kampány szervezése, tájékoztató kiadványok készítése; egészségnapok, szűrőprogramok szervezése, a kerületben élők tájékoztatása, korai prevenciós intézkedések: HPV védőoltásban részesülők számának növelése; az elérhető gyermekvédelmi pénzügyi támogatásokról szóló tájékoztatók készítése; akadálymentes parkok, játszóterek számának bővítése, felújítása; kapcsolattartás erősítése a könnyebb munkahelyi visszailleszkedés érdekében.

Idősek esélyegyenlősége érdekében: aktivitásra ösztönző programok szervezése, idősellátás keretében nyújtott programok bővítése, senior közösségfejlesztés; „age positive” kampány, munkáltatók tájékoztatása az 55 éven felüli munkavállalók járulékkedvezményeiről; generációk közötti szolidaritás erősítése, együttműködés a középfokú oktatási intézményekkel, diákok önkéntes tevékenységére megállapított időkeret letöltése időotthonokban, klubokban; egészségügyi szűrések népszerűsítése, egészségmegőrző prevenciós programok támogatása; adatgyűjtés, meglévő adatbázisok frissítése.

Fogyatékkal élők esélyegyenlőségének támogatására: folyamatos akadálymentesítés a felújítandó házi orvosi rendelők tekintetében (ahol műszakilag megoldható); helyi munkáltatók e témával kapcsolatos tájékoztatása a törvényi kötelezettségekről, igénybe vehető kedvezményekről; adatgyűjtés, meglévő adatbázisok frissítése; integrált bölcsődés csoport kialakítási lehetőségének vizsgálata; fogyatékkal élő emberek egyenlő esélyű hozzáféréseinek biztosítása, kapcsolatfelvétel a civil szervezetekkel a szállítás, kíséret megoldása érdekében.

A HEP felülvizsgálata jelenleg van folyamatban.

SWOT- Humánszolgáltatások

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> Területi ellátási modell került kialakításra: integrált szemléletmód, új innovatív szolgáltatások, szolgáltatásszervezés, prevenció előtérbe helyezése Szociális ellátórendszer a kötelező szolgáltatásokon felül is nyújt szolgáltatásokat Önkormányzat pótolja kieső segélyezési formákat (pl. lakásfenntartási, adósságkezelési támogatás) Óvodai és általános iskolai oktatási intézményrendszer kapacitása elegendő Magas szintű közszolgáltatások mellett, jó minőségű kereskedelmi, idegenforgalmi, vendéglátási és kulturális szolgáltatások vannak jelen a kerületben Szörmösödési folyamat megtorpanása Civil és egyházi szervezetek és szolgáltatásaik intenzív jelenléte a kerületben, jó együttműködés önkormányzattal, intézményekkel Közszolgáltatások infrastruktúrájának folyamatos felújítása 	<ul style="list-style-type: none"> Nagyon magas arányú lakossági ki- és beáramlás, nem bejelentett lakosság száma magas Ellátórendszer jelentős kihívásokkal néz szembe: Munkanélküliség viszonylag magas, Lakhatási problémák (megfizethetőség, minőség), Lakosság rossz egészségügyi állapota. Hátrányos helyzetű csoportoknál problémák halmozottan jelentkeznek. Idősek magas aránya Segélyezésben állami finanszírozás csökkenése Idős óvodapedagógusok, házi orvosok Magas önkormányzati támogatás szükséges az intézményrendszerek működtetéséhez Közösségi terek hiánya különösen külső városrészekben
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> Szolgáltatások széles körű elfogadottsága, ismertsége javítja elérési mutatókat Kialakuló versenyhelyzet következtében megkülönböztethetőség, egyedi arculat a közszolgáltatások nyújtásában Prevenció erősítésével csökkenthető a halmozott szociális problémák kialakulása Külső erőforrások bevonása (önkéntesség, helyi közösség, civil/egyházi szervezetek), együttműködések további erősödése növeli szolgáltatások hatékonyságát A szolgáltatások biztosítása jelentős társadalmi haszonnal, és a szociális kiadások csökkenésének eredményével járhat 	<ul style="list-style-type: none"> A kötelező és választott önkormányzati feladatok változása Jogszabályi keretek változása, állami finanszírozási rendszer gyakori változása Finanszírozhatóság, fenntarthatóság - A teljesítmények nincsenek értékarányosan finanszírozva, minimális bevételt hozó szolgáltatások, Segélyezések iránti igények megnövekedése Egyes szolgáltatásokban szakember hiány

Fejlesztési kihívások a Humánszolgáltatások terén

- Prevenció erősítése a szociális, gyermekjóléti és egészségügyi szolgáltatások terén, annak érdekében, hogy a hátrányos helyzetű csoportok esetében a szociális problémák halmozódása elkerülhető, és így az ellátórendszer túlzott leterheltsége megelőzhető legyen.
- Komplex szociális problémák kezelésére integrált szemléletű, komplex programok kialakítása szociális, foglalkoztatási, oktatási és egészségügyi beavatkozásokkal.
- Partnerségi kapcsolatok, együttműködések kiterjesztése és erősítése a civil szervezetek, egyházak és a vállalkozói szféra tekintetében. Az önkéntesség, a közösségi szintű beavatkozások fejlesztése, erősítése a közszolgáltatások terén, illetve azok kiegészítőjeként.
- A segélyezés csökkenésével az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök kiterjesztése, innovatív programok bevezetése, a helyi vállalkozói szférával szoros együttműködés, partnerség kialakítása, fejlesztése.
- Közszolgáltatások infrastrukturális hátterének további fejlesztése: ingatlanok energetikai felújítása, hiányzó közösségi terek létrehozása

1.5. A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

1.5.1. A település gazdasági súlya, szerepköre

Erzsébetváros gazdasága nem értelmezhető a Főváros gazdaságától elkülönülten, hiszen a gazdasági szereplők tevékenységei, a kereskedelmi, pénzügyi mozgások, az ingatlanpiaci hatások, stb. mind a kerülethatáron átívelve fejtik ki hatásukat. Gazdaságát továbbá determinálják városszerkezeti adottságai is. A kerület a belváros integráns része, túlnyomóan homogén, sűrűn beépített nagyvárosi területekkel, melyet a barnaövezet teljes hiánya jellemez. Éppen ezért az ipari tevékenység természetes módon hiányzik a gazdasági tevékenységek palettájáról, helyette azonban a szolgáltatóipar dominál, illetve a Belső-Erzsébetváros kulturális örökség értékeiből adódóan a turizmus az egyik gazdasági húzóágazata a kerületnek.

A statisztikai adatokból is kirajzolódna Erzsébetváros gazdaságának jellemző egyéni hangsúlyai, amelyeknek megfelelően a kerületi gazdaságpolitika sajátos helyi problémákkal szembesül, illetve sajátos helyi fejlesztési lehetőségeket kell kihasználnia.

A vállalkozások adatait a többi fővárosi kerület adataival összevetve látszik, hogy Erzsébetvárosban különösen magas a külföldi tőke aránya (88,23 %), valamint a vállalkozások jegyzett tőkéjének átlaga (182.617 ezer Ft) mind a budapesti, mind az országos átlaghoz viszonyítva. Az átlagos befektetett eszközök értékét tekintve a kerületet csak az ötödik kerület előzi meg. Ez a három kiemelkedő indikátor jelzi az országos, illetve nemzetközi szerepkörű cégek megtelepedését Erzsébetvárosban, azaz a „city” funkció kiterjedését a szűken vett Belváros (V. kerület) határain kívül. Ezek a cégeken keresztül Erzsébetváros szerepe, integrációja az ország gazdasági életében jelentősnek mondható. Ugyanakkor a gazdasági teljesítmény ebben az esetben elsősorban a nemzetközi és országos piac és szabályozás függvénye, helyi gazdaságpolitikával és piacpolitikával nehezen befolyásolható.

A megfigyelhető tőkekoncentrációval szemben az átlagos értékesítés illetve export-értékesítés számai alacsonyak, az országos illetve budapesti átlagot nem érik el. Ezek a mutatók azonban nem a cégek teljesítményére, hanem a kerület gazdaságának profiljára utalnak, amelyben a nemzetközi kereskedelem helyett – azaz mellett - elsősorban a nem kereskedelmi ágazatok (vendéglátás, szolgáltatás, kultúra, kreatív ipar, stb.) és a kiskereskedelem az uralkodó.

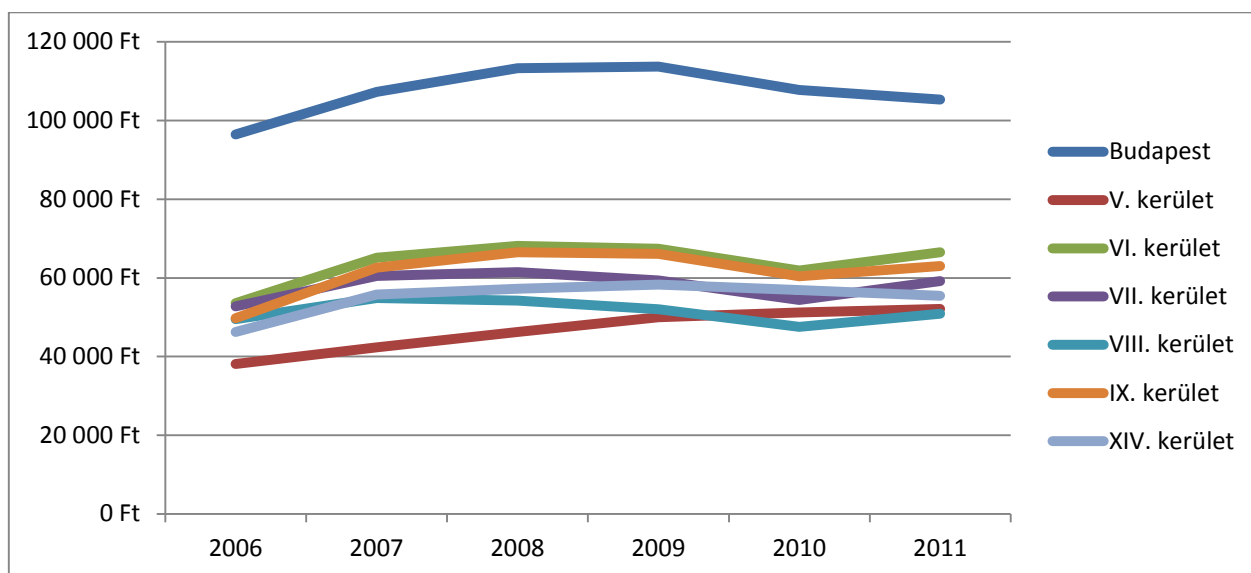
	Külföldi tőke aránya (%)	Értékesítés nettó árbevétele átlagosan (ezer Ft)	Befektetett eszközök átlag értéke (ezer Ft)	Ezer lakosra jutó társasági adózó	Export értékesítés a nettó árbevétel arányában (%)	Jegyzett tőke átlaga (ezer Ft)
1. kerület	48,33	119 913	242 113	27	7,13	23 843
2. kerület	65,13	40 836	289 393	27	17,24	22 485
3. kerület	11,40	72 952	63 663	16	17,77	19 844
4. kerület	35,42	146 430	159 564	11	77,93	4 749
5. kerület	74,99	266 036	1 059 388	30	11,67	118 306
6. kerület	47,21	96 349	92 053	17	14,33	14 700
7. kerület	88,23	50 586	463 100	13	13,25	182 617
8. kerület	23,96	92 208	124 300	10	11,93	21 861
9. kerület	79,07	158 036	208 391	13	19,14	34 855
10. kerület	45,75	73 943	62 754	9	39,52	9 917
11. kerület	33,89	188 730	129 856	19	24,65	25 470

12. kerület	33,12	71 173	41 314	26	13,95	7 278
13. kerület	44,21	125 152	233 151	15	21,65	47 329
14. kerület	56,43	35 762	213 711	15	14,77	9 421
15. kerület	24,12	23 891	11 295	12	9,71	2 328
16. kerület	11,64	14 705	3 830	19	11,06	1 105
17. kerület	37,51	21 466	7 647	15	19,59	1 357
18. kerület	42,73	44 847	47 756	14	56,93	5 810
19. kerület	18,85	21 709	10 107	12	6,71	3 260
20. kerület	15,82	13 836	5 283	12	13,23	2 017
21. kerület	34,19	37 336	17 486	10	23,77	5 371
22. kerület	48,39	36 033	11 341	15	17,04	2 386
23. kerület	55,80	126 285	51 039	13	37,07	10 540
Budapest	61,28	86 675	169 674	16	23,40	27 061
Országosan	54,60	151 455	101 470	26	38,80	25 883

19. táblázat: Székhellyel bíró vállalkozások néhány fontosabb adatai Budapest kerületeiben (2012)

Forrás: NAV, Társasági adóbevallás

A helyi gazdaság változásának talán legjobb mutatója a helyi iparűzési adó mértéke. A grafikonon látható, hogy iparűzési adó tekintetében a belső kerületek alatta maradnak a budapesti átlagnak. A VII. kerület a többi belvárosi kerülettel alkotott rangsorban középen áll, a VI. és IX. kerület (mely utóbbi nagy kiterjedésű, de átalakulóban lévő ipartelepekkel is rendelkezik) valamivel a kerület fölött teljesít, míg az V., VIII. és a XIV. kerületek alatta maradnak Erzsébetvárosnak az egy főre jutó helyi adó tekintetében. Látható az is, hogy a szomszédos kerületek gazdaságát a Belvároson kívül mindenhol gyengítette a 2008-2009-es gazdasági válság, amelyből az érezhető kilábalás 2011 óta indult meg. Erzsébetváros gazdasági dinamikája a hasonló városszerkezeti helyzetű kerületek (VI., VIII., IX.) dinamikájához hasonlóan alakul, az egy főre eső adó mennyiségét tekintve azonban relatív pozícióját a Terézvároshoz és a Ferencvároshoz mérten is rontotta 2006 óta.

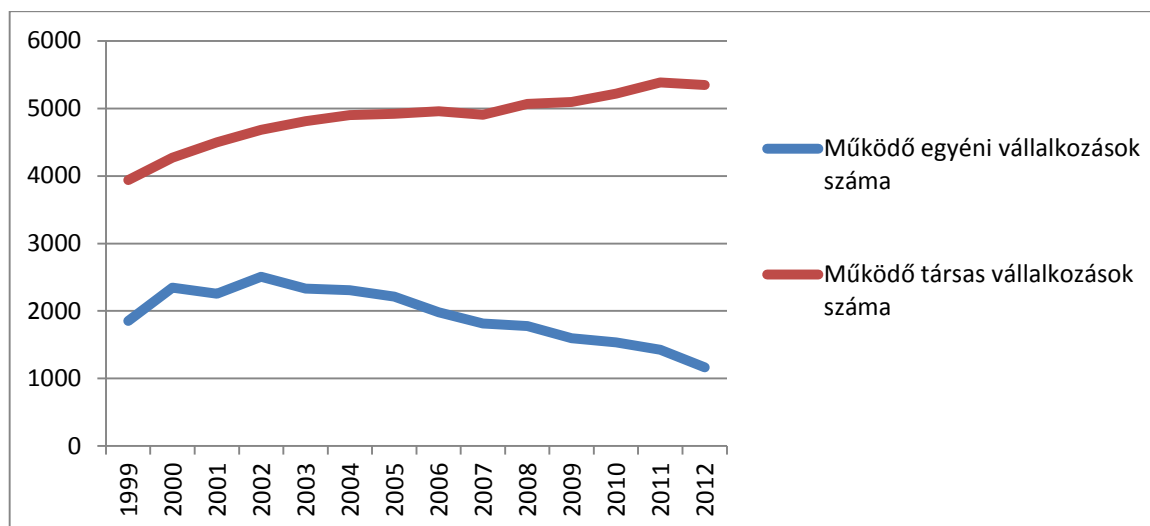

26. ábra: Az egy főre jutó helyi iparűzési adó Budapesten, Erzsébetvárosban és a szomszédos kerületekben

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

1.5.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

A helyi gazdaság erejét jellemzi a működő társas vállalkozások száma, amely 1999 óta szinte folyamatosan emelkedik. E közben az egyéni vállalkozások száma a felére csökken, melynek több, nem a helyi gazdasággal összefüggő tényezője lehet. (Az egyéni vállalkozások számát az adózási szabályozók változása és a családok gazdasági helyzetének romlása kritikus módon változtatja. Így az egyéni vállalkozások ugrásszerű növekedése sokszor nem a gazdasági prosperitás, hanem a válságba csúszott, biztos munkahelyet elvesztő családok számának emelkedése, illetve csökkenése is sok egyéb dologgal lehet összefüggésben.)

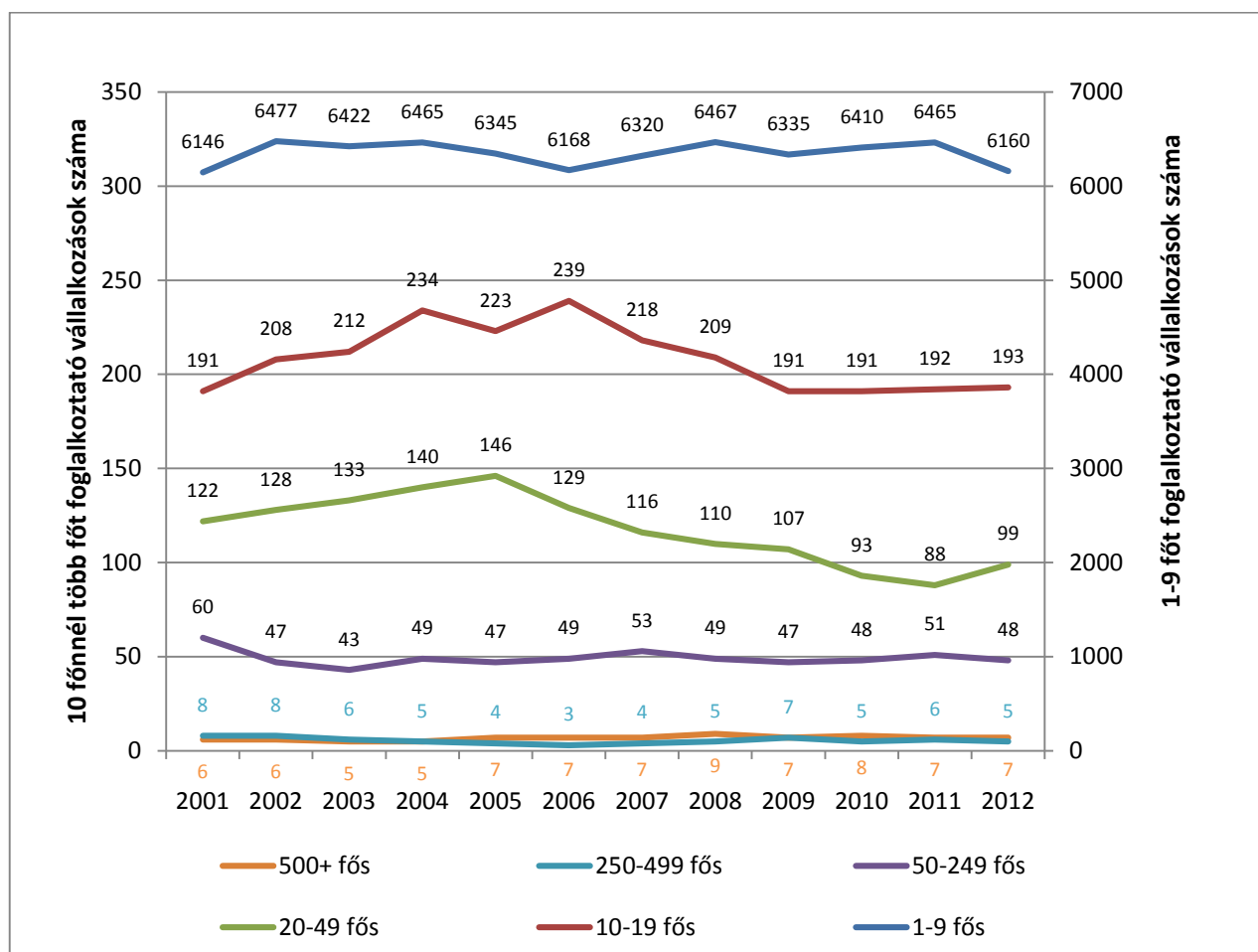

27. ábra: Működő vállalkozások megoszlása az egyéni és a társas vállalkozások között Erzsébetvárosban

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

A kerületi vállalatok foglalkoztatott létszámának adataiból kiderül, hogy mintegy 10-15 nagyvállalat (250 főnél többet foglalkoztató) van jelen a kerületben, a velük való személyes kapcsolattartás meghatározó lehet a kerületi gazdaságpolitikában.

A társas vállalkozások szerkezetében azonban túlnyomó a kis- és középvállalkozások aránya. A kerületi gazdasági szerkezet stabil vázát a 10 és 50 fő közötti foglalkoztatottal dolgozó vállalkozások jelentik, amelyek valószínűleg lefedik a turizmus, kiskereskedelem, szolgáltatás ágát, számuk 300-400 db közé tehető. Ezt a méretkategóriájú vállalkozás típust a válság igen érzékenyen érintette, míg a válság előtt években a közepes méretű vállalkozások száma dinamikusan emelkedett, addig a válság után számuk rohamosan csökkent. A nagyobb méretű, 50-249 főt foglalkoztató vállalkozások száma, 2002-től kezdve viszonylag stabilan alakul, kb. 48-50 db ilyen vállalkozás működik a kerületben. A kisvállalkozások száma (1-9 fő foglalkoztatottal), kisebb-nagyobb ingadozásokkal, de végig 6000 db fölött volt.

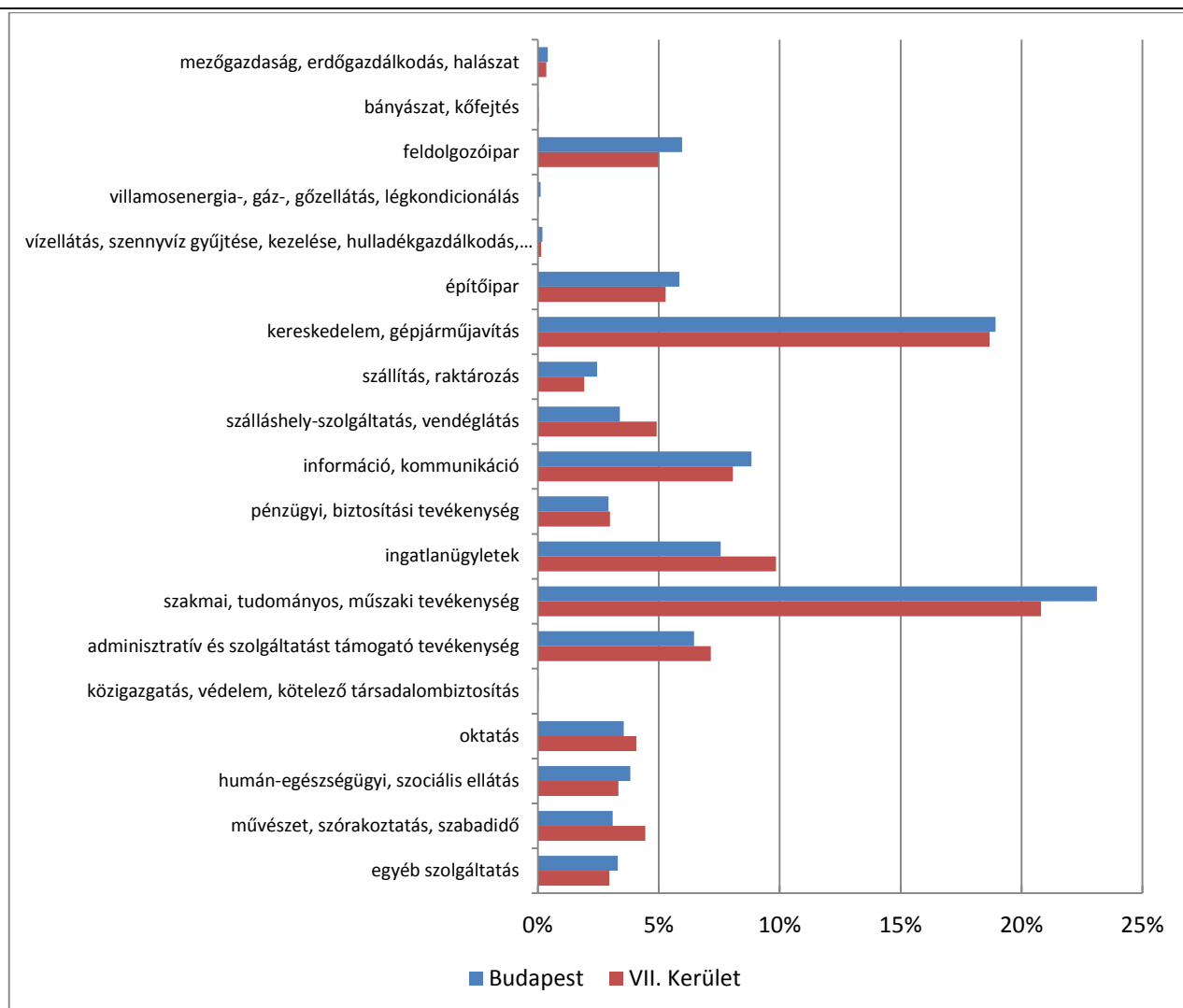
28. ábra: Működő vállalkozások száma létszám-kategóriák szerint Erzsébetvárosban¹⁰

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

Erzsébetváros gazdaság szerkezetében a szálláshely–szolgáltatás, vendéglátás és az ingatlanügyletekkel foglalkozó vállalkozások lényegesen meghaladják a budapesti gazdaság szerkezetben ugyanezekre a nemzetgazdasági ágakra számított arányokat. Szintén meghaladja a budapesti átlagot a pénzügyi, biztosítási, szolgáltatást támogató adminisztratív, illetve a szórakoztató, művészeti, szabadidős és az oktatási ágazatok aránya. Ezekben az ágazatokban Erzsébetváros kerületen túli gazdasági jelentősége nyilvánvaló. A gazdasági ágak csoportosulásából, és a kerület átlagon felüli felsőfokú képzettségű lakosságából adódóan kézenfekvő, hogy a kerületre, mint a budapesti kreatív ágazat egyik lehetséges bölcsőjére tekinthetünk.

¹⁰ Az adatok nem tartalmazzák 2001 és 2006 vonatkozásában, a KSH adatbázisában 0 vagy ismeretlen létszámmal rendelkező működő vállalkozásokat, 2011-re már a KSH adatbázisa sem tartalmazza ezt a létszám-kategóriát, így ennek diagramon történő feltüntetésére nem került sor.

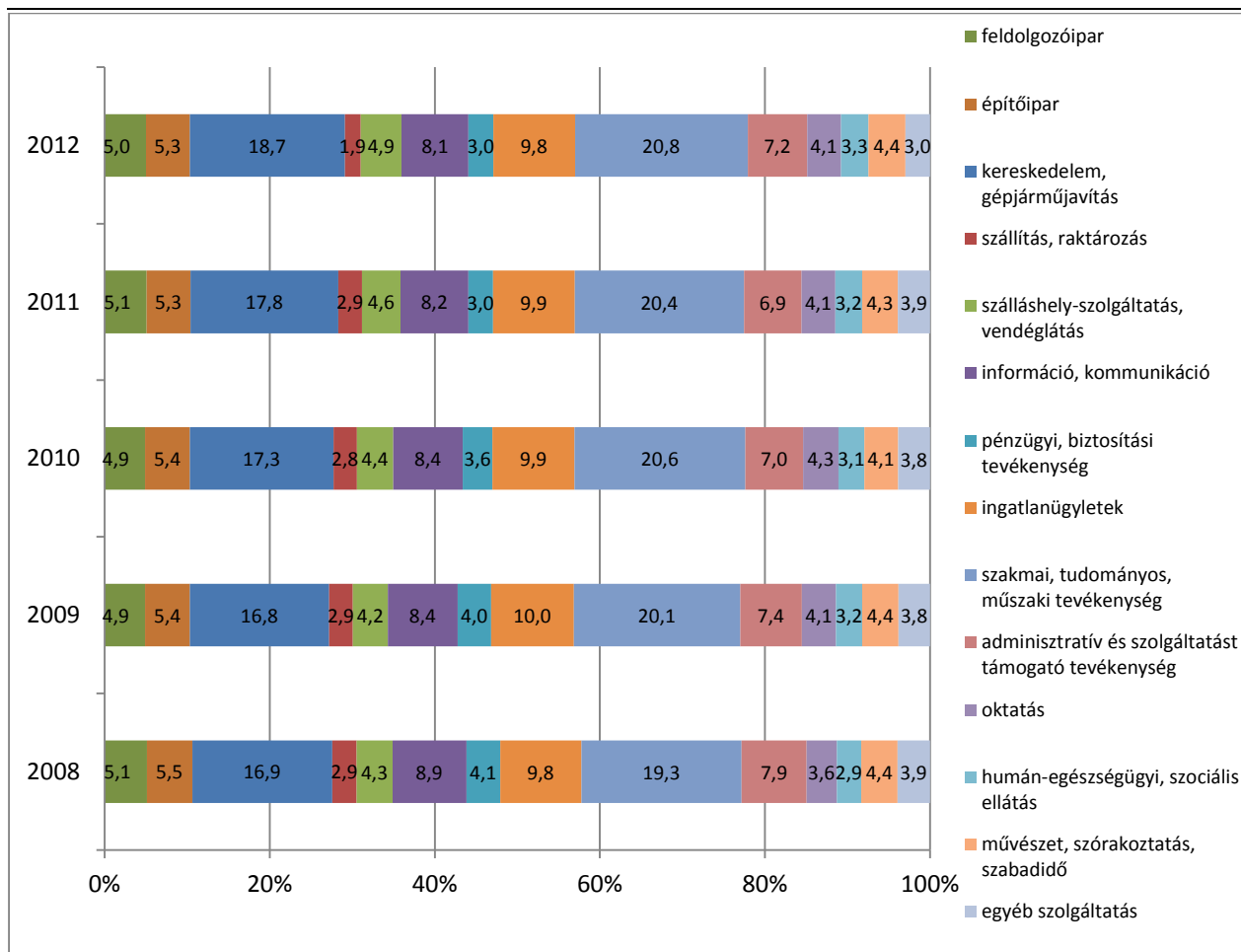

29. ábra: Működő gazdasági vállalkozások nemzetgazdasági ágak szerinti megoszlása a kerületben és Budapesten (%), 2012

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

Erzsébetváros gazdasági szerkezetében nem történt jelentősebb változás a válság hatására sem. Látható, hogy a működő vállalkozásoknak nemzetgazdasági ágazatok szerinti megoszlása 2008-2012 közötti időszakban lényegében nem változott. A legtöbb vállalkozás a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységet folytat, illetve a kereskedelemben működik. Ezen kívül jelentős még az ingatlanügyletekkel, az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenységekkel foglalkozó illetve az információs – kommunikációs szektorban működő vállalkozások száma. Az építőiparban, a szálláshely-szolgáltatás/ vendéglátás szektorokban a vállalkozásoknak mintegy 5-5%-a működik, míg az oktatási szektorban kb.4%-uk.

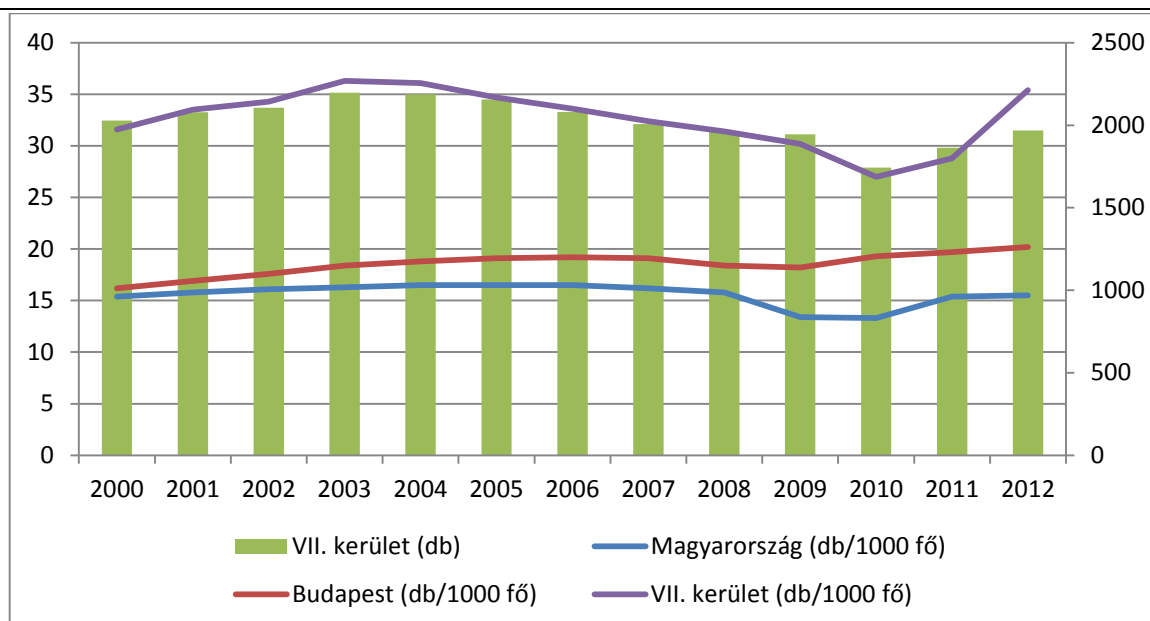

30. ábra: Működő gazdasági vállalkozások megoszlása nemzetgazdasági áganként Erzsébetvárosban

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

Kiskereskedelem, vendéglátás, turizmus helyzete a kerületben

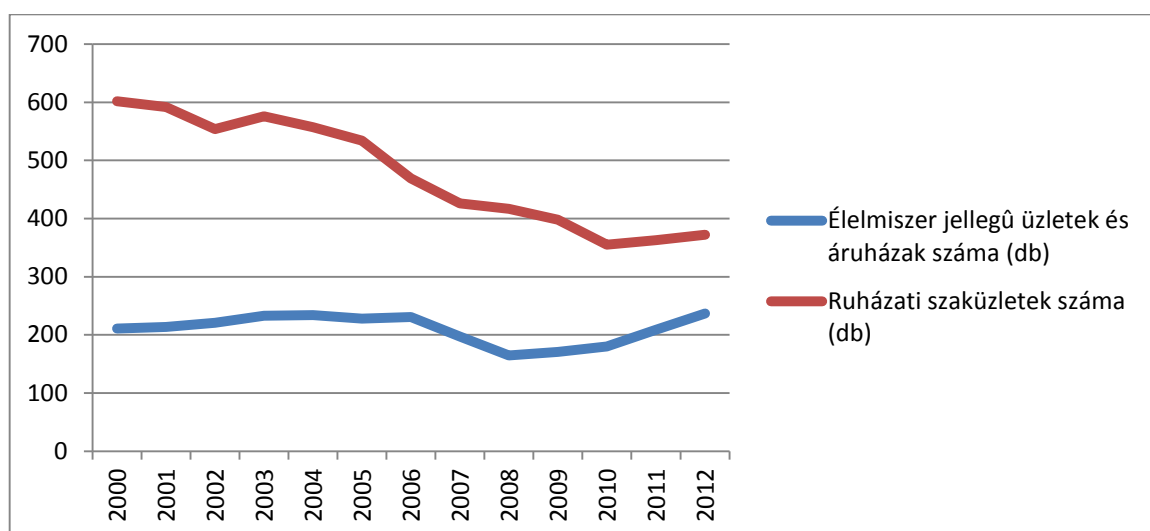
Erzsébetváros a főváros hagyományos kiskereskedelmi területe, amelyet kifejez, hogy az 1000 főre jutó kiskereskedelmi egységek száma a kétezres években folyamatosan a magyarországi átlag kétszerese körül mozgott. Ugyanez az adat budapesti szinten jelzi a város kereskedelmi térszerkezetének átalakulását: mert, míg az erzsébetvárosi üzletek száma 2004-től erős csökkenést mutatott és csak a 2010-es mélypont után kezdi visszaszerezni a válság előtti pozícióját, addig a budapesti adat szinte folyamatos emelkedést mutatott ezekben az években, a válságos 2009-10-es évek enyhe regressziójától eltekintve.

31. ábra: Ezer lakosra jutó kiskereskedelmi hálózati egységek száma (gyógyszertár nélkül) és a kiskereskedelmi üzletek száma Erzsébetvárosban

Forrás: TEIR, ITS tervezését támogató alkalmazás

Erzsébetváros hagyományos bevásárló tengelyeit (Károly körút, Rákóczi út, Erzsébet körút, Király utca) elsősorban a kerület határain kívül épült, ám a kerületre kiterjedő vonzáskörzettel rendelkező bevásárlóközpontok (West End, Aréna Pláza, Europeum, stb.) konkurenciája fenyegeti. Különösen a ruházati kereskedelem egységei költöznek szívesen a bevásárlóközpontokba, aminek eredményeként az ilyen profilú kereskedelmi egységek száma több mint harmadával csökkent 2000 óta. Erzsébetváros, de az egész Főváros fejlesztésének lényeges kérdése, hogy mi módon lehet az átalakulás során a hagyományos bevásárlóutcák vonzását visszaadni.

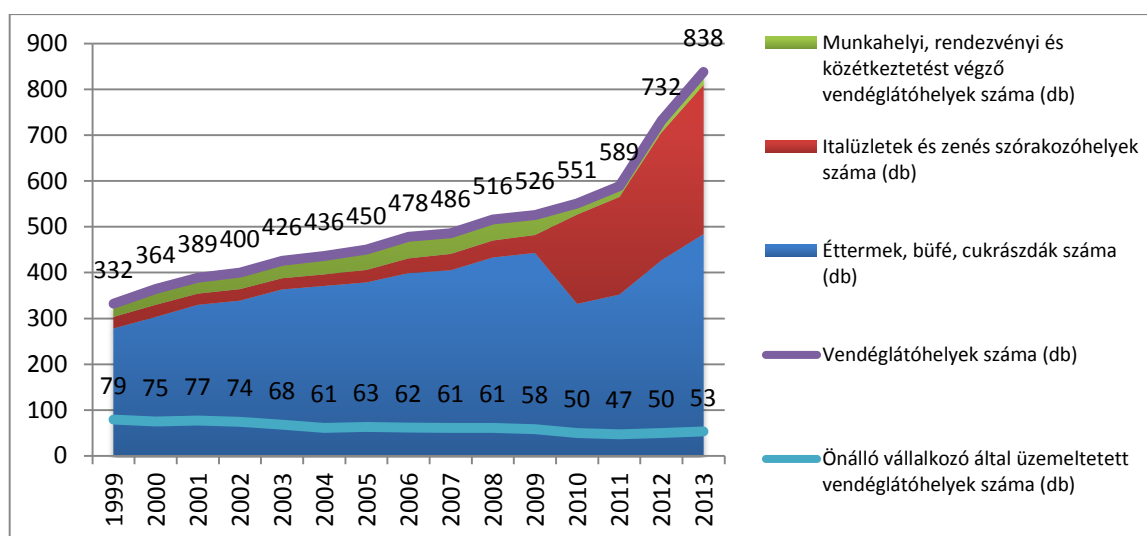

32. ábra: Élelmiszer jellegű üzletek és áruházak, valamint ruházati szaküzletek száma Erzsébetvárosban

Forrás: TEIR, ITS tervezését támogató alkalmazás

A megoldás egyik kulcsa a vendéglátás növekedése lehet. Erzsébetváros vendéglátóhelyeinek száma 2000 és 2013 között 332-ről két és félszeresére, 838-ra emelkedett. Különösen meredeken emelkedett a vendéglátóhelyek száma a válságból való kilábalás, 2011 után. A létrejövő vendéglátóipari egységek azonban nem a nagy

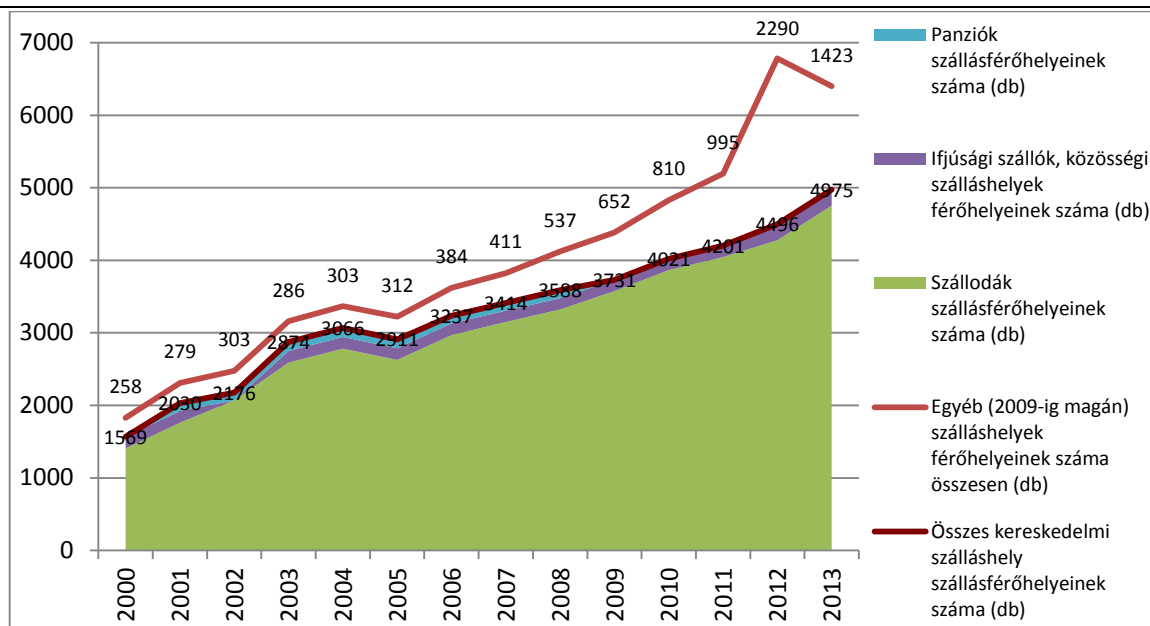
tengelyek mentén, hanem elsősorban a Zsidónegyed szűk utcaserkezetében jönnek létre. A Kazinczy utca és a Gozsdu udvar környékén az utóbbi években olyan szórakoztató negyed jött létre, amely Budapesti nemzetközi turizmusában nem csak ellátó terület, hanem elsődleges turisztikai desztináció is. Az utóbbi két—három év fejleménye, hogy a körúton is növekedésnek indult a vendéglátó egységek száma. A mennyiségi robbanás mellett látható, hogy elsősorban zenés szórakozóhelyek, és a nem hagyományos értelemben vett kocsmák nyitottak. Belső-Erzsébetváros sajátossága a romkocsmák erőteljes jelenléte, melyek a megszűnt lakófunkciójú, üresen álló épületekben nyitottak meg. A romkocsmáknak helyt adó ingatlanok jövője a fejlesztési lehetőségek tekintetében jelenleg is bizonytalan, hiszen több épület is műemléki védeltséget kapott időközben. A profil ilyen mértékű átalakulása, a szűk utcaserkezettel és a magas lakó- és szállásfunkcióval párosulva magában hordozza konfliktusok veszélyét. Ezeknek a konfliktusoknak az oldása részben a városmenedzsment, részben a városfejlesztés fontos feladata lesz az elkövetkező időszakban.

33. ábra: Vendéglátóhelyek számának alakulása Erzsébetvárosban

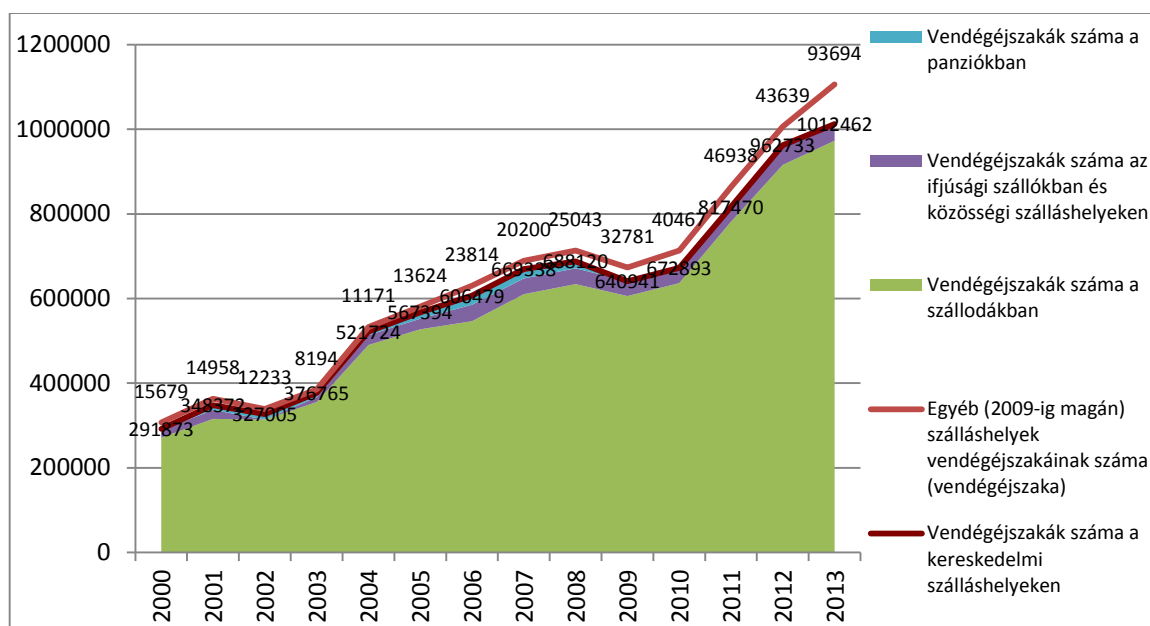
Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

A vendéglátás mellett a különböző szállást biztosító egységek dinamikus növekedése tapasztalható hosszabb távon is. A statisztikai adatok azt mutatják, hogy a szállásférőhelyek száma 2000 és 2013 között több mint háromszorosára emelkedett. A szállások nagy részét a statisztika szerint a szállodák kapacitása teszi ki. 2008 és 2014 között Erzsébetvárosban 6 szállodára adtak ki használatbavételi engedélyt összesen 671 szállodai szobával (és 444 parkolóhellyel) és további szállodaépületek állnak tervezés, engedélyezés, kivitelezés alatt. A tapasztalat azt mutatja, hogy valószínűleg igen magas a statisztikában nem szereplő, a szürke zónában működő hostelek és magán szállások száma. A válság két évtől eltekintve (2009-10) ugyancsak meredeken emelkedik a szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma is. Az adatok azt mutatják, hogy Erzsébetvárosban – elsősorban Belső-Erzsébetvárosban - folyamatosan 2500-3000 vendég lakik, akiknek a fogyasztási szokásai, térhasználata átalakítja a helyi lakáspiacot, kereskedelmi és vendéglátási profilt és árakat, a helyben lakók lakókörülményeit.

34. ábra: Különböző típusú szálláshelyek férőhelyszámai Erzsébetvárosban

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

35. ábra: Vendégéjszakák száma a kereskedelmi és egyéb szálláshelyeken Erzsébetvárosban

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

1.5.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelései

A magángazdaság fejlesztései elsősorban a beadott építési engedély-kérelmek alapján követhetők nyomon. A 2008-2010-es gazdasági válság az építési engedélyek és használatbavételi engedélyek számát erősen csökkentette. A Gozsdu udvar, amelynek üzletei, irodái és lakásai 2008-09-re készültek el, évekig üresen álltak, és az értékesítés csak évek múlva indult be igazán. Az ingatlanpiac 2015 elejétől mozdult meg újra, ma már a válság miatt el sem kezdett vagy félbemaradt építkezések befejezésére is van remény a közeljövőben.

2008 és 2014 között összesen 39 használatbavételi engedélyt adtak ki Erzsébetvárosra, amelynek a területi megoszlása a Belső –Erzsébetváros (22 projekt) többszörös gazdasági fejlesztési súlyát mutatja a Középső- és Külső Erzsébetvárossal szemben (összesen 17 projekt).

Az intézmények közül 2008-ban újult meg a Garay téri piac, üzletekkel, irodával és lakásokkal kiegészítve. Az azóta eltelt időszakban több intézmény újult meg részeiben vagy egészében, mint az Elektrotechnikai Múzeum, a Budapest Zsidó Hitközség épülete, számos gyermekintézmény, orvosi rendelő. Erzsébetváros új kulturális központot is kapott a Király utcában.

A használatba vételi engedélyt kapott épületek többsége (26 projekt) lakófunkciójú, a szükséges parkolókkal és a földszinten üzletek elhelyezésével. Az időszakban 6 hotelfejlesztés történt a Dohány utcában, a Gozdsu udvarban, a Nefelejcs utcában, az Osváth utcában és a Rumbach Sebestyén utcában, összesen 671 szobával növelve a kerületi szállodaszobák számát. A hotelek közül kiemelkedik a 270 szobás Continentál Zara Hotel, amely a Hungária Fürdő példás megújításával a főváros egy régi sebtét gyógyította be.

A turizmus várhatóan tovább erősödik a kerületben, mind a vendéglátóhelyek, mind a szállodai szolgáltatások tekintetében. Befejezés előtt áll egy szálloda a Szövetség utcában és szálloda alakul a volt Almássy téri művelődési házból is.

1.5.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

Erzsébetváros, mint Budapest integráns részének gazdasági pozícióját elsősorban a külső piaci mozgások határozzák meg. Ezek közül a kerület gazdasági profiljának megfelelően a következő tényezők a legfontosabbak:

- *Milyen módon alakul Budapest központi funkciója?* Budapest központi szerepkörének növekedésével felgyorsulhat a belvárosi funkciók terjedése, amely a Belső-Erzsébetváros további funkcionális átalakulását hozhatja cégközpontok, irodaházak, kiskereskedők (orvosok, ügyvédek, stb.) újabb betelepülésével. Budapest központi funkcióinak megerősödése a városi térségek nemzetközi versenyében elért pozíciótól is függ, melynek sikeressége elsősorban az országos és fővárosi szintű fejlesztési politika függvénye, a kerület maga kevés hatással bír ezekre a folyamatokra.
- *Milyen módon alakul a Budapestre irányuló nemzetközi turizmus?* A turizmus további növekedése lehetőségeket nyújt Erzsébetváros gazdasági fejlesztésére, új gazdasági szereplők megtelepedésére. Ugyanakkor a Zsidónegyed terhelése, konfliktusai tovább erősödhetnek.
- *Milyen módon alakul a budapesti lakáskereslet?* A belvárosi életforma vonzóvá válásával, jelentős külföldi és diák lakosság jelenlétével Budapesten erősödhet az erzsébetvárosi lakások piaca, nőhet a lakásár, szaporodhatnak a lakásberuházások, felgyorsulhatnak a felújítások. A külföldiek nem csak mint ingatlanfejlesztő cégek jelennek meg a kerületben, hanem lakásvásárlóként is, amennyiben a fővárosi ingatlanpiac fellendülése folytatódik, a lakásállomány tulajdonosi szerkezetében is jelentősebb arányt érhetnek el hosszabb távon.
- *Milyen módon alakul a budapesti kiskereskedelem szerkezete, térbeli megoszlása?* A nagy bevásárlóközpontok további fejlesztése létében fenyegeti a hagyományos üzleteket. A folyamat ellen a kerületi fejlesztéspolitikának korlátozott beavatkozási lehetőségek állnak rendelkezésére, az egyik ilyen az egyedi arculat megteremtése a kiskereskedelmi kínálatban, mely jelentheti egyes helyi hagyománnyal rendelkező mesterségekhez kapcsolódó klaszterek létrejöttének, felélesztésének segítségét (például a hangszerkészítés).

Milyen módon alakul a Városliget fejlesztése? Egy tömegeket vonzó kulturális nagyprojekt megjelenése a Városligetben megnövelheti a Külső-Erzsébetváros vonzerejét, emelve a helyi vendéglátás és kereskedelem

színvonalát, fokozottabb mértékben lehetőséget teremtve szállodai beruházások számára ebben a városrészben.

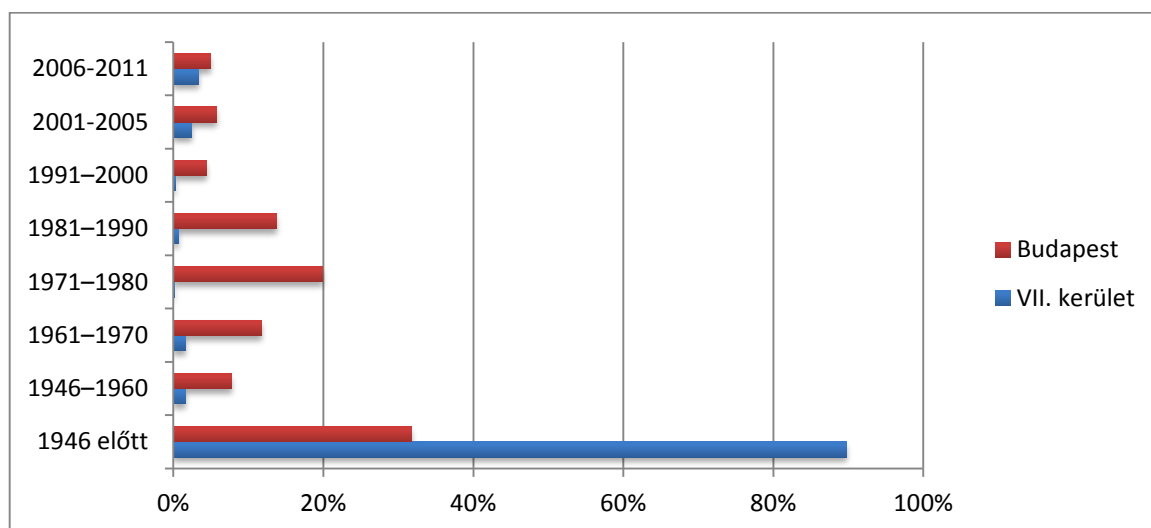
1.5.5. Ingatlanpiaci viszonyok

Lakóingatlanok jellemzői

Erzsébetváros ingatlanállományának túlnyomó többsége a második világháború előtt épült, körülépített udvaros épület. Az épületek műszaki állapotát meghatározza a koruk, a háború óta elmaradt felújítási ciklusok, és a lakásprivatizáció óta a tulajdonosok társadalmi szerkezete. Mindezekből adódik, hogy a lakásállományra még mindig jellemző az alacsony komfortú lakások jelenléte (6,9%), az egyszobás lakások nagy aránya (35,6%) és a századfordulós épület- és gépészeti rendszerek energetikai elavultsága, sok helyen rossz műszaki állapota.

A három városrészben kissé különbözik a lakásstruktúra, és ettől a felújítási szükségletek jellege is. A Belső-Erzsébetvárost, mint a kerület legrégebben betelepült részét, a védett épületek nagy száma, a nagyobb alapterületű, ám sokszor nem komfortosított lakások jellemzik, előregedett lakossággal. A gazdag klasszicista, szecessziós és eklektikus épületszerkezetek megújítása igen költséges. Ebben a városrészben érzékelhető leginkább, hogy a belvárosi funkciók kiterjedése miatt irodai, szolgáltatási, intézményi és szállás funkciók veszik át a lakásokat, épületeket. A beáramló tőke jó hatással lehet az épített örökség megújulására, azonban, hogy ez valóban megtörténjen, ösztönzők beépítésére van szükség, hiszen sok helyen például az épületek megújítása során nem fordítanak kellő figyelmet az értékek megőrzésére, a műemlék épületek esetében pedig a korlátozó szabályozások miatt nem is történik befektetés az ingatlanba.

Kifelé haladva a Középső-Erzsébetváros ingatlanállománya kevesebb építészeti értéket hordoz, de a történeti szerkezetek megújítása és a komfortosítás itt is hatalmas feladatokat jelent. Külső-Erzsébetvárosban belül, a Csikágó épületállománya a spekulációs lakásépítésből adódóan elsősorban kislakások rendkívül magas arányával, és a társadalmi szegregáció következményeivel küzd.

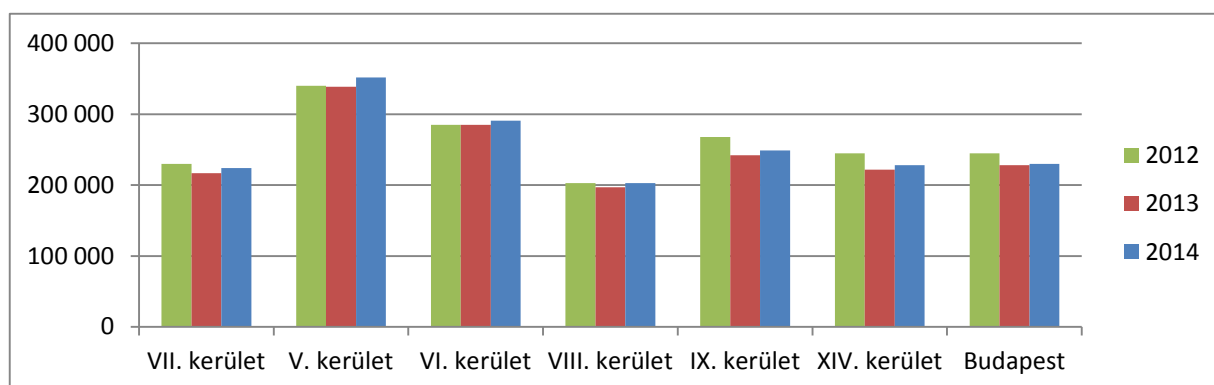
36. ábra: A lakások és lakott üdülők építési év szerint

Forrás: KSH, 2011-es népszámlálás adatai

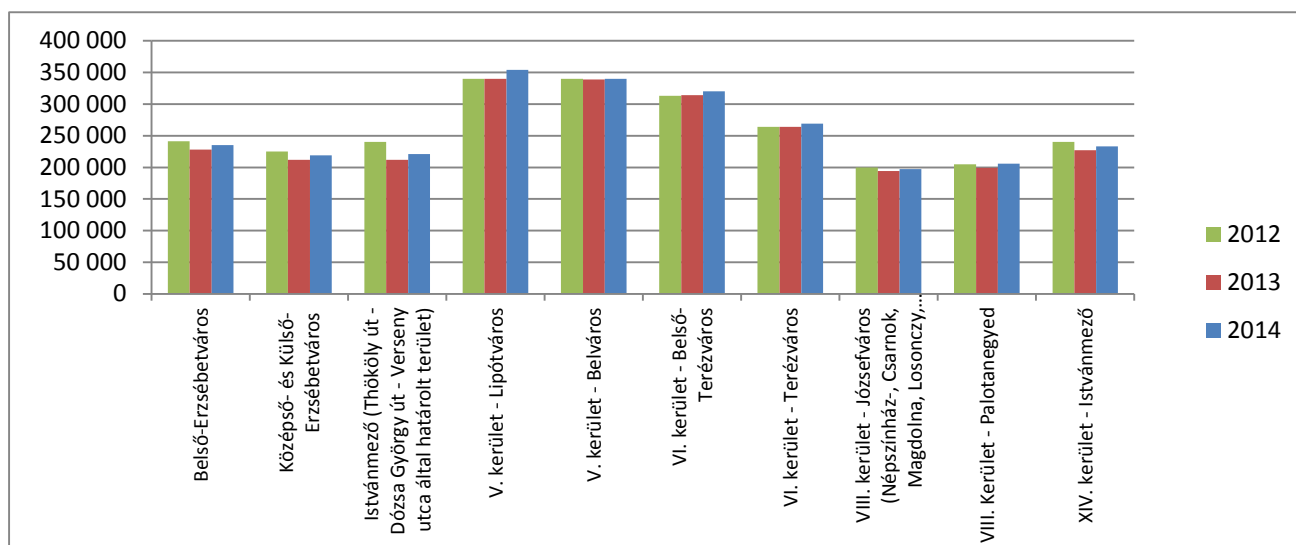
Ingtalanárak alakulása

Erzsébetváros ingatlanait is elérte a válság hatása. Az elmúlt három évben az értékesítési árak átlaga 2013-ban érte el a minimumot, ekkor 217 ezer forintért lehetett egy négyzetméter lakást venni a kerületben. Az utóbbi évek ingatlanpiaci trendjét összehasonlítva Erzsébetváros és a többi belvárosi kerület vonatkozásában azt látjuk, hogy a VII. kerület értékesítési árai csak a VIII. kerületinél magasabbak. A legjobb ingatlanpiaci pozícióval az V. illetve a VI. kerület rendelkezik, míg a IX. kerület felülről, a XIV. kerület alulról közelíti meg a fővárosi átlagot. A 2014. évi árak a szomszédos kerületekhez hasonlóan lassú emelkedést mutatnak, azonban az erzsébetvárosi lakás piac relatív pozícióvesztéssel lábal ki a válságból. Míg 2012-ben a kerületi lakás átlagár a belvárosi ár 68%-a és a terézvárosi ár 81%-a volt, addig 2014-ben ugyanezek az arányok csak 64 ill. 77%.

37. ábra Forrás: www.otthonterkep.hu

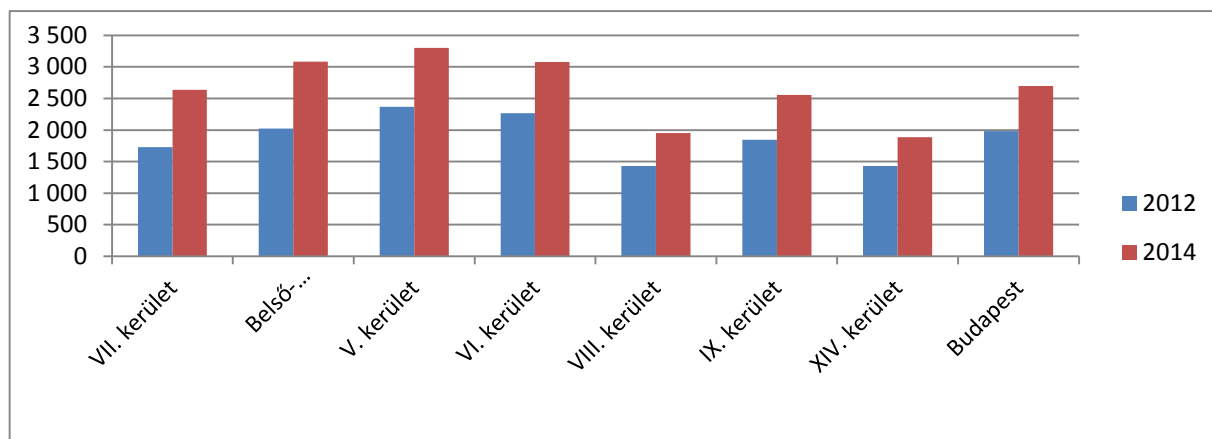
Ugyanakkor a kerületek között mutatkozik némi különbség: a Belső-Erzsébetváros lakásainak négyzetméterárai mintegy 6-7 %-kal többet érnek a Középső- illetve Külső-Erzsébetváros lakásainál. Azonban a városrészi bontásban vizsgált adatok sem pozícionálják át a kerületet a többi kerület városrészeihez képest, ami azt jelenti, hogy a tulajdoni lakások tekintetében Belső-Erzsébetváros mindezidáig a prosperáló gazdasági helyzetét nem volt képes érvényesíteni a lakás piacon.

38. ábra Forrás: www.otthonterkep.hu

Fordított a helyzet a **magántulajdonú lakások bérleti piacán**, ahol Erzsébetváros jelentősen javította relatív pozícióját a Belvároshoz és Terézvároshoz képest 2012 és 2014 között. A bérleti piacon (több ok miatt is) az utóbbi két évben erős áremelkedés tapasztalható, Budapesten átlagosan 36%-kal emelkedtek a piaci lakbérek az elmúlt két év alatt, míg Erzsébetvárosban 52%-kal.

A kerület városrészei között a különbség erőteljesen érvényesül a bérleti piacon, a belső-erzsébetvárosi lakások bérleti díjai 42%-kal magasabbak, mint a külsőbb kerületekhez képest, illetve a legjobb ingatlanpiaci pozíciókkal rendelkező kerületek átlagát is megközelíti/eléri, az V. kerületi átlag lakbér csak 7%-kal magasabb, míg a VI. kerületi azonos színvonalú, mint a Belső-Erzsébetvárosban. A bérleti piac erősödése a kereskedelem, vendéglátás, irodai funkciók, azaz a citysedés erősödését jelzi a kerületben.

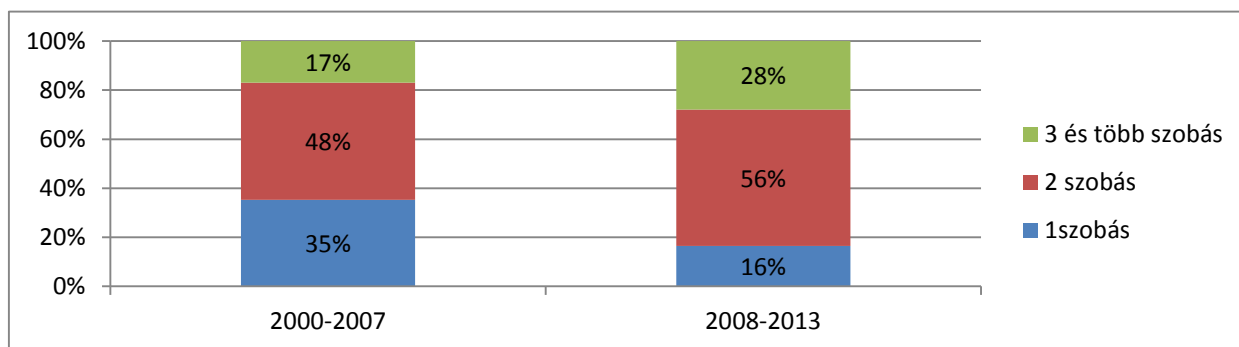

20. táblázat A magántulajdonú lakások bérleti díja, Ft/nm, 2012. és 2014. évben.

Forrás: www.otthonterkep.hu

Ingyatlanpiaci fejlesztések alakulása

Az ezredforduló óta erősödő új érdeklődés tapasztalható a városi életforma iránt, ami megnövelte az erzsébetvárosi lakások iránti keresletet is. 2008 és 2014 között összesen 1104 új lakás kapott használatbavételi engedélyt Erzsébetvárosban, részben új épületben, részben ráépítésekben, bővítésekben, tetőtér-beépítésekben. Ez valamivel kevesebb, mint a 2000-2007 közötti időszakban épült lakások száma (1297 db lakás). Az újépítésű lakások összetétele azonban lényegesen eltér a két időszakban, míg a 2000-es évek elején-közepén épült lakásoknak 35%-a volt egyszobás lakás, addig ez 2008-2014-es időszakban 16% körülire csökkent. A kétszobás lakásokat tekintve a 2000-es években a lakások mintegy fele kétszobás volt (48%), így a kétszobásnál nagyobb lakások aránya csupán 17%-ot tett ki, míg a 2008-ban és utána épült lakásoknál ez arány már 28%.

21. táblázat Épített lakások szobaszám szerinti megoszlása (%).

Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis.

Az új lakások tehát komfortosak és átlagosan nagyobb szobaszámúak, így javítják a kerületi lakásportfólió mutatóit. A 2008 utáni időszakban a legtöbb lakás Külső-Erzsébetvárosban épült, 515 db lakás, elsősorban 3 nagyobb projekt keretében, melyek közül a legnagyobb lakásszámmal a Garay téri projekt rendelkezett, de a Százház utcai és a Sajó utcai projektek is 100 db feletti lakásépítést jelentettek. A Belső-Erzsébetvárosban inkább több, közepes méretű projekt valósult meg, egy nagyobb, Holló utcai projekt (126 db lakás) mellett. Középső-Erzsébetvárosban létesült a legkevesebb új lakás, egyértelműen kisebb léptékű fejlesztések keretében.

	Épített lakások száma	Ebből:	
	összesen (db)	új lakóépületben	ráépítéssel
Belső-Erzsébetváros	347	261	86
Középső-Erzsébetváros	242	187	32
Külső-Erzsébetváros	515	493	22
Összesen	1104	941	140

22. táblázat 2008-2014 között épült lakások száma Erzsébetvárosban (db).

Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

A lakáspiac megmozdulásával várhatóan tovább folytatódik a lakások építése, pillanatnyilag 6-8 lakóprojekt áll engedélyezés, építés vagy értékesítés alatt. Pozitív fejlemény az is, hogy a válság hatására megrekedt, csődbe ment fejlesztések esetében is megjelent a fejlesztői érdeklődés (összesen 9 újfejlesztés és 3 tetőráépítés projekt éledt újjá 2015 tavaszáig), elsősorban a Középső-Erzsébetvárosban indultak meg a fejlesztések, lakó- és szállodai funkció céllal, de Külső-Erzsébetvárost is érinti pár projekt. Hasonló folyamatok jellemzőek az üres telkek esetében is, melyek túlnyomó részt magántulajdonban vannak. Két telken építési engedély kiadása van folyamatban, három iránt pedig már jeleztek érdeklődést. Ugyanakkor még mindig nagymértékben jellemző a foghíjtelkek átmeneti funkciójú hasznosítása, főként parkolásra, vagy romkocsmák létesítésére, illetve az utóbbiak jellemző helyszínei még az eredetileg lakófunkciójú, kiürített, de később műemléki védettséget kapó épületek a Belső-Erzsébetvárosban. Ezek az épületek leromlott állapotúak és a fejlesztési irányuk egyelőre még nem látszik.

A jövőbeni fejlesztéseket tekintve elmondható, hogy mivel a kerület teljes területén kevés a felhasználható építési telek, ezért a lakásépítésben a meglévő lakásállomány minőségi átalakítása és a bővítések (emeletráépítések, tetőtér-beépítések) innovatív útjainak felkutatása szükséges.

SWOT GAZDASÁG

ERŐSSÉGEK

- Erzsébetváros a fővárosi közigazgatási központ része
- A belső városközponti területeken változatos funkciók, kimagasló közigazgatási és üzleti szolgáltatási színvonal
- Erősödő tercier szektor: turizmus, szálláshelyek, vendéglátás
- Válság múlásával beruházói kedv növekedése, javuló ingatlanpiaci pozíció a lakásbérleti piacon
- Magasan képzett, fiatal népesség növekvő jelenléte a helyi munkaerő- és fogyasztási piacon
- A Zsidónegyed és a romkocsmák nemzetközi szintű turisztikai desztináció
- A turizmusra és kultúrára épülő kulturális gazdaság erősödése
- Vállalkozások innovációs készsége növekszik

GYENGESÉGEK

- Beépíthető területek hiánya, ingatlanfejlesztési lehetőségek korlátozottak;
- Korlátozott új lakásépítési lehetőségek
- A forgalmas turisztikai helyeken lakó- és turisztikai funkciók konfliktusa;
- Fejlődő ágazatok egyenlőtlen területi eloszlása
- Nagy utak mentén, egyes városrészekben kereskedelmi funkciók hanyatlása
- Földszinti üzlethelyiségek gyakran nem követték a kereskedelmi szerkezetváltás szükségleteit
- Nincs közös, a fővárossal együttműködő kerületmarketing stratégia
- A gazdasági szereplők közötti együttműködés hiánya

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> A kerületre irányuló nemzetközi turizmus további növekedése a helyi gazdaság motorja lehet A turizmus kapcsán további fiatal, képzett, nemzetközileg mobilis réteg keres lakóhelyet az Erzsébetvárosban Belvárosi elhelyezkedés következtében a city-funkciók terjedése új ingatlankeresletet jelent az Erzsébetvárosban, ez segítheti épületállomány felújítását A növekvő kereslet segítheti az innovatív turisztikai, lakossági és üzleti szolgáltatások megtelepedését A Rákóczi út / Thököly út forgalmi rekonstrukciója, a villamos újraindítása segíti a kereskedelem megújulását Városligethez kapcsolódó új fejlesztések keresletet teremtenek a Külső-Erzsébetvárosban Jobb minőségű szállodaépítés magasabb státuszú turistákat vonz a területre 	<ul style="list-style-type: none"> A „bulinegyed” funkció megoldatlan konfliktusa a lakófunkcióval rontja a turizmus helyzetét és a lakóingatlanok ingatlanpiaci pozícióját Felújításoknál, új fejlesztéseknél eltűnik az eklektikus örökség, ami rontja turisztikai potenciált Az idegenforgalom és a vendéglátás egyoldalúan csak a „bulinegyed” funkcióra épül és a túlzott koncentráció rontja a terület autentikus vonzerejét A nagy vendégforgalom vonzza az igénytelen vendéglátási formákat, csökken az átlagos színvonal A környék meglévő és leendő bevásárló központjai elszívják a hagyományos kiskereskedelemről a vásárló erőt A forgalom növekvő környezetterhelése és a leromló közterületek miatt az utcai vendéglátás versenyképtelenné válik más kerületek vendéglátó egységeihez viszonyítva Parkolási gondok akadályozzák cégek központi/közigazgatási funkciók megtelepedését a kerületben

Fejlesztési kihívások a gazdaság terén

- A kulturális, oktatási és a nemzetközi turisztikai „brandek” kialakítása, városrészenkénti differenciált fejlesztése
- Egyeztető fórumok kiépítése és működtetése a helyi gazdasági szereplőkkel, önkormányzat koordinációs szerepének növelése
- Kulturális, kreatív gazdaság megtelepedésének segítése és hálózatos fejlesztése (start-up ill. innovatív vállalkozások támogatása adókedvezményekkel, kedvezményes bérleményekkel, stb., inkubátor ház)
- Gyalogos felületek fejlesztése a kiskereskedelem újjáélesztése érdekében
- Egyházi és nemzeti hagyományok és kultúra megjelenítése a turisztikai ajánlatban
- Az önkormányzat gazdaság szervező tevékenységének erősítése annak érdekében, hogy a vállalkozások betelepedjenek, illetve a gazdaságfejlesztését célzó uniós támogatásokat minél nagyobb mértékben kihasználják

1.6. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA ÉS FEJLESZTÉSPOLITIKÁJA

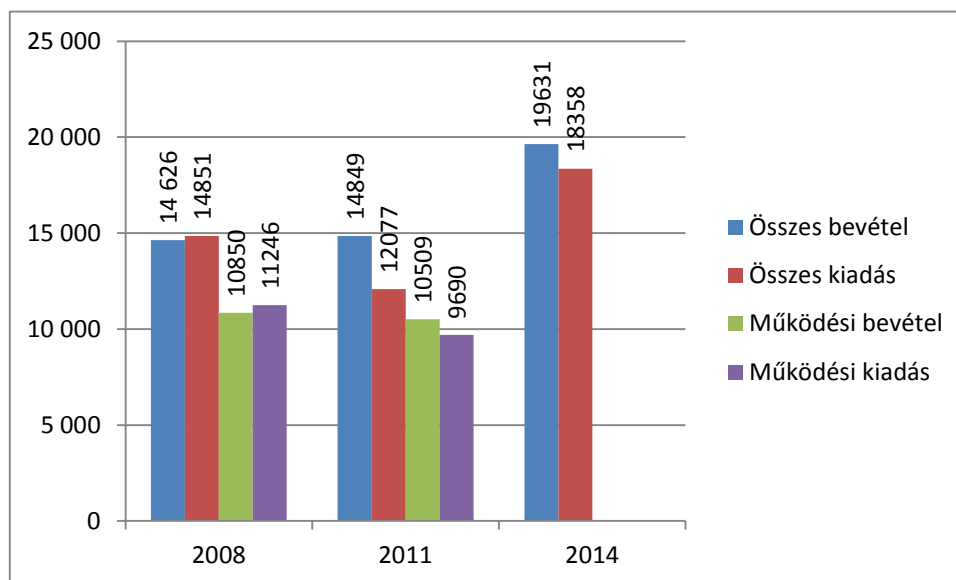
1.6.1. Költségvetés, gazdasági program

Költségvetés

Erzsébetváros önkormányzat költségvetési gazdálkodását a kiegyensúlyozottság és a működési többlet jellemzi. 2008-ban még működési hiánnyal zárta le az évet az önkormányzat, mely mintegy 400 millió Ft-os nagyságrendű volt, 2009-től azonban sikerült működési többletet elérnie, ami azóta tartós tendenciává vált. Jelenleg 100-150 millió Ft éves működési többlet jellemzi az önkormányzati gazdálkodást. Az önkormányzat 2010-től kezdve jelentős mértékben átalakította az önkormányzat gazdálkodási szerkezetét, annak érdekében, hogy kiszámíthatóbbá és költségtakaróssá tegye a működését. Ennek egyik eleme az intézmény- és szolgáltatási rendszer racionalizálása, szerkezeti átalakítása, melynek része volt a polgármesteri hivatal létszámának jelentős csökkentése és az intézményi összevonások, illetve egyes feladatok visszavétele hivatali

hatáskörbe. Mindezt azzal a szemlélettel vitte végbe az önkormányzat, hogy az ellátórendszer szolgáltatásainak színvonala ne csökkenjen, illetve azok infrastrukturális háttere felújításra kerüljön.

A költségvetés bevételi oldalát jelentősen érintette, hogy egyes közszolgáltatások (pl. általános iskolai oktatás) állami feladatkörbe kerültek, így a hozzájuk kapcsolódó központi finanszírozás megszűnt, ugyanakkor nem okozott a kiadás oldalon is arányos csökkenést, mivel az épületállomány működtetése továbbra is az önkormányzat feladata.

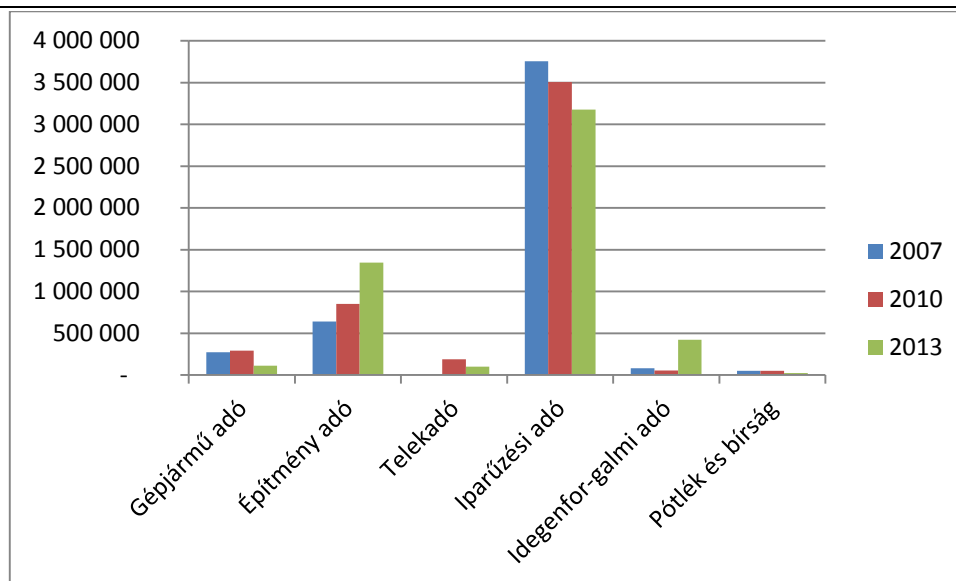

39. ábra Erzsébetváros Önkormányzata költségvetésének éves összes kiadása és bevétele.

Forrás: www.erzsebetvaros.hu

Az önkormányzat helyi adókhöz kapcsolódó bevétele növekszik. 2007-ben 4,8milliárd Ft, 2014-ben 5,3 milliárd Ft bevétele származott az önkormányzatnak a helyi adókból, illetve pótlékokból/bírságokból. Legjelentősebb bevételi forrást még mindig a helyi iparüzési adó jelenti, melyet a fővárosban a Fővárosi Önkormányzat szed be és melynek egy részét a forrás megosztás szabályai szerint visszaosztja a kerületi önkormányzatoknak. Ennek alakulására éppen ezért a kerületnek nincs ráhatása. A gépjárműadó központi adó, de a kerület szedi be, és egy része a kerületnél is marad. A gépjárműadóból a korábbi 100%-kal szemben 2013. évtől 40%-ra változott az önkormányzatoknak átengedett mérték.

Egyre nagyobb súlya van viszont az építmény- és az idegenforgalmi adóknak az önkormányzat költségvetésében, melyeket ténylegesen a kerület szed be. Az építményadóból a törvény szerinti maximumot veti ki az önkormányzat, az adóból származó bevétel összege megkétszereződött, még a válság ellenére is, mikor sok cég megszűnt. Az idegenforgalmi adóból származó bevételek az utóbbi években megötszöröződtek, mely összefüggésben van a kerület turisztikai helyzetének fellendülésével, a szálláshelyek ugrásszerű növekedésével, illetve azzal, hogy 2011. évtől – törvényi szabályozás változása révén - Erzsébetváros nem engedte át az adóbeszedés jogát a Fővárosi Önkormányzatnak (az idegenforgalmi adó 2010. év végéig a Fővárosi forrásmegosztási rendszer keretében, a Fővárostól visszaosztva illette meg a kerületeket). A telekadóból származó bevételek azzal vannak összefüggésben, hogy mennyi üres telek található a kerületben, ideális esetben tehát ez egy átmeneti állapothoz kapcsolódik, amíg be nem építik az adott ingatlant. Válságkor, illetve annak elhúzódó hatásaképpen az adóbevétel csökkent, mert a telkek ingatlanfejlesztő tulajdonosai közül többen csődbe mentek. Az önkormányzat nagy hangsúlyt helyez arra, hogy a helyi adó alanyokat teljes körben felderítse és az adókat hatékonyan beszedje.

40. ábra Helyi adóbevételek alakulása, adófajtánként.

Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás.

Gazdasági program

Az önkormányzat 2011-2014 közötti időszakra szóló gazdasági programja a kiegyensúlyozott önkormányzati gazdálkodás költségvetési alapjait kívánja megteremteni az elkövetkező ciklusra. Ennek érdekében határozza meg a fő alapelveket a költségvetés tekintetében: hatékonyság, eredményesség, gazdaságosság. A működési többletet, mely biztosítja, hogy ne történjen vagyonfelélés, hosszú távon kívánja biztosítani.

A gazdasági program által kijelölt fő irányvonalak:

- a felhalmozás célú bevételeket és részben a működési többletet az Erzsébet terv ütemezett megvalósítására kell fordítani;
- célul jelöli meg a működési kiadások további csökkentését;
- önkormányzat vagyonának felmérésének szükségessége, hatékonyabb vagyongazdálkodás folytatása;
- felújítási, fejlesztési feladatok terén sorrendiség felállítása, források figyelembe vételével ütemezés készítése.

Az adósságállomány kezelésére is kitért a gazdasági program, ennek tekintetében azt szögezte le, hogy további hitelfelvétel ne történjen, és számba vette a meglévő adósságállomány terheit. Megelőzően az önkormányzatnak két jelentősebb hitelfelvétele és kötvénykibocsátása is volt, mára az önkormányzati adósság állomány átvállalására a kormányprogram keretében sor került.

Feladatként jelöli meg, hogy a program végrehajtásához össze kell állítani a megfelelő ágazati és középtávú koncepciókat, mely figyelembe veszi a gazdálkodási és finanszírozási kereteket. Az egyes ágazatokhoz kijelöli az ágazati célokat és fejlesztési irányokat:

- Oktatás: felújított infrastruktúrával rendelkező, korszerű struktúrában működő nevelési –oktatási intézményhálózat kialakítása; alapkészségek erősítését szolgáló, hagyományos tudás- és kompetenciaalapú oktatás megteremtése, mely egyben biztosítja az esélyegyenlőséget; hatékony pedagógiai szakszolgálat és szakmai szolgáltatások működtetése; (Időközbeni változás volt, hogy a közoktatási feladat 2013. január 1-től nem tartozik az önkormányzat kötelezően ellátandó feladatai közé.)

- Közművelődési feladatok: kulturális turizmus erősítése; Erzsébetváros kulturális és idegenforgalmi vonzerejének növelése; magasabb szintű kulturális kínálat, kisebbségi kultúra fejlődése; helyi információs társadalom fejlődése; kulturális piac élénkítése; a kerület épített örökségének, hagyományainak megőrzése és új tradíciók kialakítása (pl. nagyrendezvények révén); sokszínű és aktív civilszektor megteremtése;
- Szociális és egészségpolitika: rászorulóknak szociális biztonságának megteremtése; a szolgáltatások és ellátási igények közelítése; igényfelmérés és a megfelelő kapacitások összevetése az igényekkel; ellátórendszer felülvizsgálata és átalakítása hatékonysági és szükséglet alapon; ágazatközi kommunikáció javítása. A gyermekes családok minőségi életfeltételeinek javítása, integrált programok kialakítása fogyatékkal élők és más hátrányos helyzetű csoportok integrációjának érdekében; prevenció hangsúlyos fejlesztése, krízis helyzetek gyors kezelése;
- idősellátásban az aktív időskort, életminőséget javító és közösségi kapcsolatokat fenntartó programok;
- Aktív foglalkoztatáspolitikai és közfoglalkoztatási programok az elszegényedés és leszakadás folyamatának megakadályozására.

1.6.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Gazdaságfejlesztési tevékenység

Közvetlen gazdaságfejlesztési tevékenységet az önkormányzat nem végez. Elsősorban a településfejlesztési beavatkozása nyomán és a tulajdonában álló helyiségekkel kapcsolatos gazdálkodásában a differenciált bérleti díj politikával igyekezik a helyi gazdaság fejlődését elősegíteni. A helyi adók terén a gazdaság ösztönzésére korlátozott mozgástér mutatkozik az önkormányzat számára, hiszen az iparűzési adó a Fővárosi Önkormányzat hatáskörébe tartozik.

A településfejlesztési beavatkozások terén a legnagyobb léptékű program a Belső-Erzsébetvárosban, a Kazinczy utcában megvalósuló funkcióbővítő rehabilitáció volt (Kultúra Utcája). Ez és az önkormányzat saját forrásából megvalósított közterületi fejlesztések hozzájárulnak a negyed idegenforgalmi, kulturális és vendéglátó ipari fejlődéséhez, továbbá a vonzó települési környezet kialakításához, mely segíti egyéb vállalkozások betelepülését is.

Az önkormányzat a tulajdonában álló ingatlanok fejlesztésével és részben funkcióváltásával is segíti a gazdaság fejlődését, bár erre korlátozottan van lehetősége. Erre példa a Klauzál utcai piaccsarnok felújítása, és egy zsidó emlékház kialakítása a közeli utcában.

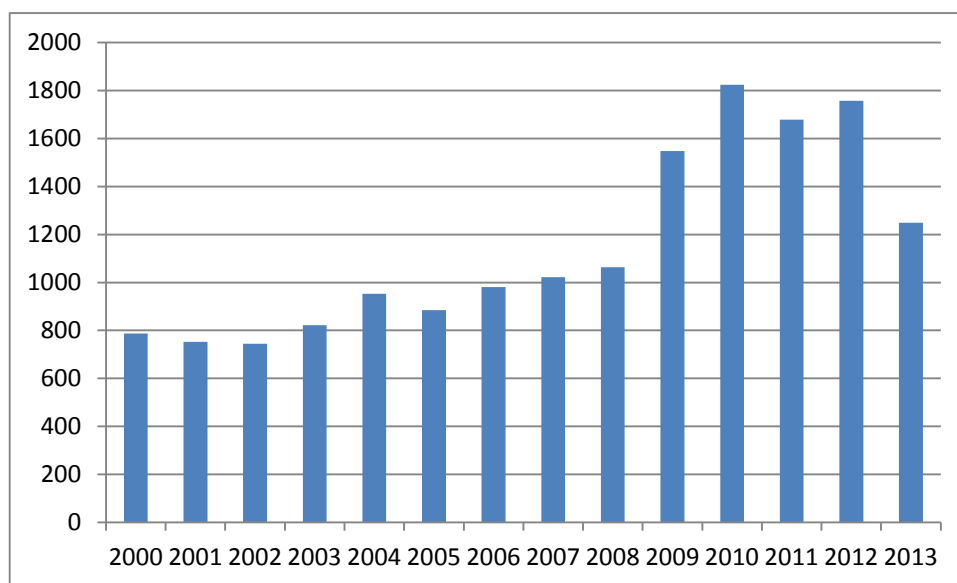
Foglalkoztatáspolitikai

Erzsébetvárosban a nyilvántartott álláskereső (2005 előtt a regisztrált munkanélküliek) száma kisebb visszaesésekkel, de folyamatosan növekedett 2003 óta. A válság hatására erőteljesen megugrott az álláskereső száma, mely 2007-hez képest (1022 fő) 2010-re 80%-kal emelkedett (1824 főre). A válság hatása csak 2013-ban mérséklődött, ekkor egy jelentős csökkenés következett be (1249 fő) a nyilvántartott álláskereső számában.

A kerületre is igazak az általános tendenciák, hogy a munkanélküliség az alacsonyan képzetteket, az 50 év felettieket, a pályakezdőket, és a kisgyermekes nőket érinti leginkább. Az önkormányzat a munkanélküliség

enyhítése érdekében részt vesz a közfoglalkoztatási programokban, továbbá álláskeresőt segítő szolgáltatásokat működtet, mely utóbbi az Esély Családsegítő Szolgálat Foglalkoztatási Tanácsadó Irodájánál érhető el.

41. ábra Álláskereső száma Erzsébetvárosban,

Forrás: KSH, Tájékoztató adatbázis.

Az önkormányzat a közfoglalkoztatottaknak két fajta munkát biztosít, egyrészt az ERVA Nonprofit Zrt-nél dolgoznak, lomtalanítást, utcaseprést, portaszolgálatot látnak el, illetve egyéb ügyintézőként dolgoznak, másrészt az önkormányzat intézményeinél alkalmazzák őket ügyintéző, takarító és kisegítő munkakörökben.

Év	ERVA dolgozók (fő)	NZrt-nél száma	Önkormányzati intézményeknél dolgozók éves havi átlag (fő)	Önkormányzati intézményeknél dolgozók halmozott adat (fő)
2011	7	4	43	
2012	63	3	30	
2013	137	6	71	
2014	93	22	259	

42. ábra A közfoglalkoztatottak száma az ERVA NZrt-nél és önkormányzati intézményeknél.

Forrás: önkormányzati adatszolgáltatás

1.6.3. Lakás- és helyiséggazdálkodás

Helyi lakásgazdálkodás és lakáspolitiká

A kerületi lakott lakásállományának 8,3%-a (2446 db lakás) volt önkormányzati tulajdonban a 2011-es népszámlálási adatok szerint. Az önkormányzati lakásállomány 2008-2013 között jelentős mértékben, 16%-kal csökkent, 3428 db-ról 2941 db-ra. Az **összes önkormányzati lakás 15%-a üres lakás**, ami magas arányt jelent. Az önkormányzati lakásállomány vonatkozásában az egyik legnagyobb probléma a lakóépületek és lakások leromlott minősége, mely a több évtizede elmaradt felújítás és karbantartás következménye. A lakásoknak

több mint kétötöde (44%) volt alacsonykomfort fokozatú lakás 2013-ban. Az önkormányzatnak tehát egy jelentősen **leromlott minőségű állományt** kell fenntartania, lehetőség szerint felújítania, ami nagy kihívás elé állítja az önkormányzatot. A helyzetet rontja, hogy az állományt jelentős részben hátrányos helyzetű bérlők lakják, amit a magas kinnlevőség is mutat, 2014. év végén a **felhalmozott lakbérhátralék** nagysága 550 millió Ft volt. Az **ingatlangazdálkodási feladatokat** az önkormányzat 100%-os tulajdonában lévő EVIKVÁR Kft. által tulajdonolt **ERVA NZrt.** látja el, az Önkormányzat Képviselő-testületének és Pénzügyi-és Kerületfejlesztési Bizottságának határozatai és iránymutatása alapján.

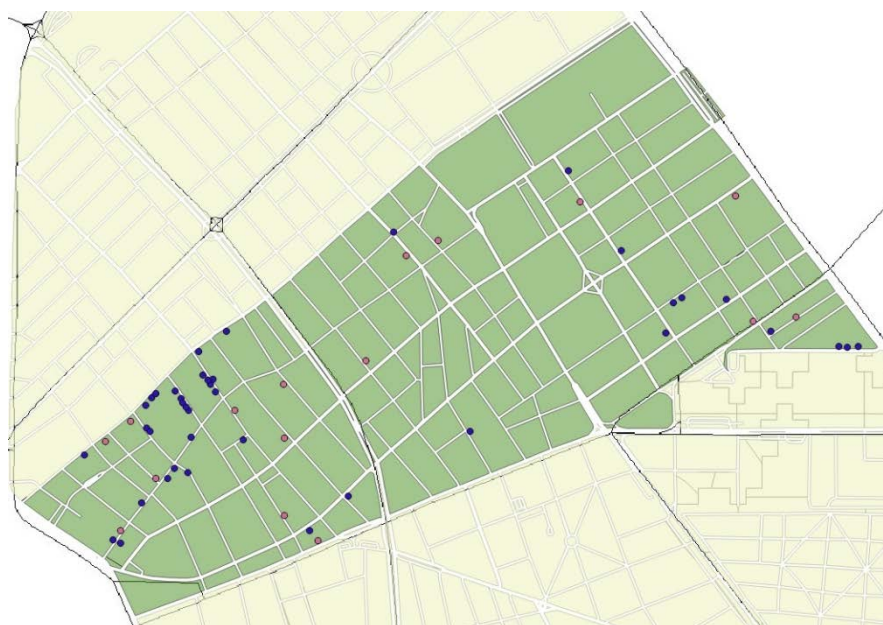
ÉV	lakott lakás	üres lakás	összes	összkomf.	komfortos	félkomf.	komf. nél- küli	szükség-la- kás
2008.12.31	3053	375	3428	55	1790	370	993	220
2013.12.31	2513	428	2941	56	1575	324	833	153

23. táblázat Az önkormányzati lakásállomány összetételének változása 2008-2013 között.

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

Az önkormányzati lakásállomány jelentős része vegyes tulajdonú társasházakban található. Az **önkormányzat 100%-os tulajdonában 40 db lakóépület** van, ebből 28 épület található a Belső-Erzsébetvárosban, 2 a Középső-, és 10 a Külső-Erzsébetvárosban. Az épületek fele védettség alatt áll, vagy mint egyedi műemlék, vagy pedig mint műemléki környezetben fekvő épület. A 40 db lakóépületben összesen 757 önkormányzati lakás van, mely a teljes állománynak a 26%-a (arról nincsen információ, hogy ebből mennyi üres lakás). Továbbá 102 helyiség és 19 db pincében lévő helyiség található a szóban forgó épületekben.

Továbbá 16 olyan társasház van, melyben az önkormányzat többségi tulajdonos, illetve 16 olyan lakóépület, melyben a tulajdonrésze 30-50% között van. A többségi tulajdonú épületekben összesen 154 db önkormányzati lakás, 92 helyiség és 26 pince helyiség van.

Jelmagyarázat:

kék – 100%-ban önkormányzati tulajdonú lakóépületek,
piros – többségi önkormányzati tulajdonú lakóépületek

43. ábra 100%-os és többségi önkormányzati tulajdonú lakóépületek elhelyezkedése a kerületben.

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás.

Az önkormányzati bérlakásokat **három típusú lakbér**en adják bérbe; piaci, költségelví és szociális lakbér. Az újépítésű és a bérbeadó által felújított épületekben lévő lakásokat, illetve a felújított lakásokat új bérleti szerződés esetén csak piaci lakbér, versenyeztetési eljárás útján lehet bérbe adni, egyéb esetben pedig költségelví lakbér. Szociális lakbérre az jogosult, akinek a háztartásában az egy főre jutó jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíjminimum 4-szeresét egyedülálló, 2,5-szeresét legfeljebb 2-4 fő, 2-szeresét 4 fő feletti háztartásban. A bérlők rossz anyagi helyzetét mutatja, hogy az önkormányzat 2012-ben 20%-kal csökkentette a szociális lakbéreket, majd 2015. május 1-től költségelví lakbéreket is, annak érdekében, hogy megfizethetőbbé tegye a bérlők számára a lakhatási költségeket, és mérsékelje a kinnlevőségek növekedését. Az alaplakbéreket az alábbi tábla tartalmazza:

Lakás komfortfokozata	Szociális lakbér Ft/nm/hó	Költségelví lakbér Ft/nm/hó	Piaci lakbér Ft/nm/hó
Összkomf. és komf.	280	320	legalább 800
Félkomfortos	182	208	legalább 800
Komfortnélküli	140	160	-
Szükség lakás	112	128	-

24. táblázat Az önkormányzati lakások lakbére (ÁFA nélkül), 2015. május 1-től

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

A lakásgazdálkodás másik kihívása az **üres állomány hasznosítása**. Itt egyrészt a teljesen önkormányzati tulajdonú lakóépületek felújítása a cél, másrészt pedig a műemlék épületek, illetve a zsidónegyedben lévő épületek esetében az ingatlan más célú hasznosítása, a bérlőknek való cserelakás biztosítása mellett.

A közelmúltban az **önkormányzat felújította** a Murányi utca 5 szám alatti épületet (volt hajléktalanszállót), melyben 11 lakást alakított ki. A Verseny utca 26 kiürítése és felújítása megtörtént (26 db komfortos lakás kialakítása), illetve kiürítésre került a Verseny utca 20, 22-24 számú lakóépületek is. Az utóbbi épületek felújításra várnak, melyet az önkormányzat pályázati források bevonásával kíván megvalósítani. Ezek a Verseny utcai lakóépületek a kerület legsúlyosabb krízisterületét jelentették, magas hátralékos, jogcím nélküli bérlő aránnyal, illetve önkényes lakásfoglalókkal is.

Önkormányzati lakás elidegenítése a bennlakó bérlő számára, vagy üres lakás esetén, pályázat útján történik. Az önkormányzat a 100%-ban tulajdonában lévő épületekben nem kíván lakást eladni, a felújított lakásokat pedig, a felújítás értékének függvényében, 3 vagy több évig nem értékesíti.

Hatékonyabb ingatlangazdálkodási szempont érvényesítését szolgálja, hogy azokban a társasházakban, ahol az önkormányzat a tetőtér tulajdonosa, és amely után közös költséget is fizet, a tetőtér hasznosítására törekszik, elsősorban befektetőnek való értékesítés útján.

Az önkormányzati bérlakásban élők **lakhatásának megfizethetőségét segítő intézkedések** közé tartozik, hogy az egyedülálló, rászorult, nagy lakásban lakó bérlő esetében lakbérkedvezményt ad, átvállalja a vízóra felszerelés költségét a bérlőktől, illetve jelenleg terveznek indítani egy programot a foglalkoztatás és a lakásfelújítás összekötésével, melyben a legrászorultabb bérlők lakásfelújítását támogatnák. Az önkormányzat évente átlagosan 20 db bérlakást kíván szociális alapon bérbe adni, illetve a fiatal házaspároknak lakáshoz jutását szeretné segíteni üres önkormányzati lakások kedvezményes értékesítésével, pályázati úton.

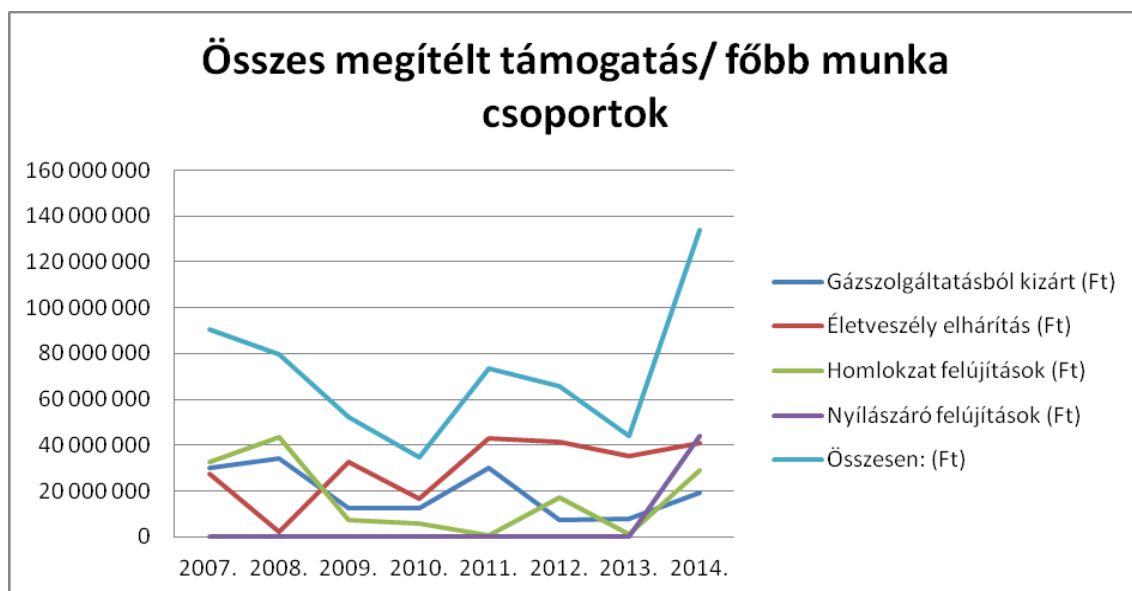
A településfejlesztés egyik kardinális kérdése, hogy a társasházak felújítása milyen ütemben történik, hiszen a lakásállomány jelentős része magántulajdonban van és teljes egészében magán- vagy vegyes tulajdonú tár-

sasházban található. A társasházakra is jellemző a felújítások nagymértékű elmaradása több évtizedre visszamenően. Éppen ezért az önkormányzat **társasházi felújítási támogatási rendszert működtet**, melyet 2015 tavaszán értékelt¹¹, meghatározva a közeljövő fő fejlesztési irányait is.

Az értékelés megállapította, hogy a kerületben lévő 36 708 lakás 1 285 társasházban található (átlagosan 29 lakás / társasház). A lakásállomány 80%-a 1990 előtt épült, ezen házak több mint háromnegyede még a XIX. században. Az épületállomány korából fakadóan az időjárásnak kitett elemek állapota a legrosszabb: a függőfolyosók 20%-a és az erkélyek 25-30%-ban veszélyes állapotban, illetve a beázó födém a leggyakrabban előforduló problémák egyike. A homlokzatokról helyenként lehulló díszgipsz-elemek szintén veszélyt jelentenek a járókelőkre, járművekre, teraszokra, stb. Az önkormányzat becslése szerint a teljes lakásállomány felújításához 8-900 milliárd forintra lenne szükség 25-30 éves távlatban.

A társasházak felújításához kétfajta támogatást lehet igényelni, **visszatérítendő és vissza nem térítendő támogatást**. A támogatások elosztásánál prioritást élvez a gázszolgáltatásból kizárt társasházak és az életveszély elhárítását célzó munkálatok. Továbbá 2014- évtől a nyílászáró cserét célzó beavatkozások külön támogatási keretet kaptak (ablakpályázat). Az ablakpályázat során - melyben nem a társasházak, hanem egyéni lakástulajdonosok pályáznak - a hangszigetelésre, az energiahatékonyság javítására és a műemlékvédelemre kell tekintettel lenni, az önkormányzat csak a kritériumokat betartó beavatkozásokat támogatja.

A **társasházi pályázati források iránt jelentős igény** mutatkozott a 2007-2014 közötti években, a benyújtott pályázatok támogatási igénye minden évben 2-4-szerese volt a rendelkezésre álló támogatási keretösszegnek. Az önkormányzat 2007 és 2008-as években mintegy 170 millió Ft-ot fordított a társasházak támogatására, mely a rákövetkező években jelentősen csökkent az önkormányzat beszűkülő anyagi lehetőségei miatt (2012-2014 között szünetelt is a vissza nem térítendő támogatás), majd a 2014. évben növekedett újra jelentős mértékben a támogatási keret, megközelítve a válság előtti szintet. A támogatott társasházi pályázatok száma 80-160 db között alakult az időszakban, az ablakpályázat keretében 220 egyéni pályázatot támogatására került sor 2014-ben.

25. táblázat A társasházak felújítására megítélt kamatmentes kölcsön és vissza nem térítendő támogatás.

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás, Főépítészeti Iroda tanulmánya, 2015.

¹¹ Budapest Főváros VII. ker. Erzsébetvárosi Polgármesteri Hivatal, Főépítészeti Iroda: TANULMÁNY A TÁRSASHÁZI PÁLYÁZATOK, TAPASZTALATAIRÓL, Javaslat a 2015 évi pályázat kiírására. Készítették: Binó Beáta, Gyulai István, Kardos-Erdődi Zsolt, Lantos Péter, Németh Ágnes, Pék Andrea. 2015. március 12.

A Főépítési Iroda elemzése szerint a felújítások során jelentkező egyik probléma, hogy a közös képviselők nem mindig az építésszerűleg és műszakilag legszükségesebb felújítások pályázatait ajánlják a lakóközösség figyelmébe, illetve az adminisztráció is a lehetőségeknél lassabban folyik a pályázók eltérő felkészültsége miatt. Ezért a jövőben az önkormányzat intenzívebb segítséget tervez nyújtani a társasházaknak a pályázat és a felújítások technikai kérdéseinek tekintetében.

Az önkormányzat egyik fontos célja volt az, hogy segítse és ösztönözze a kerületben hosszabb távon, állandó jelleggel történő letelepedést. Az **önkormányzat lakástulajdon megszerzéséhez helyi lakáscélú támogatást** nyújt azoknak a családoknak (egyedülállók, házaspárok/élettársak, gyermekes családok), melyek Budapesten lakó, illetve tartózkodási hellyel rendelkeznek, nincsen beköltözhető ingatlan a tulajdonukban és jövedelmük megfelel a lakásfenntartási támogatás jogosultsági kritériumaiban foglaltaknak. A helyi lakáscélú támogatás formája visszatérítendő, kamatmentes kölcsönként biztosított egyösszegű támogatás, melyet 10 éven belül kell visszafizetni, és új vagy használt lakás megvásárlásához, illetve lakásépítéshez, emeletráépítéssel és tetőtér beépítéssel létrejött lakások létesítéséhez lehet igénybe venni. A **fiatal házaspárok** (mindkét fél 40 év alatti) lakásszerzését ezenkívül még **vissza nem térítendő támogatással** is segíti az önkormányzat. Mindkét támogatás összege legfeljebb 700 ezer Ft lehet, a két támogatás együtt is igényelhető.

Helyiséggazdálkodás

Az önkormányzatnak összesen 1830 db helyiség van a tulajdonában, melynek csupán 37%-a, 679 db helyiség van kiadva, a többi 1151 db helyiség üres. A bérbe adott helyiségek közül 17-ben vannak jogcím nélküli bérlők, míg 63-ban felfüggesztett státuszú bérlők van. Az üres helyiségek magas számának alapvetően két oka van, egyrészt nagy számban tulajdonol az önkormányzat pincehelyiségeket társasházakban, melyek gyakran nagyon leromlott állapotúak, másrészt a helyiségek bérbeadhatósága szempontjából jelentős különbségek vannak az elhelyezkedés szerint. Míg a Belső-Erzsébetvárosban, ott is a Zsidónegyed területén könnyen bérbeadhatóak a helyiségek, a külsőbb városrészekben már sokkal kisebb a kereslet, különösen a válság óta. További szempont az elhelyezkedés terén, hogy fő- vagy mellékutcában van-e a helyiség, az utóbbiak gyakorlatilag bérbe adhatatlanok.

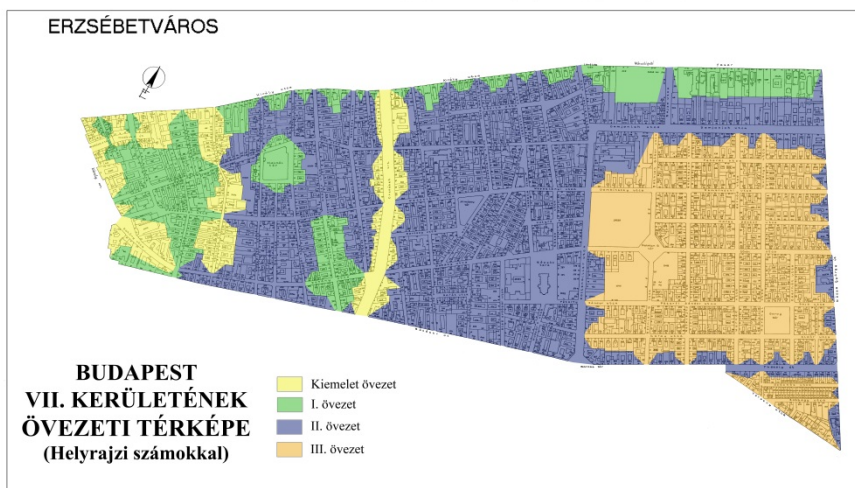
A fenti elvet követi a helyiség bérleti díjakra kialakított övezeti rendszere (térképet lásd lentebb), mely a legkisebb bérleti díjat határozza meg a kerület különböző részeire, az alábbiak szerint:

Kiemelt kategória	2.320,-Ft/m ² /hó+ÁFA
I. kategória	1.920,-Ft/m ² /hó+ÁFA
II. kategória	1.520,-Ft/m ² /hó+ÁFA
III. kategória	1.120,-Ft/m ² /hó+ÁFA

A fenti bérleti díjak a helyiség funkciója, elhelyezkedése szerint még további differenciálásra kerülnek:

- a) kiemelten jövedelmező tevékenység (játékterem, mulató, bár, ide nem értve a melegkonyhás vendéglátást): + 20%.
- b) állami, önkormányzati egészségügyi tevékenység: - 40%
- c) önálló kulturális tevékenység, kiállítás: - 30%
- d) karitatív, közérdekű, közhasznú egyesületi, alapítványi tevékenység: - 50%
- e) udvari elhelyezkedés ill. egyéb nem főbejárat (kapualjból, folyosóról) : - 40%
- f) udvari pince elhelyezkedés: - 70%
- g) utcáról nyíló pince: - 50%

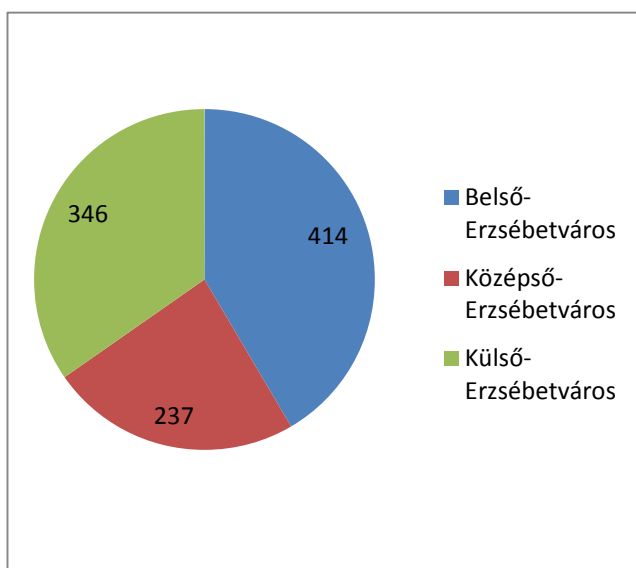

44. ábra Övezeti besorolás az önkormányzati tulajdonú helyiségek bérleti díjára vonatkozóan.

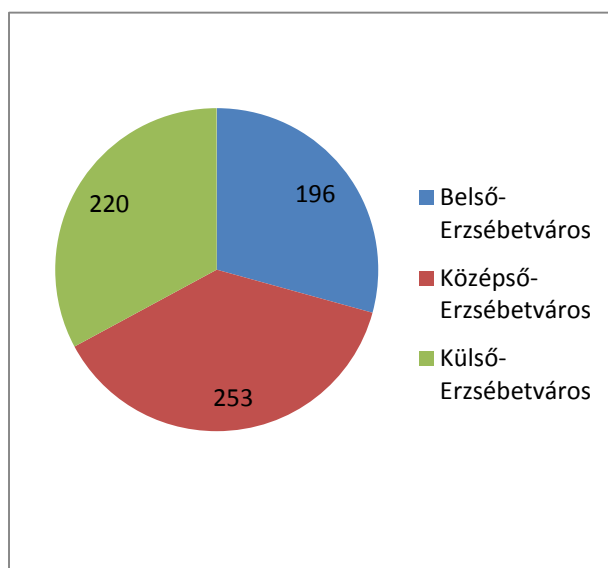
Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás.

Az összes, 997 db nem pince helyiségek legnagyobb számban a Belső-Erzsébetvárosban találhatók, legkevesebb pedig a Külső Erzsébetvárosban. A 669 db pincehelyiségek tekintetében más sorrend érvényesül, legtöbb Középső-Erzsébetvárosban, legkevesebb pedig Belső-Erzsébetvárosban van.

45. ábra Nem pincehelyiségek száma városrészek szerint

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

46. ábra Pincehelyiségek száma városrészek szerint

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

A helyiségeknél minden esetben a Pénzügyi és Kerületfejlesztési Bizottság, illetve a Képviselő-testület dönt az elidegenítésről, egyedi döntés keretében. Alapszabályként az érvényes, hogy Belső-Erzsébetvárosban nem lehet elidegeníteni helyiségeket, ez alól kivétel, hogy ha az értékesítési ár a hosszabb távú bérbeadással szemben jövedelmezőbbnek mutatkozik, különösen, ha leromlott állapotú helyiségről van szó, melynek felújítását a bérlő vállalja. Külső-Erzsébetvárosban szintén alapvetően ezt az elvet kell érvényesíteni, de attól indokolt esetben el lehet térni. Alapvető cél tehát, hogy csökkenjen az üres állomány, illetve jobb kihasználásra kerüljön. Az üres helyiségekbe vízorát kíván az önkormányzat felszerelni, hogy ez által is csökkenjen a fizetendő közös költség, illetve a pincéknél kifejezett cél, hogy értékesre kerüljenek, ezzel is csökkentve a nem hasznosított ingatlanok fenntartási költségeit.

Friss rendelkezése az önkormányzatnak, hogy a bérbeadandó és a már bérbe adott helyiségeknél nem támogatják az élelmiszerárúsítást, és vendéglátói tevékenységet, annak érdekében, hogy magasabb minőségű szolgáltatások telepedjenek meg.

1.6.4. Intézmények működtetése

Az intézmények működtetése, az intézményfinanszírozás és az intézmények fölötti pénzügyi felügyeleti tevékenység ellátása a **Pénzügyi Iroda feladatai** közé tartozik. Az intézmények önálló gazdálkodása 2010 után, az **önkormányzati gazdálkodás szerkezet átalakítását célzó, több éven át tartó folyamat eredményeként**, megszűnt. Az **ERÖMŰVHÁZ Községi Ház** működtetésére létrehoztak egy Nonprofit Kft-t, mely alá bekerült a Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény, illetve a most elkészült Király utca 11. sz. alatti közösségi tér működtetése is. Az intézmények üzemeltetésével és karbantartásával kapcsolatos feladatok egy része a 100%-ban önkormányzati tulajdonú gazdasági társaság, az **EVIKINT Kft.** (Intézményi Műszaki Gondnoki és Településüzemeltetési Kft.) feladata. A Polgármesteri Hivatal két irodaépületének (Erzsébet krt. 6. és Garay utca 5.) üzemeltetési és működtetési feladatait az **Üzemeltetési Iroda** látja el, melyhez többek között az informatikai rendszer működtetésének feladata is tartozik.

Az önkormányzat az alábbi intézménystruktúrával rendelkezik:

- hét, önkormányzati önálló intézményként működő óvoda
- Bischitz Johanna Integrált Humán Szolgáltató Központ (egészségügyi alapellátás, járóbetegek fogszakorvosi ellátása, szájsebészeti rendelő, védőnői szolgálat, otthoni szakápolási szolgálat, családsegítő és gyerekjóléti szolgáltatások, idősek szociális alapellátása, három bölcsőde)
- Erzsébetváros Rendészeti Igazgatósága.

A **100%-ban önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságok** működésének ellenőrzése és irányítása érdekében az önkormányzat létrehozta az Erzsébetvárosi Vagyon és Ingatlankezelő Városgondnoksági **-EVIKVÁR Kft-t**, melynek két tagvállalata van, a már említett EVIKINT és az Erzsébetvárosi Vagyonkezelő – **ERVA Non-profit Zrt.**, mely utóbbi feladata az önkormányzati tulajdonú ingatlanok hasznosítása, kezelése, beleértve a lakásokat, és nem lakáscélú helyiségeket, telkeket. Az EVIKVÁR Kft., illetve az ERVA NZrt. működését a **Vagyongazdálkodási Iroda** irányítja a Hivatal részéről. Az EVIKVÁR Kft. elsősorban holding típusú feladatokat lát el, stratégiai tervezést végez, meghatározza a tagvállalatok célkitűzéseit, koordinálja az általuk végzett feladatokat illetve ellenőrzi működésüket. Nem tartozik az EVIKVÁR Kft. alá az ERÖMŰVHÁZ NKft. és az Erzsébetváros Kft., mely utóbbi inkább projektfejlesztés jellegű tevékenységeket végez a Városgazdálkodási Iroda koordinálásával.

1.6.5. Energiagazdálkodás

Erzsébetváros 2011-ben készítette el a jelenleg is érvényes **Környezetvédelmi Programját**, melynek része az energiagazdálkodáshoz kapcsolódó intézkedések a 2011-2017 közötti időszakra. A program röviden meghatározza azokat az intézkedéseket, melyeket az önkormányzat elsősorban saját feladatkörében tehet, a hatékonyabb energiagazdálkodás terén. Az intézkedések az **intézmények energetikai felújítását** és a közvilágítás korszerűsítését foglalják magukba, az alábbiak szerint:

E1: az önkormányzati intézmények felújítása során az alábbi energiahatékonysági feladatok adódnak:

- a fűtési rendszerek energiafelhasználási hatékonyságának javítását
- az energetikai hálózatok felújításának, a nyílászárók cseréjének lehetőségét
- energiaeelősők kijelölését az energiafogyasztások- és költségek hatékony nyilvántartása céljából.

E2: Az áramszolgáltató közreműködésével a Reformáció Emlékparkjában található lámpatestek felújítása, majd az Önkormányzat által kiépített díszvilágítási rendszer átadása a Budapesti Dísz- és Közvilágítási Kft. részére.

E3: Ahol az önkormányzati épületek és intézmények épületeinek kazánjai elhasználódtak, elavultak, illetve rossz hatásfokkal működnek, ott azok korszerűsítése.

E4: Az oktatási intézményekben előtérbe kell helyezni az energiatudatos viselkedésre történő nevelést. Az önkormányzat a tervszerű és ütemezetten végrehajtott intézményfelújítási tevékenysége során mindenütt következetesen érvényesíti az energetikai szempontokat annak érdekében, hogy a közvetlen működtetési költségeket csökkentse. Uniós pályázati forrás bevonása a Városligeti fasori Bölcsőde bővítése és korszerűsítése során végzett energetikai felújítások esetében történt.

Az alábbi intézmények felújításánál, fejlesztésénél került sor energetikai fejlesztésekre:

- 10 orvosi rendelő,
- 4 kulturális intézmény,
- 3 bölcsőde, 3 óvoda és 3 iskola,
- Idősek Otthona,
- Bischitz Johanna Integrált Humánszolgáltató Központ kialakítása,
- Polgármesteri Hivatal főépülete (Erzsébet körút 6.).

Az intézmények többségében a felújítás, fejlesztés részeként sor került a külső nyílászárók felújítására, belső nyílászárók cseréjére, a nyílászárók hőszigetelésű üvegezéssel való ellátására. A fűtési rendszer és HMV teljes korszerűsítése is számos intézményben megtörtént, több helyen kazáncsere is történt.

Fontos megemlíteni, hogy az önkormányzat a lakosság energetikai célú beruházásait is támogatja a társasházi felújításokat támogató programján keresztül. Energetikai szempontból az ablakcserét támogató pályázati rendszer emelendő ki (lásd Helyi lakásgazdálkodás, lakáspolitikai című alfejezet).

1.6.6. Településüzemeltetési szolgáltatások

Budapesten a településüzemeltetési feladatok megosztottan kerülnek ellátásra, az alapvető közműszolgáltatásokat (mint áram-, víz és csatorna, gáz, távhőellátás, hulladékszállítás) fővárosi hatókörű cégek látják el, melyek állami, fővárosi, illetve magántulajdonban vannak. A fővárosi tulajdonú utak, terek, parkok fenntartása (kivételez alól a Lövölde tér, és a Városligeti fasor zöldfelülete) és a tömegközlekedés biztosítása a Fővárosi Önkormányzat hatáskörébe tartozik. Erzsébetváros közműhálózata teljeskörű, mivel azonban a kiépített rendszer több mint százéves, ezért elsősorban annak felújítása jelent folyamatos feladatot.

A kerületi önkormányzatok feladatkörébe többek között a helyi utak, közterületek és parkok fenntartása, az ezekhez kapcsolódó köztisztasági feladatok, a helyi parkolási rendszer üzemeltetése tartozik.

A kerületi tulajdonú **közutak és közterületek** (utak, járdák, parkok, játszóterek) **fenntartásért** és karbantartásáért a Polgármesteri Hivatalon belül a Városgazdálkodási Iroda a felelős. Az utakkal, járdákkal kapcsolatos **karbantartási és felújítási munkák** szintén a Városgazdálkodási Iroda hatáskörébe tartoznak (munkák menedzselése). A **parkok és zöldfelületek fenntartásával** kapcsolatos feladatokat a Városgazdálkodási Iroda szakmai felügyelete alatt az EVIKINT Kft. végzi. A kerület **köztisztasággal** kapcsolatos feladataiért a Vagyongazdálkodási Iroda a felelős, a közterület takarítását az ERVA NZrt. végzi. Szintén az elmúlt évek szervezeti rendszer átalakításához kötődik, hogy a **közterület felügyeleti rendszer** működtetése a Polgármesteri Hivatal feladatkörébe került. Erzsébetváros tulajdonát képező fizető parkolóhely céljára kijelölt közterületi várakozóhelyek

parkolási rendszerben történő üzemeltetését a 2009. évben megkötött Szolgáltatási Koncessziós Szerződés alapján az ER-PARK Kft. végzi, a szerződés hatálya 10 év.

A VII. kerület közigazgatási határain belül, a Fővárosi Önkormányzat tulajdonában álló fizető parkolóhely céljára kijelölt közterületi várakozóhelyek **parkolási rendszerben történő üzemeltetését** 2013. január 1. napjától határozatlan ideig Erzsébetváros Önkormányzata a BKK Zrt. útján látja el.

Az önkormányzati tulajdonú **lakásállomány és nem lakáscélú helyiségek kezelését**, a bérbe adói jogok gyakorlását az ERVA NZrt. végzi, illetve a feladatkörébe tartozik még a Klauzál téri és a Garay téri két piac üzemeltetése is.

1.6.7. Településfejlesztés intézményrendszere, eszközei, forrásai

A településfejlesztési tevékenység koordinációját az önkormányzat a **Pénzügyi és Kerületfejlesztési Bizottságon (PKB)** keresztül látja el, mely legalább havonta egyszer ülésezik. A bizottság készíti elő a testületi döntéseket, illetve látja el a testületi döntésekhez kapcsolódó feladatok koordinációját, ellenőrzését, és eljár a testület által átruházott hatáskörökben.

A településfejlesztés irányainak, stratégiai szintű tervezésének előkészítéséhez kapcsolódó feladatok megoszlanak a polgármesteri hivatalon belül. A településfejlesztéssel, településrendezéssel kapcsolatos terveket szakmailag a **Főépítési Iroda** készíti elő a PKB számára.

A településfejlesztés tervezésében illetve végrehajtásában még kiemelkedő szerepe van a **Városgazdálkodási Irodának**, melyhez a helyi utak, közterületek, intézmények fejlesztésével kapcsolatos feladatok tartoznak, illetve a **Vagyongazdálkodási Irodának**, mely az önkormányzati lakásállomány, üzlethelyiségek, telkek fejlesztését készíti elő, illetve koordinálja a kapcsolatos feladatokat. Az utóbbi feladatok terén az ERVA NZrt. vesz részt a fejlesztések tervezésében és a kivitelezéssel kapcsolatos feladatok végrehajtásában. A Városgazdálkodási Iroda a nagyobb léptékű fejlesztések végrehajtásához egy külső projekt menedzsment cég segítségét veszi igénybe, mellyel az önkormányzatnak keretszerződése van, továbbá egyes fejlesztéseket az Erzsébetváros Kft. valósít meg a Városgazdálkodási Iroda koordinálásával. Az **Erzsébetváros Kft.** a Kultúra Utcája nevű uniós finanszírozású városrehabilitációs projekt menedzselésére jött létre (a pályázat feltétele volt egy fejlesztési társaság létrehozása).

A fejlesztések konkrét tevékenységeit, azok ütemezését, pénzügyi háttérét az **Erzsébet Terv** határozza meg, mely 2011-ben került kidolgozásra. Az Erzsébet Terv részben épít a 2008-ban készült IVS-re, különösen az abban tervezett **„Kultúra Utcája” nevű projektre**. Az Erzsébet Terv azonban, az IVS-sel ellentétben, elsősorban nem akcióterületi fejlesztéseket tartalmaz, hanem az önkormányzati tulajdonú, jelentős felújítási igényekkel rendelkező **intézmények, utak, közterületek fejlesztését** helyezi előtérbe, illetve kisebb léptékben, de tartalmaz **fejlesztéseket az önkormányzati lakásállomány tekintetében is**, és magában foglalja a **társasházak felújítását** célzó önkormányzati támogatásokat. A fejlesztési tevékenységek eredményeként az önkormányzati intézményrendszer jelentős mértékben felújításra került, és a közterületi fejlesztések terén is számottevő előrelépés történt. A **fejlesztések pénzügyi háttérét a pozitívba forduló önkormányzati költségvetés adja**, mely a felelős gazdálkodásnak, a helyi adópolitikának és a kerület gazdasági fejlődésének köszönhető.

Az **Erzsébet Terv keretében** (az uniós támogatású projekteket nem számolva) összesen **8,96 milliárd Ft-ban** valósultak meg fejlesztések, melyek az intézményrendszer és a közterületek (utak, járdák, parkok) fejlesztését szolgálták. A fejlesztéseket részben saját, részben egyéb pályázati forrásokból, illetve hitelfelvételekből finanszírozták. A fejlesztési források több mint fele az intézményrendszer fejlesztésére ment, összesen 4,88 milliárd Ft, míg a közterületek fejlesztésére, járdák utak felújítására, közterületek fásítására, a Madách tér átalakítására összesen 2,37 milliárd Ft-ot fordított az önkormányzat. Az önkormányzati lakóépületek, épületek és lakások felújítása, fejlesztése összesen 1,08 milliárd Ft értékben valósult meg, a parkok fejlesztésére 81 millió Ft-ot költött. A Klauzál téri Csarnok felújítása is megkezdődött 2014-ben, melynek költsége 277 millió Ft volt

a múlt évben, 2015-ben azonban még további 2,07 milliárd Ft-ot fordít rá az önkormányzat, mely így az önkormányzat jelenlegi legnagyobb léptékű fejlesztése. Jelentősebb tétel volt még a térfigyelőrendszer bővítése és korszerűsítése.

A fejlesztések ütemezésénél az önkormányzat az ágazatok és városrészek közötti egyensúlyra is figyelmet fordít, melyet azonban befolyásol egy-egy ágazat, terület fejlesztési igénye, illetve egy-egy nagyobb megvalósított projekt. Az uniós finanszírozású fejlesztésekkel együtt, az önkormányzat 10,3 milliárd Ft értékű fejlesztést hajtott végre 2009-2014 közötti időszakban, melynek jelentős hatása van egyrészt a közszolgáltatások színvonalára, másrészt a gazdasági szférára is. A közterületek fejlesztése, a minőségi városi környezet létrehozása a vállalkozások letelepedését és a turisztikai, vendéglátó ipari fejlesztéseket is ösztönözte a kerületben.

Az alábbi tábla részletezi az Erzsébet Terv keretében megvalósított, nem uniós finanszírozású projekteket:

Fejlesztések	Összeg Ezer Ft
Iskolák felújítás, fejlesztése	2 190 896
Óvodák felújítás, fejlesztése	533 093
Szociális intézmények felújítás, fejlesztése	298 535
Rendelők felújítás, fejlesztése	596 119
Bölcsődék felújítás, fejlesztése	564 544
Kulturális intézmények	312 926
Polgármesteri Hivatal felújítása	376 657
Intézmények összesen	4 872 770
Klauzál téri csarnok felújítása	276 914
Parkok felújítása	81 232
Térfigyelőrendszer korszerűsítése, bővítése	187 968
Közterület fejlesztése Külső-Erzsébetvárosban	479 230
Közterület fejlesztése Középső-Erzsébetvárosban	594 832
Közterület fejlesztése Belső-Erzsébetvárosban	1 298 086
Erzsébetvárosi Önkormányzati épületek, lakások rehabilitációja, felújítása összesen:	1 076 327
egyéb	89 515
Összes felújítás, fejlesztés	8 956 874

26. táblázat Önkormányzati fejlesztések nem uniós forrásból 2009-2014 között.

Forrás: Erzsébet Terv, önkormányzati adatszolgáltatás.

A 2007-2013 közötti uniós tervezési időszakban Erzsébetváros Önkormányzata 1,323 milliárd Ft uniós támogatásban részesült, 9 projekt keretében. A 9 projekt közül 3 db volt beruházás jellegű, vagy döntően beruházás jellegű projekt. Ezek közül a legnagyobb összegű projekt a Belső-Erzsébetváros Zsidónegyedét célzó Kultúra Utcája nevű, funkcióbővítő városrehabilitációs beavatkozás volt (829 millió Ft támogatással), mely komplex módon újította meg a Kazinczy utca és az ott lévő épületeket egy részét, új, elsősorban kulturális és turisztikai funkciókat is telepítve az akcióterületre. A másik jelentős fejlesztés a Városliget Bölcsőde bővítése és korszerűsítése volt, erre 172 milliót nyert az önkormányzat. Szintén uniós támogatással valósult meg a Pol-

gármesteri Hivatal akadálymentesítése. ÁROP program keretében került sor a Polgármesteri Hivatal szervezetfejlesztésére (erre két pályázatot is nyert az önkormányzat), illetve TÁMOP forrásból valósult meg a „Kompetencia alapú oktatásra való áttérést segítő program, Ifjúsági Tanácsadó Iroda létrehozása és egy kerületi zeneiskolai program.

Pályázat neve	kiírás száma	támogatás (Ft)
Kultúra utcája, Budapest, VII. kerület Erzsébetváros funkcióbővítő rehabilitációja	KMOP-5.2.2/B-2f-2009-0007	829 351 067
A VII. kerületi Önkormányzat keretein belül Agglomerációs Környezetinformációs-technológiai rendszer (AKIR) rendszer kiépítése a környezeti demokrácia fejlesztése érdekében	KMOP-3.3.4/C-2008-0003	83 231 097
Komplex akadálymentesítés Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzat Polgármesteri Hivatala épületeiben	KMOP-4.5.3-10-11-011-0042	7 669 244
Városligeti Bölcsőde bővítése és korszerűsítése - Esély a szülőknek, lehetőség a gyermekeknek	KMOP-4.5.2-11-2012-0034	172 499 999
Szervezetfejlesztés Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzat Képviselő-testületének Polgármesteri Hivatalában	ÁROP-2007-3-A-1/B	32 220 325
Működési folyamatok optimalizálása Erzsébetváros Önkormányzatánál "Szervezetfejlesztés a Közép-magyarországi régióban lévő önkormányzatok számára"	ÁROP-3.A.2-2013-20013-0037	39 997 380
Kompetencia alapú oktatás, egyenlő hozzáférés - Innovatív intézményekben	TÁMOP-3.1.4-08/01-2008-0012	136 000 000
„Érik a Cseresznye...” A Cseresznye Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda Humánszolgáltató szakmai tevékenységének fejlesztése, valamint az ehhez szükséges HR és infrastruktúra biztosítása	TÁMOP-5.2.5-08/1-2008-0181	17 458 822
„A muzsikálás öröme” című programsorozat megvalósítása a Molnár Antal Zeneiskolában	TÁMOP-3.2.11/10-1/KMR-2010-0035	22 038 000
Összesen		1 323 007 112

27. táblázat Uniós támogatással megvalósuló projektek 2007-2014 között.

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

SWOT- ÖNKORMÁNYZATI GAZDÁLKODÁS

ERŐSSÉGEK

- Felelős gazdálkodás, működési többlet
- Erzsébetváros önkormányzatának tulajdonában vannak a köz-célú feladatok ellátásához szükséges ingatlanok
- Felelős kerületi stratégiai tervezés (Erzsébet Terv)
- Kerület „húzóprojektjeinek” megvalósulása (Almássy tér, Kultúra Utcája),
- A kerületi intézmények tervszerű megújítása, figyelembe véve az energetikai szempontokat is
- A közterületek (utak, járdák) és zöldfelületek tervszerű megújítása
- Klauzál téri Csarnok felújításának megkezdése, mely több mint 2 milliárd Ft értékű fejlesztés és az egész Belső-Erzsébetváros funkcionális megújítására hatással van.

GYENGESÉGEK

- A helyi gazdaságpolitika hasznait a kerület csak korlátozottan élvezi a forrásmegosztás miatt
- Az önkormányzati bérlakásállomány és a társasházi lakóépületek magas felújítási szükséglete

LEHETŐSÉGEK

- Energetikai program folytatása az önkormányzati intézményekben a kerületi költségvetés tehermentesítésére
- Növekvő helyi adóbevételek a kerület gazdasági fejlődésének köszönhetően
- Uniós és hazai támogatási források kihasználása az épületállomány megújítására, mind az önkormányzati tulajdonú, mind a társasházi lakóépületek esetében
- Gazdaságfejlesztési feladatok fővárosi és kerületi összehangolása

VESZÉLYEK

- Önkormányzat számára finanszírozási környezet kedvezőtlenebbé válik – jogszabályi változások
- Kötelező feladatok költségeinek növekedése (pl. szociális helyzet romlása)
- Csökkenő önkormányzati mozgástér
- A támogatások tudatos ösztönző rendszerének, a magánberuházók bevonásának elmaradása esetén a fejlesztések nem lehetnek hosszútávon fenntarthatóak

Fejlesztési kihívások az önkormányzati gazdálkodás és fejlesztéspolitika terén

Az önkormányzati gazdálkodás terén a fejlesztési kihívások közvetetten értelmezhetőek, elsősorban a fejlesztések feltételrendszerének biztosítása a feladat. Ennek kapcsán az alábbiak szükségesek:

- felelős, ütemezett stratégiai tervezés fenntartása
- a források biztosítása a tervezett fejlesztésekhez, elérhető uniós források minél nagyobb mértékű felhasználása a tervezett fejlesztésekhez
- a magánszektorral (vállalkozókkal, lakossággal, társadalmi szereplőkkel) partnerségi kapcsolatrendszer erősítése a kívánt fejlesztések megvalósítása érdekében.

1.7. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

Erzsébetváros tájtypusát tekintve teljes egészében települési (urbánus) táj, ennél fogva az emberi beavatkozás és az épített elemek vannak túlsúlyban.

A városrész beépülése a 18. században indult meg, amikor Pest város falai között már nem állt rendelkezésre elegendő hely. Eleinte tanyák, szőlőskertek jelentek meg a területen, de fokozatosan beépült a terület. A 19. század első felében a házak száma csaknem megduplázódott, egyrészt újabb területek felhasználása, másrészt a meglévők sűrűbb beépítése miatt.

A kerületben védett természeti terület, illetve érték nem található.

1.7.1. Zöldfelületi rendszer vizsgálata

A zöldfelületi rendszer a település sajátos felépítésű, biológiai folyamatokkal és ökológiai törvényszerűségekkel jellemezhető alrendszere. A településszerkezetet átszövő, tagoló városi szabadterek rendszere foglalja magába a területi és lineáris zöldfelületi elemeket. Ez a hálózat különböző jellegű és funkciójú, változatos zöldfelületi elemekből épül fel. A zöldfelületi elemek tipologizálhatók kiterjedésük, eltérő ökológiai jellemzőik, és rekreációs használatuk alapján.

Erzsébetváros elhelyezkedésénél fogva Budapest egyik, zöldfelületekben leginkább hiányos kerülete. Mindösszesen 3 hektárnyi közhasználatú zöldfelület (jellemzően kisebb közkertek formájában) található Erzsébetvárosban, ami azt jelenti, hogy mindösszesen 0,6 m² közhasználatú zöldfelület jut 1 lakosra a kerületben.

Ezek a közkertek szigetszerűen helyezkednek el a városi szövetbe ékelődve (pl. Klauzál tér), összefüggő zöldfelületi rendszert nem alkotnak.

Ugyanakkor a nagymértékű beépítettség folytán az egyéb kondicionáló zöldfelületek aránya is elenyésző. Számottevő lakókert csak a Városligeti fasor melletti villakertekben fordul elő. További meghatározó zöldfelületi elemként jelennek meg a kerületben az intézménykertek, mint pl. a Szent István Egyetem Állatorvostudományi Kara.

Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

A zöldfelületi rendszer jelentősebb elemei:

- Klauzál tér
- Kéthly Anna tér
- Almássy tér
- Rózsák tere
- Reformáció park

Klauzál tér

A kerület legjelentősebb közparkja különböző rekreáció funkcióknak is helyet ad: kutya-futtató, játszóterek különböző korosztályok számára, sportpályák, pihenőtér sakkozával. A téren japánakácok vannak nagy számban, néhány más fajjal kiegészítve. A téren egy 1848/49-es emlékmű és kopjafa található szép kiültetéssel keretezve.

Kéthly Anna tér

Az erzsébetvárosi tömbrehabilitációkban egy zöldterületet jelöltek ki itt, amely sokáig névtelen volt, majd a híres szociáldemokrata politikusról nevezték el, akinek mellszobra a park tengelyében áll.

Almássy tér

2014-ben a teret felújították. A pályázatok közül a közönség választotta ki azt a tervet, mely szerint az átépítés elkészült. A tér pihenő funkción kívül helyet ad játszótérnek és kutya-futtatónak is. Emellett köztéri WC is működik a park területén.

Rózsák tere

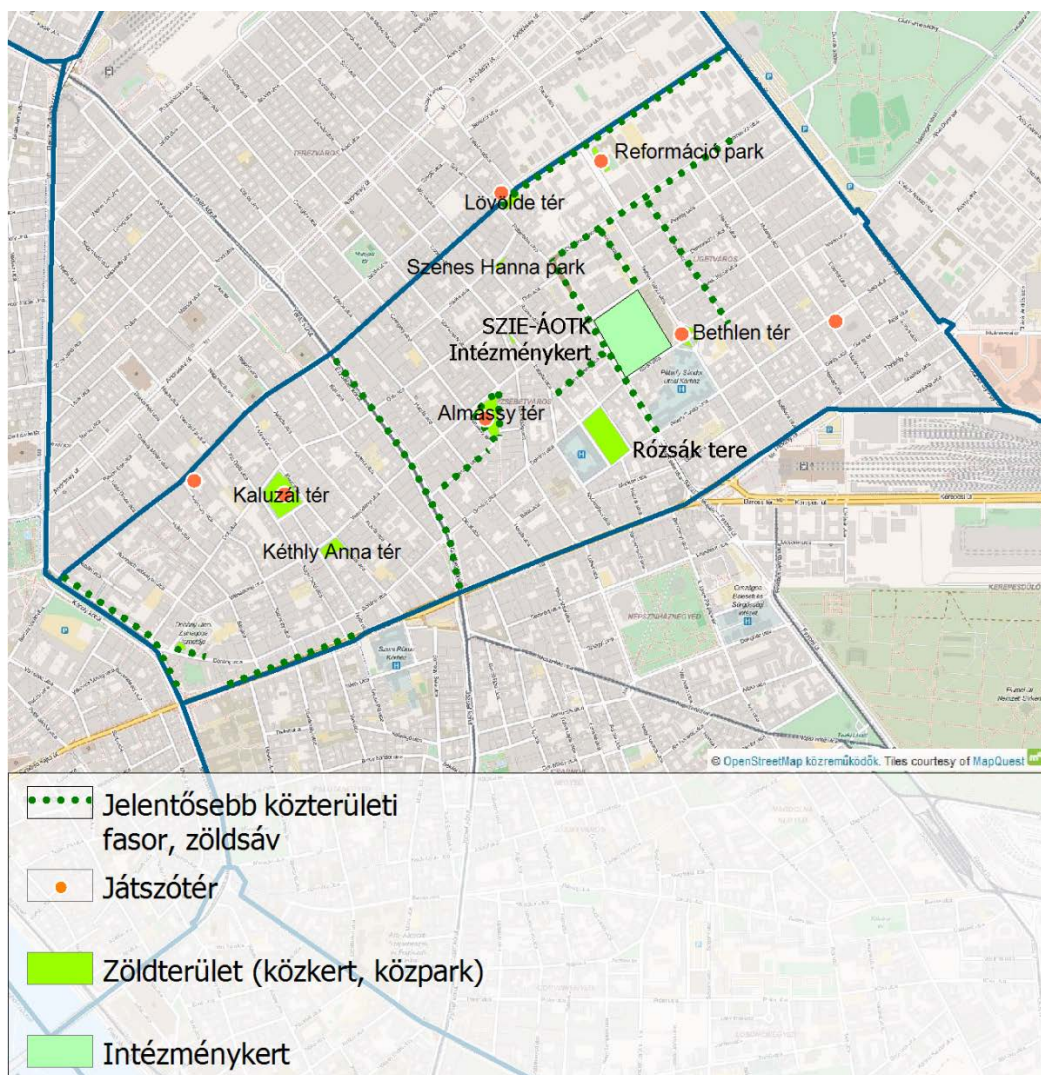
A római katolikus templom körül rendezett, körbekerítet pihenőpark található. A templom mögött két emlékművet találunk, egy az 1956-os forradalom itt eltemetettjei számára, míg a másik a világháborúk áldozatai emlékére készült. A határoló és részben a tér részét képező utak felújításra szorulnak egységessé téve a templomi miliővel.

Reformáció park

2008-ban nyitották meg a reformáció-emlékparkot, a Bajza utca és a Városligeti fasor sarkán, a Fasori Evangélikus Gimnázium mellett. Az emlékpark egy részét a gyerekek játszótérnek használhatják, nyaranként pedig virágbemutatót is tartanak itt.

Kerület faállomány

A kerületi díszfaállomány megoszlása: 356 db csemetedíszfa, 361 db idősebb parkfa, 404 db idősebb fasori díszfa (adatforrás: Erzsébetváros Környezetvédelmi programja a 2011-2017 közötti időszakra). Az idősebb díszfaállomány nagyobb része előregedett, fokozott ápolást és figyelmet követel. A legkedvezőtlenebb állapot a fasori díszfákra jellemző. A közterületi faállomány mellett a kerület belső udvaraiban is értékes díszfaállomány található.

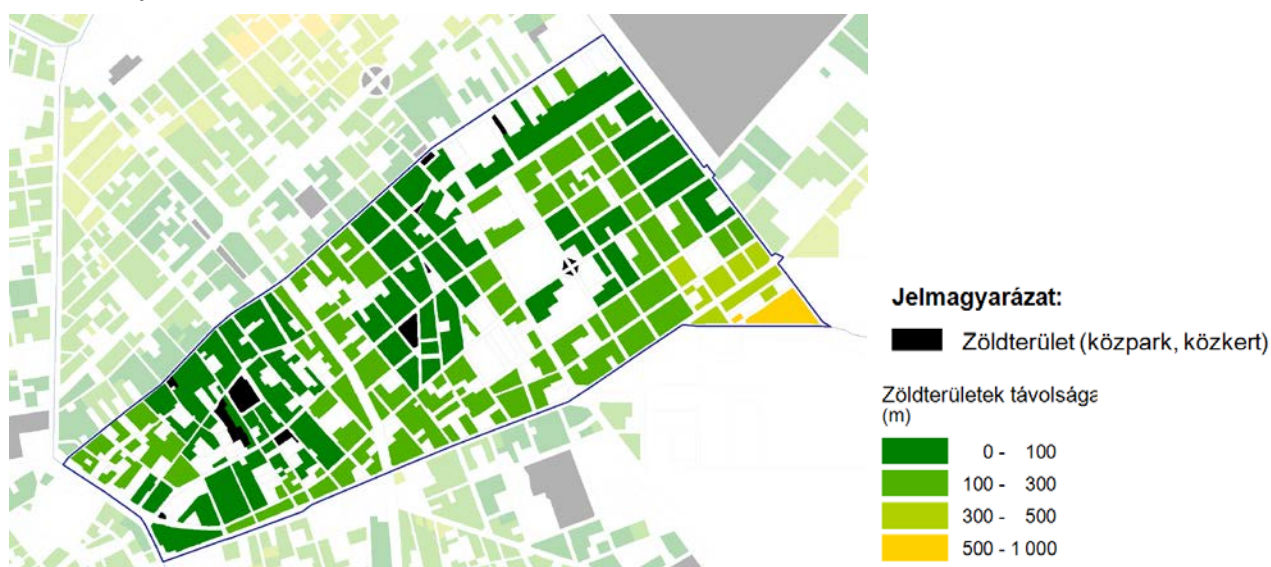

1.7.2. Zöldfelületi ellátottság értékelése

A zöldfelületi ellátottságot meghatározza egyrészt a köztertek, közparkok nagysága és térbeli elhelyezkedése, másrészt a településen található zöldfelületek intenzitás értéke.

Közkertek, közparkok

A település zöldterületi ellátottsága a közösség által igénybe vehető zöldfelületek nagyságától (funkcionális kínálatától), illetve ezek térbeli elhelyezkedésétől függ. A közösségi zöldfelületek típusonként eltérő funkcionális és rekreációs szereppel, valamint eltérő vonzáskörzettel bírnak. A mozaikosan elhelyezkedő kisebb köztertek a napközbeni rekreációt biztosítják, a komplexebb funkcióval rendelkező parkok (pl. Városliget) az egész napos rekreációban játszanak szerepet. A vonzáskörzet mérete, kiterjedése a zöldfelület funkciójától, a környező lakóterületek elhelyezkedésétől, valamint a korlátozó tényezők lététől és elhelyezkedésétől függ. A településszerkezetből fakadóan az egyes városrészek zöldfelületi ellátottságát más-más típusú zöldfelületek biztosítják.

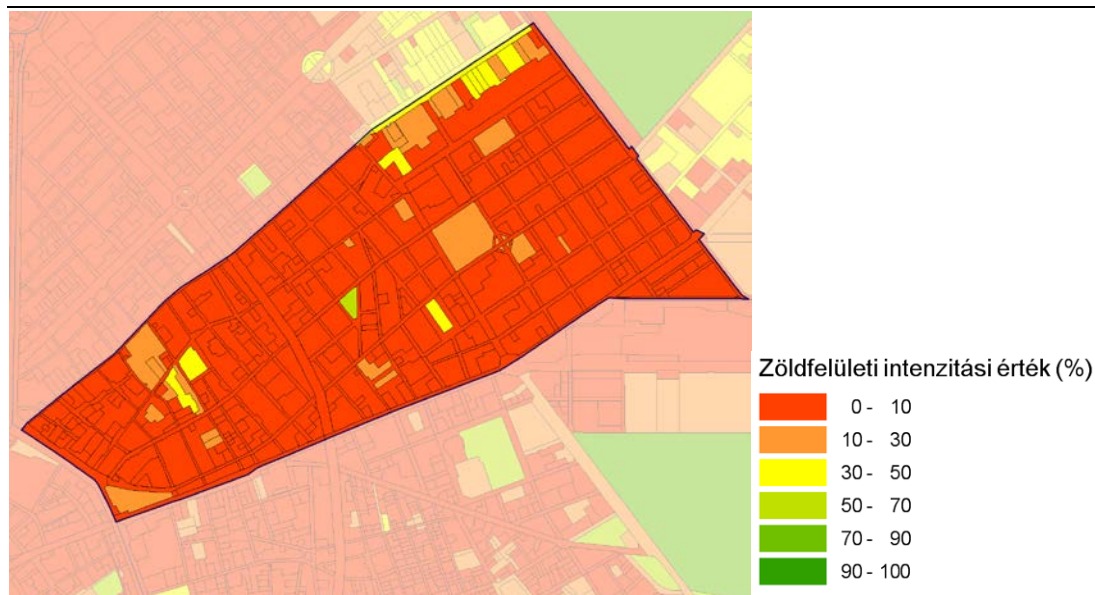
47. ábra - Zöldterületek lakóterületektől való távolsága

Erzsébetváros elhelyezkedésénél fogva Budapest egyik, zöldfelületekben leginkább hiányos kerülete. Egy lakosra mindösszesen 0,6 m² közpark jut, ugyanakkor a Városliget – bár a kerületen kívül helyezkedik el – jelentős szerepet játszik a zöldfelületi ellátottságban.

Nem közpark, de fontos megemlíteni a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Karának az István utca 2. szám alatt lévő campusát, melynek kertje a kerület egyik legjelentősebb zöldfelülete is. A kert, akárcsak az egyetem épületei most került felújításra, az egyetem pedig a kertet a lakosság számára is megnyitja.

Zöldfelületi intenzitás

A zöldfelületi intenzitás másik meghatározó indikátora zöldfelületi ellátottságnak, és ezáltal a települések élhetőségének. A zöldfelületek közvetetten, illetve közvetlenül hatással vannak a városklímára, közvetett módon pedig az élővilágra és az emberre is. A Zöldfelület Intenzitás érték (ZFI) a zöldfelület intenzitását jellemző %-érték, mely az adott területre eső zöldfelületek arányát (területi kiterjedés és borítottság minősége is) fejezi ki. Az érték nagysága nem egyezik a zöldfelületek tényleges nagyságával (pl. egy zárt lombkorona szint alatt lévő szilárd burkolat nem érzékelhető a felvételeken).

48. ábra - Zöldfelületi intenzitás érték, 2010

Adatforrás: BCE, Tájtervezési és Területfejlesztési Tanszék, Landsat TM5 műholdfelvétel felhasználásával)

A VII. kerület tömbjeiben a zöldfelületi intenzitás jellemzően rendkívül alacsony (0-10 % közötti). Ennél magasabb értékek csak a Városligeti fasor környékén és a szigetszerűen elhelyezkedő néhány parknál, intézménykerteknél tapasztalható.

SWOT

ERŐSSÉGEK

Jellemzően megfelelő állapotú, felszereltségű és funkciókínáló parkok.

Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Karának kertje felújításra került, és megnyílt a lakosság számára is

GYENGESÉGEK

Az egy főre jutó zöldterületek nagysága rendkívül alacsony, ami a lakókörnyezet élhetőségét csökkenti.

Hiányzik a zöldfelületek hálózati rendszere

LEHETŐSÉGEK

Alternatív zöldterületek (pl. közösségi kertek) iránti társadalmi igény növekedése.

Növekvő igény a gyalogosbarát utakra. A sétányok szerepének felértékelődése a turizmus fejlődésével (Gozsdu udvar, Madách sétány).

VESZÉLYEK

A szomszédos Városliget közparki funkciója a Liget Budapest állami projekt végrehajtásával gyengülhet.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK:

- Az intenzív beépítések miatt alternatív megoldások keresése a zöldfelületi ellátottság javítására, zöldfelületek hálózatosítására

1.8. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

1.8.1. Az épített környezet értékei

Településszerkezet történeti kialakulása

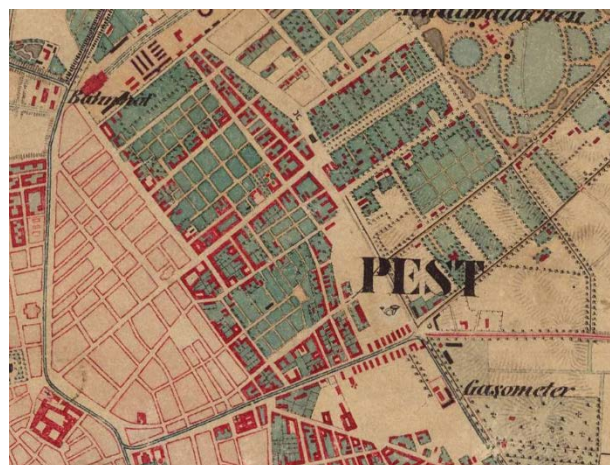
A török hódoltság utáni időkben a mai Kiskörút mentén húzódtak a városfalak, s a későbbi Teréz-, illetve Erzsébetváros helyén elszórt tanyák, szőlőskertek jöttek létre. A Felső Külvárosnak nevezett területen a népesség folyamatosan nőtt, 1734-ben még csak 11, 1792-ben már 559 házat számláltak össze. Ekkorra a kis kertek, veteményesek, s a szűk dűlőutak mentén formálódni kezd a város új negyede, amelyben a vidékről felköltöző mesteremberek találnak maguknak szállást. Ide érkeznek a kertek és házak közé azok a zsidó lakosok (vidékről és Óbudáról). Pesten a zsidók csak 1783-tól bérelhettek lakást, üzletet, akkor is csak a külső negyedekben, így a mai Erzsébetvárosban, de a mai Károly körút és Deák tér találkozásakor kialakult, úgynevezett zsidópiac meghatározó volt a város kereskedelme és a betelepülők szempontjából.

A későbbi VII. kerület szerkezetét az elsőként kialakult utcák (Király utca, Dob utca) határozták meg. A városfalon túllépő beépítés szervezésében fontos szerepet kaptak a sugárirányú utakat összekötő gyűrűirányú elemek. Így az 1870-es években a Nagykörút kialakítása adott lendületet a terület fejlődésének.

49. ábra - Első katonai felmérés (1763-1787)

Forrás: Arcanum adatbázis

50. ábra - Második katonai felmérés (1806-1869)

Forrás: Arcanum adatbázis

Az 1873-as egyesítés után, az ekkor már Terézvárosként ismert Felső Külváros már túl nagy és népes volt, ezért kettéosztották, és a Király utcától északra a VI., délre a VII. kerületet hozták létre. A VII. kerület Erzsébetváros néven vált ki Terézvárosból. Új elnevezését - amelyet 1882. február 7-én iktattak be - I. Ferenc József feleségéről, Erzsébet királynéről kapta.

51. ábra - Harmadik katonai felmérés (1869-1887)

Forrás: Arcanum adatbázis

A Nagykörút és a Dózsa György út közötti sakktábla szerkezetű utcarendszeren a 19. század végére alakult ki. Belső-Erzsébetváros nyüzsgő vallási, kereskedelmi és kulturális központ lett, gyors tempóban épültek fel a bérházak, a kerület pedig a főváros egyik legsűrűbben lakott részévé vált, amely pozícióját máig megőrizte.

A kerület és lakosai történetében a tragikus mélypontot a nyilas hatalomátvétel, valamint az ezt követő gettósítás és népirtás jelentette. A második világháború végén,

1944-ben a kerület területén jelölték ki a budapesti úgynevezett nagy gettót, amelyet északról a Király utca, keletről a Nagyatádi Szabó utca (ma Kertész utca), délen a Dohány utca és nyugaton a Károly körút határolt. A háborút követő években Erzsébetváros szinte teljesen kiürült, a tehetősebb családok, lakók hamar elköltöztek, bár Belső-Erzsébetváros kereskedőnegyed-jellege megmaradt.

A rendszerváltás után kezdett a városrész újra fejlődni, elsősorban a Városliget vonzáskörzetébe tartozó területeken. Erzsébetváros ma Budapest legkisebb területű, ugyanakkor legnagyobb népsűrűségű kerülete.

Történeti településmag

A kerület legkorábban kialakult városrésze a Károly körúton túli, de a mai belvároshoz közeli Király utca, Dob utca, Dohány utca környéke, az egykori „zsidók” által lakott, a városfalon kívüli terület. Ebben a városrészben található meg ma is az ortodox zsidóság vallási életének központja

Belső-Erzsébetváros 2002-ben az UNESCO védelme alá került.

A pesti zsidónegyed első központja az Orczy-ház lett. A 140 lakószobás, 48 lakásos épületet idővel már kizárólag zsidók lakták, hiszen a tulajdonos Orczy-család meglátta a lehetőséget a vásárra járó zsidóságban, és megnyitotta előttük a házat. A házban a lakásokon kívül megtalálható volt 37 boltozott raktárhelyiség, mézszárszék, fürdő, valamint egy iskola is. Benne 111 éven át üzemelt az Orczy-kávéház is, a város egyetlen „glattkóser” kávézója. A saroképületnek a Király utcai oldalán működött Az Angyalhoz elnevezésű fogadó, mely idővel Angliai királyra torzult, majd 1804-ben már Königgasse, azaz Király utcává változott.

52. ábra – Orczy- és Pekáry-ház

Ez az utca kötötte össze az egykori városfalon belüli városrészt a Városligettel. A kor neves építészei – Pollack Mihály vagy Hild József – terveztek és emeltek a Király utcán két-három szintes házakat. A városi zsidóság több, mint a fele Terézvárosban (akkor még VI. és VII. kerületben) élt. A Király utca lakosságának több, mint 3/4-e volt zsidó. Nekik volt köszönhető az utca élete.

A „zsidónegyed” kitolódásával az Orczy-ház viaszszorult, majd szerepét átvette a „zsidó háromszög”. Ezt a Dohány utcai zsinagóga, a Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga, valamint a Kazinczy utcai zsinagógába költözött gyülekezetek alkották. Az Orczy-ház az Erzsébet sugárút/Madách sétány program „áldozatává” vált 1936-ban, helyén pedig ma a meg nem valósult sugárút kapujaként a Madách-házak állnak.

Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

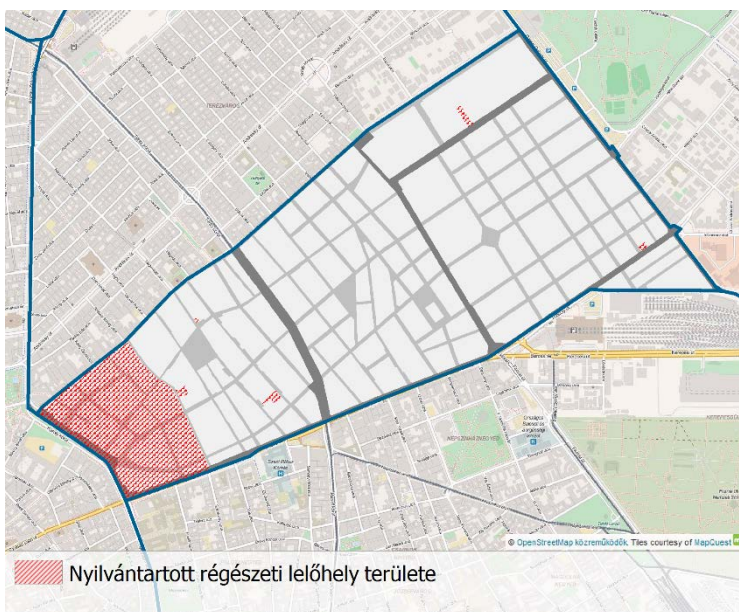
A régészeti örökség leírása a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 71. § (1) bekezdése szerinti, a Lechner Lajos Tudásközpont által vezetett közhiteles hatósági nyilvántartásban található adatokon, az ide vonatkozó szakirodalmon, a Magyar Nemzeti Múzeum Adattárában található leletmentési dokumentációkon és a helyszíni szemlén alapul.

Történeti leírás, régészeti örökség, védettségek (területi és egyedi)

A kerületben a legnagyobb nyilvántartott régészeti lelőhely Belső-Erzsébetvárosban, a történelmi „Zsidónegyedben” (Károly körút és a Kazinczy utca között elhelyezkedő területeken) található.

Ezen felül elszórtan, kis területeken találunk lelőhelyeket. Ezek a területek a Klauzál utcán, a Klauzál tér és Dob utca találkozásánál, a Damjanich utcán, valamint a Thököly út-Cserhát utca közös pontjánál találhatóak.

53. ábra - Erzsébetváros régészeti területei

Forrás: Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ

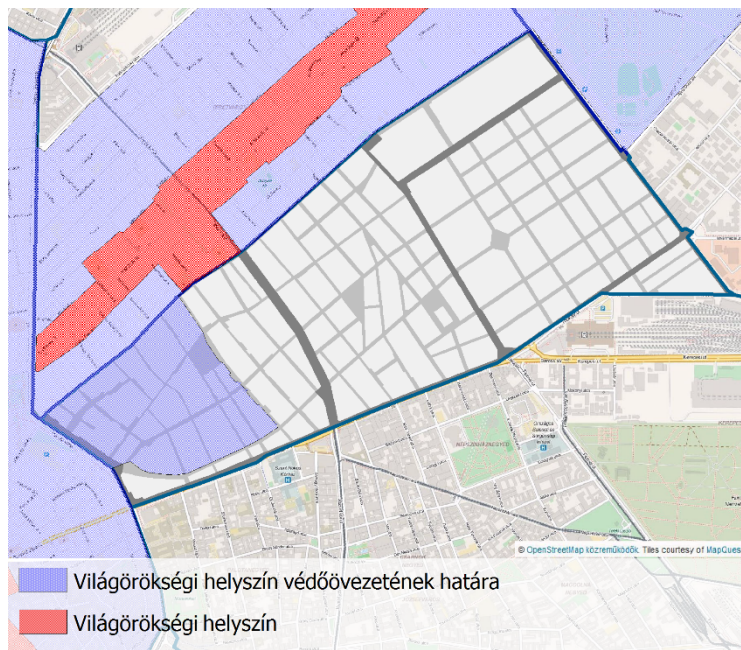
Világörökségi és világörökségi várományos terület

Az Országgyűlés az egyetemes értékek megőrzéséhez szükséges rendelkezések megállapítása érdekében megalkotta a 2011. évi LXXVII. Törvényt a világörökségről.

A törvény meghatározta a:

- világörökségi helyszín, valamint védőövezetét
- világörökségi várományos helyszín, valamint védőövezetét

Az UNESCO Világörökség Bizottsága 1987. december 11-én vette fel a világörökségek listájára az Andrássy út és történelmi környezetét. A kerület Dohány utca, valamint Klauzál utca határáig része a Világörökségi helyszín védőövezetének. Lakóépületeinek és középületeinek többsége értékes műemlék.

54. ábra - A kerület Világörökségi helyszín védőövezetének határa

Forrás: Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ

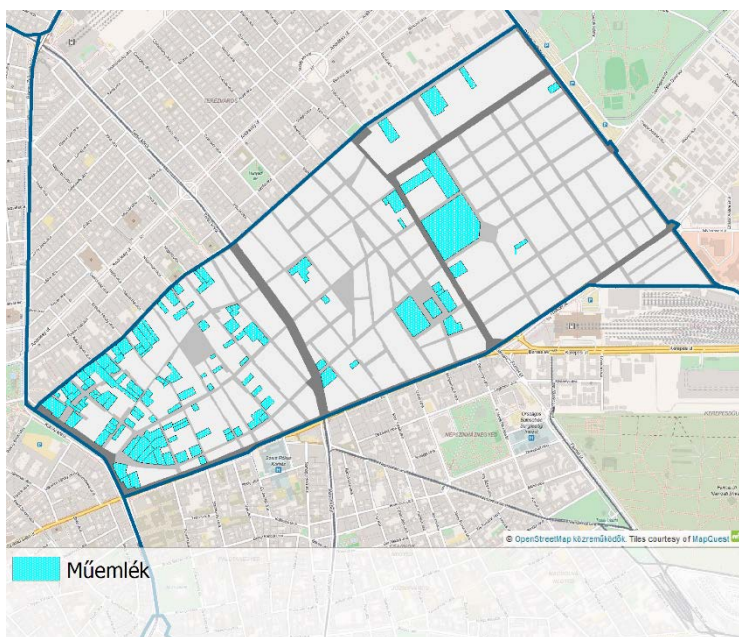
Műemlék, műemlékegyüttes

Műemléki érték minden olyan építmény, kert, temető vagy temetkezési hely, terület (ezek maradványa), valamint azok rendeltetésszerűen összetartozó együttese, rendszere, amely hazánk múltja és a közösségi hovatartozás-tudat szempontjából kiemelkedő jelentőségű történeti, művészeti, tudományos és műszaki emlék, alkotórészeivel, tartozékaival és berendezési tárgyaival együtt.

A VII. kerület területén a műemléki védettség alatt álló ingatlanok mindhárom városrészben megtalálhatók. A legnagyobb koncentráció Belső-Erzsébetvárosban van, ott is elsősorban a Király utca, a Gózsdu udvar, valamint annak folytatásaként a Síp utcában található műemlék a legnagyobb számban.

A kerületben több, mint 150 védett értéket tartanak nyilván.

A nyilvántartásba vett értékek jegyzékét a 4. számú melléklet tartalmazza.

55. ábra - Erzsébetváros műemlékei

Forrás: Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ

Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet

A kulturális örökségvédelemről szóló 2001. évi LXIV. törvény meghatározásában a műemléki területek:

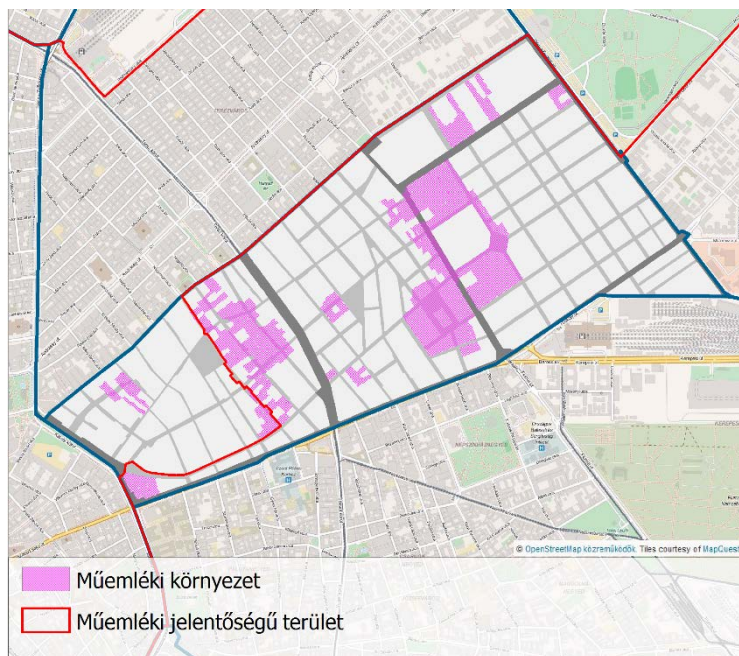
- történeti táj
- műemléki jelentőségű terület
- műemléki környezet.

Műemléki jelentőségű terület

Az MJT törvényi meghatározása: „Műemléki jelentőségű területként kell védeni a település azon részét, amelynek jellegzetes szerkezete, beépítésének módja, összképe, a tájjal való kapcsolata, terei és utcaképei, építményeinek együttese összefüggő rendszert alkotva történelmi jelentőségű és ezért műemléki védelemre érdemes.”

Budapesten kormányrendelettel (7/2005. (III. 1.) NKÖM rendelet) nyilvánították műemléki jelentőségű területté a Budapest főváros területén világörökségi védelem alatt álló ingatlanokat.

Az VII. kerületi MJT érintett területei Erzsébetváros Király utca – Károly krt. – Dohány utca. – Kálvária utca által határolt része.

56. ábra - Erzsébetváros műemléki jelentőségű területei és műemléki környezetek

Forrás: Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ

Műemléki környezet

A kulturális örökségvédelemről szóló 2001. évi LXIV. törvény 39.§. (2) bekezdése szerint „a védetté nyilvánított műemlék kormányrendeletben meghatározott környezete műemléki környezetnek minősül.”

A 393/2012.(XII.20.) számú kormányrendelet 17.§.-a szerint az alábbi telek jelölhető ki műemléki környezetnek:

- amely a műemléki érték telkével közvetlenül határos,
- amelyen az esetleges építési vagy más tevékenységek a műemléki érték állagát közvetlenül befolyásolhatják, vagy
- amelyen a műemléki érték megjelenését, értékeinek érvényesülését közvetlenül befolyásoló építmény áll.

A kormányrendelet (3) bekezdése szerint „a 2013. január 1. előtt védetté nyilvánított műemlékkel vagy műemléki jelentőségű területtel közvetlenül határos telkek, a közterületszomszágok és a közterületszomszágokkal határos ingatlanok, valamint a védetté nyilvánításról szóló miniszteri rendeletben ettől eltérően kijelölt ingatlanok” szintén műemléki környezetnek minősülnek.

Nemzeti emlékhely, történelmi emlékhely

A VII. kerületben nincs nemzeti emlékhely.

Helyi védelem

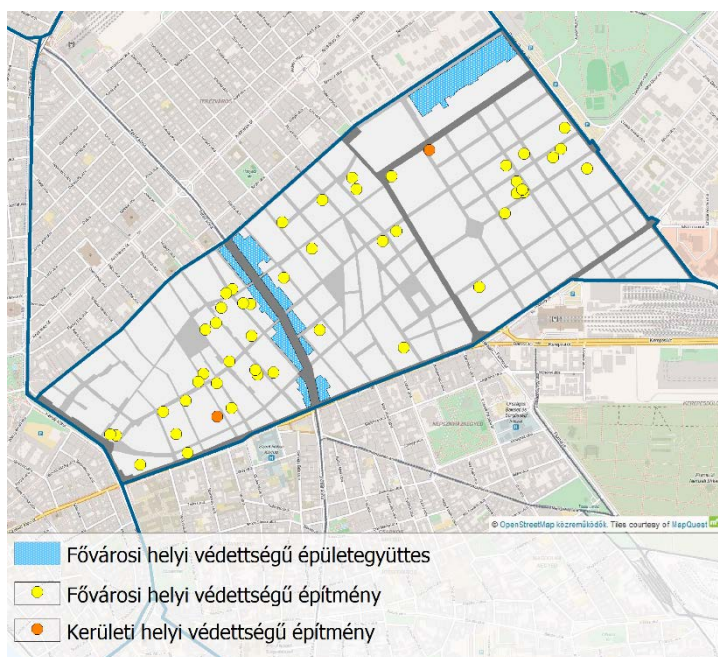
Fővárosi Helyi védelem

Budapest főváros városképe és történelme szempontjából meghatározó építészeti örökség kiemelkedő értékű - műemléki védettség alatt nem álló - elemeinek védelme érdekében Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlése a 37/2013. (V.10.) Főv. Kgy. rendeletében határozza meg a helyi védettséggel kapcsolatos szabályokat. A rendelet új mellékletét a 13/2015. (III.16) önkormányzati rendelettel fogadták el.

A VII. kerületben 49 helyi védett épület és építmény található. A védett értékek részletes jegyzéke a Melléklet I.9. számú fejezetében található.

Kerületi helyi védelem

Erzsébetvárosban a 9/2008. (IV.25.) önkormányzati rendelete fogalmazza meg a védett értékeket. A védelem alá helyezett értékek listáját a Melléklet I.9. számú melléklete tartalmazza.

57. ábra - Erzsébetváros fővárosi és kerületi helyi védettségű építmények és épületegyüttesek

Forrás: Forster Gyula Nemzeti Örökséggazdálkodási és Szolgáltatási Központ és Erzsébetváros Önkormányzata

1.8.2. Területfelhasználás vizsgálata

A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

A kerület a történelmi belváros szerves részét alkotja, területe 208,7 ha. Közigazgatásilag északról a VI. kerülettel, északkeletről a XIV. kerülettel, délről a VIII. kerülettel, nyugatról az V. kerülettel határos.

A fővárosi zónarendszerben a VII. kerület a belső zónában helyezkedik el. (Lásd. 1.2.6. fejezet - Budapest főváros településszerkezeti terve (TSZT 2015) pontjánál a térképi lehatárolást.)

A kerületet szerkezetileg jól elkülöníthető városrészekre tagolhatjuk: Belső-Erzsébetváros (1.), Középső-Erzsébetváros (2.) és Külső-Erzsébetváros (3.).

Mindhárom kerületrész a történelmi belvároshoz kapcsolódó hagyományos, sűrű, zárt sorú beépítésű, nagy népsűrűségű zóna, ahol a városszerkezet és zömében a beépítés is több, mint száz éve alakult ki.

A kerületben **lakó-, valamint városközponti funkciók a dominánsak, belvárosias térség**, nagyvárosias beépítési móddal és intézményi területekkel. A kerületnek nincs kifejezett központja, hiszen a belvároshoz szorosan kötődve szerves része annak.

A kerület jelenlegi, tényleges területfelhasználása

A VII. kerület jelenlegi, **tényleges** területfelhasználásáról elmondható a vegyesség, azonban túlnyomórészt a lakódominancia és a városközponti területek jelenléte a meghatározó.

A beépítésre szánt területek közel több, mint felét (107,9 ha) lakóterületek teszik ki. A **lakóterületek** megoszlása jellemzően homogén, szinte kizárólag **nagyvárosias** beépítés a jellemző. **Kisvárosias lakóterületek** a Városliget fasor mentén, a Városliget szélén találhatók.

A kerületben a **vegyes**, jellemzően városközponti területek elsősorban Belső-Erzsébetváros teljes területén, az Erzsébet körút, valamint a Rákóczi út-Baross téri szakaszok mentén találhatók.

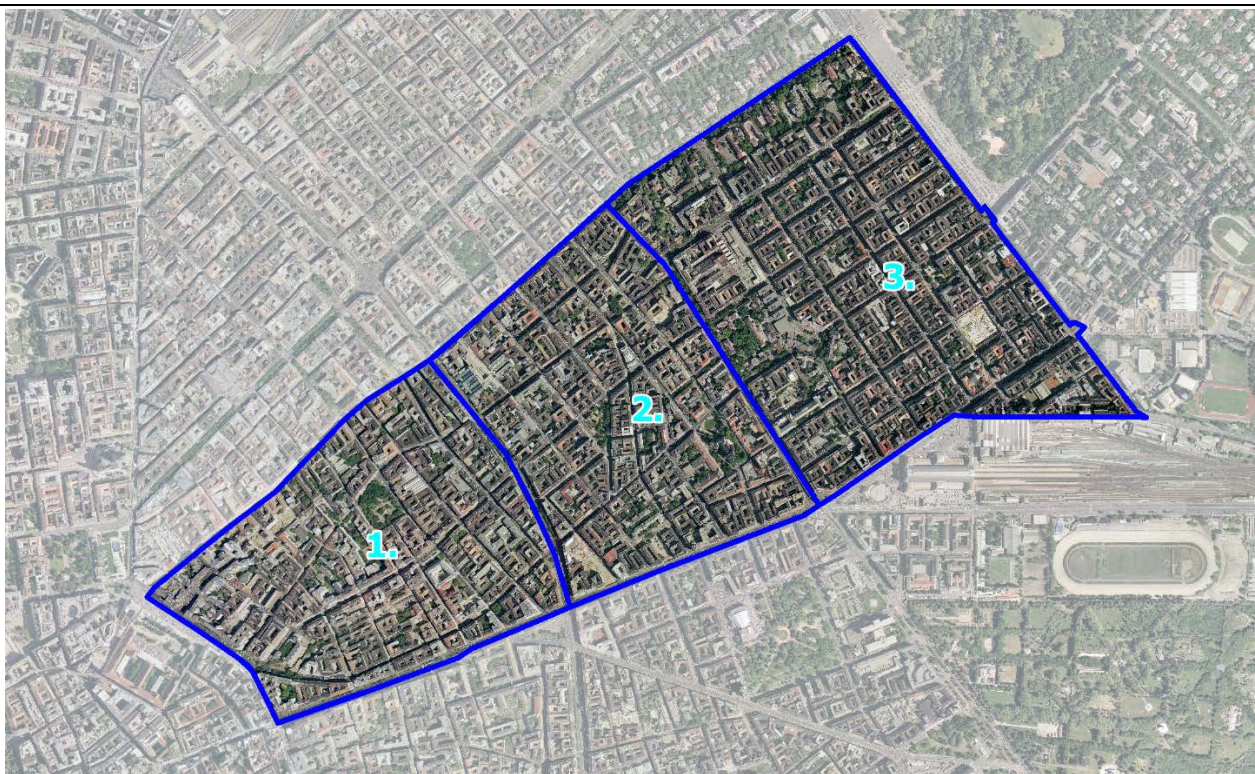
A kerület területének elenyésző hányadát adják a **különleges területek**. Ezek szinte teljes egészében az oktatási központok területei (Szent István Egyetem Állatorvosi Kara).

A jelenlegi területfelhasználás az VII. kerületben a több évszázados városfejlődés eredményeként kialakult állapotokat tükrözik, így az esetleges használatból eredő konfliktusok a történelem során rendeződtek, kedvező irányba alakultak. Ebből adódóan az VII. kerületben nem jellemzőek a szomszédos területfelhasználás egységek konfliktusai.

A beépítésre nem szánt területek tekintetében a kerület homogén szerkezetű. A 18,53 ha beépítésre nem szánt területből közel 90%-a zöldterület, a fennmaradó területek pedig közlekedési területek. Bár a beépítésre nem szánt területek legnagyobb aránya zöldterület, a kerület egészéhez mérten elenyésző, mindössze 7%-át teszik ki a teljes kerületnek.

Erzsébetváros területén nincs olyan változással érintett terület, amely a tényleges területfelhasználás kimutatását érintette volna. Ennek alapján a TSZT 2015 területi mérlege adja a tényleges területfelhasználást. (lásd: 1.2.6. A kerület településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata)

A kerületben 3 városrész található: Belső-Erzsébetváros, Középső-Erzsébetváros, Külső-Erzsébetváros.

58. ábra - VII. kerület kerületszélei

Belső-Erzsébetváros (1.), Középső-Erzsébetváros (2.), Külső-Erzsébetváros (3.)

Belső-Erzsébetváros (1.)

A kerületszék a Károly körút mentén a Belvároshoz közvetlenül kapcsolódik, azzal egységes szövetet alkot. Szerkezete és beépítése évszázados fejlődést mutat. A zömében eklektikus, szecessziós és klasszicista műemlékek és védett épületek, épületegyüttesek kiemelkedő építészeti értéket képviselnek. Belső-Erzsébetváros egészére vegyes, városközponti területhasználat jellemző.

Belső-Erzsébetváros megközelíthetősége kiváló, mind tömegközlekedéssel, mind közúton egyaránt. Gyengesége a kerületnek a kerékpáros útvonalak kialakíthatósága. A belső forgalom gyakorta egyirányúsított, ugyanakkor részben csillapított, részben korlátozott.

Középső-Erzsébetváros (2.)

Az Erzsébet körút, valamint a Rákóczi út mentén a Belső-Erzsébetvárosra jellemző vegyes, városközponti területhasználat mutatkozik meg. A kerületszék belsőbb részein (Almássy tér, Lövölde tér vagy éppen a Rózsák tere irányába) elsősorban lakófunkciók dominálnak. Külső-Erzsébetvárosra dominánsan jellemző a hagyományos bérházas lakóövezetek egységes historizáló házállományával és kis tereivel.

A kerületszék műemlékekben szegény terület, és sajátosságai miatt az egyedi védelem alá vonható házak száma alacsony. Központi fekvésű, jó tömegközlekedési kapcsolatokkal rendelkezik. A városi közparkok (Madarász tér, Almássy tér, Rózsák tere) nagy része megújításra került, de a kerületen belül a zöldfelületek aránya még mindig igen alacsony. A városrészben elsősorban az értékvédelmet szem előtt tartó lakóterületi funkciók megerősítése a cél.

Külső-Erzsébetváros (3.)

A kerületszékben elsődlegesen, Középső-Erzsébetvároshoz hasonlóan, a lakófunkció dominál. A többségükben zárt soros, sűrű beépítésű terület alacsonyabb, zömében három, négyemeletes házakkal beépített, melyek udvarai szűkek és gyér benapozásúak. A tömbrehabilitációk nyomán harminc-, negyven évvel ezelőtt a kerületszék egy kisebb lakóépület állománya megújult. A kerületszékben sok a komfort nélküli, fürdőszoba nélküli, egyszobás kislakás.

A városrész alapvetően lakófunkciójú övezet, ahol a kereskedelemnek, és a közeli Városliget hatása miatt a rekreációnak is jelentős szerepe van. A Keleti pályaudvar közelsége az idegenforgalmi és szolgáltatási funkciók térnyerése erőteljesebben prognosztizálható.

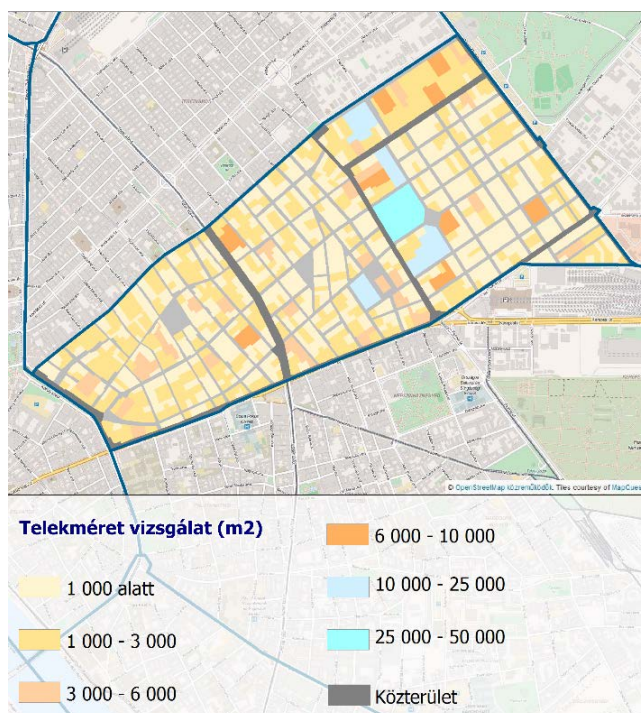
A domináns lakófunkció két helyen szakad meg egy-egy tömb erejéig. Az egyik rész a Bethlen Gábor utca – István utca – Rottenbiller utca – Dembinszky utca által közrefogott felsőoktatási központ (Szent István Egyetem Állatorvosi Kara). A másik a tőle dél-délkeletre, az István utca – Bethlen Gábor utca – Péterfy Sándor utca – Rottenbiller utca által meghatározott tömbben lévő egészségügyi központ (Péterfy Sándor utcai Kórház).

A kerületrész külső elérhetősége közúton és tömegközlekedéssel kiváló, belső tömegközlekedése trolikkal megoldott, a parkolási lehetőségek kedvezőtlenek. A közterületek és zöldfelületek mennyisége nagyon kevés, a meglévők leromlott, illetve átlagos állapotban vannak.

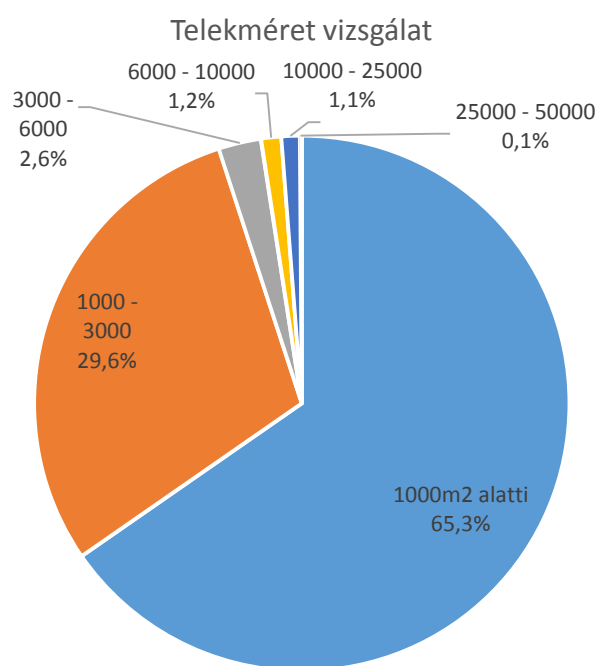
1.8.3. Telekstruktúra

Jellemző telekmorfológia és telekméret

Egy településen belül a telekszerkezet, a telkek morfológiája alapvetően meghatározza annak szerkezetét és egyben a településképet. A történetileg kialakult utcahálózat, a telekosztások akár évszázadokra visszamenőleg is lekövethetők, a múlt lenyomataként szolgálnak. A telekstruktúra, a területi és szélességi-mélységi jellemzők meghatározzák a beépítés jellegét, vizsgálata ezért kulcsfontosságú.

59. ábra - Jellemző telekméret területi megoszlása (m²)

60. ábra - Jellemző telekméret számossága szerinti megoszlása a kerület egészén (közterületek nélkül)

Az VII. kerület Erzsébetváros telekstruktúrájáról általánosságban elmondható, hogy homogén szerkezetű. A homogenitása ellenére azonban egyértelműen felfedezhetőek a történelmi városfejlődés különféle időszakokhoz kötődő jellegzetességei. A kerületben jól elkülöníthető a különféle közterületi, intézményi, városközponti, vagy lakódominanciájú telektípusok.

A kerület egészére jellemző a zárt sorú, társasház jellegű beépítés. Ennek megfelelően a telkek mérete is jellemzően 1 000-3 000 négyzetméter közöttiek. Belső-Erzsébetvárosban az intézményi, városközponti funkciót

ellátó épületek dominálnak, így a telkek mérete és morfológiája is ennek jellemzően növekednek. Itt a telkek mérete jellemzően 2 000–5 000 négyzetméter között vannak.

A harmadik típus az egészségügyi és intézményi területek telkei. Jellemzően 20 000-30 000 négyzetméter körüliek. Ezen telkek a kerület legnagyobb területet foglaló telkei.

1.8.4. Építmények vizsgálata

Az épületek általános funkcionális jellemzői

Az épületállomány és a területhasználat összefüggései

Az építmények vizsgálata folyamán az egyes funkciók, kapacitások, a meghatározó beépítési jellemzők, jellemző magassági viszonyok kerülnek feltárára. Ezek segítségével és a további helyi sajátosságai alapján lehet meghatározni a kerületben jellegzetesen elváló karakterű területeket.

A területfelhasználás vizsgálata bemutatja azokat a területeket, ahol funkcionálisan hasonló rendeltetésű épületek – pl. lakóépületek, intézmények (egészségügyi, oktatási) találhatóak, vagy az adott helyszín épületei különböző típusú gazdasági célt szolgálnak (kereskedelem, ipar, raktár). A homogénként jelölt lakó- vagy településközponti területeken mozaikszerűen vagy beékelődve egyéb rendeltetések is megjelennek – pl. a lakosság ellátását szolgáló funkciók –, befolyásolva a városrész működését. A nagyságrend, a fő rendeltetés, a városrész életében betöltött szerep alapján indokolt az ellátást biztosító, vagy a közcélokat szolgáló létesítmények megkülönböztetése, különösen az intézmények körében, annak ellenére, hogy részletes épületenkénti funkcióvizsgálat nem történik. Az intézmények térbeli elhelyezkedése jelzi az egyes területek ellátottságát, sűrűsödésük kijelöli a központibb helyeket, de mutatja azt is, hogyan erősítik a különböző ellátórendszerek egymást. Az önálló intézményeket az ellátás szolgálatába állított épületföldszinti funkciók egészítik ki.

Az eltérő földszinti funkciók

A városszerkezettel összefüggésben, a kerületben / településen meghatározóak azok a fontosabb erővonalak, amelyek mentén az épületek fölszíni kialakítása lehetővé teszi a közvetlen közterületi kapcsolatot, így alkalmassá válnak az épületek a különböző ellátó funkciók, kereskedelem, vendéglátás, szolgáltatás, vagy egyéb közfunkciók befogadására. Ezek általában a forgalmasabb útvonalak, vagy kiemeltebb terek, közösségi találkozási környékén találhatóak. Különösen jellemzőek a fő szerkezetet alkotó útvonalak mellett (Károly körút, Erzsébet körút, Rottenbiller utca, Thököly út, Király utca, Dózsa György út), de kevésbé jellemző a Külső-Erzsébetváros belső utcáin.

Az intézmények jellemzői

A VII. kerület területén lévő jelentős számú intézmények részben a helyi alapellátását biztosítják, részben fővárosi, de több esetben országos ellátást is szolgálnak.

Közigazgatás

A kerület legfontosabb közintézményei, amelyek Erzsébetvárosban belül helyezkednek el: az önkormányzat és polgármesteri hivatala, a kerületi rendőrkapitányság és ügyészség, a nagykövetségek és az egyéb Országos hatáskörű intézmények. Erzsébetváros tűzoltósága az V. és VI. kerületet együttesen látja el, ez Belváros-Lipótvárosban található.

Nevelési oktatási intézmények

A kerület kis mérete miatt az óvodai és általános iskolai ellátás jónak mondható. Középső- és Külső-Erzsébetváros kerületrészekén több óvoda, általános- és középiskola működik. A középfokú oktatási intézményei a kerület méreteihez képest szintén igen jól ellátott. A kerületben több felsőoktatási intézmény kara is megtalálható. A kerület kis területe hozzásegíti ahhoz, hogy a szomszédos kerületek oktatási intézményei könnyen, és gyorsan elérhetőek, így „besegíthetnek” az esetleges hiánypótlásban.

Egészségügyi intézmények

A kerületben több kiemelkedő egészségügyi létesítmény is található. A Péterfy Sándor utcai Kórház és alintézményei a szomszédos kerületekbe is átnyúlnak. A szakorvosi rendelők, magánklinikák hálózata elsősorban Középső- és Belső-Erzsébetvárost fedik le.

A háziorvosok számát és az egy orvosra jutó átlagos éves betegforgalmat tekintve a kerület alapellátása nagyságrendileg azonos a hasonló méretű és helyzetű belső zónába eső többi kerületéhez.

Egyházi intézmények

A kerületben jelentős számú egyházi létesítmény, templom található, elhelyezkedésük elsősorban a lakóterületeken belüli, több esetben zártkörű beépítéshez illeszkedő módon jöttek létre. A legkiemelkedőbb a Dohány utcai Zsinagóga, amely – alapterületét tekintve – a világon a második legnagyobb ilyen típusú épülete. A zsidóság jelentősen befolyásolta a kerület életét, történelmét így a Rumbach Sebestény utcai Zsinagóga, valamint a Kazinczy utcai Zsinagógákat is meg kell említeni. A Rózsák terén lévő Árpád-házi Szent Erzsébet plébániatemplom, fővárosi és országos szinten is kiemelkedő hírnévvel rendelkezik.

Szociális intézmények

A szociális ellátó intézmények elhelyezkedése kismértékben követi a korösszetételt, Belső-Erzsébetváros egész, valamint Középső-Erzsébetváros Erzsébet körúti területén kevesebb az időskorúakat ellátó intézmények száma, a Városliget fasor felé pedig a napközi gyermekgondozás intézményei sűrűsödnek. A különböző rászorultságok - fogyatékos ellátás és speciális foglalkoztatók, szenvedélybeteg- vagy, pszichiátriai ellátás intézményei jellemzően a Király utca mentén találhatóak, szorosan kapcsolódva a VI. kerület intézményeihez.

Kulturális intézmények

A VII. kerületben elsősorban Belső-Erzsébetvárosban – szorosan kapcsolódva Belváros-Lipótváros, valamint Belső-Terézvároshoz – található a legtöbb kulturális intézmény

- Bélyegmúzeum (Hársfa u. 47)
- Magyar Elektrotechnikai Múzeum (Kazinczy u. 21.),
- Zsidó Idegenforgalmi és Kulturális Központ (Síp u. 12.)
- Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár (Dohány u. 2.)
- Örkény Színház (Madách tér 6.)
- Belvárosi Színház (Károlyi krt. 3/a.)
- Kazán István Kamaraszínház (Kertész u. 36.)
- Budapesti Zsidó Színház (Holló u. 1.)
- Spinoza-ház (Dob u. 15.)
- Fészek Művészklub (Kertész u. 36.)
- Gozsdu udvar

Belső-Erzsébetváros területén kívül találhatóak:

- Róth Miksa Emlékház (Nefelejcs u. 26.)
- Állatorvos-történeti Gyűjtemény (Bethlen Gábor u. 20-24.)
- Örökmozgó Filmmúzeum (Erzsébet krt. 39.)
- Madách Színház (Erzsébet krt. 29-33.)
- Magyar Színház (Hevesi Sándor tér 4.)
- Bethlen téri Színház (Bethlen Gábor tér 3.)
- Erzsébetvárosban – kiváltképpen a belvároshoz szorosan kapcsolódó részein – sok egyéb látnivaló is található:
- New York palota (Erzsébet krt. 9-11.)

A színházak, múzeumok mellett jelentős számban képviseltetik magukat a könyvtárak. Ezek a könyvtárak felsőoktatási intézményekhez kapcsolódnak, országos szinten nem kiemelt szerepűek:

- ELTE Pedagógia és Pszichológiai Kar Könyvtára
- BGF Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar Szakkönyvtára
- FSZEK Kertész utcai és Deák Ferenc Könyvtárai
- Heller Farkas Turisztikai és Gazdasági Kar Könyvtára
- Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium Központi Kórház és Intézményei Orvosi Könyvtára
- Országos Műszaki Múzeum Könyvtára
- Országos Roma Könyvtár, Levél- és Dokumentumtár

Rekreáció, sport

Rekreációs létesítmények tekintetében a kerület jelentős része ellátatlan, ennek. A Városliget közelsége azonban valamelyest árnyal ezen a képen, hiszen a VI. és VII. kerület lakossága elsősorban a liget nyújtotta adottságokat és szolgáltatásokat veszi igénybe. Ezen felül kiemelkedik még a szintén XIV. kerületi istvánmezei sportközpont közvetlen közelsége is.

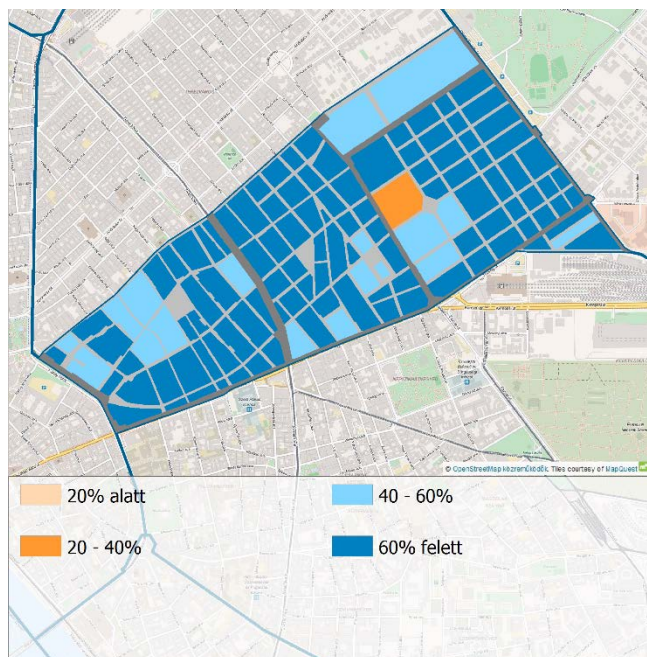
Turizmus intézményei

A kerület turisztikai szempontból szorosan összekapcsolódik az V. és VI. kerület látványosságával és épített környezeti értékeivel. A hangsúly pedig egyre jobban Belső-Erzsébetvárosra helyeződik, ebben a kerületrészben egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a romkocsmák, mint turisztikai vonzó tényező. A kerület Thököly úti és Baross téri területei szorosan kapcsolódnak a Keleti pályaudvar turisztikailag kiemelt helyszínéhez.

Kereskedelem - szolgáltatás

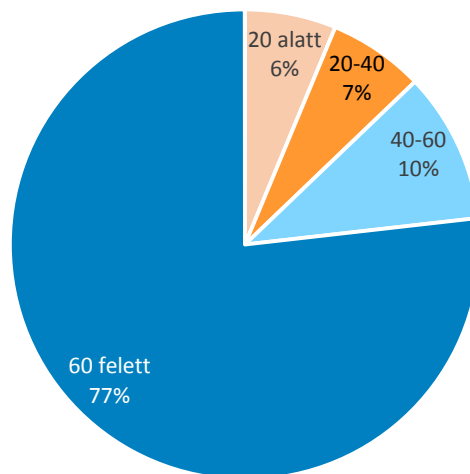
A kerületben nem jelentősek a nagy kiterjedésű bevásárlóközpontok, vásárcsarnokok, hipermarketek, szupermarketek és egyéb kereskedelmi szolgáltató létesítmények. A kerület számára ezt a funkciót a szomszédos kerületekben található plázák, bevásárlóközpontok pótolják (Aréna Pláza, Europeum bevásárlóközpont, Westend). Fontos megemlíteni a Garay téren található Garay Centert, amely több kisebb-nagyobb kereskedelmi-, szolgáltató létesítménynek, valamint piacnak ad helyet.

1.8.5. Jellemző beépítési mérték

61. ábra - Jellemző beépítési mérték területi megoszlása (%)

Jellemző beépítési mérték megoszlása

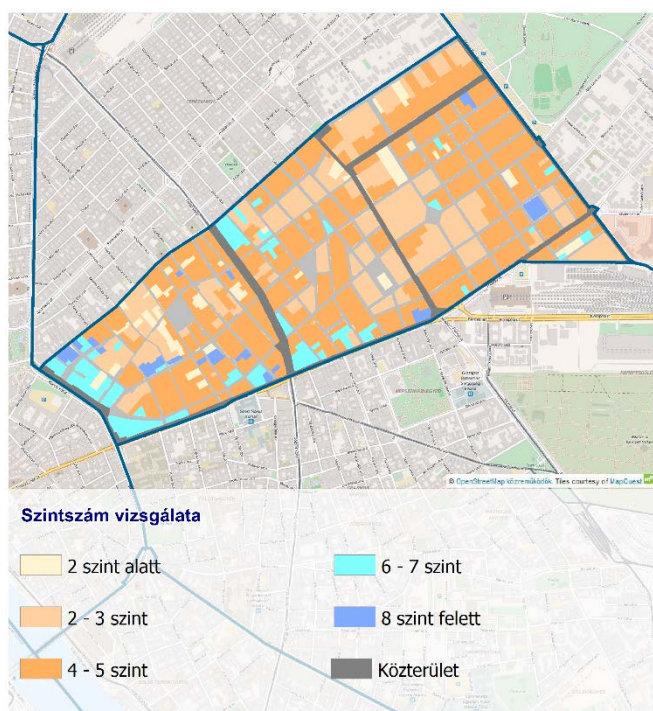

62. ábra - Jellemző beépítési mérték (%) megoszlása a telkek darabszáma alapján, a kerület egészén (beépítésre szánt területeken)

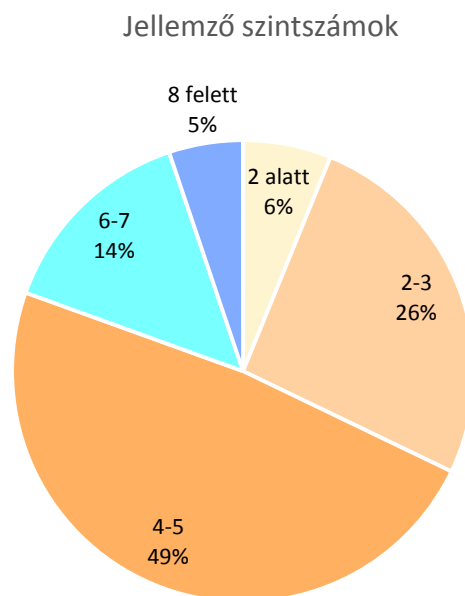
A beépítési mérték a beépítés sűrűségének egyik fontos sajátossága. Az épülettel beépített terület és telkek területének hányadosából adódó érték jól jellemzi az egyes területeket. A Károly körút és Erzsébet körút közötti területek jelentős részén a beépítési mérték jellemzően 60 % feletti. A körutak, valamint a Rákóczi út menti beépítések már 80% feletti beépítési mértéket mutatnak. A belvárosi, nagyvárosias, sűrű beépítési mérték csak néhol szakad fel, így például a Rottenbiller utca menti intézményi területek telkein, ahol 20-40 % közötti beépítési mérték jellemző. A Városliget fasor mentén már jelentősen kisebb általában 30% alatti beépítési mérték mutatkozik. A kerület, Bethlen Gábor utcától északkeletre húzódó területein a 60% feletti beépítési mérték a jellemző.

1.8.6. A beépítés magassági jellemzői (szintszám, beépítési magasság)

63. ábra - Jellemző szintszámok területi megoszlása

64. ábra - Jellemző szintszámok megoszlása a kerületben (%)

A beépítés magassága meghatározó eleme a városképnek, emellett a sűrűség másik meghatározó tényezője. A vizsgálat folyamán a szintszámok alapján hasonló, homogén egybefüggő területi egységek jellemző szintszámai kerülnek bemutatásra.

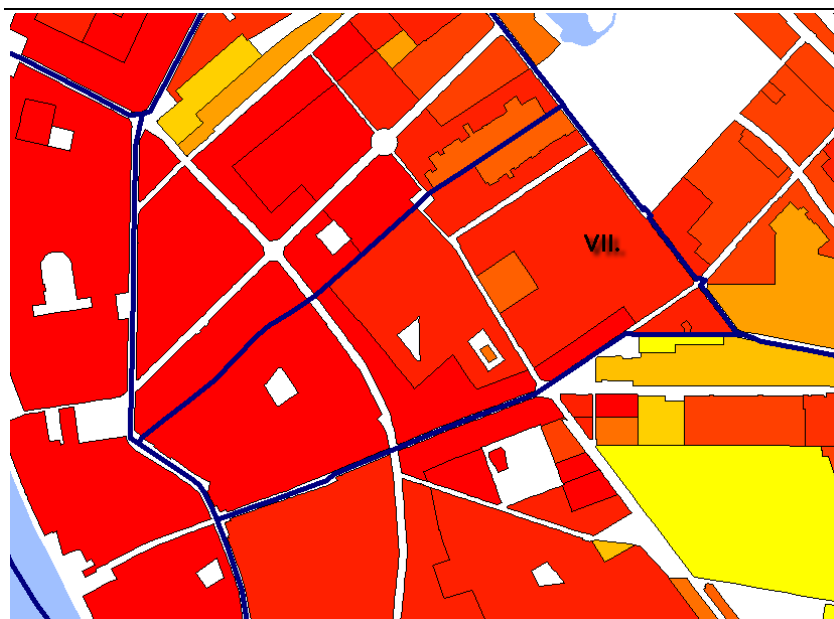
A VII. kerület építészeti karaktere kiemelkedő történelmi múltra tekint vissza. Az épületek nagy része a múlt században, sok esetben az előtt épült, ennek megfelelően a szintszámok is a korabeli építéstechnológiának megfelelően alakultak. A Károly körút és Rákóczi út mentén jellemzően 6 szintnél magasabb épületeket találhatunk, hiszen ez a városrész a kerület egyik legrégebbi, belvároshoz szorosan csatlakozó területe.

A kerület többi részén – jellemzően majdnem a felén – a beépítési magasság 4 és 5 szint közötti. Ezek a száz éves, polgári társasházi beépítésekből fakadnak.

A kerület egészen elszórtan találhatunk még 8 emelet vagy afeletti beépítésű épületeket. Ezek nagyrészt szintén a belvároshoz csatlakozó területeken (Wesselényi u., Király utca), valamint a Városligethez közeledve a Garay téren és a Városligeti fasoron.

1.8.7. Jellemző beépítési sűrűség

A beépítési sűrűség az épületek szintterületének és a lehatárolás közterületekkel együtt vett alapterületének hányadosa. A tömbméret, közterületi struktúra, annak a területi lehatároláshoz mért aránya alapvetően befolyásolja a beépítési sűrűség számítását. A beépítési sűrűség érzékeléséhez alkalmazott lehatárolások a közterület fő struktúrája (jellemzően fő és gyűjtőúthálózat), valamint az azokon belül funkcionálisan, vagy karakterében jelentősen elváló egységek figyelembevételével kerülnek meghatározásra. A szintterület megállapítása során az építményszintek összegzése a pinceszintet is tartalmazza.

65. ábra - A beépítési sűrűség tényleges értékei a VII. kerületben

Forrás: TSZT alátámasztó munkarész, 3.1.1.4. fejezet – részlet

Jelmagyarázat:

3.0 -
2.0 - 3.0
1.5 - 2.0
1.0 - 1.5
0.75 - 1.5
0.5 - 0.75
0.4 - 0.5
0.3 - 0.4
0.2 - 0.3
0.1 - 0.2
0.05 - 0.1
0.0 - 0.05

A kerület beépítési sűrűség értékei városrészenként eltérőek, azonban az adott városrészen belül homogénnek nevezhető. Belső-Erzsébetváros területe egészen a Hársfa utcáig, illetve végig a Rákóczi út-Thököly út mentén a kerület legsűrűbben szőtt részei, ahol a jóval 3,0 feletti értékek jellemzőek.

Középső Erzsébetváros legnagyobb részén, valamint szinte teljes Külső-Erzsébetvárosban 2,0-3,0 közötti sűrűség jellemző.

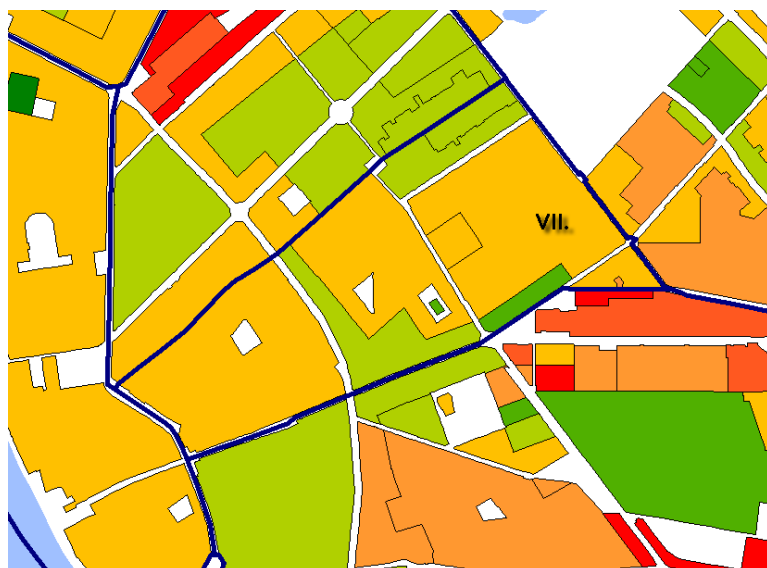
Az egész kerületre jellemző homogén intenzív sűrűség csak helyenként szakad meg. Így például a Városliget fasor Erzsébetvárosra eső szakaszán, valamint a Péterffy Sándor utca – Bethlen Gábor utca találkozásánál lévő Szent István Egyetem területén jóval lazább beépítés mutatkozik.

1.8.8. Területi tartalék (fejlesztési potenciál)

A kerületben azok a térségek, ahol a tervezett és a tényleges területfelhasználás között konfliktus keletkezik, elsősorban az olyan átalakuló, funkcióváltó területek, amelyek a történelmi városfejlődés során nem tudtak asszimilálódni a környező városszövettel. A kerületben ilyen funkcióváltó területek jelenleg nem jelennek meg.

A kerületre vonatkozó **tervezett területfelhasználási egységeket és a ténylegesen meglévő területfelhasználást, annak léptékét** (beépítési intenzitás, funkciók köre) **vizsgálva**, kevés területen található jelentősebb **tartalékkal** rendelkező területek.

A területfelhasználási egységek intenzitását, vagyis a területek számszerűsített, tervezett beépítési sűrűség értékeit (határértékeket) az FRSZ 2. számú melléklete határozza meg. **A határértékeket és a kerület területfelhasználási egységeinek tényleges beépítési sűrűség értékeit összevetve, az egész kerületre tartalék mutatható ki.** Az FRSZ-ben rögzített határértékek kerületi szintre való leképezése (a határértékek kihasználása, megközelítése, vagy „visszafogása”) a kerületi terveszköznek a kiemelt feladata. Ezek alapján a kerületi rendezési tervnek szükséges meghatározni, differenciálni részletesen az egyes területek hosszabb távú fejlesztési, intenzitásbeli alakulását (pl.: szintterületi mutató értékek).

66. ábra - A területfelhasználási egységek fejlesztési potenciálja a VII. kerületben (bsá érték lehetséges növekménye)
 Forrás: TSZT alátámasztó munkarész, 3.1.1.4. fejezet – részlet

Jelmagyarázat:

4.5 -
2.0 - 4.5
1.5 - 2.0
1.0 - 1.5
0.5 - 1.0
0.25 - 0.5
0.1 - 0.25
0.0 - 0.1

Jelentős területi tartalékok az egyes kerületterészekben:

BELSŐ-ERZSÉBETVÁROS

- Jelentékeny tartalékkal rendelkezik az egész kerületterész két körút közötti szakasza.

KÖZÉPSŐ-ERZSÉBETVÁROS

- Jelentékeny tartalékkal rendelkezik a kerületterész Hársfa utca – Wesselényi utca – Rottenbiller utca – Király utca menti tömbje.

KÜLSŐ-ERZSÉBETVÁROS

- Jelentékeny tartalékkal rendelkezik a kerületterész Damjanich utca – Bethlen Gábor utca - Garay utca – Dózsa György út menti tömbje.

1.8.9. Településkarakter, helyi sajátosságok

Karaktervizsgálat módszertana

A vizsgálat célja, hogy feltárja a település beépített területeinek azon legjellemzőbb vonásait, amelyek meghatározzák az adott épített környezet arculatát, jellegét, hangulatát. Területi bontásban meghatározhatóak azok a közös jellemzők (karakterjegyek), amelyek egy-egy területen hasonlóak (és esetleg van máshol is belőlük), ezért ezek típusként leírhatóak, térképen körülhatárolhatóak. A vizsgálat során az adott településrészre jellemző, sajátos településkarakterrel bíró, legalább 300x300 m-es területeket határoztunk meg, amelyek a feltárt karakterjegyeket, jellemzőket magukba sűrítik, és amelyekre a területek megkülönböztetése (vagy meghatározása) szempontjából általánosítható megállapítások tehetők.

Településkarakter

Önálló típust képviselnek az olyan sajátos településkarakterrel bíró területek, amelyek közös jellemzői másutt is megtalálhatók, és az alább felsoroltak szerinti hasonló általános jellemzőkkel rendelkeznek: beépítés típusa, intenzitása, magassága, kora, környezethez való viszonya, térfal helyzetek, építészeti megjelenés, épülettípusok, domborzat, zöldbe ágyazottság.

A helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

Az általános településkarakterbeli jellemzőket a vizsgált helyszín további sajátosságai, történelmi kialakulása, kiegészítik vagy befolyásolják, ezért a területre jellemző további minőségek (városszövetbe való illeszkedés, kedvező vagy kedvezőtlen megközelítés, más, jellemző karakterű területen belüli szigetszerűség, zöldfelületek, látványelemek, természeti környezethez való viszony, használati jellemzők, alulhasznosítottság, stb.) is bemutatása kerülnek.

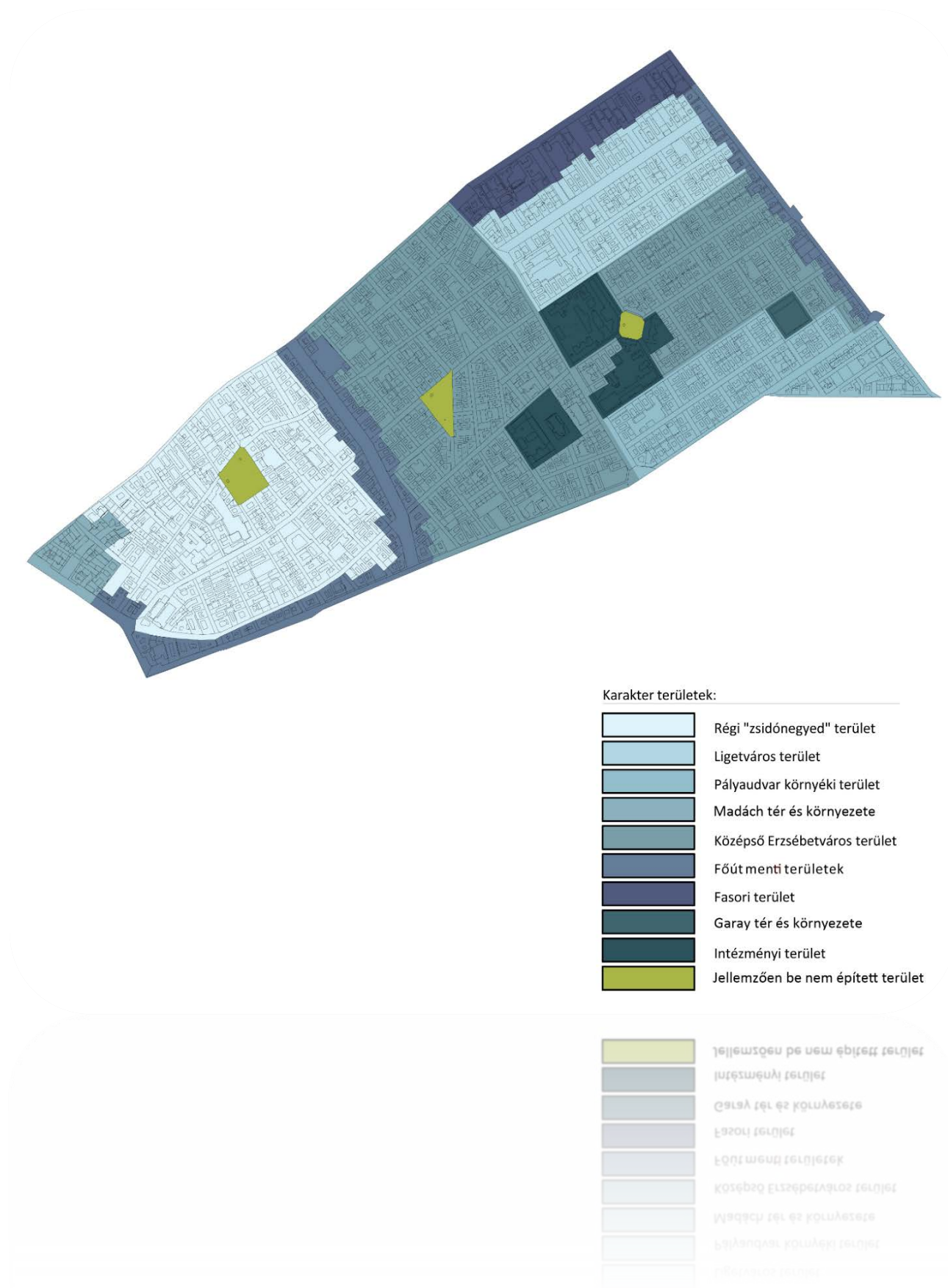
Jellegzetes épülettípusok

A vizsgált helyre jellemző funkciójú, esetleg meghatározó szerkezetű épületek bemutatása.

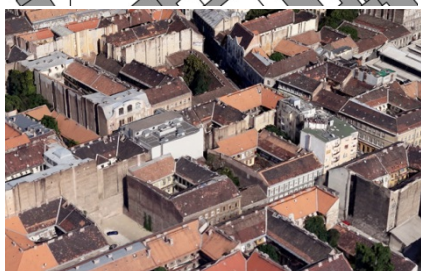
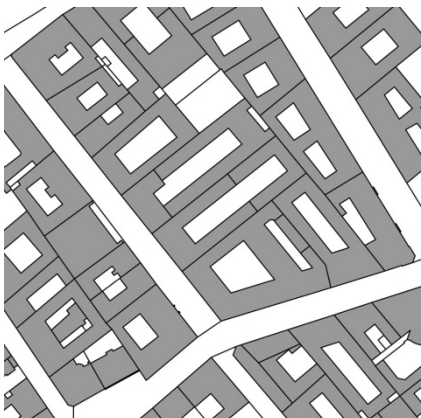
67. ábra - Kerület teljes területe
forrás: www.google.hu/maps

Erzsébetváros karaktertérképe

68. ábra - Erzsébetváros karaktertérképe

1. Történelmi „zsidónegyed” terület

forrás: www.google.hu/maps

Településkarakter

- zárt sorú beépítés
- magas beépítési intenzitás
- jellemzően fsz+2, fsz+3 szintmagasság
- zöldfelületek szinte teljes hiánya
- sík terület
- összefüggő térfalak
- egységes építészeti karakter

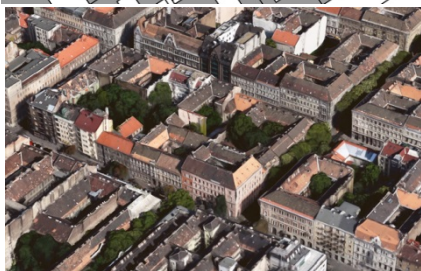
Helyi sajátosságok

- tömegközlekedéssel jól elérhető
- homogén, nagy területű városszövet
- földszinti kiskereskedelem, vendéglátás
- új építésű iroda és lakóépületek a foghíj telkeken

Jellegzetes épülettípusok

- jellemzően magastetős lakóépületek
- bérházak, „gangos” udvari épületrészekkel
- leromlott állagú épületek

2. Ligetváros terület

forrás: www.google.hu/maps

Településkarakter

- zárt sorú beépítés
- magas beépítési intenzitás
- jellemzően fsz+4, fsz+5 szintmagasság
- jellemzően fák nélküli utcák
- sík terület
- összefüggő térfalak
- egységes építészeti karakter

Helyi sajátosságok

- tömegközlekedéssel jól elérhető
- homogén, nagy területű városszövet
- földszinti kiskereskedelem, vendéglátás
- új építésű lakóépületek a foghíj telkeken

Jellegzetes épülettípusok

- jellemzően magastetős, lakóépületek
- bérházak „gangos” udvari épületrészekkel

3. Pályaudvar környéki terület

forrás: www.google.hu/maps

Településkarakter

- zárt sorú beépítés
- magas beépítési intenzitás
- jellemzően fsz+3, fsz+4 szintmagasság
- utcai zöldfelületek teljes hiánya
- sík terület
- összefüggő térfalak
- homogén építészeti megjelenés

Helyi sajátosságok

- tömegközlekedéssel jól elérhető
- homogén, nagy területű városszövet
- földszinti kiskereskedelem, vendéglátás

Jellegzetes épülettípusok

- jellemzően magastetős lakóépületek
- bérházak, „gangos” udvari épületrészekkel
- leromlott állagú épületek

4. Madách tér és környezete

forrás: www.google.hu/maps

Településkarakter

- zárt sorú beépítés
- magas beépítési intenzitás
- jellemzően fsz+8, fsz+9 szintmagasság
- kevés zöldfelület a közterületen
- sík terület
- összefüggő térfalak
- heterogén építészeti megjelenés

Helyi sajátosságok

- tömegközlekedéssel jól elérhető
- földszinti kiskereskedelem, vendéglátás
- árkádok, diadalív motívum
- iroda és lakófunkció

Jellegzetes épülettípusok

- magas és lapos tetős épületek
- jellemzően fogatolt rendszerű épületek

5. Erzsébet körút menti területek

forrás: www.google.hu/maps

Településkarakter

- zárt sorú beépítés
- magas beépítési intenzitás
- jellemzően fsz+4, fsz+5 szintes épületek
- közlekedési területek dominanciája
- utakat szegélyező fasorok
- sík terület
- összefüggő térfalak
- egységes építészeti karakter

Helyi sajátosságok

- homogén, nagy területű városszövet
- 4, 5 csillagos hotelek
- földszinti kiskereskedelem, vendéglátás
- fő közlekedési útvonal, zajos környezet

Jellegzetes épülettípusok

- jellemzően magastetős, lakóépületek
- bérházak „gangos” udvari épületrészekkel

6. Középső-Erzsébetváros

forrás: www.google.hu/maps

Településkarakter

- zárt sorú beépítés
- magas beépítési intenzitás
- jellemzően fsz+2, fsz+3 szintmagasság
- zöldfelületek szinte teljes hiánya
- sík terület
- összefüggő térfalak
- egységes építészeti karakter

Helyi sajátosságok

- tömegközlekedéssel jól elérhető
- homogén, nagy területű városszövet
- földszinti kiskereskedelem, vendéglátás
- új építésű iroda és lakóépületek a foghíj telkeken

Jellegzetes épülettípusok

- jellemzően magastetős lakóépületek
- bérházak „gangos” udvari épületrészekkel
- leromlott állagú épületek

7. Városliget fasor

forrás: www.google.hu/maps

Településkarakter

- jellemzően szabadon álló beépítés
- közepes beépítési intenzitás
- épített és természetes térfalak
- közlekedési területeket szegélyező fasorok
- sík terület
- változatos építészeti karakter

Helyi sajátosságok

- jó megközelíthetőség, nagy forgalmú utak közelsége
- csendes, zöld környezet

Jellegzetes épülettípusok

- magastető villaépületek
-

8. Garay tér és környezete

forrás: www.google.hu/maps

Településkarakter

- zárt sorú beépítés
- magas beépítési intenzitás
- jellemzően fsz+6 szintes épületek
- tömbön belül zöldfelület teljes hiánya
- sík terület
- összefüggő térfalak
- egységes építészeti karakter

Helyi sajátosságok

- teljes földszinti beépítettség (piactér funkcióval)
- kedvezőtlen látvány

Jellegzetes épülettípusok

- új építésű magastető, fogatolt épület

9. Intézményi terület

forrás: www.google.hu/maps

Településkarakter

- jellemzően szabadon álló beépítés
- közepes beépítési intenzitás
- magas zöldfelületi intenzitás
- szakadozott, hiányzó térfalak
- sík terület
- *nincs összefüggő városi szövet*
- városszövetben szigetszerű megjelenés

Helyi sajátosságok

- *zöldbe ágyazott épületek*

Jellegzetes épülettípusok

- *jellemzően magastetős, téglá architektúrájú épületek*

1.8.10. Épített környezet konfliktusai, problémái

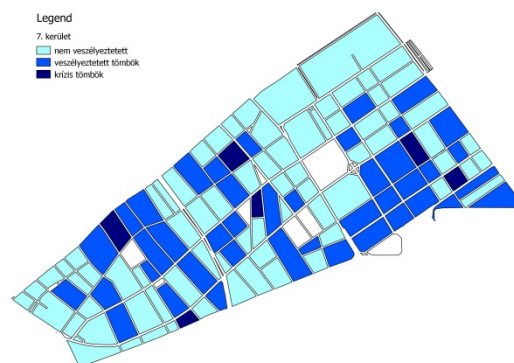
Szlömösödött, leszakadó, leromló és degradálódott területek

A lakóhely rossz fizikai körülményei olyanok, melyeken gyakran csak a városrehabilitációs beavatkozások segíthetnek. Az itt élőkre általában jellemző az alacsony iskolázottság és alacsony foglalkoztatási ráta, a lakhatási költségek megfizetésének mindennapos nehézsége, a rossz egészségi állapot, és az általános elszegényedés. Mindezek a tényezők gyakran halmozottan lépnek fel, amely tovább csökkenti a kitörés esélyeit.

Ilyen területek lehetnek többek között

- a szegregátumok és a szegregációval veszélyeztetett krízisterületek (mély strukturális és komplex szocio-kulturális problémák következtében spontán rehabilitációs folyamat nem lehetséges);
- az erősen leromlott lakókörnyezetek;
- a környezetükhöz képest erőteljesen leértékelődő lakóterületek, ahol az alacsony státuszú lakók nagyarányú beköltözésével, a leértékelődés tovagyrúzó hatásával számolni lehet;
- a rozsdadóvezetékbe ékelődő és/vagy azok mellett elhelyezkedő lakóterületek.

A fentiek alapján a VII. kerületben a jellemzően leromló, avult épületállományú, szlömösödött, vagy szlömösödésre hajlamos területek a Thököly út mentén a Péterfy Sándor utca irányában, valamint az Erzsébet körút és Károly körút közötti tömbökben koncentrálódnak. **A veszélyeztetett tömbök Kazinczy utca, Nagy Diófa utca, valamint a Rákóczi út–Thököly úti tengely mentén fellelhetők.** Természetesen ezekben a tömbökben is megtalálhatóak a közepes és egyes esetekben a jó állapotú épületek is, azonban számuk kevés és ezek a területek nem célterületei az új beépítések elhelyezéseinek.

69. ábra: A krízis- és veszélyeztetett tömbjei – 2011

Forrás: Budapest 2020: 148. oldal

A fővárosban a rossz helyzetű népességet koncentráló, leromlott épületállományú területei viszonylag szétszórtnak helyezkednek el, ám egy-egy kerületben több kisebb terület is van, ahol a leromlott, rossz állapotú, alacsony komfortfokozatú, rossz minőségű (szubstandard, zsúfolt lakások) lakások aránya magas. **A VII. kerületi lakások között a Rottenbiller utcától északkeletre, a Városliget irányában elég sok szubstandard van.**

Alulhasznosított és barnamezős területek

A barnamező-fogalom egységes európai meghatározása a CABERNET (Concerned Action on Brownfields and Economic Regeneration Network) szervezet nevéhez fűződik.

Barnamezősnek tekintjük azon területeket, amelyekről elmondható, hogy

hatással volt rájuk saját, valamint a közvetlen környezetük korábbi használata

felhagyottak, vagy alulhasznosítottak

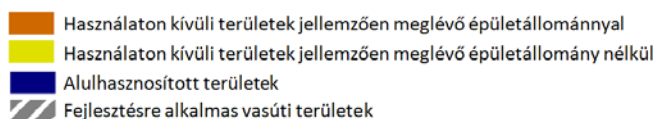
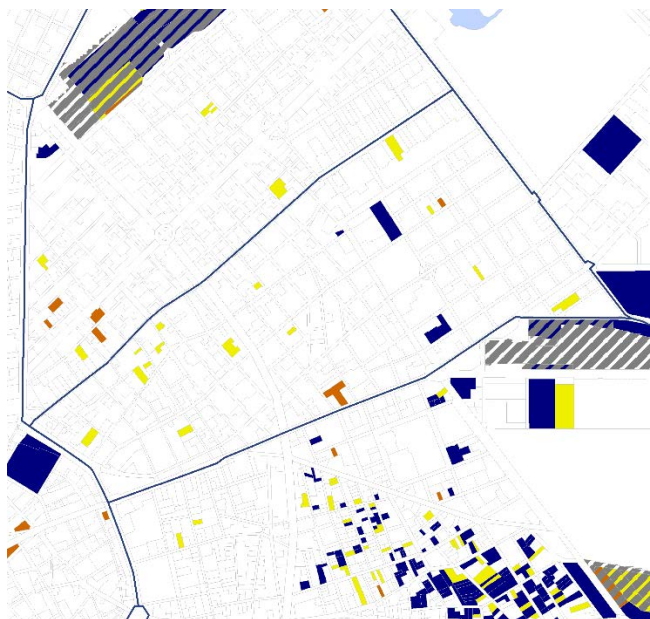
véltek vagy valós környezeti szennyezettséggel terheltek

elsősorban fejlett városi térségben találhatóak

újra hasznossá tételük beavatkozást igényel

Fentiek értelmében Budapesten, a használaton kívüli, illetve alulhasznosított területek jelentős hányada „klasszikus” barnamezős területeknek tekinthető (azaz az egykor ipari, közlekedési, vagy katonai funkcióval bíró területek).

70. ábra: Barnamezős területek Erzsébetvárosban

A barnamezős területeket a korábbi használat, a terület típusuk, a meglévő épületállomány különbözteti meg egymástól. Jelen vizsgálatban a használat alapján a következő kategóriák kerültek megkülönböztetésre:

- Használaton kívüli területek jellemzően meglévő épületállománnyal,
- Használaton kívüli területek jellemzően épületállomány nélkül,
- Alulhasznosított területek,
- Fejlesztésre alkalmas vasúti területek.

Az alulhasznosítottság a belső területi tartalék nem megfelelő kihasználását, vagy városszerkezeti nem megfelelő funkciót jelenti. Ezekben a területeken sok esetben nem értékes az épületállomány. Előfordul, hogy az elmúlt években a területen jelentős bontások történtek, de a terület (minőségi) átalakulása – jellemzően a gazdasági válság következtében – és a visszamaradt, néha értékes épületek sem hasznosítottak megfelelően.

Az alulhasznosított területek mellett a városban számos olyan használaton kívüli terület van, amelyen a korábbi használat megszűnt, az értéktelen épületek vagy elbontásra kerültek, vagy üresen állnak, de számos értékes épület pusztul megfelelő használat hiányában. A használaton kívüli területeken a város számára jelentős fejlesztési lehetőség kínálkozik beépítésre és szabadterületek fejlesztésére egyaránt. Jelenlegi állapotuk szerint e területeken belül megkülönböztetésre kerültek az épületállománnyal rendelkező, illetve üres, épületállománnyal nem rendelkező területek.

A VII. kerületben az alábbi területek kerültek lehatárolásra, fenti térképen megjelenő területek:

	Alulhasznosított funkció	Egykori hasznosítás módja	Fejlesztésre alkalmas terület (m ²)	Védettség típusa
Rumbach Sebestény u. 8	beépítetlen foghíjtelek	korai kereskedőház	3 278	-
Nagy Diófa u. 14.	beépítetlen foghíjtelek	-	2 167	Műemléki jelentőségű terület
Kis Diófa u. 14.	beépítetlen foghíjtelek	-	432	Műemléki jelentőségű terület
Kis Diófa u. 4.	beépítetlen foghíjtelek	-	694	Műemléki jelentőségű terület

Dob u. 40-42	romkert, kereskedelem, szolgáltatás	-	2 622	Műemléki jelentőségű terület
Csányi u. 6.	beépítetlen foghíjtelek	-	999	Műemléki jelentőségű terület
Csányi u. 9.	beépítetlen foghíjtelek	-	953	-
Kertész u. 25.	beépítetlen foghíjtelek	lakóépület	3 609	Műemléki környezet területe
Csengery u. 22.	beépítetlen foghíjtelek	-	755	-
Almássy tér 2.	beépítetlen foghíjtelek	-	870	Műemléki környezet területe
Rákóczi út 66.	használaton kívüli	-	5 601	-
Garay u. 6-8.	elektromos hálózathoz kapcsolódó létesítmények területe	-	6 901	-
Százház u. – Jobbágy u. közötti foghíjtelek	beépítetlen foghíjtelek	-	4 478	-
Péterfy Sándor u. 34.	beépítetlen foghíjtelek	-	1 183	-
Damjanich u. 11.	kereskedelem, szolgáltatás	közlekedési célú	10 880	Műemlék, Műemléki környezet területe
Dob u. – Rottenbiller u. saroképület	kereskedelem, szolgáltatás	-	618	-
Városligeti fasor 27.	beépítetlen foghíjtelek	oktatás, szociális	4 607	Fővárosi Helyi Védettségű Épületegyüttes
Dembinszky u. 26.	beépítetlen foghíjtelek	-	726	-
Dembinszky u. 32.	kereskedelem, szolgáltatás	-	959	-

SWOT

ERŐSSÉGEK

A történeti belvároshoz kapcsolódó értékes városszövet és épületállomány, különös tekintettel a kiemelt építészeti és történeti értékkel rendelkező régi „zsidónegyedre” – egyedi városkép

Történetileg kialakult városközponti szerepkör;

Jelentős intézmények, szállodák és egyéb szolgáltatások jelenléte a térségben

A belső városközponti területeken változatos, vegyes funkciók, kimagasló szolgáltatási színvonal;

Jelentős belső tartalékterületek;

UNESCO által védett területek.

Kerület „húzóprojektjeinek” megvalósulása (Madách tér, Almássy tér, Kultúra utcája)

Történelmileg kialakult, historizáló városrészek (Belső- és Központi Erzsébetváros), valamint a központi helyzetből adódó turisztikai potenciál;

Fővárosi és országos szinten kiemelkedő kulturális negyed;

GYENGESÉGEK

Közlekedésből származó kedvezőtlen környezet terhelés;

Zsúfolt úthálózat, parkolóhelyek hiánya;

A forgalmas turisztikai helyeken levő lakóterületek turisztikai terhelése, lakó és turisztikai területek keveredése;

Az értékvédelem rendszere, a többszintű védelmi kategóriák sokszor áttekinthetetlenek.

Gazdasági funkciók szinte teljes egészében hiányoznak a kerületből;

Értékes, kulturális örökséget képező épületegyüttesek leromlott, állapota;

Kevés rehabilitáció, társadalmi szintű beavatkozás hiánya az épületállomány továbbromlásának megakadályozására;

Lakók alacsony jövedelme, hátrányos helyzete miatt ellehetetlenül az épületek megújítása.

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<p>A történelmi városrész idegenforgalmi vonzereje;</p> <p>A környező kerületek kedvező szolgáltatási ellátórendszere;</p> <p>Az EU-s és fővárosi pályázati lehetőségeinek célrendszeré-be építésével vonzóvá tehető az épített értékek valamint, közterületek felújítása;</p> <p>Városligethez kapcsolódó új fejlesztések turisztikai hatása a kerületre;</p> <p>Kapcsolódási lehetőség a Keleti pályaudvari nemzetközi vasúti forgalomhoz;</p> <p>Turisztikai potenciálból eredő gazdasági erőt a kerület a saját hasznára tudja fordítani (eltérő földszinti funkciók és önkormányzati ingatlanok hasznosítása, épületállomány megújítása)</p>	<p>EU-s, országos, fővárosi támogatottság hiányában tovább romló, fejlesztendő területek és pusztuló építészeti értékek;</p> <p>Értéktörzű személet megszűnése, az értékes épületállomány leromlása értékvesztéshez vezet, csökkenhet a kerület népességmegtartó ereje;</p> <p>Funkcionális konfliktusok erősödése miatt visszaszorulhat a lakófunkció Belső-Erzsébetvárosban (zajkonfliktus);</p> <p>Átfogó rehabilitáció nem indul el;</p> <p>Szegregáció erősödése a leszakadó társadalmi rétegek erősödése miatt;</p> <p>A gazdaságosság elvén történő, városképromboló túlépítés;</p> <p>A támogatások tudatos ösztönző rendszerének, a magánberuházók bevonásának elmaradása esetén a fejlesztések nem lehetnek hosszútávon fenntarthatóak;</p> <p>Környező kerületekből érkező túlzott terhelés;</p>

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- Építészeti értékvédelem
- Többszintű védelmi kategóriák között szabályozási összhang kialakítása.
- Meglévő alulhasznosított területek funkcióváltásának, megújításának támogatása, „belső tartalékok hasznosítása.
- Értéktörzű önkormányzati vagyongazdálkodás, bérlet-szektor fejlesztése a belső kerületek történeti épületállományának felújításával.
- A TSZT 2015 és FRSZ, új jogszabályi környezet és paraméterek alkalmazása.
- Értékteremtő fejlesztés a helyi egyedi arculat és építészeti karakter megőrzése mellett.

1.9. KÖZLEKEDÉS

1.9.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Budapest a közúti kapcsolatrendszerének egy eleme, a Rákóczi út–Kerepesi út–3. sz. főút által alkotott útvonal közvetlenül is érinti Erzsébetváros területét, ezen elem Kelet-Magyarország elérését biztosítja.

A csak fővárosi szintű hálózati kapcsolatot nyújtó közúti, illetve közösségi közlekedési elemek szintén érintik Erzsébetvárost.

Fővárosi szintű kapcsolatrendszer közúti elemei

Kiskörút (a Széchenyi lánc híddal és a Szabadság híddal),

Nagykörút (a Margit híddal és Petőfi híddal).

Fővárosi szintű kapcsolatrendszer közösségi közlekedési elemei

M2 metróvonal,

M3, M4 metróvonalak (a kerület határán a Deák téri és a Baross téri megállókban).

1.9.2. Közúti közlekedés

A VII. kerület esetében a közlekedés helyzete a településszerkezeti elhelyezkedés, a kis terület és a hasonló karakterű beépítés miatt városrészenként érdemben nem különbözik egymástól, ezért kerületi szinten kerül bemutatásra.

Tudatos várostervezés eredményeképpen jött létre Erzsébetváros beépített területeinek működését biztosító közterületi hálózat, amelyet a természeti adottságok érdemben nem determináltak. A közlekedést biztosító közúthálózat mára szinte teljes mértékben kialakultnak tekinthető, azok új elemmel történő bővítése, vagy meglévő elemei szélességének növelése nem reális.

Erzsébetváros és a szomszédos fővárosi kerületek között – a 1.10.1. fejezetben szereplő hálózati jelentőségű elemeken túlmenően – további, a II. rendű főúthálózatba és a gyűjtőúthálózatba tartozó közúti elemek biztosítják az összeköttetést. A közúthálózat adottságai folytán Erzsébetvárost jelentős közúti átmenő forgalom terheli.

Az átmenő forgalom meghatározó okai

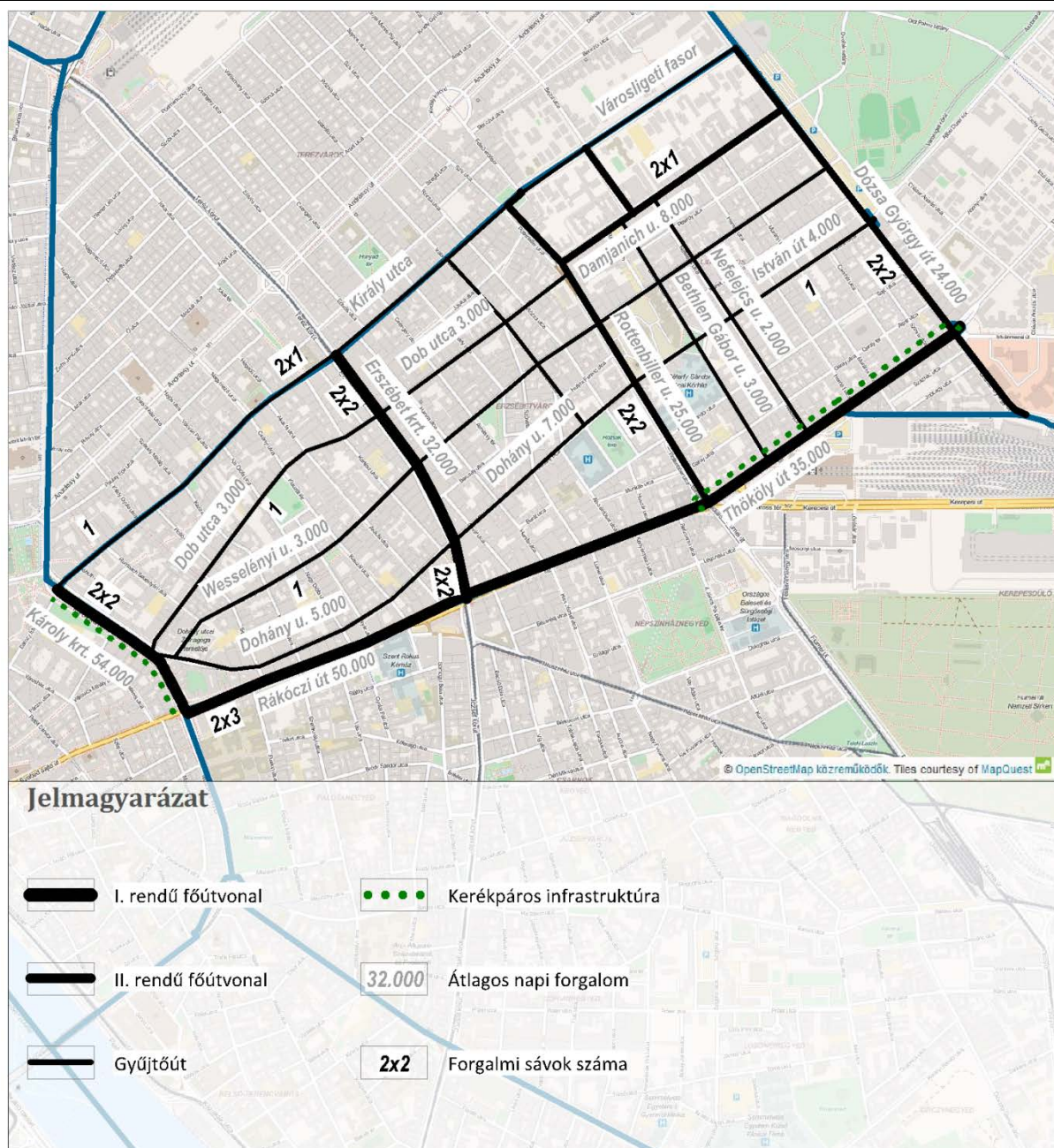
a főúthálózat magas területi sűrűsége,

a belvárosi területeken lévő jelentős számú munkahely,

a közeli, belvárosi Duna-szakaszra összpontosuló hídkapacitás (a közúti forgalmi sávok 47%-a a Margit híd és a Petőfi híd vonala között található Budapesten).

Erzsébetváros területén – elsősorban a balesetveszély szempontjából meghatározó – szintbeni közúti-vasúti átfutó nincsen.

A közúthálózati elemek forgalomterhelését (E/nap) és keresztmetszeti kialakítását az 71. ábra mutatja be.

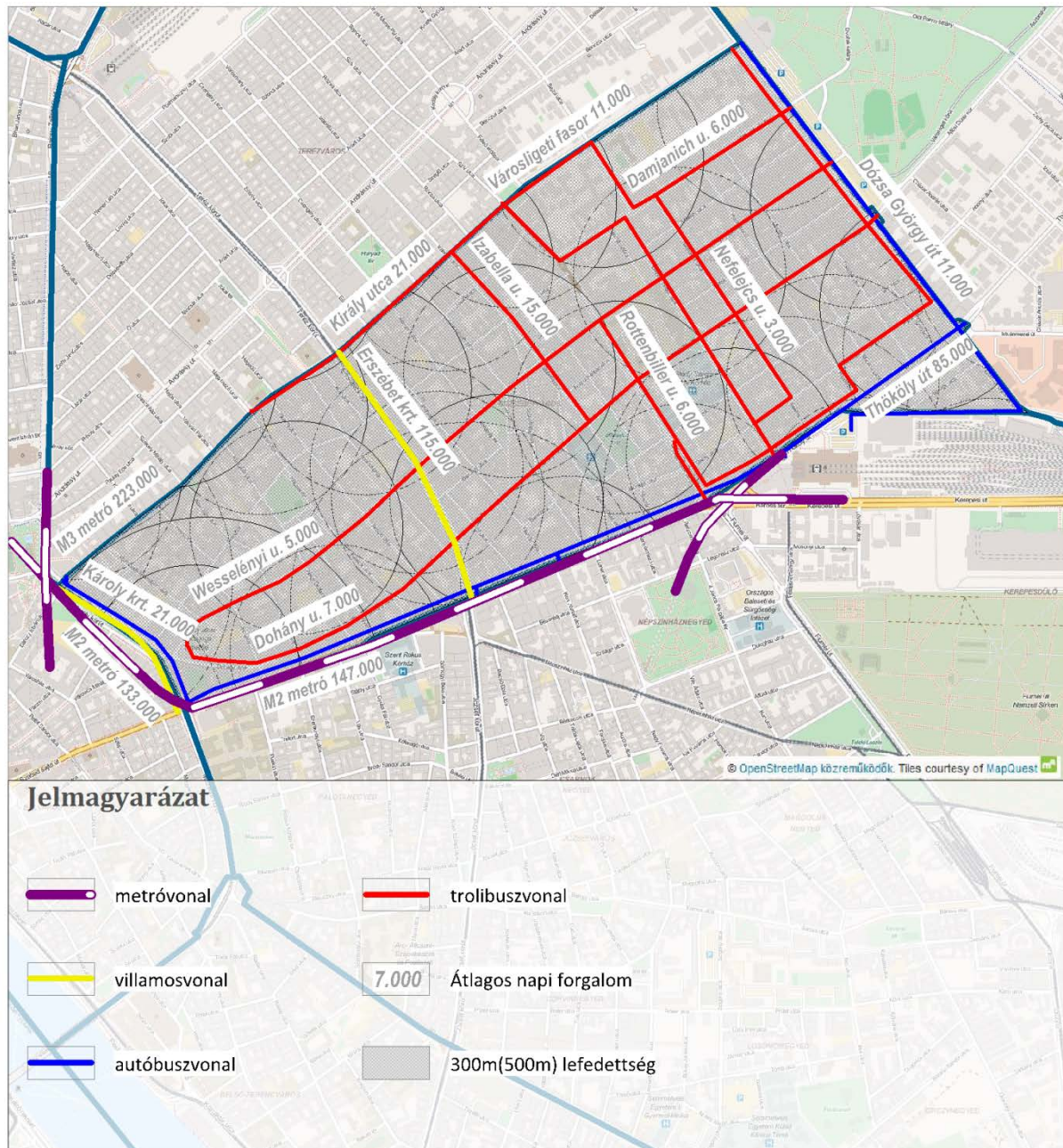
71. ábra - Közúti közlekedés

A kerületi tulajdonban lévő közutak hossza 27,5 km, melynek 100%-a burkolt. Erzsébetváros területén kijelölt lakó-pihenő övezet, tempó 30-as zóna, továbbá forgalmi szempontból védett övezet nem található. A kerületnek a Nagykörúton belüli közútjain 3,5 t, azon kívül 7,5 t össztömeg korlátozás van érvényben, amelyet a Budapest egészét egységes elvrendszer szerint differenciáltan szabályozó 92/2011 (XII.30) Főv. Kgy. rendelet határoz meg.

1.9.3. Községi közlekedés

Erzsébetváros közösségi közlekedéssel való ellátottsága és annak színvonala jelentősen meghaladja a budapesti átlagot. A közösségi közlekedési hálózatok forgalomterhelését (Utas/nap), és azok megállóí 300 m-es környezetének (metróállomás estében 500 m) lefedettségét a 72. ábra mutatja be.

72. ábra - Községi közlekedési hálózat

Jelentős, a közforgalmú közlekedéshez kapcsolódó átszálló forgalommal rendelkezik több, a kerületben vagy annak határán elhelyezkedő csomópont is.

Jelentős átszálló forgalommal rendelkező csomópontok

Baross tér (metró, villamos, autóbusz, trolibusz),

Blaha Lujza tér (metró, villamos, autóbusz, trolibusz),

Astoria csomópont (metró, villamos, autóbusz, trolibusz),

Deák tér (metró, villamos, autóbusz).

A kerület jelentős forgalomvonzással rendelkező kereskedelmi létesítményei a Garay téri üzletközpont és piac, valamint a Klauzál téri vásárcsarnokok.

Közúti közösségi közlekedés

Az Erzsébetváros közösségi közlekedéssel történő ellátásában részt vállaló autóbusz-, és trolibuszhálózat elsősorban a szomszédos vagy közeli kerületekkel való kapcsolatokat szolgálja. A kerületben az autóbusz-közlekedéssel érintett útvonalak hossza 4,9 km, amely a fővárosi érték 0,6%-a. A trolibusz-közlekedés esetében ugyanezen értékek 11,9 km illetve 19,4%.

A kerületben egyetlen autóbusz-végállomás található a Blaha Lujza térenél, a trolibusz-végállomások a Károly körútnál és a Keleti pályaudvarnál helyezkednek el. Autóbusz- és a trolibuszhálózatok üzemét biztosító garázs Erzsébetváros területén nem található.

Kötöttpályás közösségi közlekedés

A városon belüli hálózati kapcsolatot jelentő három metróvonal mindegyike, az üzemelő 41 metróállomásból 6 érinti a kerületet határán (ugyanakkor a kerület közigazgatási területe 2,09 km², csak 0,25%-ot tesz ki a főváros területéből).

A nagykorúti villamos vonal biztosítja a pesti belváros szélén lévő jelentős terek és átszálló csomópontok (Nyugati tér, Oktogon, Üllői út-Ferenc körút csomópont, Boráros tér) megközelítésén túlmenően Buda meghatározó közlekedési csomópontjainak (Széll Kálmán tér, Móricz Zsigmond körtér) közvetlen elérését is. Az Európa legforgalmasabb villamosának számító vonal 21 megállójából 3 helyezkedik el a kerületben, vagy legalább érinti azt.

Kötöttpályás hálózatok üzemét biztosító metrójárműtelep vagy villamos remíz nem található Erzsébetváros területén, a legközelebbi létesítmény a XIV. kerületben helyezkedik el.

1.9.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés

Kerékpáros közlekedés

Az Erzsébetvárosban, továbbá a kerületet határoló közterületeken önálló (vagy szerviz úton vezetett) kerékpáros infrastruktúra teljes hossza 2,8 km.

Önálló kerékpáros infrastruktúrával rendelkező útvonalak

Thököly út.

Károly körút

A kerület lakóúthálózata a gépjárműforgalom biztonságosan elérhető sebességének figyelembevételével elvileg alkalmas a kerékpározásra.

A főváros belső területein üzemelő MOL Bubi közbringa-rendszer (76 dokkoló állomáson 1.100 kerékpárból álló járműpark) teljes egészében lefedi Erzsébetvárost, az itt található 9 átadópontra a rendszer 12%-át teszi ki.

Gyalogos közlekedés

Erzsébetváros gyalogos közlekedése sokrétű. Meghatározóak a gyalogos közlekedés útvonalai, amelyek nagy jelentőséggel bírnak a közlekedés más módjai szempontjából is. Különösen igaz ez az útvonalak részét képező, a „Közösségi Közlekedés” című fejezetben nevesített közforgalmú közlekedési eszközökhöz kapcsolódó jelentős átszálló forgalommal rendelkező terekre vonatkozóan.

A gyalogos közlekedés meghatározó útvonalai

Király utca (mint a világörökség része),

Rákóczi út – Thököly út,

Erzsébet körút (mint a Nagykörút része),

Károly körút (mint a Kiskörút része).

Ezek az útvonalakon a kiemelten kezelendő gyalogos közlekedést sok esetben ma már akadályozza a nem közlekedési célú igénybevétel (vendéglátó teraszok üzemeltetése, reklámhordozók elhelyezése).

Több közterület kizárólagosan a gyalogos forgalmat szolgálja, amelyek összefüggő hálózatot azonban nem képeznek.

Önálló gyalogos utcák

Almássy utca,

Bethlen Gábor utca egy szakasza,

Madách Imre tér és a Madách Imre út egy szakasza.

Az épített környezettel, illetve a megjelenő funkciókkal összhangban néhány közterület-szakasz gyalogos preferenciával rendelkezik az elmúlt évtizedek tervszerű átépítése következtében.

Gyalogos preferenciájú közterületek

Kazinczy utca egy szakasza,

Síp utca egy szakasza

Király utca Károly körút és Nagymező utca közötti szakasza.

Erzsébetváros szolgáltatásainak kiemelkedő jelentőségű eleme az idegenforgalom, amely a Nagykörúton belüli utcákra, terekre összpontosul.

1.9.5. Parkolás

Erzsébetváros közigazgatási területén – városközponti elhelyezkedésével összhangban – P+R rendszerű parkoló nem található. Budapest közel 4.000 férőhelyes P+R parkoló kapacitásának legközelebbi eleme a XIV. kerületi Kacsóh Pongrácz felüljárónál lévő 257 férőhelyes felszíni parkoló. Jelenleg részben P+R parkolóként funkcionál a kerület határánál a Dózsa György út melletti, mintegy 1.100 felszíni parkoló férőhely is.

Az Erzsébetváros jellemzően zárt sorúan beépített, az épületállományhoz itt csak minimális telken belüli parkolási lehetőség tartozik. Erzsébetváros 55 618 fős lakónépessége 36.735 lakásban él, és 14.021 személygépjárművel rendelkezik. A kerületben 1000 lakosra 252 személygépjármű jut, amely kisebb Budapest 326-os, és Magyarország 301-es átlagértékénél is.

A fentiek következtében a kerületi tulajdonban lévő (és a kerületi lakosság által kedvezményesen igénybe vehető) korlátozott fizető várakozási övezetbe tartozó 7.228 várakozóhelynek – amely a Budapest területén lévő hasonló parkoló kapacitásnak alig több mint a 10%-a – igen fontos szerep jut.

A parkolási igények és a rendelkezésre álló várakozóhelyek közötti jelentős eltérés miatt a teljes közigazgatási terület úgynevezett várakozási övezetbe tartozik. A várakozás rendjének egységes kialakítását a 30/2010 (VI.4.) Főv. Kgy. rendelet szabályozza.

A zárt sorú beépítéssel rendelkező területeken a közterületek a nappali időszakban telítettek (a várakozóhelyek több mint 90%-a foglalt). Az úgynevezett foghíjtelkek az elmúlt évtizedekben fokozatosan beépültek, sok esetben már csak szezonálisan szolgálnak parkolóként.

Jelentős parkolási problémát okoz a folyamatosan növekvő számú szállodák és éttermek szinte teljes ellátatlansága, valamint a számos új lakást eredményező tetőtér és emelet ráépítések.

Jelentős (100 férőhelyet meghaladó) koncentrált parkolási lehetőséget a Nyár utcai parkolóház, az A60 parkolóház, az Akácfa mélygarázs, a SKY-Park parkolóház, a Green Point 7 mélygarázs, a Holló parkolóház és a Garay 20 mélygarázs biztosítja mintegy 2000 férőhellyel.

Továbbá, foghíjtelken biztosított parkolási lehetőség mintegy 700 férőhellyel jellemzően a következő utcákkal: a Dob utca, Klauzál utca, a Kertész utca, a Csányi utca.

Az önálló parkolási létesítmények mellett a több irodaépület garázsát is igénybe veheti a közcélú forgalom.

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<p>Sűrű közösségi közlekedés, jó éjszakai elérhetőség</p> <p>Közterületeken a lakossági igényeket preferáló várakozási övezeti rendszer</p> <p>A kerület határain lévő tömegközlekedési átszállási csomópontok jó lehetőséget biztosítanak, nem zavarják a belső kerületi lakófunkciókat.</p> <p>Kis gyaloglási távolságokkal elérhető intézményhálózat, szolgáltatások;</p>	<p>Jelentős közúti átmenő forgalom</p> <p>Lakosság telken belüli parkolási igényeinek megoldatlansága</p> <p>Intézmények, szállodák, éttermek, parkolóhely hiánya közterületek parkolóként történő használata</p> <p>Közlekedés okozta lakókörnyezeti terhelés jelentős mértékű (levegőszennyezés, zaj, rezgés)</p> <p>Nem kerékpárbarát útkeresztmetszetek</p> <p>Szűk keresztmetszetű utcák érzékenyebbek a nem várt közlekedési konfliktusokra („kukásautó”);</p>
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<p>Város külsőbb kerületeiben tervezett közúthálózat fejlesztések mentesítő hatása,</p> <p>Területileg differenciált fővárosi személyforgalmi behajtási díjrendszer bevezetése</p> <p>A Rákóczi út / Thököly út forgalmi rekonstrukciója a kereskedelem preferenciájával (villamos újraindítása, elektromos buszok, parkolási felületek)</p> <p>Kerékpáros közlekedés és parkolás feltételeinek javítása;</p> <p>Közlekedésből származó lakókörnyezeti ártalmak csökkentése;</p>	<p>Személygépjármű ellátottság további növekedése</p> <p>A kerület határán tervbe vett fejlesztések parkolási többletet okoznak;</p> <p>Dugódíj bevezetésének elmaradása, tehermentesítő hálózati elemek nem megépülése;</p>

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- A közlekedést – a gyalogos közlekedés kivételével – a kerülethatárokat átszelő hálózatok (közúthálózat, tömegközlekedési hálózat, kerékpárút hálózat) jellemzik. Ezért a kerületi közlekedés fejlesztése sok esetben csak több kerület közlekedésének, vagy a fővárosi közlekedési rendszer egészének figyelembe vételével lehetséges.
- A lakossági parkolás végleges rendezését a parkolás gazdálkodás és parkolás szabályozás, valamint szükség esetén többlet férőhelyek biztosításával differenciáltan kell kezelni.
- A Rákóczi út forgalmi rekonstrukciója, a kereskedelem és a gyalogosforgalom feltételeinek javításának preferálásával.
- A lakóterületek úthálózatának forgalomcsillapított kialakítása (tempó 30-as zóna).
- Erzsébetváros területén a helyi közlekedési igényeknek megfelelő kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése.

1.10. KÖZMŰVESÍTÉS

1.10.1. Vízi közművek

Vízgazdálkodás és vízellátás

A kerület vízellátása teljesen kiépített. A vízszolgáltatást több, 300 mm-nél nagyobb átmérőjű eternit, öntöttvas és gömbgrafitos öntöttvas (göv) és KPE anyagú vezeték biztosítja (73. ábra), melyekről kisebb (80-300 mm), a fogyasztók ellátását szolgáló vezetékek csatlakoznak le.

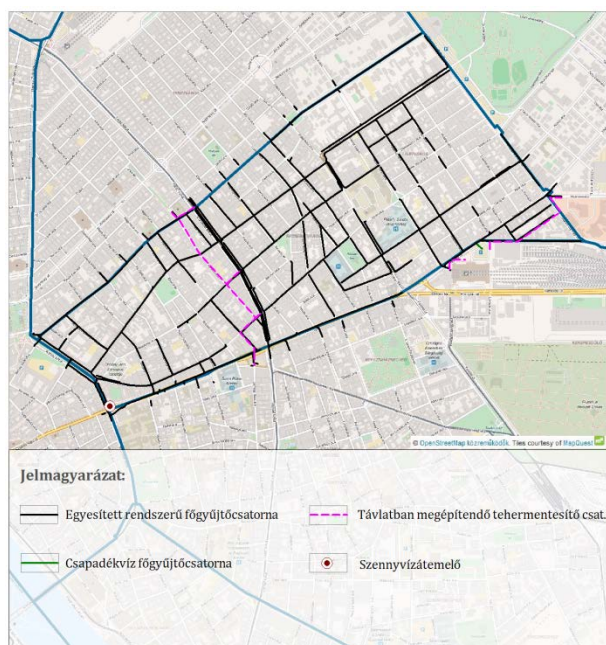
A gerinchálózat egyben a főváros gerinchálózata is, kiépítése kb. 140 évvel ezelőtt kezdődött meg, azonban a kerületben jelenleg üzemelő vízellátó hálózat 54%-a 1990 után épült, korszerű, göv és KPE csőanyagok felhasználásával. Ennek köszönhetően a Fővárosi Vízművek Zrt. által üzemeltetett teljes vízellátó hálózat fajlagos meghibásodási rátájához képest az Erzsébetváros területén üzemelő hálózaté alacsonyabb az elmúlt évek adatai alapján.

Erzsébetváros a pesti alapzónához tartozik. Vízellátását az északi vízbázis felől a Káposztásmegyeri Vízmű biztosítja. A kerületben termálvízkút és fürdő nem üzemel. Az oltóvíz biztosítása is az ivóvízhálózatról történik.

73. ábra - Ivóvíz főnyomó vezeték

Szennyvízelvezetés

74. ábra - Csatorna főgyűjtő hálózat

A kerület szennyvizét a Budapesti Központi Szennyvíztisztító Telep fogadja, aminek végső befogadója a Duna. A szennyvíztisztító telep 2010-es üzemszerű működésének megkezdése előtt az összegyűjtött szenny- és csapadékvíz előmechanikai tisztítás után jutott a Duna-ba.

Erzsébetvárosban egyesített rendszerű hálózat üzemel (74. ábra). Az egyik főgyűjtője a Wesselényi utcában található (120/180 tojásszelvényű PVC anyagú), ami az Erzsébet körüti 298/298-as Párizsi szelvényű (rakott téglából és betonból) főgyűjtőre csatlakozik. Az Erzsébet körülettől délre lévő területek nagy részének szennyvizét a Dohány utcai főgyűjtő (100/150 tojásszelvényű beton anyagú) vezeti el.

Számos csatorna, főleg a nagyobb gyűjtőcsatornák, beton és téglából épültek. A kerületben szennyvízátemelő nincs.

Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

Mivel a kerületben egyesített rendszerű csatornahálózat üzemel, így a csapadékvíz elvezetése megoldott. A kerületben élővízfolyás nem található, és nem árvíz, illetve belvízveszélyes terület.

1.10.2. Energiaellátás, energiagazdálkodás

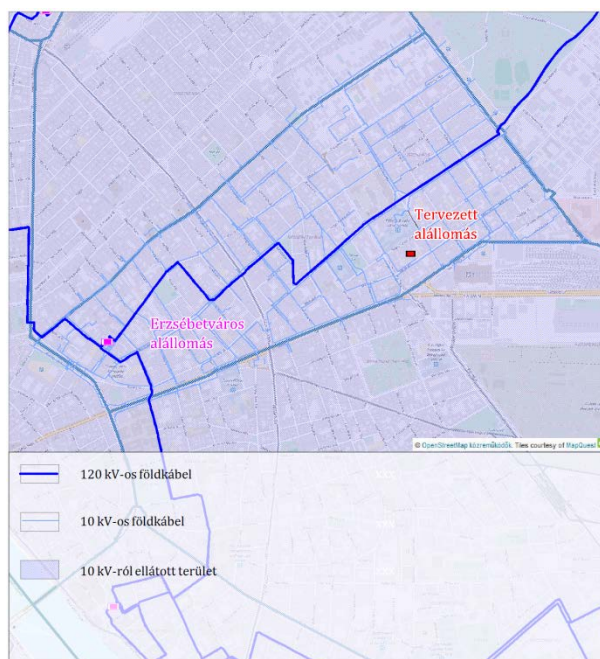
Villamosenergia-ellátás és közvilágítás

A kerület energiaellátását egyrészt az Erzsébetváros alállomás biztosítja, másrészt a Katona J. alállomás és a Városliget alállomás biztosítja. Az alállomások táplálják meg a közcélú 10/0,4 kV-os transzformátorokat, amelyek a fogyasztói igényeket elégítik ki.

A kerület energiaellátását biztosító alállomások 2012. évi átlagos kiterheltsége, valamint a kiépült hálózatok alapján a kerület villamosenergia-hálózata leterhelt, a területi lefedettség gyakorlatilag 100%-os.

A kisfeszítésű hálózat a középvezetékhez hasonlóan a kerületben jellemzően földkábeles kialakítású. A KSH adatai alapján 2013. évben a kerületi villamosenergia-fogyasztási helyek száma 41 904 db, a szolgáltatott éves villamosenergia-mennyiség 193 GWh nagyságrendű volt. A szolgáltatott mennyiség 40%-át háztartási fogyasztók vételezik. A kisfeszítésű elosztóhálózat hossza a kerületben 138 km.

Az egy lakosra jutó háztartások részére szolgáltatott villamos energia mennyisége – a főváros belsőbb kerületeire jellemzően – magas, 2012. évben a korábbi évhez képest 11,4%-os növekedés figyelhető meg.

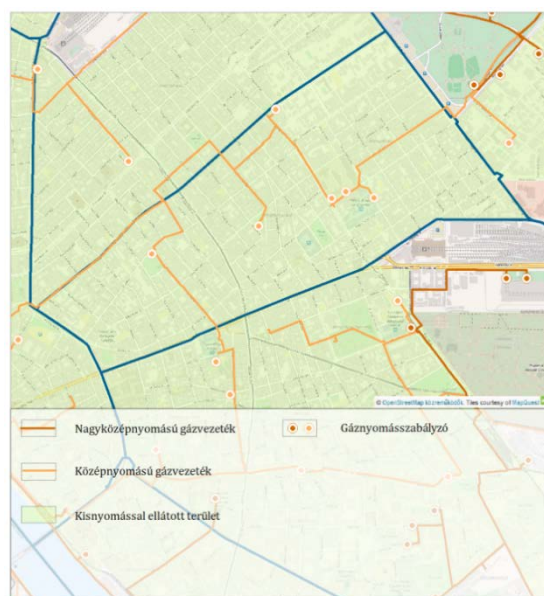

75. ábra – Villamosenergia-ellátás

Gázellátás

A kerület gázellátását a FŐGÁZ Király utcában, Klauzál utcában, Szófia utcában, Vörösmarty utcában, Jósika utcában, Rottenbiller utcában, Marek József utcákban létesült középnyomású gázvezeték biztosítja. A KSH 2013. évre vonatkozó adatai alapján a gázfogyasztási helyek száma 35 065 db volt, melynek 91,8%-a háztartási fogyasztót jelentett. A háztartási gázfogyasztók 86,8%-a használt gázszolgáltatást fűtésre. Az összes szolgáltatott vezetékes gáz mennyisége 2013. évben 81 111 500 m³ volt.

A kerületben a FŐGÁZ gázcsőhálózatának hossza 62,1 km. A 100 lakásra jutó háztartási gázfogyasztók száma 2012. évben a budapesti átlagnál 34,3%-kal volt magasabb. A korábbi évhez képest a 100 lakásra jutó háztartási gázfogyasztók száma 16,3%-kal nőtt.

76. ábra - Gázellátás

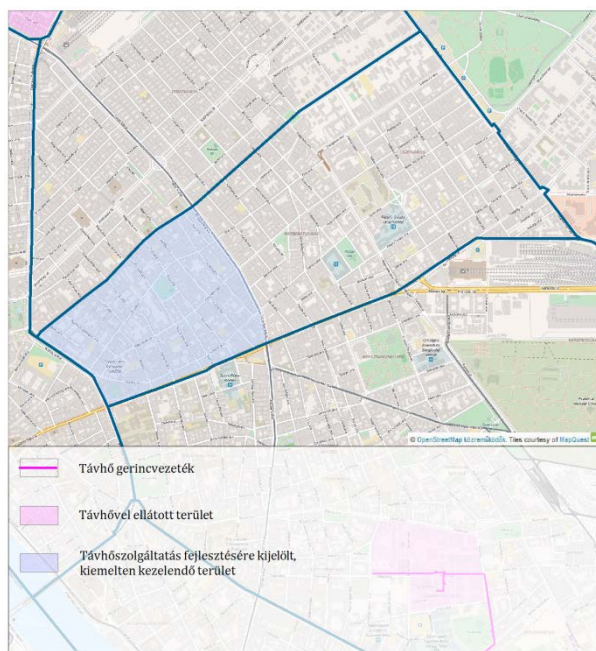

Távhőellátás

A kerületben távhőszolgáltatás nem elérhető. Legközelebbi hőköri a Kelenföldi Erőmű által ellátott VIII. kerület távfűtött része, valamint a XIV. kerületi Fűredi úti Fűtőmű ellátási területe.

A Fővárosi Önkormányzat és a FŐTÁV Zrt. távlati tervei között szerepel a független távhőköri összekapcsolására hivatott kooperációs gerinchálózat kiépítése, amely a kerületet egyrészt abból a szempontból érinti, hogy megvalósulásával hosszabb távon kedvezőbb feltételekkel lesznek bevonhatóak területek távfűtési szolgáltatásba, másrészt a távhőhálózaton lévő megújuló energiaforrásból származó hő el tud jutni a kerületi fogyasztókhoz is.

Az energiahatékonysági és klímavédelmi törekvések fővárosi szinten a távhőhálózat lefedettségének bővítését teszik indokolttá.

77. ábra - Távhőellátás

A gázhálózatok kiterjedtsége a távhőszolgáltatásra való igényt csökkentik. A környezetbarát és megújuló energiaforrások energiaellátásba történő integrálásnak alapját adó távhő szolgáltatás versenyképességének javítása a hatályos jogi környezetben piacbővítéssel, valamint a független távhőköri összekapcsolásával mozdítható elő. A 66/2012. (IX.28.) Főv. Kgy. rendelet melléklete alapján a kerületben a Király utca, Erzsébet körút, Rákóczi út, Károly körút által határolt terület területfejlesztési, környezetvédelmi és levegő-tisztaság-védelmi szempontok alapján távhőszolgáltatás fejlesztésére kijelölt, kiemelten kezelendő területnek minősül.

Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Erzsébetváros területén számottevő megújuló energiaforrás hasznosítás nem valósul meg. Az elmúlt években ugyanakkor számos energetikai vonatkozású önkormányzati beruházás, felújítás valósult meg, melyek a Melléklet 1.11. alfejezetében kerültek kigyűjtésre.

1.10.3. Elektronikus hírközlés

Vezetékes elektronikus hírközlés

A térség a Magyar Telekom Nyrt. (volt MATÁV Rt.) ellátási területéhez tartozik. Az Erzsébet EWSD HOST és a Belváros AXE HOST távbeszélő központok szolgálják ki az előfizetőket ún. kültéri nagyelosztós rendszerű, rézkábelrel kiépített hálózaton keresztül. A kiépült hálózat a nagyvárosi beépítésre jellemzően földalatti kivitelű, alépitményben, helyenként közvetlenül földbefektetett kábeles rendszerű és valamennyi ingatlan önálló csatlakozással rendelkezik. A hagyományos rézkábelrel kiépült hálózat mellett számos optikai kábeles fejlesztés és kiépítés is történt. A kerületben a UPC Magyarország Kft. is rendelkezik hálózattal, szolgáltatásai között megtalálható a szélessávú internet, kábeltelevízió és a vezetékes telefon egyaránt.

Vezeték nélküli elektronikus hírközlés

A kerületben mindhárom mobil szolgáltató hálózata a jelenlegi igényeknek megfelelően kiépült.

Mind vezetékes, mind vezetékek nélküli elektronikus hírközlési szolgáltatások tekintetében a szolgáltatók hálózataik fejlesztését új igények megfelelésével és új szolgáltatások nyújtásának céljából saját beruházásban végzik.

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<p>Az ivóvíz- és szennyvízhálózat kiépítése 100%-os.</p> <p>A csapadékvíz elvezetése megoldott.</p> <p>Gázhálózat kellőképpen kiépült.</p> <p>Elektronikus hírközlési hálózatok széleskörű szolgáltatást nyújtanak.</p>	<p>Az elavult anyagú vízvezetékek meghibásodása.</p> <p>Beton és téglá anyagú csatornák nem megfelelő vízzárósága miatt a szennyvíz egy részének a talajba történő beszivárgása.</p> <p>Minimális mértékű megújuló energiahasznosítás.</p> <p>A távhőszolgáltatás nem elérhető.</p> <p>Túlterhelt villamosenergia-hálózat.</p>
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<p>Alternatív energiák térnyerése.</p> <p>Lakossági érdeklődés az energia- és vízfelhasználás csökkentésére.</p> <p>Elérhető és megfizethető korszerű energia hatékony technológiák megjelenése, elterjedése.</p>	<p>Jogsabályi környezet ellehetetleníti a megújuló energiaforrások terjedését.</p> <p>Megfelelő támogatási rendszer nélkül az energiahatékonysági és klímavédelmi törekvések által generált projektek nem indulnak el.</p> <p>Közös közművek műszaki megújítása ellehetetlenül a társasházak lakóközösségének összetétele, forráshiányai miatt;</p>

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- Energiahatékonysági korszerűsítések és megújuló energiaforrások alkalmazása önkormányzati intézmények energiafelhasználásának fedezésére
- Lakossági energiahatékonysági és megújuló beruházások ösztönzése, támogatása és tanácsadás
- Közvilágítási hálózatok korszerűsítése, LED fényforrások alkalmazása, valamint intelligens vezérlések alkalmazása

1.11. KÖRNYEZETVÉDELEM

1.11.1. Talaj

A kerület földtani felépítésében meghatározóak a Duna által lerakott iszapos-homokos, laza településű, szemcsés üledékek, ugyanakkor a térség talajainak általános helyzete és kondíciója mára tipikus városi jellegűeket mutat, az eredeti altalaj már nem található meg.

A talajok szennyeződése származhat illegális hulladéklerakásból, szennyvizek bevezetéséből, utak sózásából, illetve veszélyes hulladékok helytelen tárolásából a lakosság és a vállalkozások (illegális) tevékenysége nyomán. Mindazonáltal a FAVI-KÁRINFO adatbázis szerint a kerületben jelentős talaj- és talajvíz-szennyezettség nem található. A kerülettel határosan egyedül a Keleti pályaudvarnál történt korábban tényfeltárás olajszenyyezésre vonatkozóan, azonban a szennyezés felszámolásra került. Ugyanakkor a szennyezés elszivároghatva a talajvízbe is bekerülhet, és a vontatási területek, állomások tágabb környezetének vízbázisát is tönkre teheti.

1.11.2. Felszíni és a felszín alatti vizek

Erzsébetváros területe sem földtanilag, sem geomorfológiailag nem képez jelentős vízgazdálkodási egységet. A kerület területén egyetlen felszíni vízfolyás sem található.

Az Önkormányzat a talajvízszint monitoring rendszert tart fent. A talajvíz mélysége uralkodóan 4 és 6 méter között van, de a Rottenbiller u. – Dózsa György út közötti területen a talajvíz ennél is közelebb volt a felszínhez, a mért értékek 2,0-5,5 m között szóródnak.

Az Önkormányzat a 2013. évben összesen 43 db talajvízfigyelő-kút esetében vízmintavételezést és analitikai vizsgálatot végeztetett a talajvizek minőségének felmérése érdekében. A vizsgálati eredmények alapján a talajvíz kémiai összetételéről általánosságban elmondható, hogy az általános vízkémiai paraméterek tekintetében – a városi talajvizekre jellemzően – emelkedett értéket mutatnak azok az ionok, amelyek az emberi tevékenységgel hozhatóak összefüggésbe, továbbá egyes fémek szempontjából magas koncentráció tapasztalható.

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján Erzsébetváros érzékeny besorolású.

1.11.3. Levegőtisztaság és védelme

Erzsébetváros a 4/2002. (X. 7.) KvVM rendelet alapján a "Budapest és környéke" légszennyezettségi agglomerációba sorolódik.

A vizsgált terület levegőminőségének jellemzése csak tágabb keretek között lehetséges, ugyanis a levegőminőség alakulását öszvárosi és regionális – esetenként határokon átnyúló – tényezők határozzák meg. A levegő tisztasága a különböző emissziók (szennyezőanyag kibocsátások) mellett nagyban függ a mindenkori meteorológiai viszonyoktól is. Általánosságban elmondható, hogy a kerületben (ahogyan az egész fővárosban) a mérési eredmények alapján az esetenként megnövekvő nitrogén-dioxid (NO₂) és a szálló por (PM₁₀) koncentráció jelent levegőminőségi problémát.

A kerülethez legközelebb elhelyezett automata mérőállomás a V. kerületben az Erzsébet téren található. A térség levegőjét az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat a 2013. évi eredmények alapján a szálló por (PM₁₀) tekintetében megfelelőnek, a szén-monoxid viszonyában jónak minősítette.

A nitrogén-oxidok (NO_x) kibocsátásának gyakorlatilag egyik felét a közlekedés, míg másik felét a helyhez kötött források eredményezik: az ipari kibocsátás részaránya mintegy 25 %, ugyanakkor a lakossági földgázfelhasználás is gyakorlatilag ezzel azonos mértékű nitrogén-oxidokat termel.

A fővárosi szálló por (PM_{10}) szint az őszi-téli időszakban mintegy egy harmada származhat a háztartási eredetű szilárd, leginkább fatüzelésből, míg a közlekedés hozzájárulása mintegy 40 %-ot eredményez.

Az elmúlt évtizedekben – az országos és az európai trenddel összhangban – nagymértékben csökkent a korábban jelentős mennyiségben Budapesten kibocsátott ipari eredetű légszennyező anyagok (kén-dioxid, szén-monoxid, nitrogén-oxidok és szilárdanyag részecskék) mennyisége. A Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszer (LAIR) adatai alapján elmondható, hogy a VII. kerületben budapesti viszonylatban jelentős helyhez kötött légszennyező forrás nem üzemel.

Mozgó forrásokat tekintve a gépjárművek szén-monoxid, nitrogén-oxid és szálló por emisszióját kell megemlíteni. A kerület legforgalmasabb útjai az Rákóczi út, Erzsébet körút, Dózsa György út, Károly körút.

1.11.4. Zajterhelés

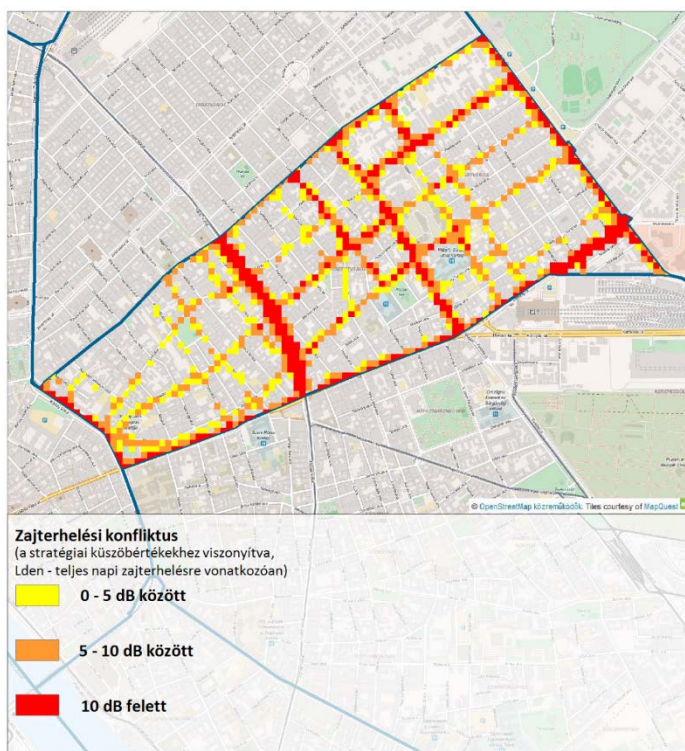
A főváros egészének zajterhelésére vonatkozó legfrissebb adatokat a 2007 őszén elkészült Budapest és vonzáskörzete stratégiai zajtérkép szolgáltatja. (Az újabb stratégiai zajtérképet a Fővárosi Önkormányzatnak a vonatkozó jogszabály szerint 5 év elteltével már el kellett volna készítenie.)

Erzsébetváros területén zajvédelmi szempontból a legnagyobb problémát a **KÖZLEKEDÉSI EREDETŰ ZAJTERHELÉS** jelenti. A zajtérkép alapján a kerületet érintő, jelentősnek mondható (75-80 dB) egész napi **KÖZÚTI ZAJTERHELÉSSEL** érintett az Erzsébet körút, Rákóczi út, de magas (70-75 dB zajszintű) terheléssel érintett az Damjanich út, Károly körút, Dózsa György út. Még kedvezőtlenebb a helyzet a felüljárók környezetében (a magasabban elhelyezkedő zajforrás miatt), így pl. a Rottenbiller utcában.

A kerületet érintő **VILLAMOSVONALAK** mentén fokozottabb, lakossági panaszokat eredményező zaj- és rezgésterhelés jelentkezik.

A kerület lakosságát érintő **EGYÉB ZAJFORRÁSOK** tekintetében meg kell említeni a szabadtéri, kulturális és sportesemények, illetve a szórakozóhelyek környezetében jelentkező zajproblémákat. Különösen az olyan „vigalmi negyedekben”, mint a Király utca és az Erzsébet és a Károly körút környezete.

Egy 2011. évben kiküldött kérdőíves felmérés szerint a válaszadók 35%-t a közlekedésből származó zajok, míg a válaszadók 26-27%-t építkezésekből és a vendéglátó ipari egységekből származó zajok zavarják.

78. ábra - Zajterhelési konfliktus

1.11.5. Hulladékkezelés

Budapesten a **HULLADÉKGAZDÁLKODÁSI KÖZSZOLGÁLTATÁS** megszervezése, működtetése alapvetően fővárosi önkormányzati és nem kerületi feladat, így az Erzsébetvárosban is a Fővárosi Önkormányzat a Fővárosi Közterület-fenntartó Nonprofit Zrt.-vel (a továbbiakban FKF) kötött közszolgáltatási szerződés útján biztosítja a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást, vagyis a települési hulladék rendszeres gyűjtését, elszállítását és kezelését.

- A hulladékok minél nagyobb arányú újrahasznosítására a szelektív hulladékgyűjtés különböző módozatai teremtenek lehetőséget a kerületben;
- a házhoz menő elkülönített hulladékgyűjtő rendszer (papír, műanyag és fémhulladékok rendszeres gyűjtése) gyakorlatilag az egész főváros területén kiépült;
- a szelektív hulladékgyűjtő szigeteken a papír, műanyag, fém és üveg frakciók elkülönített gyűjtésére van lehetőség, jelenleg 1 db sziget található a kerületben (FKF, 2015. február);
- hulladékgyűjtő udvar nem található a kerületben;
- a közszolgáltatás körébe tartozik évente egy alkalommal az ingyenes lomtalanítás is (a lakosság részéről a közterre kihelyezett lomhulladékok jelenlegi begyűjtési gyakorlata miatt egyre több bírálat éri az önkormányzatokat);
- a lakosságnál keletkező veszélyes hulladékok leadása a közszolgáltató részére a hulladékudvarokon, valamint a lomtalanítás keretében biztosított.

A kerületben a legjelentősebb hulladékkezelési/köztisztasági probléma a környezeti kultúra hiányosságaiából fakad, pl. kutypiszok a kulturált ebttartás hiánya miatt. Mindezek rendszeres többlet kiadást jelent a közszolgáltató számára. Mindezt felismerve Erzsébetvárosban bevezették a kutya-chipezést, ami az ebttartók és az állatorvosok szerint is sikeresnek mondható. A kerületben jelenleg 2.036 db kutya rendelkezik microchippel (adatforrás: Erzsébetváros Környezetvédelmi programja a 2011-2017 közötti időszakra).

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Jelentősebb légszennyező pontforrás nincs a kerületben. A kerületben a szelektív hulladékgyűjtés megoldott, a szelektíven gyűjtött hulladékok aránya növekvő tendenciájú.	A kerület forgalmasabb útvonalai mentén továbbra is jelentős a gépjárműforgalomból eredő zaj és légszennyezés. Kulturált ebttartás hiánya, kutypiszok a közterületeken. A szórakozóhelyek, illetve a különböző szabadtéri rendezvények jelentős zajhatással vannak.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Az EU következő támogatási ciklusában előnyben részesíti a városi környezet minőségének javítását célzó beruházásokat. A hulladék újrahasznosítási arányának növelését az EU kiemelten támogatja. A környezettudatosság erősödése, szemléletváltás.	A turizmus további erősödésével a helyi lakosságot érintő környezeti terhelés növekedése (zajszennyezés, köztisztasági problémák a szórakozóhelyek környezetében).

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

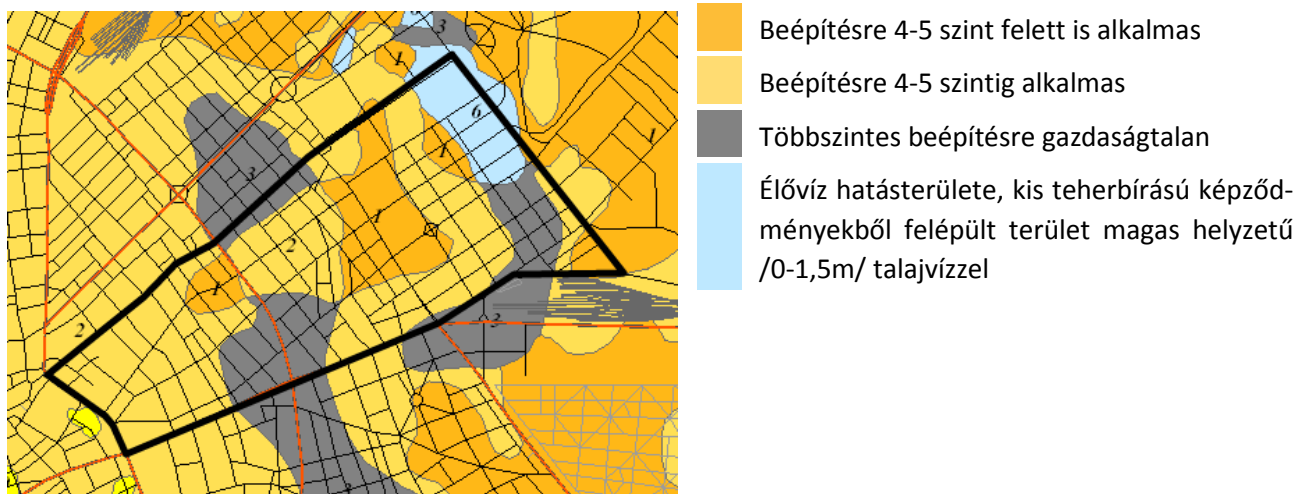
- A zaj- és légszennyezés csökkentése komplex, összfővárosi szintű stratégiák keretében.
- A turizmus, mint húzóágazat környezeti konfliktusainak mérséklése, különösen a vendéglátás káros zajhatásainak csökkentése kihívás.

1.12. KATASZTRÓFAVÉDELEM (TERÜLETFELHASZNÁLÁST, BEÉPÍTÉST, BEFOLYÁSOLÓ VAGY KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK)

1.12.1. Építésföldtani korlátok

Erzsébetváros alábányászott, illetve jelentősebb alapincézett területek nem érintik. A Magyar Állami Földtani Intézet Építésalkalmassági térképe alapján a kerület nagy része beépítésre 4-5 szintig mindenképpen alkalmas. A kerületet kedvezőtlen morfológiai adottságú, csúszásveszélyes terület nem érinti.

79. ábra: Építésalkalmassági térkép
(Forrás: MÁFI)

1.12.2. Vízrajzi veszélyeztetettség

A kerület nem árvíz-, illetve belvízveszélyes terület.

1.12.3. Egyéb

Közművek és elektronikus hírközlés korlátozásai

A villamosművek, valamint a termelői, magán- és közvetlen vezetékek biztonsági övezetéről szóló rendelkezéseket, köztük a biztonsági övezet terjedelmét és a biztonsági övezetben végezhető tevékenységeket a 2/2013. (I.22.) NGM rendelet szabályozza.

A földgáz elosztóvezetékek, az egyéb gáz és gáztermék vezetékek, valamint a bányászati létesítmények, célvezetékek és mindezek környezetének védelme, zavartalan üzemeltetése, ellenőrzése, karbantartása, javítása és üzemzavar-elhárítás biztosítására biztonsági szabályzat szerinti méretű biztonsági övezet kerül megállapításra, melynek terjedelmét a bányafelügyelet határozza meg. A biztonsági övezeten belül építési tilalom van.

Tevékenységből adódó korlátozások

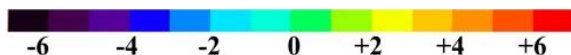
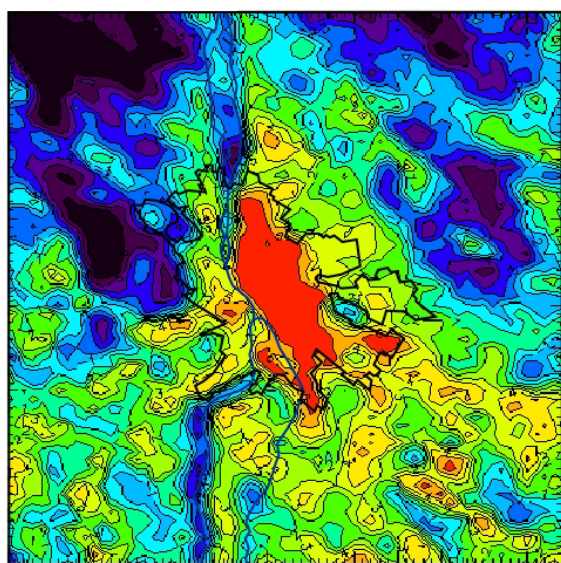
Az Országos Katasztrófa-védelmi Főigazgatóság adatai alapján Erzsébetváros területén veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem nem található.

1.13. VÁROSI KLÍMA

A VII. kerület a főváros mezoklimatikus körzetrendszerében a mesterséges alapú, tömör beépítésű, erősen szennyezett klímátípusba tartozik.

Éghajlati viszonyainak alakulásában egyértelműen megjelenik a globális klímaváltozás. 1901 és 2013 között, mintegy 112 év alatt, 1 °C-os emelkedés mutatható ki az évi középhőmérsékletének alakulásában (budapesti adatok). Az általános felmelegedés mellett legalább annyira fontos a szélsőséges időjárási események gyakoriságának alakulása (pl. hőség hullámok sűrűbb előfordulása).

A mezoklimatikus jelenségek közül kiemelendő a jelentős mértékű hősziget-hatás, ami a kerület belvárosi elhelyezkedése folytán még hangsúlyosabb, mivel a sűrűn beépített területek hőmérséklete több fokkal melegebb a jelentősebb zöldfelületekkel rendelkező külső területeken mérhető értéknél. A városi hősziget magja (a városkörnyéki átlaghőmérsékletet tavasszal 3-4 °C-kal, míg nyáron 4-6 °C-kal meghaladó terület) a főváros pesti oldalán íves alakban helyezkedik el, lefedve a teljes VII. kerületet.

A felszínhőmérséklet és a városkörnyéki átlaghőmérséklet különbsége (°C)

80. ábra Budapest felszínhőmérsékleti anomáliájának átlagos júniusi szerkezete délutáni időszakban 2013-ban (műholdfelvételek alapján)

Forrás: Bartholy-Pongrácz-Baranka (Ökomet Kft.)

SWOT

ERŐSSÉGEK

-

GYENGESÉGEK

Jellemzően alacsony zöldfelületi intenzitás.

A beépítések intenzifikálódásával romlik az átszellőzés, fokozódik a városi hősziget-hatás.

LEHETŐSÉGEK

Növekvő környezettudatosság.

VESZÉLYEK

A globális felmelegedés és a városi hősziget-hatás erősödése.

A szélsőséges időjárási események növekvő gyakorisága.

FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK

- A környezettudatos szemlélet erősítése és a klímavédelem, a klímaadaptáció gyakorlati szempontjainak hatékonyabb érvényesítése a gazdasági visszaesés ellenére, az EU-s tematikus célok figyelembevételével.

2. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

2.1. A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS

A tényleges állapot értékelése, továbbá a szélsőséges, a települési környezettel szemben támasztott általános követelményeknek ellentmondó, problematikus témakörök kiemelése. A település adottságainak, lehetőségeinek és a fejlesztés korlátainak összefoglalása, a települést veszélyeztető hatások alapján készített kockázatértékelés figyelembevételével.

Fejlesztési és rendezési környezet, illeszkedés

Az országos és a fővárosi fejlesztési dokumentumok a közelmúltban készültek, megfelelő keret adva az új kerületi fejlesztési dokumentumok készítéséhez. Tág, a mai kor szellemét hordozó palettát biztosítanak a kerület által megfogalmazandó, elérendő céloknak, azaz Erzsébetváros fejlesztési elképzeléseinek.

Erzsébetváros Integrált Városfejlesztési Stratégiáját 2008-ban dolgozta ki, a 314/2012. (XI.12.) Korm. rendeletnek megfelelő tartalommal készített városfejlesztési koncepciója még nincs a kerületnek. A 2008-ban készült IVS előirányzott céljai közül a Belső-Erzsébetvárost érintő célok egy része megvalósult, ezzel fejlődést hozva a kerület számára.

A kerület átfogó, nem csak akcióterületi fejlesztéseket tartalmazó fejlesztési programja az Erzsébet Terv, mely felöleli az ágazati beruházásokat is. A több évre előre tervezett és ütemezetten megvalósított fejlesztési program kiterjed az intézményrendszer, a közterületek és zöldterületek, illetve a lakásállomány (önkormányzati és társasházi) megújítását célzó beavatkozásokra. Jelentős részben az Erzsébet Terv ütemezése alapján, 2009-2014 közötti időszakban 10,3 milliárd Ft értékű fejlesztés valósult meg a kerületben.

A főváros településrendezési eszközei, a TSZT 2015 és az FRSZ 2015. március 18-án lépett hatályba, megfelelő fejlesztési lehetőséget adva a kerületi önkormányzat kezébe. Erzsébetváros területén a kerületrendezési tervek a korábbi jogszabályi háttér alapján készültek ugyan, mégis 2018 decemberéig megfelelő háttérrel biztosíthatnak a jövőbeni fejlesztéseknek.

Társadalom

Erzsébetváros lakónépessége 2013-ban 55 121 fő volt. A kerület lakónépessége az 1980-as évek óta csökken, legnagyobb mértékben az 1990-es évek során, míg a 2000-es években a népességfogyás üteme lelassult. A kerületet a 2000-es évek második felétől pozitív vándorlási egyenleg jellemezte, azonban ez sem tudta ellensúlyozni a jelentős mértékű természetes népességfogyást. A népességszám és vándorlási adatok a helyi tapasztalatok szerint nem tükrözik a valóságot, a bejelentetlen népesség magas száma miatt a valós népességszám lényegesen magasabb lehet a statisztikáinál. A korszerkezetben pozitív fordulatot jelent, hogy az idősek (60 – x évesek) aránya enyhén csökkent, az aktívkorúaké pedig emelkedett. Kedvezőtlen változás viszont, hogy a gyermekek száma, aránya jelentősen csökkent az elmúlt 15 évben. Mindez tükröződik a háztartásszerkezetben is, 2011-re a háztartások mintegy felében élt csupán egy személy, a gyermekes háztartások aránya pedig a háztartások negyedére csökkent, mely adatok lényegesen kedvezőtlenebbek a fővárosi átlagnál. A lakosság képzettség terén felzárkózott a fővárosi átlaghoz, 2011-re a népesség gazdasági aktivitásában pedig kedvezőbb mutatókat produkált, mint a fővárosi átlag. Ugyanakkor a hátrányos helyzetű csoportok jelenlétét jelzi, hogy a munkanélküliségi mutatók a fővárosi átlaghoz képest rosszabbak. A szociális problémák halmozottan jelennek meg a rászorult csoportok esetében, mely jelentős terhet ró az ellátórendszerre.

A lakásállományban jelentős javulás következett be az utolsó két Népszámlálás közötti időszakban, az alacsony komfortfokozatú lakások aránya több mint felére csökkent a 2001. évi aránnak, miközben a kerület lakásállománya 5,2%-kal, 1819 db lakással bővült 2011-re. Az állomány jelentős része, 19,5% nem lakott lakás

(más célra használják vagy üresen áll), az önkormányzati bérlakások aránya mintegy harmadára csökkent (8,3%-ra), a magánbérleteké pedig duplájára nőtt, 10,7%-ra. A kerületben a bérlakás állomány aránya jelentősen magasabb, mint a főváros egészében. A minőségi javulás ellenére, a lakásállomány, lakóépületállomány még mindig jelentősen felújításra szorul, amit a tulajdonosok csak korlátozott mértékben tudnak finanszírozni.

Humánszolgáltatások

A közszolgáltatások rendszere a kerületben jól kiépült, a kerület a közszolgáltatások működtetési rendszerében jelentős racionalizálást hajtott végre, mely lehetővé tette a szolgáltatások igen leromlott infrastruktúrájának felújítását célzó fejlesztéseket. A racionalizálás úgy történt meg, hogy a szolgáltatások szervezésében és szakmai tartalmában is fejlesztések történtek. A humánszolgáltatások terén kialakították a Területi Ellátási Modellt, mely a szociális, gyermekjóléti és egészségügyi ellátások integrált módon való szervezését, a szektorok közötti hatékony együttműködést, a szolgáltatások komplex egymásra épülését és az egyéni szükségletekhez való igazodását szolgálja. A szociális ellátórendszert a hátrányos helyzetű csoportok (pl. munkanélküliek) komplex problémáinak kezelése jelentős mértékben leterhelik. Az önkormányzat, annak érdekében, hogy a rászorultakat, leszakadó csoportokat megfelelően segítse a települési támogatási rendszerében megőrizte az addigi segélyezési formákat (pl. lakásfenntartási és adósságkezelési támogatás).

A kisgyermek napközbeni ellátására, óvodai nevelésére elegendő kapacitással rendelkeznek az önkormányzati intézmények. A fiatal, képzett humánerőforrás hiánya az óvodapedagógusok és a házi orvosok körében okoz gondot, hosszabb távon szakember hiány alakulhat ki ezekben a szakmákban. Az egészségügyi ellátásban a prevenció programok, a lakosság egészség tudatosságának fejlesztése nagy szerepet kap.

A humán szolgáltatásokban jelentős szerepet kapnak a civil és egyházi szervezetek, melyekkel az önkormányzat partneri viszonyra törekszik.

Gazdaság

Erzsébetváros gazdasága az utóbbi 10-15 évben gyors növekedésnek indult. A kedvező belvárosi elhelyezkedése és gazdag kulturális és építészeti hagyományai miatt, a turizmus, a vendéglátás, és a szórakoztató ipar a helyi gazdaság húzóágazataivá váltak. A válság a kerület gazdaságában is éreztette hatását, de hosszan elnyúló negatív következményei elsősorban az ingatlanpiaci szektorban voltak; a beruházások itt is több évre leálltak az ingatlanpiac visszaesett. Az ingatlanpiacon, akárcsak máshol, a kerületben is 2014, 2015-ben következett be változás és nőtt meg újból a befektetői érdeklődés. A belvárosi elhelyezkedés eredményeképpen a „city” funkció is megerősödött, melyet jelez a külföldi tőke magas aránya, a nemzetközi vállalatok jelenléte. Szintén a kerület gazdasági erejét jelzi, hogy a működő társas vállalkozások száma az utóbbi 15 évben szinte végig növekszik, a válság éveiben csak rövidebb ideig stagnál. A szálláshelyek száma és a vendégéjszakák száma a 2009. évi visszaesés után újból meredeken növekedésnek indult.

A gazdasági funkciók térbeli eloszlásában jelentős különbségek vannak. A turisztikai desztináció jellegű funkciók, a vendéglátó és szórakoztatóipar főként a Belső-Erzsébetvárosban összpontosul, szemben a szálláshelyekkel (szállodák, hostelek) melyek a kerület külsőbb részeiben is megtalálhatók, részben a Keleti pályaudvar közelsége miatt. Az egyes városrészek eltérő gazdasági pozícióját jól jelzi a helyiség bérleti piac: míg Belső-Erzsébetvárosban az önkormányzati tulajdonú helyiségek nagyrészt bérbe adhatók, addig a külsőbb városrészekben nagyon sok az üres üzlethelyiség.

A helyi gazdaság sajátosságai folytán a gazdasági és lakófunkciók a Belső-Erzsébetvárosban jelentős konfliktusban állnak egymással, melynek kezelése az önkormányzat számára is fontos feladatként jelentkezik. A kerületben a kreatív, kulturális gazdaság kezd megtelepedni, ennek erősödése a kerület gazdasági fejlődésének egy fontos összetevője lehet a jövőben.

Önkormányzati gazdálkodás és fejlesztéspolitika

Erzsébetváros önkormányzatának költségvetési gazdálkodását a kiegyensúlyozottság és a működési többlet jellemzi, mely az intézményrendszer szerkezeti átalakításának és a működés racionalizálásának köszönhető. A tudatos helyi adópolitikának, a helyi gazdaság növekedésének, illetve a szabályozás változásának eredményeképpen a helyi adóbevételek összességükben növekedtek az elmúlt hét évben. Mindez megteremtette a lehetőségét, hogy az önkormányzat egy előre tervezett és ütemezett fejlesztéspolitikát tudjon folytatni, melynek a keretét az Erzsébet Terv adja. Az intézményrendszer, a közterületek és zöldfelületek, illetve az önkormányzati lakásállományt az önkormányzat rendszerszerűen fejleszti, mely nagyban hozzájárul a minőségi közszolgáltatások kialakításához, illetve a városi életminőség és a kerület gazdasági vonzerejének javulásához. A társasházak felújítási szükséglete az állomány leromlottsága miatt magas, ezért az önkormányzat a felújításokat támogató pályázati rendszert működtet.

Az önkormányzati lakásállományt, az eddigi fejlesztések ellenére is, alapvető minőségi problémák, az elavultság és a rossz műszaki állapot jellemzi, melynek eredményeképpen nagy felújítási szükséglettel rendelkezik, illetve a legleromlottabb épületek esetén a szanálásra és a kieső állomány pótlására van szükség. Az állomány fenntartása, felújítása nagy anyagi terhet ró az önkormányzatra. A helyzetet súlyosbítja, hogy a bérlők társadalmi helyzete kedvezőtlen, fizetőképességük alacsony, külső, támogatási források pedig csak nagyon korlátozottan, sokszor speciális feltételekkel érhetők el az önkormányzati bérlakás szektor fejlesztéséhez.

Épített környezet

A kerület **városszerkezete** túlnyomó részt kialakult, leginkább a külső-erzsébetvárosi tartalékaival gazdálkodhat Erzsébetváros. A jelenleg használaton kívüli foghíjak a meglévő utcahálózatra támaszkodnak, a legtöbbjükben ideiglenes funkciók (parkolók, vendéglátóegységek) találhatóak.

A kerületben a **lakó területhasználat dominál**, ezen belül a szinte teljes egészében a nagyvárosias területek találhatóak. A kerületben a lakóterületek mellett meghatározóak a **vegyes területfelhasználású** területek, amelyek elsősorban a Belső-Erzsébetváros, a Rákóczi út menti és az Erzsébet körút területén találhatóak. A kerület **különleges beépítésre szánt** területe kizárólag a Szent István Egyetem telke, amely Külső-Erzsébetváros területén található.

A lakóterületek zöme történeti településként kialakult és beépült. **Alulhasznosított és be nem épített** területekkel a kerület nem bővelkedik. A kerületben elszórtan találhatunk alulhasznosított területeket (pl.: Damjanich u.-Bethlen Gábor u. találkozásánál elhelyezkedő Lipótváros kereskedelmi és irodai épületek), használaton kívüli területeket (pl.: Dob utcai foghíjtelkek – ma romkocsmák), azonban jelentős méretű fejlesztésre alkalmas, alulhasznosított vagy beépítetlen területekkel nem rendelkezik.

A kerület ingatlanjaira vonatkozó **építési paraméterek vizsgálatából** megállapítható, hogy a kerület jelentős részén a KVSZ paramétereit az ingatlanok építési paraméterei nem lépik át.

A kerület egészéről elmondható, hogy a TSZT 2015 és FRSZ szerinti, a kerületre vonatkozó tervezett területfelhasználási egységeket és a ténylegesen meglévő területfelhasználást, annak léptékét (beépítési intenzitás, funkciók köre) **vizsgálva**, kevés t **tartalékkal** rendelkezik a kerület.

A kerület a főváros egyik **történelmi városközpontja**, ennek köszönhetően európai és világviszonylatban is jelentős turisztikai és idegenforgalmi jelentőséggel bír. A területén található több száz műemlék, helyi védelem alatt álló épület, építmény, valamint a világörökségi helyszín védőterületét részét képző „zsidónegyed” **kiemelt értékmegőrző szemléletű kezelést** igényel.

Közlekedés

A közúthálózat túlterhelt, a főúthálózaton jelentkező forgalmi torlódások okát a fővárosi közúthálózati hiányosságok, a mellékúthálózaton jelentkező helyhiányt pedig a helyi, telken belül megoldatlan parkolás okozza.

A közösségi közlekedési ellátottság jó, mind a hálózat sűrűsége, mind a szolgáltatás színvonala tekintetében. A legösszetettebb problémát a parkolás jelenti, amely a rendelkezésre álló közterületek korlátozott rendelkezésre állása folytán befolyásolja a többi közlekedési módot, illetve azok fejlesztettségét is.

Közművesítés

Az ivóvízhálózat teljesen kiépített, a vezetékek 54%-a 1990 után épült korszerű csőanyagok felhasználásával. A Fővárosi Vízművek Zrt. tájékoztatása alapján az üzemeltetésükben lévő teljes vízellátó hálózat fajlagos meghibásodási rátájához képest az Erzsébetváros területén üzemelő hálózat alacsonyabb.

A csatornahálózat kiépítettsége 100%-os, azonban a hálózat fejlesztése szükséges, új tehermentesítő gyűjtőcsatornák építésével.

Mivel a kerületben egyesített rendszerű csatornahálózat üzemel, így a csapadékvíz elvezetése megoldott.

A kerületben élővízfolyás nem található, és nem árvíz, illetve belvízveszélyes terület.

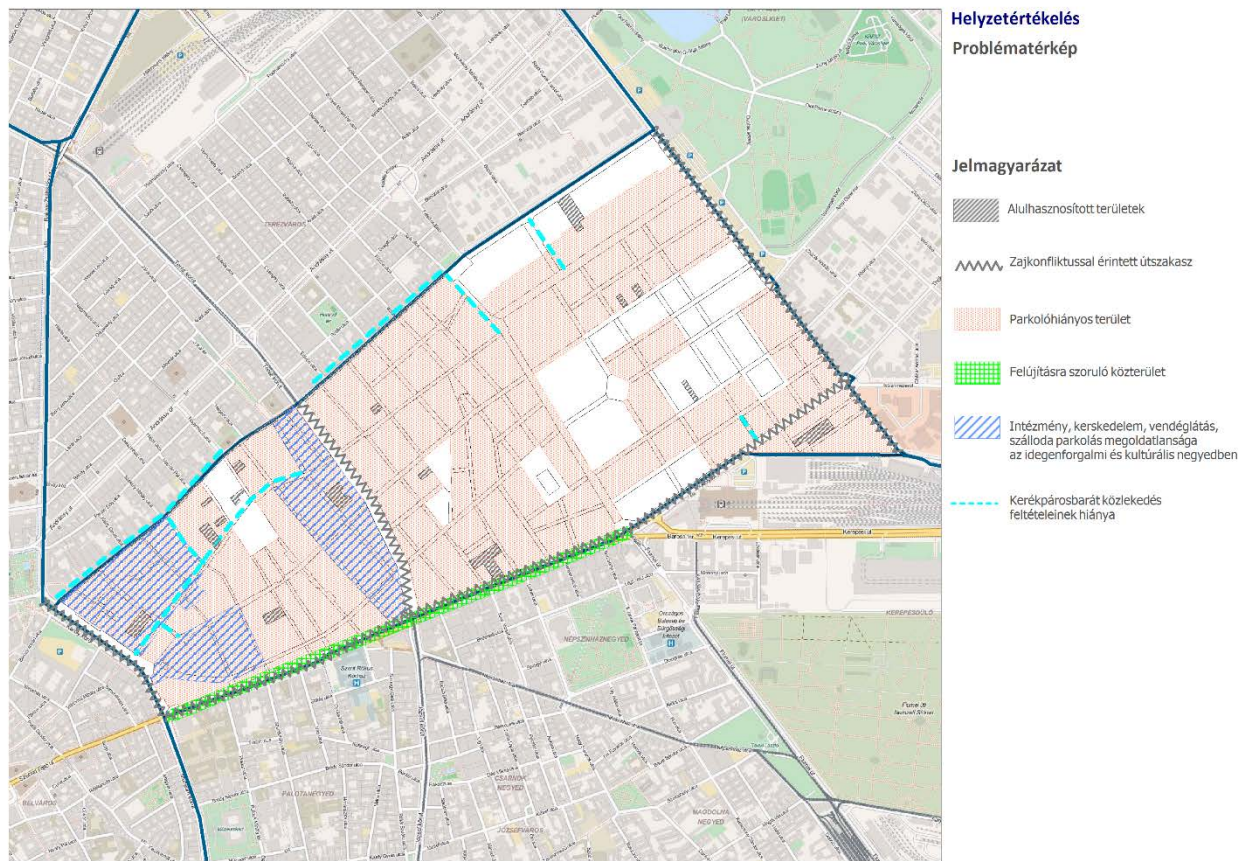
A kerületben az energiahálózatok a jelenlegi energiaigényeket kielégítik, villamosenergia-ellátás szempontjából az elosztóhálózat kiterheltsége magas, a fogyasztói igények növekedésének függvényében új alállomás létesítése válhat szükségessé. Az energiahálózatok rekonstrukciója ütemezetten történik. Távhő esetében hosszú távon a kerület lehetőségekkel rendelkezik a megújuló energiaforrások végfelhasználásban megjelenő részarányának növelésére.

Zöldfelületek, környezetvédelem

Erzsébetváros elhelyezkedésénél fogva Budapest egyik, zöldfelületekben leginkább hiányos kerülete, mindösszesen 3 hektárnyi közhasználatú zöldfelülettel rendelkezik, de az egyéb típusú zöldfelületekből (lakókeretekből) is nagyon kevés található a kerületben (jellemzően a Városligeti fasor környékén). Ráadásul a zöldterület-fejlesztéshez nincsenek meg a lehetőségek sem, egyedül a belső udvarok területén van lehetőség újabb zöldfelületek kialakítására. Ennélfogva felértékelődnek az útmenti fasorok szerepe is. Erzsébetváros utcái jellemzően fásítatlanok a keskeny közterületek és a különböző közmű és közlekedési infrastruktúrák zsúfolt jelenléte miatt.

A környezetvédelem terén a magas zaj- és légszennyezés okozza legjelentősebb problémát. Az előbbiből kiemelendő a szórakozóhelyek körüli zajkonfliktus, ami a turizmus fellendülésével tovább erősödött.

2.2. PROBLÉMATÉRKÉP

Épített környezet

Területfelhasználás konfliktusai

- A kerület egészében megtalálhatóak **ALULHASZNOSÍTOTT, VALAMINT HASZNÁLATON KÍVÜLI TERÜLETEK** található. Ezek jellemzően mozaikosan elhelyezkedő foghíjtelkek, valamint használaton kívüli építmények.
- A belső városrészek az intenzív beépítés miatt **ZÖLDFELÜLET HIÁNYOS** területek.
- Több **KIEMELT ÉRTÉKET KÉPVISELŐ ÉPÜLET** van pusztulófélben, vagy **HASZNÁLATON KÍVÜL** (pl.: Dob u. 8., Síp u. 10).

Közlekedés

- Az intenzív beépítéssel rendelkező területeken a közterületek a nappali és az éjjeli időszakban is telítettek.
- A lakossági parkolás, különösen Belső-Erzsébetvárosban nem megoldott
- A Király és Dob utcákon a kerékpáros közlekedés feltételei hiányoznak

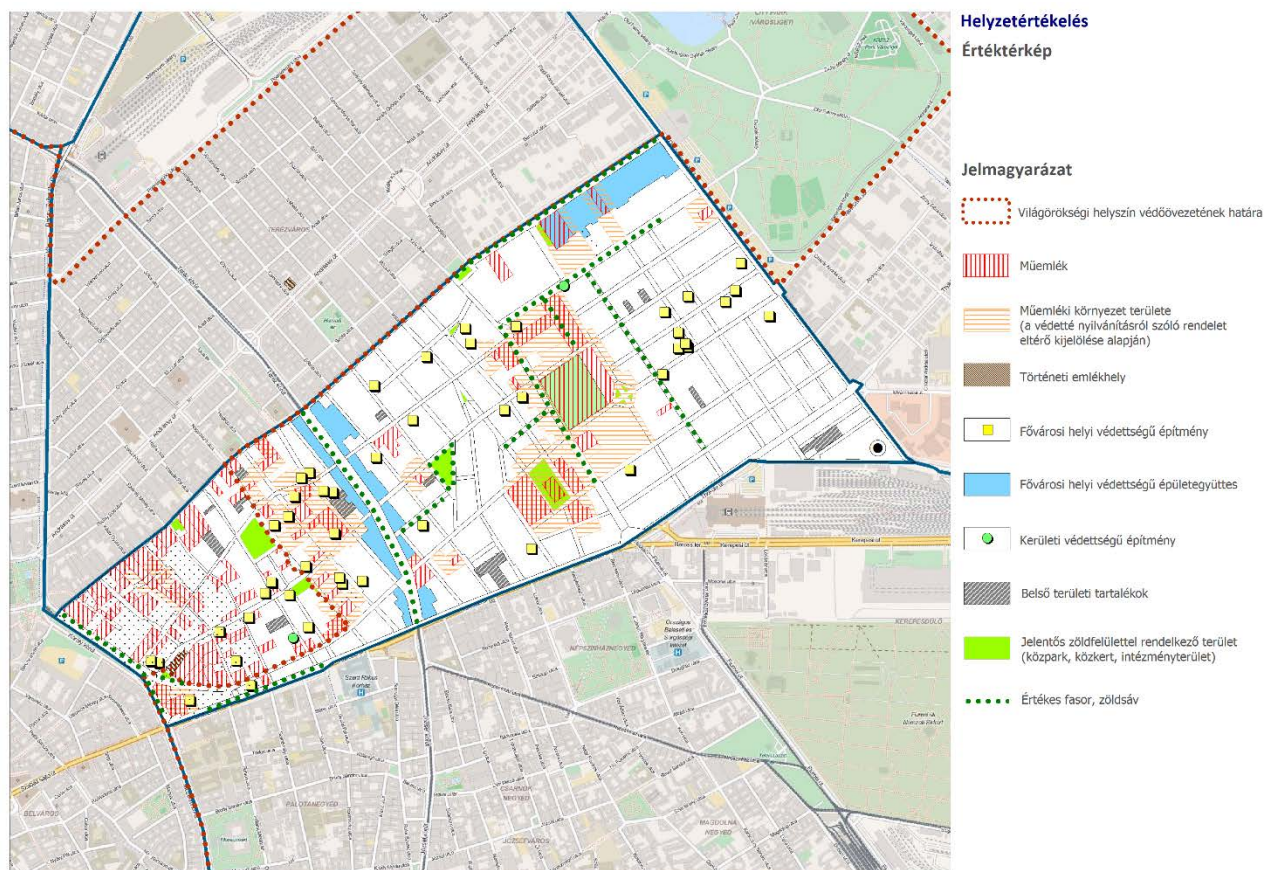
Közművek

A közműveket nem érintik a kerületben problémák.

Zöldfelületek, környezetvédelem

- **ZAJKONFLIKTUSAL ÉRINTETT ÚTSZAKASZ:** feltüntetésre kerültek a stratégiai zajtérkép alapján jelentősnek mondható, küszöbérték feletti zajszinttel érintett útszakaszok (jellemzően közösségi közlekedéssel érintettek): Erzsébet körút, Rákóczi út, Károly körút, Dózsa György út.

2.3. ÉRTÉKTÉRKÉP

Az épített környezet

Az épített környezet értékei

- Az értéktérképen feltüntetésre kerültek a kerületben található műemlékek, műemléki jelentőségű területek, műemléki környezetek.
- A régi „zsidónegyed” teljes egésze nyilvántartott régészeti lelőhely.
- Az értéktérkép feltünteti a Világörökségi helyszín területét és annak védőterületét.
- Az értéktérképen feltüntetésre kerültek a Fővárosi és kerületi helyi védelem alatt álló építmények, épületegyüttesek.

Zöldfelületek, környezetvédelem

- **ÉRTÉKES ZÖLDFELÜLETI ELEM:** Az Erzsébetvárosban csak 3 hektárnyi közhasználatú zöldfelület (közkert) található, ezért mindenegyes zöldfelületi elem kiemelt értéket képvisel.

- **ÉRTÉKES FASOR, ZÖLDSÁV:** Mivel a kerület zöldfelületekben rendkívül hiányos, ezért kiemelt jelentőséggel bírnak a közterületi fasorok és zöldsávok, mint például a Városligeti fasor.

2.4. VII. KERÜLET ÖSSZEFOGLALÓ SWOT ANALÍZISE

A SWOT elemzéseknek számos módszertana létezik, jelen esetben az Európai Unió által alkalmazott módszertant vettük figyelembe, amely a SWOT elemeit belső és külső tényezőkre osztja fel az alábbiak szerint:

A helyzetelemzés összefoglalásának módszertana

Erősségek – Belső tényezők	Pozitív dolgok egy helyzetről, vagy tevékenységről, ami jól működik, és lehet rá befolyása Erzsébetvárosnak.
Gyengeségek – Belső tényezők	Olyan dolgok, amik nem jól működnek, de lehet rá befolyásunk, hogy Erzsébetváros megváltoztassa.
Lehetőségek – Külső tényezők	Olyan adottságok, amelyeket a kerület egyértelműen nem tud befolyásolni, de rájuk építve kihasználhatja az erősségeit.
Veszélyek – Külső tényezők	Olyan korlátok, amelyeket a VII. kerület nem tud befolyásolni, és kockázatot jelentenek.

SWOT

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<p>Városszerkezeti jellemzők</p> <p>A történeti belvároshoz kapcsolódó, európai viszonylatban is értékes városszövet és épületállomány, UNESCO által védett területek</p> <p>Több, jelentős közszolgáltató intézmény a kerületben</p>	<p>Városszerkezeti jellemzők</p> <p>A mai használatnak nem megfelelő városszerkezet;</p> <p>A jogszabályi háttér miatt a telkek hosszútávú beépíttelensége és/vagy nem megfelelő hasznosítása</p>
<p>Épített környezet</p> <p>Fővárosi szinten is jelentős számú védett műemlék, valamint műemléki környezet</p> <p>Beruházások városképi megjelenésének kiemelt előkészítése, a tervezés figyelemmel kísérése (Műszaki-Főépítési Iroda együttműködésével)</p> <p>Nyári időszakban zajkommandó működtetése.</p> <p>Az Erzsébet Terv Fejlesztési Program keretén belül utak, közterületek, parkok ütemezett felújítása</p> <p>A közintézmények és közterületek akadálymentesítése folyamatosan, ütemezve halad</p>	<p>Épített környezet</p> <p>Értékes, kulturális örökséget képező épületegyüttesek leromlott állapota;</p> <p>A beépítések intenzifikálódásával romlik az átszellőzés, fokozódik a városi hősziget-hatás.</p> <p>Minimális mértékű megújuló energiahasznosítás</p> <p>Túlterhelt villamosenergia-hálózat</p> <p>Nem épült ki megfelelő közmű-alagút rendszer</p>
<p>Természeti környezet minősége</p> <p>Megfelelő ivóvíz minőség</p> <p>A kerületben a szelektív hulladékgyűjtés megoldott, növekvő tendenciájú.</p> <p>Jellemzően megfelelő állapotú, felszereltségű és funkciókínálattal parkok</p>	<p>Természeti környezet minősége</p> <p>Rákóczi út és Thököly út, Dózsa György út mentén magas a forgalomterhelés, valamint az ebből fakadó zaj- és légszennyezés</p> <p>A hulladék mennyisége fokozatosan növekszik</p> <p>A levegő és zaj szennyezettség jelentős, valamint fokozódik a rezgés-, fény- és vizuális szennyezés</p> <p>Zöldterületek száma és nagysága alacsony,</p> <p>Kulturált ebttartás hiánya, kutypiszok a közterületeken</p>
<p>Közlekedés, parkolók</p> <p>Sűrű közösségi közlekedés, jó éjszakai elérhetőség</p> <p>A kerület határain lévő tömegközlekedési átszállási csomópontok jó lehetőséget biztosítanak,</p> <p>4-es metró kiépülése, Baross tér felszíni rendezése</p>	<p>Közlekedés, parkolók</p> <p>Zsúfolt úthálózat, parkolóhelyek hiánya;</p> <p>A tervezettnél nagyobb mértékben növekszik a forgalom, illetve a helyi gépjármű állomány</p>
<p>Társadalom és humánszolgáltatások</p> <p>Aktívkorúak felé eltolódó korstruktúra (fiatalok)</p>	<p>Társadalom és humánszolgáltatások</p>

Sokszínű kultúrával rendelkező kerület

Felzárkózó társadalom szerkezet (képzettségi, foglalkoztatottsági szint)

Rugalmas lakásszektor – bérlakások magas aránya

Segélyezésben kieső források pótlása

Szolgáltatások minőségi fejlesztése, civilekkel és egyházakkal az együttműködési rendszer erősítése, közszolgáltatások megújuló infrastruktúra

Csökkenő népesség, ugyanakkor magas számú nem bejelentett népesség

Magas egyszemélyes háztartások és idősek aránya, alacsony gyerekek aránya,

Alacsonyabb jövedelemszint, hátrányos helyzetűek magas száma

Rossz egészségi állapot

Házi orvosi ellátásban, óvodákban időszűrés szakemberek

Szociális ellátórendszer túlterheltség

Gazdaság

Erzsébetváros a fővárosi közigazgatási központ része

A belső városközponti területeken változatos funkciók, kimagasló közigazgatási és üzleti szolgáltatási színvonal

Erősödő tercier szektor: turizmus, szálláshelyek, vendéglátás

Magasan képzett, fiatal népesség növekvő jelenléte a helyi munkaerő- és fogyasztási piacon

A Zsidónegyed és a romkocsmák nemzetközi szintű turisztikai desztináció

A turizmusra és kultúrára épülő kulturális gazdaság erősödése

Gazdaság

Beépíthető területek hiánya, ingatlanfejlesztési lehetőségek korlátozottak;

Korlátozott új lakásépítési lehetőségek

A forgalmas turisztikai helyeken lakó és turisztikai funkciók konfliktusa;

Fejlődő ágazatok egyenlőtlen területi eloszlása

Nagy utak mentén, egyes városrészekben kereskedelmi funkciók hanyatlása

Földszinti üzlethelyiségek gyakran nem követték a kereskedelmi szerkezetváltás szükségleteit

Nincs közös, a fővárossal együttműködő kerületmarketing stratégia

A gazdasági szereplők közötti együttműködés hiánya

Önkormányzati gazdálkodás és fejlesztéspolitika

Felelős gazdálkodás, működési többlet

Felelős kerületi stratégiai tervezés (Erzsébet Terv)

Kerület „húzóprojektjeinek” megvalósulása (Almágyi tér, Kultúra Utcája),

A kerületi intézmények tervszerű megújítása

Erzsébetváros önkormányzatának tulajdonában vannak a közcélú feladatok ellátásához szükséges ingatlanok

Önkormányzati gazdálkodás és fejlesztéspolitika

Egyes pályázati forrás lehetőségek nem kerültek kihasználásra előző időszakban

A helyi gazdaságpolitika hasznait a kerület csak korlátozottan élvezte a forrásmegosztás miatt

LEHETŐSÉGEK

VESZÉLYEK

Várostervezési jellemzők

A fővárossal és más társkerületekkel egyeztetett közös előnyöket biztosító várostervezési fejlesztés

Épített környezet

Uniók forrásai elérhetőek: kerékpáros közlekedésre, társadalmilag leromlott város területekre, épületállomány energiahatékony megújítására, alternatív energiák hasznosítására

Világörökséghez kapcsolódó területrészek közös revitalizációja, fejlesztése

Természeti környezet minősége

Társadalmi igény nő a városi zöldfelületek, alternatív zöldterületek, sétáló zónák iránt (Gozsdu-udvar, Madách sétány)

Közlekedés, parkolók

Várostervezési jellemzők

FRSZ beépítési sűrűség tartalékai a beépítési sűrűséget tovább növelhetik, felgyorsíthatja az eklektikus épületállomány bontását

A szükséges rehabilitáció ellehetetlenülése a külső források hiánya miatt (EU)

Épített környezet

Jogszabályi környezet ellehetetleníti a megújuló energiaforrások terjedését

Az üres és használaton kívüli helyiségek az illegális lakásfoglalók célpontja

Természeti környezet minősége

A Városliget közparki funkciója a Liget Budapest állami projekt végrehajtásával gyengülhet

Zöldterületek állapotának leromlása a túlhasználattal

A turizmus erősödésével növekvő környezeti terhelés növekedése.

Közlekedés, parkolók

Parkolójázak megépülése a kerületben, és a társkerületekben

Társadalom és humánszolgáltatások

Fiatalok érdeklődése a kerület iránt jó lehetőséget jelent a magasabb képzettségűek vonzására, kedvezőbb demográfiai folyamatok megindítására,

Vegyesebb társadalmi és korszerkezet segíti a lakásállomány megújulását, érdekeltség energia felhasználás csökkentésében

Külső pályázati források felhasználásával hátrányos helyzetű lakosság felzárkózásának segítése

Külső humán erőforrások bevonása (önkéntesség, helyi közösség), együttműködések további erősödése növeli az önkormányzati szolgáltatások hatékonyságát

Gazdaság

A kerületre irányuló nemzetközi turizmus további növekedése a helyi gazdaság motorja lehet

A turizmus kapcsán további fiatal, képzett, nemzetközileg mobilis réteg keres lakóhelyet az Erzsébetvárosban

A city-funkciók terjedése új ingatlan keresletet jelent az Erzsébetvárosban, ez segítheti épületállomány felújítását

A növekvő kereslet segítheti az innovatív turisztikai, lakossági és üzleti szolgáltatások megtelepedését

A Rákóczi út / Thököly út forgalmi rekonstrukciója, a villamos újraindítása segíti a kereskedelem megújulását

Városligethez kapcsolódó új fejlesztéseknek keresletet teremtenek a Külső-Erzsébetvárosban

Jobb minőségű szállodaépítés magasabb státuszú turistákat vonz a területre

Önkormányzati gazdálkodás és fejlesztéspolitika

Energetikai program folytatása az önkormányzati intézményekben a kerületi költségvetés tehermentesítésére

Növekvő helyi adóbevételek a kerület gazdasági fejlődésének köszönhetően

Unió és hazai támogatási források kihasználása az épületállomány megújítására

Gazdaságfejlesztési feladatok fővárosi és kerületi összehangolása

Dugódíj bevezetésének elmaradása, tehermentesítő hálózati elemek nem megépülése;

Környező kerületekből érkező túlzott terhelés;

A kerület határán tervbe vett fejlesztések parkolási többletet okoznak;

Társadalom és humánszolgáltatások

Gyermekek arányának túlzott mértékű csökkenése

Nem bejelentett népesség aránya továbbra is magas marad

Hátrányos helyzetű népesség felzárkózása elmarad, kiszorulás veszélye

Kerületek közötti társadalmi különbségek növekedése

Segélyezések iránti igények megnövekedése

Lakóépület állomány felújításának elmaradása csökkenti kerület vonzóképeségét

A jogszabályi változások a kötelező és választott önkormányzati feladatok tekintetében

Szolgáltatások finanszírozhatósága, fenntarthatósága

Gazdaság

A „bulinegyed” funkció megoldatlan konfliktusa a lakófunkcióval rontja a turizmus helyzetét és a lakóingatlanok ingatlanpiaci pozícióját

Felújításoknál, új fejlesztéseknél eltűnik az eklektikus örökség, ami rontja turisztikai potenciált

Az idegenforgalom és a vendéglátás egyoldalúan csak a „bulinegyed” funkcióra épül és a túlzott koncentráció rontja a terület autentikus vonzerejét

A nagy vendégforgalom vonzza az igénytelen vendéglátási formákat, csökken az átlagos színvonal

A környék meglévő és leendő bevásárló központjai elszívják a hagyományos kiskereskedelemről a vásárló erőt

A forgalom növekvő környezetterhelése és a leromló közterületek miatt az utcai vendéglátás versenyképtelenné válik más kerületek vendéglátó egységeihez viszonyítva

Parkolási gondok akadályozzák cégek központi/közigazgatási funkciók megtelepedését a kerületben

Önkormányzati gazdálkodás és fejlesztéspolitika

Önkormányzat számára finanszírozási környezet kedvezőtlenebbé válik – jogszabályi változások

Kötelező feladatok költségeinek növekedése (pl. szociális helyzet romlása)

Csökkenő önkormányzati mozgástér

A támogatások tudatos ösztönző rendszerének, a magánberuházók bevonásának elmaradása esetén a fejlesztések nem lehetnek hosszútávon fenntarthatóak

2.5. FEJLESZTÉSI KIHÍVÁSOK ERZSÉBETVÁROS ÉPÍTETT KÖRNYEZETÉNEK TEKINTETÉBEN

TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

- Budapest várostérség pozitív nemzetközi megítélésének erősítése (városmarketing, Budapest márka);
- Budapest közlekedési szempontból túlterhelt főközpontjának (városközpontjának) tehermentesítése.
- A Fővárossal és a szomszédos kerületekkel történő intenzívebb együttműködés.

FEJLESZTÉSI ÉS RENDEZÉSI KÖRNYEZET, ILLESZKEDÉS

- Akcióterületek meghatározása, felülvizsgálata.
- Új szerkezeti terv kerületi szintre valló leképezése
- Az eklektikus örökség védelmének szakmai fejlesztési és szabályozási-fejlesztési feltételeinek megteremtése a Fővárossal és az érintett kerületekkel együttműködve

TÁRSADALOM

- Fiatalok vonzása a kerületbe hosszabb távú letelepedés, családalapítás céljával.
- Hátrányos helyzetűek, különösen alacsonyan képzettek, munkanélküliek, illetve a hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok problémáinak innovatív kezelése, visszavezetés a munkaerőpiacra, illetve a komplex, halmozottan megjelenő problémák kezelése.
- Lakhatás megfizethetőségével és minőségével kapcsolatos problémák kezelésére beavatkozások, programok kidolgozása.
- Idősek társadalmi izolációjának megelőzése, oldása, egyéni szükségletekhez alkalmazkodó szolgáltatások kialakítása
- Hajléktalan népesség integrációját célzó beavatkozások a partner szolgáltatókkal.

HUMÁNSZOLGÁLTATÁSOK

- Prevenció erősítése a szociális, gyermekjóléti és egészségügyi szolgáltatások terén, annak érdekében, hogy a hátrányos helyzetű csoportok esetében a szociális problémák halmozódása elkerülhető, és így az ellátórendszer túlzott leterheltsége megelőzhető legyen.
- Komplex szociális problémák kezelésére integrált szemléletű, komplex programok kialakítása szociális, foglalkoztatási, oktatási és egészségügyi beavatkozásokkal.
- Partnerségi kapcsolatok, együttműködések kiterjesztése és erősítése a civil szervezetek, egyházak és a vállalkozói szféra tekintetében. Az önkéntesség, a közösségi szintű beavatkozások fejlesztése erősítése a közszolgáltatások terén, illetve azok kiegészítőjeként.
- A segélyezés csökkenésével az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök kiterjesztése, innovatív programok bevezetése, a helyi vállalkozói szférával szoros együttműködés, partnerség kialakítása, fejlesztése.
- Közszolgáltatások infrastrukturális hátterének további fejlesztése: ingatlanok energetikai felújítása, hiányzó közösségi terek létrehozása.

GAZDASÁGFEJLESZTÉS

- A kulturális, oktatási és a nemzetközi turisztikai „brandek” kialakítása, városrészenkénti differenciált fejlesztése
- Egyeztető fórumok kiépítése és működtetése a helyi gazdasági szereplőkkel
- Kulturális, kreatív gazdaság megtelepedésének segítése és hálózatos fejlesztése (startup ill. innovatív vállalkozások támogatása adókedvezményekkel, kedvezményes bérleményekkel, stb., inkubátor ház)
- Gyalogos felületek fejlesztése a kiskereskedelem újjáélesztése érdekében

- Egyházi és nemzetiségi hagyományok és kultúra megjelenítése a turisztikai ajánlatban
- Az önkormányzat gazdaság szervező tevékenységének erősítése annak érdekében, hogy a vállalkozások betelepedjenek, illetve a gazdaságfejlesztését célzó uniós támogatásokat minél nagyobb mértékben kihasználják

ÖNKORMÁNYZATI GAZDÁLKODÁS ÉS FEJLESZTÉSPOLITIKA

Az önkormányzati gazdálkodás terén a fejlesztési kihívások közvetetten értelmezhetőek, elsősorban a fejlesztések feltételrendszerének biztosítása a feladat. Ennek kapcsán az alábbiak szükségesek:

- felelős, ütemezett stratégiai tervezés fenntartása
- a források biztosítása a tervezett fejlesztésekhez, elérhető uniós források minél nagyobb mértékű felhasználása a tervezett fejlesztésekhez
- a magánszektorral (vállalkozókkal, lakossággal, társadalmi szereplőkkel) partnerségi kapcsolatrendszer erősítése a kívánt fejlesztések megvalósítása érdekében.

TÁJ ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK, ZÖLDFELÜLETI RENDSZER

- Az intenzív beépítések miatt alternatív megoldások keresése a zöldfelületi ellátottság javítására (vertikális kertek, tűzfalak zöldítése).

ÉPÍTETT KÖRNYEZET

- Az eklektikus örökség védelme szakmai módszertanának kialakítása
- Többszintű értékvédelmi kategóriák között szabályozási összhang kialakítása.
- Meglévő alulhasznosított területek funkcióváltásának, megújításának támogatása, „belső tartalékok” hasznosítása.
- Értékkörző önkormányzati vagyongazdálkodás, bérlet-szektor fejlesztése a történeti épületállományának felújításával, lakhatási körülmények korszerűsítésével.
- Társasházak felújításának, valamint energiahatékony megújításának önkormányzati ösztönzése, támogatása
- A TSZT 2015 és FRSZ, új jogszabályi környezet és paraméterek alkalmazása.
- Értékteremtő fejlesztés a helyi egyedi arculat és építészeti karakter megőrzése mellett.
- A körülépített udvaros beépítésű, hagyományos technológiájú épületek energetikai megújításának szakmai kidolgozása és a megvalósítás támogatása

KÖZLEKEDÉS

- A közlekedést – a gyalogos közlekedés kivételével – a kerülethatárokat átszelő hálózatok (közúthálózat, tömegközlekedési hálózat, kerékpárút hálózat) jellemzik. Ezért a kerületi közlekedés fejlesztése sok esetben csak több kerület közlekedésének, vagy a fővárosi közlekedési rendszer egészének figyelembe vételével lehetséges.
- Koncepcionális elveken alapuló stratégia meghatározása a lakossági parkolók számának növelésére – a közterületeken kívül – a lakózónák forgalmának emelkedése nélkül (parkolóházak, mélygarázsok, rugalmas szabályozás).
- A Rákóczi út forgalmi rekonstrukciója, a kereskedelem és a gyalogosforgalom feltételeinek javításának preferálásával.

- A nagy kereskedelmi tengelyek mentén a kereskedelem feltételeinek javítása a forgalom csökkentésével, a rövid idejű parkolóhelyek számának növelésével, a gyalogos felületek rekonstrukciójával.
- A lakóterületek úthálózatának vegyesforgalmú kialakítása.
- Erzsébetváros területén, a kerület által meghatározott kerékpáros nyomvonalakat alapul véve, a helyi közlekedési igényeknek megfelelő kerékpáros közlekedés feltételeinek megteremtése.

KÖZMŰVESÍTÉS

- Energiahatékonysági korszerűsítések és megújuló energiaforrások alkalmazása önkormányzati intézmények energiafelhasználásának fedezésére.
- Közvilágítási hálózatok korszerűsítése, LED fényforrások alkalmazása, valamint intelligens vezérlések alkalmazása.

KÖRNYEZETVÉDELME

- A zaj- és légszennyezés csökkentése komplex, összvárosi szintű stratégiák keretében.
- Lakossági energiahatékonysági és megújuló beruházások ösztönzése, támogatása és tanácsadás.
- A turizmus, mint húzóágazat környezeti konfliktusainak mérséklése.

VÁROSI KLÍMA

- Zöld elemek növelése: utcafásítás, udvarok zöld kialakításának támogatása, tűzfalak zöldítése.

2.6. HELYZETÉRTÉKELÉS AZ EURÓPAI UNIÓ TEMATIKUS CÉLJAIHOZ KAPCSOLÓDÓAN

Fontos szempont minden fejlesztési dokumentum esetében, hogy a tervezett célok megvalósításához milyen – elsősorban – pénzügyi eszközök állnak rendelkezésre. A 2014–2020-as időszakban várhatóan az uniós kohéziós források is fontosak lehetnek a kerület fejlesztése szempontjából, ezért a helyzetelemzés eredményei az európai elvárások szem előtt tartásával kerül értékelésre.

Az Európa 2020 - José Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnökének megfogalmazása szerint a következő évtizedre szóló európai uniós növekedési stratégia:

„Célunk, hogy változó világunkban az EU gazdasága intelligens, fenntartható és inkluzív legyen. E három, egymást kölcsönösen erősítő prioritás azt hivatott elősegíteni, hogy az Unióban és a tagállamokban magas legyen a foglalkoztatottság és a termelékenység, és erősödjön a társadalmi kohézió. Az EU öt nagyszabású célt tűzött ki maga elé a foglalkoztatás, az innováció, az oktatás, a társadalmi befogadás és az éghajlat/energiapolitika területén, melyeket 2020-ig kíván megvalósítani. Mindegyik tagállam saját nemzeti célokat fogadott el az említett területeken. A stratégia megvalósítását konkrét uniós és tagállami intézkedések segítik.”

81. ábra - Az EU országai
Forrás: euintheus.org

EU 2014-2020 közötti időszak tematikus céljai

Kapcsolódó folyamat a VII. kerületben

1. A kutatás, a technológiai fejlesztés és az innováció megerősítése

- feltételezhetően alacsony szintű KKV innovációs potenciál, valamint kevés számú innovatív nagyvállalat
- inkább a vidéki térségekre jellemzői érvényesek a kerületben, szemben a fővárosi átlagos jellemzőkkel

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kevés egyetem és kutatóhely található a kerületben
2. Az IKT-khoz való hozzáférés elősegítése és e technológiák használatának és minőségének fokozása	<ul style="list-style-type: none"> ▪ önkormányzati térinformatikai és adatállomány kezelési alkalmazások hiánya ▪ fejlesztésre szoruló hivatali hardware-állomány ▪ kedvezőtlen társadalmi mutatók miatt a fővárosi átlagnál feltételezhetően alacsonyabb szintű digitális kompetenciák és eszközellátottság a lakosság körében
3. A KKV-k versenyképességének fokozása	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a kerület gazdasági arculatát a kkv szektor (azon belül is elsősorban a mikrovállalkozások) határozzák meg. Már a 2007-2013-as programozási időszakban ezek a szervezetek pályáztak és nyertek legnagyobb arányban. ▪ az Önkormányzat helyiségekre vonatkozó bérleti díj politikájával tud hozzájárulni a kkv szektor (éttermek, kávézók, boltok stb.) versenyképességének fokozásához.
4. Az alacsony szén-dioxid kibocsátásra való áttérés támogatása minden ágazatban	<ul style="list-style-type: none"> ▪ kerület intézményeinek energetikai korszerűsítésre, megújuló energiaforrások alkalmazása ▪ az Önkormányzat elkötelezett az energiahatékonyság növelésére, és minden lehetőséget megragad pályázati források megszerzésére. Az energiahatékonyság növelése cél mind a kerület tulajdonában lévő lakásállomány, mind pedig az önkormányzat által fenntartott intézmények esetében. ▪ a város külsőbb kerületeiben tervezett közúthálózati fejlesztések mentesítő hatása csökkenti a szén-dioxid-kibocsátást ▪ CO mentes vagy vegyes üzemű közlekedési eszközök és infrastruktúra preferálása
5. Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, valamint a kockázatok megelőzésének és kezelésének elősegítése	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zöldfelületek megőrzésére, növelésére való törekvés, a hősziget-hatás korlátozása és a klímaváltozás lassítása érdekében
6. Környezetvédelem és az erőforrások hatékonyságának elősegítése	<ul style="list-style-type: none"> ▪ hulladékkezelés fejlesztése, szelektív gyűjtés alkalmazása a teljes kerületben
7. A fenntartható közlekedés elősegítése és a kulcsfontosságú hálózati infrastruktúrák előtti akadályok elhárítása	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a kerékpárút hálózat célirányos fejlesztése, a gyalogos konfliktusok mérséklése ▪ kapacitáshiányos csomópontok, torlódás, nagy átmenő forgalom, kedvezőtlen keresztszeti kialakítás
8. A foglalkoztatás és a munkavállalói mobilitás ösztönzése	<ul style="list-style-type: none"> ▪ az Önkormányzat, mint közfoglalkoztató jelenik meg a közfoglalkoztatásban. Ennek közvetett célja, hogy a közfoglalkoztatottakat visszasegítse a munka világába; ▪ az Önkormányzat, mint intézményfenntartó (bölcsődék, óvodák) tud hozzájárulni a mobilitás ösztönzéséhez (kisgyermekes családnyák munkába állásához).
9. A társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a kerületben lehatárolt veszélyeztetett lakótömbökben, nem kritikus, de magas a hátrányos/ halmozottan hátrányos helyzetű háztartások aránya, továbbá magas az alacsonyabb jövedelmű, elszegényedő háztartások száma a kerületben.
10. Beruházás az oktatásba, készségekbe és az egész életen át tartó tanulásba	<ul style="list-style-type: none"> ▪ tehetséggondozáshoz, hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásához kapcsolódó tárgyi feltételeinek bővítésére a helyi intézményekben
11. Az intézményi kapacitások és a közigazgatás hatékonyságának fokozása	<ul style="list-style-type: none"> ▪ a szociális és egészségügyi ellátás intézményi infrastruktúrájának megnövekedett igénybevétele elsősorban a kerületben élő idős népesség nagyobb arányából adódik ▪ informatikai háttér fejlesztésére van szükség

ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK

Erzsébetváros a pesti Belvárost övező hagyományos – jobbára a 19. század második felében és a 20. század elején kiépült - magas sűrűségű lakógyűrűnek északkeleti, a Király utca-Városligeti fasor, illetve a Rákóczi út-Thököly út tengelye közé eső cikkelye. A településszerkezet a kiépülés időszakának megfelelően a sugarasgyűrűs tervezett hálózat szabályosságát mutatja a hajdani sugárirányú országutak és dűlőutak vonalvezetésének kisebb szabálytalanságaival. A városközponti helyzet előnye a kerület minden részén a jó autós és tömegközlekedési integráltság. Ugyanakkor a lényegi átépülés nélkül megmaradt úthálózat nehezen viseli a központ felé sűrűsödő forgalmi terhelést, és az utcakeresztmetszetek sem felelnek meg a közterületi parkolás mai igényeinek. A kerületet nagyon kevés, kis alapterületű tér tagolja, a keskeny utcáknak pedig csak elenyésző része fásított. Így a kerület zöldfelületi ellátottsága rendkívül alacsony, azonban északkeleti oldalról a Városliget nagy összefüggő zöldfelülete szolgálja ki a kerületi igényeket.

A kerület beépítésének jellege egységes, jellemzően a magas beépítésű, 3-5 szintes körülépített udvaros bérházakból, illetve kisebb részt a közjük illesztett közintézményekből áll. Annak ellenére, hogy a kerület a többi belvárosi kerülethez hasonlóan a rendszerváltozás óta jelentős lakosságvesztést élt át, ma is az egyik legsűrűbben lakott területe Budapestnek.

A városrészekre bontás indoklása

A kerület egységessége ellenére a városrészek a Belvárostól való távolság függvényében kissé eltérő jellegzetességeket mutatnak, mind a műszaki kialakítás, mind a városi, gazdasági funkciók, mind pedig a társadalmi mutatók tekintetében. A nagy városi tengelyek – az Erzsébet körút és a Rottenbiller utca – olyan városi határvonalaként működnek (Lynch), amelyek különböző identitású városrészeket választanak el egymástól. A negyedek jellemzői a fejlesztési fókuszok különbségeiben is megmutatkoznak. Ezeknek az eltéréseknek alapján az Erzsébetvárost hagyományosan három városrészre: Belső-, Középső-, és Külső-Erzsébetvárosra osztjuk, a nagy szerkezeti tengelyek, az Erzsébet körút és a Rottenbiller utca mentén.

A kerületben 3 fő karakterű városrész található, amelyeket egyedi sajátosságaik alapján eltérő részterületekre bonthatunk:

- Belső-Erzsébetváros (1.)
- Középső-Erzsébetváros (2.),
- Külső-Erzsébetváros (3.)

1. Belső-Erzsébetváros

A Belső-Erzsébetvárost a Károly körút, Király utca, Erzsébet körút és Rákóczi út határolja. A városrész a kerület legrégebben települt része, ennek megfelelően magas arányban védett klasszicista, szecessziós és eklektikus lakóházakkal. A városrész hagyományos központja a Klauzál tér, amelynek megújulása a jelen és a közeljövő feladata. A kétezres évek jelentős átépülési folyamatainak hatására egy új, jó minőségű lakásállomány jelent meg a Belső-Erzsébetvárosban. A lakásállomány mutatói így a három erzsébetvárosi városrész között ma a legjobbak: az alacsony komfortfokozatú lakások aránya 6,7 % (kerületi átlag 7,3 %), az egyszobás lakások aránya 29,7% (kerületi átlag 35,6%). Az új építések azonban gyakran tekintet nélkül voltak a hagyományos

építészeti értékek megőrzésére és a sűrűség további emelésével nem javították a beépítés hagyományos zsúfoltságát.

A városrész elsődlegesen lakónegyed, de a kerületszettek közül itt figyelhető meg a mára a Belvároson túlnyúló citys-edési folyamat. A lakások, bérházak egyre nagyobb részét foglalják el cégközpontok, munkahe-lyek, szolgáltatások, szálláshelyek. Az egyszemélyes háztartások magas aránya nem csak az itt élő idős lakos-ságnak köszönhető, de annak is, hogy a piaci bérlet állomány a budapesti átlaghoz képest magas. A lakó-területen egy fiatal, mobilis, nemzetközi, magasan képzett – vagy éppen diák – lakosság is megjelent, amely-nek igényeire átalakul a helyi kereskedelem és a vendéglátás szerkezete.

A Belső-Erzsébetvárosban a 19. századtól kezdve a zsidó lakosság magas aránya volt jellemző. A történeti hagyományt jelzik a kiemelkedő építészeti értékű rituális épületek – a Dohány utcai, Rumbach Sebestyén utcai és Kazinczy utcai zsinagógák; valamint a kultúrához, életmódhoz kapcsolódó mikvék, iskolák, kóser bol-tok és éttermek, stb. A zsidó emlékek és a kultúra újjáéledése nem csak saját identitást ad a városrésznek, de a helyi turizmus és kulturális gazdaság egyik alapja is. A turizmus másik alapja a romkocsmá-kultúra, amely az elmúlt évtizedben a Budapest jellegzetes attrakciójává vált és ezzel nemzetközi turisztikai desztinációvá avatta Belső-Erzsébetvárost. A szórakozóhelyek és a ráépülő szálláshelyek robbanásszerű szaporodása újfajta konfliktusforrást jelent a helyi lakossággal. A városfejlesztés legfontosabb feladata a közeljövőben, hogy en-nek a fejlődésnek minőségi irányt adjon, kihasználva annak gazdasági előnyeit, de tompítva káros hatásait a lakókörnyezetre.

2. Középső-Erzsébetváros

A Középső-Erzsébetvárost az Erzsébet körút, Király utca, Rottenbiller utca, Rákóczi út határolja. A városrész a Nagykörúton túli eklektikus városszövet jellegzetes szelete. Az utcahálózatot a városrobbanás előtt tervezett szabályos szűk, szabályos vonalvezetésű utcák jellemzik néhány az Almássy, Szövetség, Alsó erdősor utcák történeti szabálytalanságától eltekintve. A szűk szabályozási szélességek a 4-6 szintes beépítéssel párosulva a benapozás és átszellőzés nehézségét, parkolási gondokat és az utcafásítás szinte teljes hiányát okozzák. A városnegyed szerkezetéből adódó legfontosabb feladat ezért a lakónegyed élhetőségének biztosítása a for-galom előli lehetséges védelemmel.

Különleges fontossággal bírnak ebben a sűrű szövetben a városrész terei: a frissen megújult Almássy tér és Rózsák tere, amelyeknek zöldfelületei elsősorban a lakosság rekreációját szolgálják. A közelmúltban végbe-ment megújulás érzékelhetően emelte a közvetlen környék presztízsét, az ingatlanértékeket. Az Almássy tér városrészi alközponti funkciókat is betölt, hangsúlyosan a helyi lakosságot kiszolgáló kereskedelemmel és vendéglátással. A közterületi zöldfelületek hiánya miatt nagy jelentőségű a tömbbelsőkből létrehozható zöld, amely javíthatja a lakások mikroklimáját, csökkentve az itt különösen súlyos nyári felmelegedést. A 15-ös tömb jó példája a lakásprivatizáció miatt nem folytatható, de az udvarok, tűzfalak növényesítésében a lakókörnyezet humanizálásának tartalékai rejlenek.

Az épületállomány túlnyomó többsége a 19. század végétől az első világháborúig épült körülépített udvaros, eklektikus bérház. Az épületek között kevés az egyedileg magas építészeti értékkel bíró, ám együttesükben Budapest legfontosabb egységes, karaktert adó építészeti örökségét alkotják, amely a budapesti imáznak és turisztikai desztinációnak is meghatározó része. Az épületállomány az épületek kora, az elmaradt felújítások és a tulajdonosi források hiánya miatt rossz műszaki, energetikai állapotban van. A lakások műszaki állapotára jellemző, hogy az alacsony komfortfokozatú lakások aránya még mindig 7,8 % (Belső-Erzsébetváros 6,7%, Külső-Erzsébetváros 7,5%). A felújítások támogatása az építészeti örökség megóvása érdekében és szociális szempontok miatt is az önkormányzat kiemelt feladata marad.

A városrész hagyományos, fővárosi jelentőséggel bíró kereskedelmi tengelyei a határoló Király utca, Erzsébet körút és Rákóczi út, amelyek a kiskereskedelem mellett számos kulturális és turisztikai intézménynek is ott-hont adnak. A kiskereskedelem jövedelmezőségére, a földszinti üzlethelyiségek kihasználtságára és így az útvonalak kedveltségére romboló hatással volt a közeli nagy bevásárlóközpontok, elsősorban a West End megnyitása. A közeljövő feladata, hogy a zavaró gépkocsiforgalom csökkentésével, a közterületek megújításával és a földszinti funkciók részbeni átalakításával a Rákóczi út és a Nagykörút visszanyerje urbánus vonzerejét.

3. Külső-Erzsébetváros

A Külső-Erzsébetváros a kerület legfiatalabb része, amelyet a Rottenbiller utca, Városligeti fasor, Dózsa György út, Verseny utca, Thököly út határol. A városrész szerkezete a spekulációs építkezéseknek megfelelően teljesen szabályos, szűk utcák derékszögű hálózata. A szövetet csak a Városligeti fasor mentén lévő lazább, zöldebb beépítés és az Állatorvos-tudományi Kar kertes területe lazítja. A kerületrész egyetlen tere, a Bethlen tér kisméretű, forgalommal terhelt, zöld elemekben szegény és helyi agóra szerepet sem tölt be. Belső szerkezeti periféria a Thököly út, Dózsa György út, Verseny utca által határolt háromszög, amely a városi zárványhelyzet minden negatív műszaki, gazdasági és társadalmi következményét viseli.

A Csikágó Erzsébetváros legnagyobb lakóterülete: a lakosság 42 %-a él itt (Belső-Erzsébetváros 31%, Középső-Erzsébetváros 27%) a kerületi lakások 43%-ában (Belső-, és Középső-Erzsébetváros 28-28%). Ez a lakásállomány már megépültekor rosszabb minőségű volt: a telkek maximális beépítésével, 4-5 szinttel kialakított körülépített udvaros bérházakban jellemzően kis alapterületű, komfort nélküli lakásokat hozott létre. Az épületekből jobbra hiányzott az építészeti formálás, a minőségi anyagok. A lakásállomány ma is a kerületrészek között a leggyengébb: az egyszobás lakások aránya 39,2 % (Belső-Erzsébetváros 29,7%, Középső-Erzsébetváros 36,6%), az alacsony komfortú lakások aránya 7,5%.

A kerületrész társadalmi mutatói is követik a lakásállomány jellemzőit: itt a legmagasabb a kerületrészek között az alacsony képzettségűek, a munkanélküliek illetve az alacsony presztízsű munkakörökben foglalkozottak aránya. A Csikágóban, illetve a Verseny utcában jelentős roma kisebbség él, akiket különösen sújtanak a gazdasági-társadalmi hátrányok. A hátrányos helyzetű lakosság miatt a Külső Erzsébetvárosban a városmegújítás szociális szempontú programjai indokoltak, ahol a műszaki beavatkozásokat (elsősorban komfortosítási és energetikai beavatkozások) kiegészítik a társadalmi felzárkózást segítő programelemek.

A Csikágó lakókörnyezeti nagy értéke a lakosságot kiszolgáló, gyalogosan elérhető boltok és szolgáltatások sűrű hálózata, amelynek megmaradását segíteni kell. A kerületrész megközelítését nagyban javította a 4-es metró átadása, amelyhez kapcsolódóan a Baross tér átépítése várhatóan átalakítja a közvetlen környék kereskedelmi, vendéglátási szerkezetét is elsősorban a turizmus igényei szerint.

A Külső-Erzsébetváros különleges területe a Városligeti fasor menti beépítés, amelynek országos jelentőségű intézmények, műemlékek a részei. A Fasor területszerkezeti egységként, a Terézvárossal és a Fővárossal együttműködésben szükséges fejleszteni annak érdekében, hogy az intézményi, turisztikai lehetőségeit értékeihez méltó módon lehessen kihasználni. A Városliget megújulása, a Liget projekt megépülése várhatóan ártértékeli a Városligeti fasor szerepét, integrálva azt Budapest turisztikai hálózatába.

ANTISZEGREGÁCIÓS HELYZETELEMZÉS

SZEGREGÁLT, VAGY SZEGREGÁCIÓVAL VESZÉLYEZTETETT TERÜLETEK

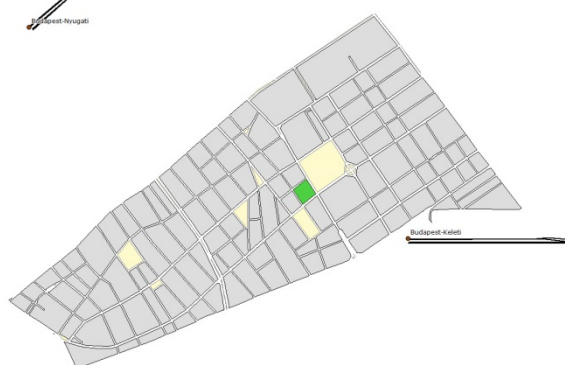
Az ITS készítése kapcsán irányadó 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet alapján Antiszegregációs program készítenő azon településeken, melyek területén található szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett terület. Szegregátumok lehatárolásának kiindulópontját a KSH által szolgáltatott szegregációs térképek adják, melyeken lehatárolásra kerülnek a 2011-es népszámlálási adatokon alapuló szegregációs mutatónak megfelelő szegregált és szegregálódással veszélyeztetett területek. A szegregációs mutató tartalma továbbra is a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül. Mivel Budapest VII. kerülete a kormányrendelet szerint a „Fővárosi kerület I. csoport”-ba tartozik, a következő szegregációs mutatók érvényesek rá:

Szegregált terület, amelynél a szegregációs mutató értéke:	Szegregációval veszélyeztetett terület, amelynél a szegregációs mutató értéke:
nagyobb egyenlő, mint 20%	nagyobb egyenlő, mint 15%, de kisebb, mint 20%

A KSH azokat a területeket jelöli meg szegregátumként, amelyek népességszáma elérte a Népszámlálás idején az 50 főt.

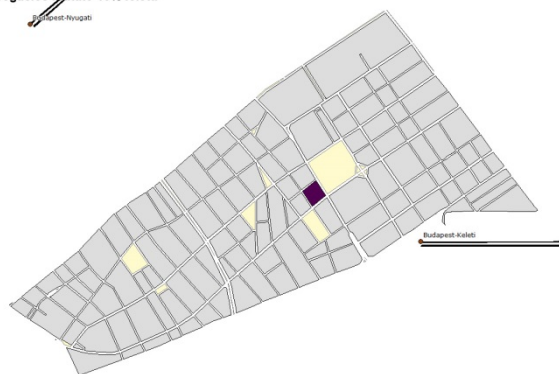
A KSH adatszolgáltatása alapján Erzsébetvárosban a **szegregációs mutató 15%-os és 20%-os határértéke mellett nem található sem szegregátum, sem veszélyeztetett terület**. Alább láthatóak a KSH által készített szegregációs térképek, melyeken ugyanaz a tömb szerepel, a szegregációs mutató 20%-os határértéke mellett, mint veszélyeztetett tömb, a 15%-os határérték mellett, mint szegregátum. Ugyanakkor egyik esetben sincs bekarikázva a tömb, ami azt jelenti, hogy a tömb lakossága 50 fő alatt van, vagy azt hogy egy intézmény jelenléte emeli meg a szegregációs mutató határértékét.

Budapest VII. ker. szegregátum áttekintő
Szegregációs mutató 20% feletti

82. ábra Kerület áttekintő térképe a szegregációs mutató 20%-os határértéke mellett.
Forrás: KSH, adatszolgáltatás

Budapest VII. ker. szegregátum áttekintő
Szegregációs mutató 15% feletti

83. ábra Kerület áttekintő térképe a szegregációs mutató 15%-os határértéke mellett.
Forrás: KSH, adatszolgáltatás

A megjelölt tömb a Dohány utca – Rottenbiller utca-Hutyra F. utca és Rózsa utca által határolt terület, melyen egy intézmény található, a Heim Pál Gyermekkorház Állcsontortopédiai és Fogszabályozási Osztálya. A tömb

a leromlottság jegyeit nem viseli magán, több felújított, illetve a közelmúltban épült lakóépület jellemzi a tömböt (többek között itt van az ún. Magház projekt is).

Annak ellenére, hogy a szegregációs mutató alapján meghatározott szegregátum, illetve szegregációval veszélyeztetett terület nincs a kerületben, fővárosi szinten az alacsony státuszúnak számító lakosság jelentős mértékben koncentrálódik a kerületben. Ezt mutatja meg a Fővárosi Önkormányzat vezetésével megvalósult, Szociális városrehabilitációs Tematikus Fejlesztési Program (TFP) keretében (szintén a KSH 2011. évi Népszámlás adatai alapján) előállított ún. krízistérkép. A TFP térkép alapján a kerületben 6 db krízistömb található, kettő-kettő mindegyik városrészben. A veszélyeztetett tömbök száma nagyon magas a kerületben, mindegyik városrészben sávosan helyezkednek el. Ez jól mutatja a kerület speciális helyzetét, nevezetesen, hogy ugyan végletesen nem koncentrálódik a hátrányos helyzetű lakosság, de száma és aránya a kerületen belül magas a fővárosi átlaghoz képest.

A közoktatási rendszer hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók adatai mutatják, hogy a legrosszabb a helyzet a Külső –Erzsébetvárosban. A Hernád utcai Baross Gábor Általános Iskolában ugyanis a HH és HHH tanulók száma és aránya is jelentős, ami mutatja, hogy a városrészben magas számban élnek rászorult, rossz szociális helyzetű, alacsony képzettségű családok. A hátrányos helyzetű családok, személyek magas számát a helyi szociális ellátórendszer is visszaigazolta, nagyszámban jelennek meg komplex problémákkal családok, tartós munkanélküliek is.

Az önkormányzat tapasztalata szerint, ami egybevág a KSH népszámlálási adatainak városrészi összehasonlító elemzésével is, Külső – Erzsébetvárosban koncentrálódik legnagyobb mértékben a hátrányos helyzetűek száma, éppen ezért az önkormányzat ezen a területen, az ún. Csikágóban szociális városrehabilitációs programot kíván megvalósítani a TFP térkép által is megjelölt területen, illetve a Százház és Verseny utcák környékén szintén a terület társadalmi helyzetének javítását célzó szociális bérlakás állomány bővítésére fókuszáló akcióterületi programot kíván létrehozni.

3. FELHASZNÁLT IRODALOM

Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió

Országos Területrendezési Terv

Közép-Magyarországi Operatív Program

Pest Megyei Területfejlesztési Konceptió

Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terv

Budapest 2030 Hosszú távú fejlesztési koncepció

Budapest Területfejlesztési Konceptiója

Fővárosi Területfejlesztési Program

ITS Budapest stratégia 2020

Budapest Főváros Településszerkezeti Terve (2015), Budapest Főváros Rendezési Szabályzata (2015)

Budapest Főváros stratégiai zajtérképére épülő Intézkedési Terv 2008.

Budapest Környezeti Állapotértékelése 2013.

Budapesti Komplex Integrált Szennyvízelvezetési és Szennyvíztisztítási Program

TeIR ITS tervezését támogató adatbázis

KSH Területi statisztika

Duna menti területek összehangolt fejlesztése Tematikus Fejlesztési Program

Barnamezős területek fejlesztése Tematikus Fejlesztési Program

2001. évi LXIV. törvény a kulturális örökség védelméről

37/2013. (V. 10.) Főv. Kgy. rendelet Budapest főváros építészeti örökségének fővárosi helyi védelméről

LSH Jelentés az Önkormányzatok Ingatlankezelési és Lakásellátási Tevékenységéről 2013

94/2012. (XII.27.) Fővárosi Közgyűlési rendelet

Siklóssy László: Hogyan épült Budapest 1870-től 1930-ig,(1931)

Perczel Olivér: Ipar és kereskedelem Erzsébetvárosban

Koltai Gábor – Rácz Attila: Ezerarcú Erzsébetváros

Edvi Illés Aladár: Budapest Műszaki Útmutatója (1896)

Budapest régi térképeken Holló Szilvia Andrea, 1994.

www.erzsebetvaros.hu Városrészek

Budapest Főváros VII. kerület - Helyi Esélyegyenlőségi Program – 2013. június 26.

Integrált Városfejlesztési Stratégia Budapest, VII. kerület Erzsébetváros Fejlesztésére – 2008. június

Szociális és Egészségügyi Ágazati Stratégiai Terv 2014-2017

Feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési terv, 2013-2018, Oktatási Hivatal 2013

Budapest Főváros VII. ker. Erzsébetvárosi Polgármesteri Hivatal, Főépítési Iroda: TANULMÁNY A TÁRSHÁZI PÁLYÁZATOK, TAPASZTALATAIRÓL, Javaslat a 2015 évi pályázat kiírására. Készítették: Binó Beáta, Gyulai István, Kardos-Erdődi Zsolt, Lantos Péter, Németh Ágnes, Pék Andrea. 2015. március 12.

4. MELLÉKLETEK

1. Melléklet

A hatályos szabályozási tervek által lefedett területek

Károly körút – Király utca – Erzsébet körút – Rákóczi út által határolt terület

Városliget fasor – Dózsa György út – Damjanich utca – Bajza utca által határolt terület

Rottenbiller utca – Damjanich utca – Bethlen Gábor utca – Dembinszky utca által határolt területek

Városliget fasor – Damjanich utca – Rottenbiller utca – Lövölde tér

2. Melléklet

Önkormányzati intézmények energetikai felújítása 2011-2015

Beruházás megnevezése, címe	Energetikai beavatkozás
Róth Miksa Emlékház részleges felújítása	Kazáncsere
Idősek Otthona részleges felújítása	
Dob u. 23. Bölcsőde energetikai korszerűsítés	Felújításra került az épület fűtési vezetékhálózata, és a radiátoros fűtési rendszer, radiátorok cseréje.
Hevesi Sándor tér 1. Fogorvosi rendelő felújítás	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva. Radiátor csere.
Wesselényi u. 11. Orvosi rendelő felújítása	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva. Korszerű fűtés és HMV előállítás kialakítása.
Alsóerdősi Bárdos Lajos Általános iskola és gimnázium részleges felújítása	Kazánház felújítás, kazáncsere
Dob u. 95. Dob Óvoda felújítása	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva. Korszerű fűtés és HMV előállítás kialakítása.
Városligeti Fasor 39-41. Magonc Óvoda felújítása	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva. Korszerű fűtés és HMV előállítás kialakítása.
Dózsa György út 46. Idősek Otthona Részleges felújítása	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva.
Dohány u. 22-24 használaton kívüli I. emeleten irodaterület kialakítása	Külső homlokzati nyílászárók belső oldali beépítése a külső oldali meglévő, megmaradó nyílászáró felújításával, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva. Korszerű fűtés és HMV előállítás kialakítása.
Rózsa u. 8. szám alatti használaton kívüli alagsori ingatlanrész felújítása, Irattár kialakítása	Külső homlokzati nyílászárók belső oldali beépítése a külső oldali meglévő, megmaradó nyílászáró felújításával, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva.
Király u. 11. udvari, használaton kívüli épületrész felújítása, művészeti-kulturális tér kialakítása	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva. Külső oldali fal utólagos hőszigetelés, zárófödém hőszigetelés, Korszerű fűtés és HMV előállítás kialakítása.
Orvosi rendelő felújítása, Péterfy Sándor u. 47.	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva. Korszerű fűtés és HMV előállítás kialakítása.

Orvosi rendelő felújítása, Marek József u. 41. / Dózsa György út 60.	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva. Korszerű fűtés és HMV előállítás kialakítása.
Védőnői szolgálat felújítása, Madách u. 2-6.	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva, Korszerű fűtés és HMV előállítás kialakítása.
Orvosi rendelő felújítása, Dembinszky u. 7.	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva, Korszerű fűtés és HMV előállítás kialakítása.
Alsóerdősori Bárdos Lajos Általános Iskola és Gimnázium felújítása	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva
Ideiglenes bölcsőde kialakítása, Klauzál tér 16.	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva, Korszerű fűtés és HMV előállítás kialakítása.
Lövölde tér 1. Bölcsőde felújítás	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva, Korszerű fűtés és HMV előállítás kialakítása.
Bölcsőde felújítás, Dob u. 23.	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva
Városligeti fasor 39-41. Bölcsőde bővítése és korszerűsítése	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva
Bethlen téri színház homlokzat felújítása.	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva.
Nyár u. 7. épület II. emeleti Bischitz Johanna Integrált Humán szolgáltató Központ kialakítása	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva. Korszerű fűtés és HMV előállítás kialakítása.
Hevesi Sándor tér 1. társasház fszt. 1. sz. alatti üzlet orvosi rendelővé alakítása" tárgyú kivitelezés	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva
Két egészségügyi létesítmény felújítása, Klauzál u. 23., Rottenbiller u. 27.	Külső homlokzati nyílászárók felújítása, belső szárny csere, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva
Klauzál u. 23. orvosi rendelő bejárat	Külső homlokzati bejárat portal cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva
Damjanich u. 4. felújítása	Radiátorok cseréje
Kazinczy u. 21. Elektrotechnikai múzeum trafó épület részleges felújítása	Komplett épületgépészeti rendszer kiépítése
Erzsébet krt. 6. Önkormányzat épületének felújítása	Okmányiroda üvegtető csere, külső, utcai homlokzati nyílászárók felújítása, belső szárny csere, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva
Magyar - Angol Kéttannyelvű Általános Iskola és Vendéglátó Szakiskola felújítása	Külső homlokzati nyílászárók felújítása, belső szárny csere, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva
Baross Gábor általános Iskola és Gimnázium felújításának I. üteme	Külső homlokzati nyílászárók cseréje, hőszigetelésű üvegezéssel ellátva, Korszerű fűtés és HMV előállítás kialakítása.

Forrás: Önkormányzati adatszolgáltatás

3. Melléklet

Az épített környezet vizsgálata / melléklet

Régészeti védettségek

azonosító lelőhelyszám megnevezés

15301	1	Akácfa utca 14.
15302	2	Csányi utca 1. (Dob utca 46.)
15304	4	Cserhát utca 1.
15305	5	Damjanich utca 30.
15311	11	Kazinczy utca 23-25.
15313	13	Madách tér - Király utca sarok
15325	23	Rumbach Sebestyén utca
66172	26	Rákoczi út-Kazinczy u.-Király u.-Károly Krt.

Műemlék, műemlékegyüttes

törzs-szám	azonosító	cím	név	védelem	védési jogi aktus
16038	13038	Damjanich utca 11-15., Dembinszky u. 12-14.	Irodaház (ún. Bagolyvár)	Műemlék	10/2000. (V. 26.) NKÖM
16038	13039	Damjanich utca 11-15., Dembinszky u. 12-14.	üzemcsarnok (trolibuszgarázs)	Műemlék	10/2000. (V. 26.) NKÖM
16038	13040	Damjanich utca 11-15., Dembinszky u. 12-14.	áramátalakító	Műemlék	10/2000. (V. 26.) NKÖM
16038	13041	Damjanich utca 11-15., Dembinszky u. 12-14.	üzemcsarnok (trolibuszgarázs)	Műemlék	10/2000. (V. 26.) NKÖM

16031	13352	Hársfa utca 10/b.	Lakóépület műemléki környezete	Műemléki környezet	19/1999. (XII. 20.) NKÖM
16038	13353	Dembinszky Henrik utca 12-14., Damjanich János utca 11-15.	Egykori kocsiszínhez tartozó iroda- és üzemeépületek műemléki környezete	Műemléki környezet	10/2000. (V. 26.) NKÖM
16051	13354	Király utca 13., Dob utca 16.	Gozsdu-udvar műemléki környezete	Műemléki környezet	1/2001. (I. 19.) NKÖM
16079	13355	Huszár utca 7-9.	Hági söröző műemléki környezete	Műemléki környezet	6/2003. (III. 18.) NKÖM
16088	13356	Rottenbiller utca 17-19.	Lakóházak műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2004. (IV. 13.) NKÖM
16149	13358	Rottenbiller Fülöp utca 33.	Mauthner Ödön féle vetőmagnagykereskedés épületegyüttesének műemléki környezete	Műemléki környezet	14/2005. (IV. 5.) NKÖM
16166	13359	Kertész utca 36.	Fészek Művészklub műemléki környezete	Műemléki környezet	27/2005. (X. 7.) NKÖM
16191	13360	Akácfa utca 49.	Lakóház műemléki környezete	Műemléki környezet	1/2006. (I. 13.) NKÖM
16204	13392	Klauzál utca 15.	Lakóház műemléki környezete	Műemléki környezet	11/2006. (V. 9.) NKÖM
16219	13393	Dob utca 109.	Lakóház műemléki környezete	Műemléki környezet	4/2007. (II. 9.) OKM
16252	13394	Akácfa utca 30 .	Lakóház műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM
16253	13395	Akácfa utca 38.	Lakóház műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM
16254	13396	Akácfa utca 43.	Lakóház műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM
16255	13397	Akácfa utca 61.	Lakóház műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM
16256	13398	Csányi utca 5.	Lakóház műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM
16258	13399	Dob utca 55.	Lakóház műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM
16259	13400	Dózsa György út 74.	Káry-villa műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM
16260	13401	Károly körút 1.	Épület műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM
16261	13402	Klauzál tér 13., Dob utca 45.	Lakóház műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM
16262	13403	Klauzál utca 21.	Lakóház műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM
16263	13404	Rákóczi út 4.	épület műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM

PEST-BUDAPEST KONZORCIUM

Budapest VII. kerület

HBHE – BFVT – HÉTFA – PESTTERV – Pro Régió – Városkutatás

Erzsébetváros ITS

16264	13405	Wesselényi Miklós utca 55.	Lakóház műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM
16265	13406	Wesselényi Miklós utca 74.	Lakóház műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM
16286	13407	VII. kerület, Kertész utca 24-28.	Cyclop-garázs és irodaház műemléki környezete	Műemléki környezet	9/2009. (III. 6.) OKM
16190	13537	Akácfa utca 47.	Lakóház műemléki környezete	Műemléki környezet	1/2006. (I. 13.) NKÖM
16192	13538	Klauzál utca 7.	Lakóház műemléki környezete	Műemléki környezet	1/2006. (I. 13.) NKÖM
16105	15972	Dohány utca 2-4.	Zsidó múzeum	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16105	15974	Dohány utca 2-4.	Hősök emléktemploma	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16118	15976	Kazinczy u. 47.	Lakóház	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16118	15977	Kazinczy u. 47.	ipari épület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16126	15979	Klauzál u. 30.-Nyár u. 29.	lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16126	15980	Klauzál u. 30.-Nyár u. 29.	Egykori kaszinó	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16141	15981	Síp u. 12. és Wesselényi u. 7.	volt Pesti Zsidó Hitközség székháza	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16141	15982	Síp u. 12. és Wesselényi u. 7.	volt Pesti Zsidó Hitközség iskolája	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16149	15984	Rottenbiller utca 33.	bérház	Műemlék	14/2005. (IV. 5.) NKÖM
16149	15985	Rottenbiller utca 33.	magtárépület	Műemlék	14/2005. (IV. 5.) NKÖM
16127	17193	Madách Imre út 1.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16127	17194	Madách Imre út 3.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16127	17195	Madách Imre út 5.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM

16137	17196	Rumbach Sebestyén u. 18.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16137	17197	Rumbach Sebestyén u. 20-22.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16137	17198	Király u. 3.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
15577	17340		Ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15578	17341		Ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15581	17342		Zsinagóga ex-lege műemléki környezet	Műemléki környezet	
15582	17343		Ház ex-lege műemléki környezet	Műemléki környezet	
15583	17344		Nyomdaépület ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15584	17345		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15589	17346		Volt New York-palota ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
16022	17347		Horizont filmszínház műemléki környezete	Műemléki környezet	12/1999. (VIII. 18.) NKÖM
15586	17348		Ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15587	17349		Ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15588	17350		Izraelita imaház és lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15593	17351		Sarokház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15594	17352		Sarokház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15595	17353		épület ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15596	17354		Ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15590	17355		Lakóház, üzletház, irodaház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15601	17356		Volt Erzsébetvárosi Takarékpénztár ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15603	17357		Ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15604	17358		Zsinagóga ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	

16061	17359		Filmszínház műemléki környezete	Műemléki környezet	15/2002. (V. 14.) NKÖM
16079	18305	Huszár u. 7-9.	Haggenmacher-sörgyár raktárai	Műemlék	6/2003. (III. 18.) NKÖM
16088	18306	Rottenbiller utca 17-19.	lakóház	Műemlék	9/2004. (IV. 13.) NKÖM
16088	18307	Rottenbiller utca 17-19.	lakóház	Műemlék	9/2004. (IV. 13.) NKÖM
16097	18308	Rumbach Sebestyén u. 3.	lakóház	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16097	18309	Dob u. 5.	lakóház	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16314	18419	István út 2.	kert	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
16314	18420	István út 2.	"E" épület - egykori kór- és épbonctan épülete	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
16314	18421	István út 2.	"D" épület - egykori főépület	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
16314	18422	István út 2.	"A" épület - egykori "nagyállat-kóróda"	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
16314	18423	István út 2.	"C" épület - Élettani és Vegytani Épület	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
16314	18424		épületegyüttes műemléki környezete	Műemléki környezet	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
16316	18425		lakóház műemléki környezete	Műemléki környezet	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
16314	18647	István út 2.	"B" épület - egykori patkolda és rendelő	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
16314	18648	István út 2.	"O" épület - egykori "ragályos lovak kóródája"	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
16314	18649	István út 2.	"R" épület	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI

16314	18650	István út 2.	"S" épület	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
16360	19746		Fasori Evangélikus Templom és Gimnázium műemléki környezete	Műemléki környezet	42/2013. (VIII. 9.) BM
16361	19747		villa műemléki környezete	Műemléki környezet	42/2013. (VIII. 9.) BM
15575	24535		Korányi-Közkórház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15576	24540		Ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15579	24541		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15906	24544		Magyar Elektrotechnikai Múzeum ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15591	24546		palota ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15592	24549		Ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15597	24550		Sarokház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15598	24551		Sarokház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15599	24552		Ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15600	24554		Ház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15903	24556		Lakóház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15602	24557		volt Erzsébet Leányárvaház ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15938	24559		Óvoda ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15585	24560		Ref. templom ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
15972	25115		plébániaépület ex-lege műemléki környezete	Műemléki környezet	
16360	19302	Városligeti fasor 17-21.	Fasori Evangélikus Templom	Műemlék	42/2013. (VIII. 9.) BM
16360	19303	Városligeti fasor 17-21.	Fasori Evangélikus Gimnázium	Műemlék	42/2013. (VIII. 9.) BM
15575	820	Alsóerdősor utca 7., Dohány utca 79., Rózsák tere 2., Péterfy Sándor utca 2.	Korányi-Közkórház	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM, 16.334/1965. ÉM
15576	821	Csányi László utca 8.	Ház	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM

PEST-BUDAPEST KONZORCIUM

Budapest VII. kerület

HBHE – BFVT – HÉTFA – PESTTERV – Pro Régió – Városkutatás

Erzsébetváros ITS

15577	823	Dob utca 3.	Ház	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15578	824	Dob utca 4.	Ház	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15579	825	Dob utca 35.	Lakóház	Műemlék	- [07759/1977.] OMF
15580	826	Dob utca 75-81., Hársfa utca 47., Csengery János utca 14-16.	Közlékedési és Postaügyi Minisztérium	Műemlék	
15581	827	Dohány utca 8.	Zsinagóga	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15582	828	Dohány utca 10.	Ház	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15583	829	Dohány utca 12-14.	Nyomdaépület	Műemlék	- [07759/1977.] OMF
15584	830	Dohány utca 22-24., Síp utca 3.	Lakóház	Műemlék	- [07759/1977.] OMF
15585	859	Városligeti fasor 5-7.	Ref. templom	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15586	834	Holló utca 4.	Ház	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15587	835	Holló utca 15.	Ház	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15588	837	Kazinczy Ferenc utca 29-31.	Izraelita imaház és lakóház	Műemlék	- [07759/1977.] OMF
15589	831	Erzsébet körút 9-11., Dohány utca 51-53., Osvát Ernő utca 10-12.	Volt New York-palota	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15590	849	Madách Imre tér 1-7., Asbóth János utca 11-13., Asbóth János utca 14., Asbóth János utca 16., Asbóth	Lakóház, üzletház, irodaház	Műemlék	- [07759/1977.] OMF
15591	838	Király utca 9.	palota	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15592	839	Király utca 11.	Ház	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM

PEST-BUDAPEST KONZORCIUM

Budapest VII. kerület

HBHE – BFVT – HÉTFA – PESTTERV – Pro Régió – Városkutatás

Erzsébetváros ITS

15593	841	Király utca 15., Holló utca 16.	Sarokház	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15594	842	Király utca 21., Kazinczy Ferenc utca 56.	Sarokház	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15595	843	Király utca 25.	épület	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15596	844	Király utca 29.	Ház	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15597	845	Király utca 47., Csányi László utca 12-14.	Sarokház	Műemlék	1620-24/1951. VKM, 22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15598	846	Király utca 49., Csányi László utca 13.	Sarokház	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15599	847	Király utca 55.	Ház	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15600	848	Király utca 57.	Ház	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15601	851	Rákóczi Ferenc út 18., Kazinczy Ferenc utca 2., Dohány utca 25.	Volt Erzsébetvárosi Takarékpénztár	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15602	852	Rottenbiller utca 50., Dob utca 111.	volt Erzsébet Leányröház	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15603	857	Rumbach Sebestyén utca 9.	Ház	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15604	858	Rumbach Sebestyén utca 11-13.	Zsinagóga	Műemlék	22509/1958. ÉM 120344/1958. MM
15903	850	Nefelejcs utca 26.	Lakóház	Műemlék	644/1987. OMF
15906	836	Kazinczy Ferenc utca 21.	Magyar Elektrotechnikai Múzeum	Műemlék	10451/1987. OMF
15938	855	Rózsák tere 4-5	Óvoda	Műemlék	151/1992. OMF
15962	853	Rózsák tere	Árpád-házi Szent Erzsébet plébániatemplom	Műemlék	5/1995. (IV. 13.) KTM-MKM

PEST-BUDAPEST KONZORCIUM

HBHE – BFVT – HÉTFA – PESTTERV – Pro Régió – Városkutatás

Budapest VII. kerület

Erzsébetváros ITS

15972	856	Rózsák tere 8.	plébániaépület	Műemlék	18/1996. (IX. 2.) KTM-MKM
15978	854		Árpád-házi Szent Erzsébet plébániatemplom műemléki környezete	Műemléki környezet	2/1997. (I. 8.) KTM-MKM
16022	832	Erzsébet körút 13.	Horizont filmszínház	Műemlék	12/1999. (VIII. 18.) NKÖM
16031	833	Hársfa utca 10/b.	Lakóépület	Műemlék	19/1999. (XII. 20.) NKÖM
16038	822	Dembinszky Henrik utca 12-14., Damjanich János utca 11-15.	Egykori kocsiszínhez tartozó iroda- és üzemépületek	Műemlék	10/2000. (V. 26.) NKÖM
16051	840	Király utca 13., Dob utca 16.	Gozsdu-udvar	Műemlék	1/2001. (I. 19.) NKÖM
16061	11175	Károly krt. 3/a	Filmszínház	Műemlék	15/2002. (V. 14.) NKÖM
16079	11368	Huszár utca 7-9.	Hági söröző	Műemlék	6/2003. (III. 18.) NKÖM
16088	11373	Rottenbiller utca 17-19.	Lakóházak	Műemlék	9/2004. (IV. 13.) NKÖM
16097	11512	Dob utca 5., Rumbach Sebestyén utca 3.	Épületpár	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16098	11513	Dob utca 6.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16099	11514	Dob utca 11.	Lakóház	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16100	11515	Dob utca 13.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16101	11516	Dob utca 19.	Lakóház	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16102	11517	Dob utca 20.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16103	11518	Dob utca 21.	Lakóház	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM

PEST-BUDAPEST KONZORCIUM

HBHE – BFVT – HÉTFA – PESTTERV – Pro Régió – Városkutatás

Budapest VII. kerület

Erzsébetváros ITS

16104	11519	Dob utca 29.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16105	11520	Dohány utca 2-4.	Zsidó Múzeum és modern stílusú Hősök Emléktemploma al- kotta együttes	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16106	11521	Dohány utca 16-18.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16107	11522	Dohány utca 20.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16108	11523	Dohány utca 28.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16109	11524	Dohány utca 36.	Lakóház	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16110	11525	Dohány utca 44.	Hungária Fürdő	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16111	11526	Dohány utca 46.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16112	11527	Holló utca 8.	Lakóház	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16113	11528	Holló utca 12.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16114	11529	Károly körút 5.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16115	11530	Kazinczy Ferenc utca 5.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16116	11531	Kazinczy Ferenc utca 16.	Fürdőépület (Mikve)	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16117	11536	Kazinczy Ferenc utca 34.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16118	11539	Kazinczy Ferenc utca 47.	Lakóház és ipari épület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16119	11542	Kazinczy Ferenc u. 49.	Lakóház	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM

PEST-BUDAPEST KONZORCIUM

HBHE – BFVT – HÉTFA – PESTTERV – Pro Régió – Városkutatás

Budapest VII. kerület

Erzsébetváros ITS

16120	11545	Kazinczy Ferenc utca 51.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16121	11546	Asbóth János utca 19., Király utca 1/D.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16122	11547	Király utca 19.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16123	11548	Király utca 27.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16124	11549	Király utca 41.	Bérház	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16125	11550	Klauzál tér 7.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16126	11551	Klauzál Gábor utca 30., Nyár utca 29.	Lakóépület és egykori kaszinó	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16127	11552	Madách Imre út 1., Madách Imre út 3., Madách Imre út 5.	Lakóépületek alkotta együttes	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16128	11553	Madách Imre út 8.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16129	11554	Madách Imre út 9.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16130	11555	Madách Imre út 10., Madách Imre út 12.	Lakóépületek	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16131	11556	Nagydiófa utca 3.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16132	11557	Nagydiófa utca 6.	Épület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16133	11558	Nagydiófa utca 29.	Épület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16134	11563	Rumbach Sebestyén utca 6.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16135	11564	Rumbach Sebestyén utca 15/a	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM

16136	11565	Rumbach Sebestyén utca 15/b	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16137	11566	Rumbach Sebestyén utca 18., Rumbach Sebestyén utca 20-22., Király utca 3.	lakóépület-együttes	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16138	11567	Síp utca 8.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16139	11568	Síp utca 10.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16140	11569	Síp utca 11.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16141	11570	Síp utca 12., Wesselényi Miklós utca 7.	hitközségi székházból és ... [iskola]épületből álló épület- komplexum	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16142	11571	Síp utca 16-18.	Lakóház	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16143	11572	Síp utca 17.	Lakóház	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16144	11573	Wesselényi Miklós utca 17.	Fővárosi Cipész Ipartestület egykori székháza	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16145	11574	Wesselényi Miklós utca 18.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16146	11575	Wesselényi Miklós utca 26.	Lakóépület	Műemlék	13/2005. (IV. 4.) NKÖM
16149	11578	Rottenbiller Fülöp utca 33.	Mauthner Ödön-féle vetőmag nagykereskedés épületegyüt- tese	Műemlék	14/2005. (IV. 5.) NKÖM
16166	11705	Kertész utca 36.	Fészek Művészklub épülete	Műemlék	27/2005. (X. 7.) NKÖM
16176	11444	Rózsák tere 9-10.	Görög katolikus templom	Műemlék	32/2005. (XII. 22.) NKÖM
16190	11482	Akácfa utca 47.	Lakóház	Műemlék	1/2006. (I. 13.) NKÖM
16191	11484	Akácfa utca 49.	Lakóház	Műemlék	1/2006. (I. 13.) NKÖM
16192	11485	Klauzál utca 7.	Lakóház	Műemlék	1/2006. (I. 13.) NKÖM

PEST-BUDAPEST KONZORCIUM

Budapest VII. kerület

HBHE – BFVT – HÉTFA – PESTTERV – Pro Régió – Városkutatás

Erzsébetváros ITS

16204	11633	Klauzál u. 15.	Lakóház	Műemlék	11/2006. (V. 9.) NKÖM
16219	12120	Dob utca 109.	Lakóház	Műemlék	4/2007. (II. 9.) OKM
16252	860	Akácfa u. 30 .	Lakóház	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
16253	11635	Akácfa u. 38.	Lakóház	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
16254	11638	Akácfa u. 43.	Lakóház	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
16255	11972	Akácfa utca 61.	Lakóház	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
16256	11988	Csányi utca 5.	Lakóház	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
16257	11987	Dob utca 18.	Lakóház	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
16258	11636	Dob u. 55.	Lakóház	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
16259	12321	Dózsa György út 74.	Káry-villa	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
16260	12217	Károly krt. 1.	Lakóépület üzletekkel	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
16261	11623	Klauzál tér 13., Dob utca 45.	Lakóház	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
16262	11632	Klauzál u. 21.	Lakóház	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
16263	885	Rákóczi út 4.	Georgia-bérpalota	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
16264	12061	Wesselényi Miklós utca 55.	Lakóház	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
16265	12220	Wesselényi Miklós utca 74.	Lakóház	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
16286	11629	VII. kerület, Kertész utca 24-28.	Cyclop-garázs és irodaház	Műemlék	9/2009. (III. 6.) OKM
16314	12546	István út 2.	Szent István Egyetem, Állatorvos-tudományi Kar	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
16315	11989	Kazinczy utca 14.	lakóház	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
16316	11628	Kertész utca 22.	Lakóház	Műemlék	53/2011. (VIII. 25.) NEFMI
16360	19301	Városligeti fasor 17-21.	Fasori Evangélikus Templom és Gimnázium épületegyüttese	Műemlék	42/2013. (VIII. 9.) BM
16361	19304	Városligeti fasor 33.	villa	Műemlék	42/2013. (VIII. 9.) BM

Fővárosi helyi védelem

A VII. kerület fővárosi helyi védettségű építészeti örökségének jegyzéke — Építmények

ssz.	helyszín	hrsz.	megnevezés
	Akácfa utca 13.	34392	lakóház, Román Miklós és Ernő, 1912.
	Akácfa utca 18.	34405	lakóház
	Akácfa utca 20.	34406	lakóház
	Akácfa utca 42-48. = Klauzál tér 11.		
	Alsó erdősor utca 8.	33603	„Steindhardt-ház”, Fodor Gyula, 1907 körül
	Barcsay utca 5. = Hársfa utca 20-22.	33683	gimnázium, Bobula János, 1893
	Bethlen Gábor utca 20-24 = Rottenbiller utca 23-25		
	Csengery utca 21. = Jósika utca 2.		
	Damjanich utca 1. = Rottenbiller utca 35.		
	Dembinszky utca 1-3-5. = Rottenbiller utca 23-25.		
	Dembinszky utca 25-27 = Hernád utca 42-46.		
	Dob utca 53.	34342	„Schwartz-ház”, ifj. Nagy István, 1904-1905
	Dob utca 54. = Kertész utca 38-40.		
	Dob utca 56-58 = Kertész utca 33.		
	Dob utca 85.	33874	elemi iskola, Hegedűs Ármin, 1905-1906
	Dohány utca 3. = Rákóczi út 6.	34526	lakóház
	Dohány utca 11. = Rákóczi út 14.		
	Dohány utca 22-24. = Síp utca 3.	34496	„Árkád-bazár” és lakóház, Vágó József és László, 1908-1909
	Dózsa György út 64.	33343	lakóház, Fodor Gyula, századforduló
	Hársfa utca 20-22. = Barcsay utca 5.		
	Hársfa utca 40.	33915	„Neumann-ház”, Málnai Béla, 1905-1906
	Hernád utca 36-38. = István utca 20.		
	Hernád utca 40. = Marek József utca 19.	33271	lakóház
	Hernád utca 42-46. = Dembinszky utca 25-27 = Marek József utca 20.	33323	Székesfővárosi elemi iskola, Kismarty-Lechner Jenő, 1910-1911
	István út 2. = Rottenbiller utca 23-25.		
	István utca 18.	33277	lakóház, Bán Dezső, 1905 körül
	István utca 19. = Nefelejcs utca 35.	33156	lakóház
	István utca 20. = Hernád utca 36-38.	33276	lakóház
	István utca 49.	33229	lakóház, Kőrössy Albert, 1904.
	Izabella utca 34. = Jósika utca 17.	33946	lakóház, Löffler Béla és Sándor, 1910.
	Jósika utca 2. = Csengery utca 21.	34022	„Bruchsteine-ház”, Sterk Izidor, 1902-1903.
	Jósika utca 17. = Izabella utca 34.		
	Jósika utca 25.	33974	„Fischer-ház”, Mezey Sándor, 1900.
	Kazinczy utca 14.	34448	klasszicista lakóház, 1860.

Kazinczy utca 15. = Wesselényi utca 15.		
Kertész utca 27.	34350/2	„Hajcsi-ház”, Karvaly Gyula, 1905-1906.
Kertész utca 33. = Dob utca 56-58.	34076	lakóház, Kőrössy Albert és Sebestyén Artúr, 1898.
Kertész utca 38-40. = Dob utca 54.	34078	lakóház, 1904.
Klauzál tér 11. = Akácfa utca 42-48.	34306/1; 34306/2	vásárcsarnok és lakóház, Kommer József és Klunzinger Pál, 1894-1896
Klauzál utca 27. = Wesselényi utca 32.		
Marek József utca 19. = Hernád utca 40.		
Marek József utca 20. = Hernád utca 42-46.		
Marek József utca 31.	33256	lakóház, Komor Marcell-Jakab Dezső, 1911.
Marek József utca 35.	33254	lakóház, ifj. Nagy István, 1896.
Murányi utca 38.	33328	lakóház
Nagydiófa utca 22-24. = Wesselényi utca 24.		
Nefelejcs utca 35. = István utca 19.		
Nyár utca 10.	34449	„Bánd-ház”, Freund Dezső, 1908 körül
Nyár utca 22.	34460	„Kopits-ház”, Kopeczek György, 1909-1910.
Péterfy Sándor utca 17.	33114	lakóház, Márkus Géza, 1900 körül
Rákóczi út 6. = Dohány utca 3.		
Rákóczi út 14. = Dohány utca 11.	34531	társasház
Rottenbiller utca 23-25. = Bethlen Gábor utca 20-24. = Dembinszky utca 1-3-5. = István út 2.	33298	Állatorvostudományi Egyetem épületei, 1880.
Rottenbiller utca 35. = Damjanich utca 1.	33415	lakóház, 1920.
Rózsa utca 14. = Wesselényi utca 69.		
Rózsa utca 35.	33963	lakóház, 1898.
Síp utca 3. = Dohány utca 22-24.		
Síp utca 7.	34498	„Goldscheider-ház”, Román Miklós és Ernő
Síp utca 19. = Wesselényi utca 11.	34504	lakóház
Wesselényi utca 11. = Síp utca 19.		
Wesselényi utca 15. = Kazinczy utca 15.	34483	klasszicista lakóház, 1860.
Wesselényi utca 24. = Nagydiófa utca 22-24.	34280	lakóház, Román Miklós és Ernő, 1910-1911.
Wesselényi utca 32. = Klauzál utca 27.	34314	lakóház, Ágoston Emil, 1909.
Wesselényi utca 40.	34335	„Lung-ház”, Mellinger Artúr, 1902
Wesselényi utca 69. = Rózsa utca 14.	33798	lakóház
Wesselényi utca 73.	33812	egykori Ipartestületi Székház

A VII. kerület fővárosi helyi védettségű építészeti örökségének jegyzéke — Épületegyüttesek

ssz.	helyszín
	Erzsébet körút, a Rákóczi úttól a Király utcáig
	Károly körút páratlan oldala, a Rákóczi úttól a Király utcáig

---

Városligeti fasor páratlan oldala, a Bajza utcától a Dózsa György útig

---

Kerületi helyi védelem

A kerületi helyi védelem alá helyezett építmények

Nagydiófa utca 8. 34471 hrsz., lakóház

Damjanich utca 17. sz. (Bethlen Gábor utca 47.) 33422 hrsz., lakóház

---

Damjanich utca 17. sz. (Bethlen Gábor utca 47.) 33422/0/A/6 hrsz., I. emelet 1. szám alatti lakás kiemelten védendő besorolású
